

**STRATEGIA REGIONALNYCH
INWESTYCJI TERYTORIALNYCH
SUBREGIONU ZACHODNIEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO**

SUBREGION ZACHODNI

Rybnik, 11 maja 2015 r.

Wykaz skrótów i pojęć:

1. Aglomeracja Rybnicka – w rozumieniu Strategii „Śląskie 2020+” centralny ośrodek zachodniego obszaru funkcjonalnego, który obejmuje: miasta Rybnik, Jastrzębie-Zdrój, Żory, Rydułtowy, Radlin, Wodzisław Śląski.
2. Bezpośrednie otoczenie funkcjonalne aglomeracji – w rozumieniu Strategii „Śląskie 2020+”, obszar obejmujący gminy Subregionu Zachodniego tj. Mszana, Godów, Marklowice, Świerklany, Jejkowice, Gaszowice i Czerwionka – Leszczyny oraz Subregionu Centralnego tj. Pawłowice i Suszec.
3. C.o. – centralne ogrzewanie.
4. C.w.u. – ciepła woda użytkowa.
5. EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.
6. EFS – Europejski Fundusz Społeczny.
7. Grupa robocza ds. RPO WSL 2014 – 2020 – grupa robocza powołana na podstawie Uchwały nr 6/2012 Zarządu Związku z dnia 31 sierpnia 2012 r.
8. IZ RPO WSL 2014 – 2020 – Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – Wydział Rozwoju Regionalnego.
9. IP RIT Subregionu Zachodniego – Instytucja Pośrednicząca dla Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Zachodniego tj. Związek Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku.
10. KSRR 2010 – 2020 – Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020.
11. Lokalny Ośrodek Rozwoju - w rozumieniu Strategii „Śląskie 2020+” w Subregionie Zachodnim jest nim Miasto Racibórz.
12. MIR lub Ministerstwo – Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.
13. MŚP – mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa.
14. Obszary wiejskie - w rozumieniu Strategii „Śląskie 2020+” są to: obszar wiejski gminy Kuźnia Raciborska, obszar wiejski gminy Krzanowice, obszar wiejski gminy Czerwionka – Leszczyny, Gmina Pietrowice Wielkie, Gmina Rudnik, Gmina Nędza, Gmina Lyski, Gmina Kornowac, Gmina Lubomia, Gmina Krzyżanowice, Gmina Gaszowice, Gmina Jejkowice, Gmina Gorzyce, Gmina Godów, Gmina Mszana, Gmina Marklowice, Gmina Świerklany.
15. PRS – Program Rozwoju Subregionów, realizowany w ramach RPO WSL 2007 – 2013.

16. RPO WSL 2014 – 2020 – Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014 – 2020.
17. Rozporządzenie ogólne – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006
18. Strategia „Śląskie 2020+” – Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”.
19. Strategia rozwoju – Strategia Rozwoju Subregionu Zachodniego na lata 2014-2020, opracowana pod kierunkiem dra Krzysztofa Wrany, przy udziale Grupy roboczej ds. RPO WSL 2014 – 2020 oraz członków Związku.
20. Ustawa wdrożeniowa – Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020, Dz. U. z 29 sierpnia 2014 r., poz. 1146,
21. Uszczegółowienie – Szczegółowy opis osi priorytetowych RPO WSL 2014 – 2020,
22. Zarząd, Zarząd Związku lub Zarząd Związku RIT – Zarząd Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku.

Spis treści:

I.	Podstawa prawna Strategii Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Zachodniego	5
II.	Zgodność Strategii RIT z krajowymi i unijnymi dokumentami strategicznymi oraz planistycznymi	6
III.	Obszar wsparcia Strategii RIT	14
IV.	Diagnoza obszaru wsparcia	18
	IV.1 Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów obszaru objętego Strategią RIT	18
	IV.1.1. Przedsiębiorczość i warunki inwestycyjne.....	18
	IV.1.2. Energia, gospodarka niskoemisyjna	26
	IV.1.3. Ochrona środowiska.....	41
	IV. 1.4. Aktywność zawodowa.....	44
	IV.1.5. Rewitalizacja i spójność społeczna.....	56
	IV.1.6. Edukacja przedszkolna i zawodowa.....	66
	IV.2. Analiza SWOT.....	77
V.	Wymiar terytorialny wsparcia.....	80
VI.	Cele rozwojowe przewidziane do realizacji w ramach RIT.....	85
VII.	Zasady i tryb wyboru projektów.....	111
VIII.	Raport z przygotowania Strategii RIT.....	114
IX.	Odniesienie do instrumentów finansowych.....	115
X.	Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko.....	116
XI.	Strategia RIT a Strategie niskoemisyjne.....	118
XII.	Plan finansowy.....	122
XIII.	Opis systemu zarządzania i wdrażania Strategii RIT.....	126
	Wykaz tabel.....	130
	Wykaz rysunków.....	132

Załącznik nr 1 - Diagnoza planów gospodarki niskoemisyjnej na obszarze JST Subregionu Zachodniego

Załącznik nr 2 – Działania związane z efektywnością energetyczną w gminach Subregionu Zachodniego

Załącznik nr 3 – Raport z konsultacji projektu Strategii RIT Subregionu Zachodniego

I. Podstawa prawna Strategii Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Zachodniego.

Związek Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku przystąpił do opracowywania Strategii na podstawie Uchwały nr 8/2013, podjętej przez Zarząd Stowarzyszenia, dnia 9 września 2013 r.

W związku z dynamicznym przebiegiem procesu programowania, publikacją kolejnych dokumentów o znaczeniu fundamentalnym dla wdrażania instrumentów zintegrowanego podejścia terytorialnego oraz procesem negocjacyjnym, zmianie uległo nazewnictwo, wg którego określano instrument wdrażany na terenie Subregionu Zachodniego. Bez względu na stosowane określenia, przywołana wyżej uchwała, każdorazowo odnosiła się i stanowiła podstawę do opracowania dokumentu, który umożliwi wdrażanie podejścia terytorialnego w Subregionie Zachodnim.

Strategia Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego została przyjęta na podstawie Uchwały nr 15/2015 Zgromadzenia Ogólnego Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku, z dnia 30 marca 2015 r. z późniejszymi zmianami.

Tym samym dokument został aprobowany przez dwadzieścia osiem samorządów wchodzących w skład jednego z obszarów polityki rozwoju regionu, wskazanych w *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”*. Nadmienić należy, że obszary te wyznaczono w 2000 r. ze względu na potrzebę organizacji procesów rozwojowych w oparciu o istniejące powiązania funkcjonalne gospodarcze i społeczno-historyczne, funkcjonujące w województwie śląskim. Dodatkowo już w 2002 r. powołane zostało do życia stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład zachodniego obszaru funkcjonalnego. Zrzesza ono obecnie wszystkie podmioty samorządowe (gminy i powiaty) tworzące tenże obszar. Tym samym zachowana jest pełna reprezentatywność JST w Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego z siedzibą w Rybniku, który pełni funkcję Związku RIT.

Unikalne w skali kraju doświadczenia uzyskane przy wdrażaniu Programów Rozwoju Subregionów (PRS) w ramach RPO WSL 2007-2013, w tym dobre praktyki oraz potencjał instytucjonalny m.in. w zakresie partnerskiej współpracy gmin oraz udziału partnerów lokalnych w wyborze przedsięwzięć do dofinansowania, a także doświadczenia partnerskiej

współpracy zainicjowane niemal dwa lata przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, czynią zadość wymogowi uwzględniania i poszanowania zasady partnerstwa wskazanej w Rozporządzeniu ogólnym 1303/2013 z 17 grudnia 2013 r. Mechanizmy wypracowane w Subregionie Zachodnim będą również odpowiadały przyjętej w RPO WSL 2014 – 2020 zasadzie, że wszędzie tam, gdzie jest to możliwe i zasadne, dla wspomaganie realizacji celów Programu zostanie zastosowane zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego, który to wymiar realizuje zapisy art. 14 i 96 Rozporządzenia ogólnego.

II. Zgodność Strategii RIT z krajowymi i unijnymi dokumentami strategicznymi oraz planistycznymi.

Strategia Regionalnych Inwestycji Terytorialnych powstała w głównej mierze w oparciu o Umowę Partnerstwa i ustawę z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020, a także wytyczne opracowane przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (tytuł dokumentu: Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce, data publikacji: lipiec 2013 r.). Podstawą do jej opracowania był również rozdział dotyczący wymiaru terytorialnego zamieszczony w RPO WSL 2014 – 2020. Jest ona także ściśle powiązana ze Strategią rozwoju oraz innymi dokumentami takimi jak: Strategia „Śląskie 2020+”, KSRR 2010 – 2020, Strategia Europa 2020, Umowa Partnerstwa.

Treść niniejszego dokumentu, podobnie jak w/w obejmuje wyzwania, potrzeby i potencjały niezbędne do wzmocnienia spójności terytorialnej i wsparcia obszarów funkcjonalnych. Działania te będą realizowane z wykorzystaniem doświadczeń uzyskanych przy wdrażaniu Programu Rozwoju Subregionów, obejmujących udział partnerów lokalnych w wyborze przedsięwzięć do dofinansowania oraz partnerską formułę realizacji PRS w perspektywie 2007 – 2013.

Strategia RIT Subregionu Zachodniego jest zgodna lub nie pozostaje w sprzeczności z dokumentami stanowiącymi o kierunkach zagospodarowania przestrzeni w jednostkach samorządu terytorialnego tworzących obszar. Mowa tu przede wszystkim o miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Taki sam stan faktyczny istnieje w stosunku do Wojewódzkiego Planu Zagospodarowania Przestrzennego.

Strategia RIT Zachodniego obszaru funkcjonalnego jest zgodna z koncepcjami prezentowanymi na potrzeby opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji, które będą redagowane i wdrażane przez samorzady.

Tabela nr 1. Zgodność Strategii RIT z dokumentami wyższego rzędu.

Lp.	Strategia RIT	Strategia rozwoju	„Śląskie 2020+”.	Umowa Partnerstwa	KSRR 2010 – 2020.	Strategia Europa 2020
1	C.1.RIT – Wypracowanie konkurencyjnej struktury gospodarczej w Subregionie Zachodnim	<p>C1 - wykorzystanie potencjałów wewnętrznych oraz powiązań z sąsiednimi centrami rozwoju nowej gospodarki.</p> <p>- C1.1. Przedsiębiorczość wykorzystująca potencjały subregionu oraz rozwijająca się w otoczeniu tradycyjnych branż subregionu, w tym przemysłu wydobywczego, energetycznego i rolnictwa.</p> <p>- C1.2. Wysoka atrakcyjność inwestycyjna subregionu opierająca się na kapitale ludzkim, korzystnej lokalizacji oraz dobrze przygotowanych terenach inwestycyjnych.</p>	<p>- Województwo śląskie regionem nowoczesnej gospodarki rozwijającej się w oparciu o innowacyjność i kreatywność.</p> <p>- Województwo śląskie regionem otwartym będącym istotnym partnerem rozwoju Europy.</p>	<p>Cel tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR) PI 3a zwiększenie dostępności terenów oferujących warunki do prowadzenia działalności gospodarczej</p>	<p>- Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów:</p> <p>- 1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększeniach ich absorpcji poza miastami wojewódzkimi oraz poddziałaniami 1.3.2, 1.3.3., 1.3.4, 1.3.7 działania 1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne.</p>	<p>Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</p>
2	C.2.RIT – Poprawa stanu środowiska i warunków życia w Subregionie Zachodnim poprzez poprawę stanu powietrza	<p>C3 - zapewnienie spójnej, atrakcyjnej i bezpiecznej przestrzeni warunkującej rozwój aktywności mieszkańców i stanowiącej wyróżnik subregionu w otoczeniu:</p> <p>- C3.1. Wysoka estetyka przestrzeni publicznych opierająca się na wykorzystywaniu i wzbogacaniu dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego subregionu,</p> <p>- C3.3. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego.</p>	<p>- Województwo śląskie regionem atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni.</p>	<p>Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach:</p> <p>- PI4i., PI 4a. wzrost wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych oraz rozwoju sieci dla OZE;</p> <p>- PI 4iii., PI 4c. zwiększenie efektywności</p>	<p>Odpowiada działaniom Celu 1, działanie 1.3., poddziałania 1.3.5., 1.3.6</p>	<p>Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej.</p>

				energetycznej budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych wielorodzinnych; - PI 4e., PI 4v.) rozwoju niskoemisyjnego transportu zbiorowego i innych przyjaznych środowisku form mobilności miejskiej		
3	C.3.RIT – Poprawa stanu środowiska i warunków życia w Subregionie Zachodnim poprzez działania na rzecz poprawy gospodarki wodno - ściekowej			Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami, PI: - PI 6ii, PI 6b. rozwój gospodarki wodno-ściekowej, - PI 6i, PI 6a. rozwój gospodarki odpadami		
4	C.4.RIT – Realizacja procesów rewitalizacji wspierających rozwój społeczno – ekonomiczny oraz zrównoważone gospodarowanie zasobami Subregionu	C3. Spójna, atrakcyjna i bezpieczna przestrzeń warunkująca rozwój aktywności mieszkańców i stanowiąca wyróżnik subregionu w otoczeniu. C3.2.Przestrzeń subregionu rewitalizowana i dostosowywana do zmieniających się oczekiwań użytkowników.	- Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie. - Województwo śląskie regionem atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni.	Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją., PI: - Aktywna integracja społeczna, w tym indywidualizacja oraz kompleksowość wsparcia (PI 9a., PI	działanie 1.3. poddziałanie 1.3.1 – Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego, Cel 2 Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie	-Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. - Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej

				<p>9i.),</p> <ul style="list-style-type: none"> - Integracja usług różnych służb publicznych na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa (PI 9i., 9iv., PI9v.), - Wsparcie jakości i dostępu do niedrogich usług publicznych (PI 9iv.), - Wsparcie infrastruktury zdrowotnej i społecznej w celu poprawy jakości i dostępu do usług zdrowotnych i społecznych (PI 9a.), - Wsparcie osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem z wykorzystaniem usług niestacjonarnych (deinstytucjonalizacja usług publicznych) (PI 9i., PI 9iv., PI 9v.), - kompleksową rewitalizację zdegradowanych obszarów (PI 9b. oraz właściwe PI EFS w szczególności PI 9i., PI 9iv., PI 9v.). 	<p>marginalizacji obszarów problemowych. Obejmuje on wszystkie działania, które przyczyniają się do przyspieszenia procesów restrukturyzacyjnych i poprawy dostępu do podstawowych dóbr oraz usług publicznych mających pierwszoplanowe znaczenie rozwojowe w obecnych warunkach społeczno – gospodarczych. Działania Celu 2 KSRR, którym odpowiadają cele Strategii RIT to działania 2.2.,2.3.,2.4.,2.5.</p>	<p>środowisku i bardziej konkurencyjnej.</p>
--	--	--	--	--	---	--

5	C.5.RIT – Podniesienie atrakcyjności i poziomu kształcenia zawodowego					
6	C.6.RIT – Podniesienie atrakcyjności, poziomu i dostępności edukacji przedszkolnej	<p>C2. Wysoka jakości kapitału ludzkiego zwiększającej szanse rozwoju indywidualnego oraz wspierającej rozwój społeczny i gospodarczy subregionu:</p> <p>- C2.1. Wysoka dostępność urozmaiconej, dostosowanej do oczekiwań rynku pracy oferty edukacyjnej</p>	<p>- Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie</p>	<p>Cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie:</p> <p>- Lepszy dostęp do wysokiej jakości usług edukacyjnych dostarczanych na rzecz grup o specjalnych potrzebach</p> <p>- Poprawa jakości kształcenia (w tym poprawa dostępności, efektywności i innowacyjności edukacji)</p>		<p>Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</p>
7	C.7.RIT – Poprawa poziomu zatrudnienia w Subregionie Zachodnim	<p>C2. Wysoka jakości kapitału ludzkiego zwiększającej szanse rozwoju indywidualnego oraz wspierającej rozwój społeczny i gospodarczy subregionu:</p> <p>- C2.4. Rozwijająca się przedsiębiorczość społeczna wspierająca subregionalny rynek pracy.</p>	<p>- Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie</p>	<p>Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników, PI:</p> <p>- Poprawa integracji z rynkiem pracy i mobilności zawodowej osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (PI 8i., PI 8ii.),</p> <p>- Rozwój przedsiębiorczości, z uwzględnieniem</p>		<p>Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</p>

				<p>samo zatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy (PI 8iii.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podniesienie efektywności i skuteczności działań instytucji rynku pracy na rzecz osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji (PI 8vii.); - Zwiększenie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 (PI 8iv.) 		
--	--	--	--	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju, Strategii "Śląskie 2020+", Umowy Partnerstwa z 21 maja 2014 r., KSRR 2010 – 2020 Regiony, miasta obszary wiejskie, Synteza, 19 kwietnia 2011 r., Warszawa oraz Strategii Europa 2020.

Informacje przedstawione w tabeli, stanowią swoistą konkretyzację celów wskazanych w dokumentach wyższego stopnia (od prawej strony tabeli). Zgodnie z założeniami dokumentów wyższego rzędu Strategia RIT jest z jednej strony dokumentem zawierającym część diagnostyczno - strategiczną jak i operacyjnym – zawierającym elementy wdrożeniowe. W tym zakresie przekłada ona na konkretne działania cele zdefiniowane w Strategii rozwoju.

III. Obszar wsparcia Strategii RIT.

Wymiar terytorialny interwencji w ramach RPO WSL 2014 – 2020, oparty został o obszary funkcjonalne subregionów, które stanowią jednocześnie obszary polityki rozwoju zgodnie ze Strategią „Śląskie 2020+”. Nadmienić należy, że podejście to jest stosowane w Województwie Śląskim konsekwentnie od 2000 r. i znajduje uzasadnienie merytoryczne m.in. w odniesieniu do powiązań funkcjonalnych, gospodarczych i społeczno – historycznych, jak również identyfikacji wspólnych potencjałów i problemów rozwojowych.

Uwzględniając powyższe obszarem wsparcia, zgodnie z zapisami RPO WSL 2014-2020 oraz Strategią Śląskie 2020+, na którym prowadzona jest polityka rozwoju regionu, jest Subregion Zachodni, który tworzą:

- a) 3 miasta na prawach powiatu: Rybnik, Jastrzębie-Zdrój, Żory;
- b) 3 powiaty ziemskie:
 - Powiat Raciborski, z gminami: Kornowac, Krzanowice, Krzyżanowice, Kuźnia Raciborska, Nędza, Pietrowice Wielkie, Racibórz, Rudnik;
 - Powiat Rybnicki, z gminami: Czerwionka – Leszczyny, Gaszowice, Jejkowice, Lyski, Świerklany;
 - Powiat Wodzisławski, z gminami: Godów, Gorzyce, Lubomia, Markłowice, Mszana, Pszów, Radlin, Rydułtowy, Wodzisław Śląski.

Zgodnie z RPO WSL 2014 – 2020 wsparcie wymiaru miejskiego obejmie wszystkie typy ośrodków miejskich, w tym obszary strategicznej interwencji wskazane w Umowie Partnerstwa, ze szczególnym uwzględnieniem:

- Metropolii Górnośląskiej i jej otoczenia funkcjonalnego (Subregion Centralny);
- aglomeracji subregionalnych tj. Aglomeracji Częstochowskiej, Bielskiej i Rybnickiej wraz z ich otoczeniem funkcjonalnym;
- miast i dzielnic miast wymagających rewitalizacji.

Obszar Aglomeracji Rybnickiej, czyli centralnego ośrodka zachodniego obszaru funkcjonalnego województwa śląskiego tworzą: Rybnik, Jastrzębie-Zdrój, Żory, Rydułtowy, Radlin i Wodzisław Śląski. Zaś jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne tworzą: Mszana, Godów, Markłowice, Świerklany, Jejkowice, Gaszowice i Czerwionka-Leszczyny z Subregionu Zachodniego oraz Suszec i Pawłowice z Subregionu Centralnego.

stolicy województwa śląskiego, ok. 120 km dzieli miasto od Krakowa oraz ok. 25 km od przejścia granicznego z Czechami w Chałupkach.

Subregion Zachodni pokrywa się terytorialnie i funkcjonalnie z dawnym Rybnickim Okręgiem Węglowym (ROW), a obecnie Rybnickim Okręgiem Przemysłowym. Jednakże jego nazwa nie odzwierciedla w pełni charakteru obszaru, który oprócz Rybnika posiada jeszcze cztery duże ośrodki rozwojowe: Jastrzębie - Zdrój, Racibórz, Wodzisław Śląski i Żory. Pozostałe gminy Subregionu są pod silnym wpływem tychże ośrodków. Specyfika głównych centrów wzrostu Subregionu Zachodniego ma charakter przemysłowo-usługowy (z wyjątkiem Wodzisławia Śląskiego, gdzie przeważa model usługowo-przemysłowy). Rozwój regionu w perspektywie czasu powinien doprowadzić do modernizacji przemysłu oraz stopniowego i zrównoważonego kształtowania struktury gospodarczej w oparciu o sektor przemysłowy oraz usługowy, uwzględniając ich rolę w generowaniu miejsc pracy oraz wartości dodanej Subregionu Zachodniego, jako obszaru nowoczesnych technologii oraz miejsca przyjaznego mieszkańcom (będzie to widoczne szczególnie w Rybniku, który jako naturalny lider będzie wyznaczał trend rozwojowy dla reszty ośrodków subregionu).

Rys. 2 Obszar wsparcia Strategii RIT.

IV. Diagnoza obszaru wsparcia.

IV.1. Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów obszaru objętego Strategią RIT.

IV.1.1. Przedsiębiorczość i warunki inwestycyjne.

Poziom przedsiębiorczości w województwie śląskim, w tym w Subregionie Zachodnim nie wyróżnia się na tle kraju (region charakteryzuje się niższymi od wartości krajowej, wskaźnikami liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. ludności, jak i przyrostu wartości tego wskaźnika w latach 2002-2011). Taki stan rzeczy jest charakterystyczny dla ośrodków o wysokim poziomie industrializacji, gdzie miejsca pracy są tworzone przed duże zakłady. Biorąc zaś pod uwagę fakt, że przedsiębiorczość jest motorem gospodarki, należy dążyć do jak największego wsparcia podmiotów gospodarczych (ze szczególnym naciskiem na mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa). Analizując aktywność gospodarczą regionu warto zauważyć stały wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej. W 2011 r. było to 48275 podmiotów, w 2012 r. – 49143, a w 2013r. - 49778 podmiotów gospodarczych. W omawianych latach stanowiły one średnio ok. 11% ogółu przedsiębiorstw w województwie śląskim. Trend ten powinien być utrzymany.

Tabela nr 2. Podmioty gospodarcze wg formy prawnej.

TYPY PODMIOTÓW	2011 ROK	2012 ROK	2013 ROK
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	1021	1016	1017
przedsiębiorstwa państwowe	3	3	2
spółki handlowe	3413	3635	3917
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	37219	37540	37761
spółdzielnie	125	126	124
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	1140	1184	1244

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W Subregionie Zachodnim duży odsetek podmiotów gospodarczych stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (ok. 76% ogółu przedsiębiorstw), co w 2012 r. daje średnio 59 podmiotów w przeliczeniu na 1000 osób. Tutaj również istnieje duża dysproporcja wewnątrz regionu. W przeliczeniu najmniej osób fizycznych prowadzi działalność w Jastrzębiu-Zdroju (49), a najwięcej w Rybniku (72). Te różnice wynikają głównie z profilu gospodarczego miast. Jastrzębie-Zdrój to miasto oparte na przemyśle górniczym, gdzie kopalnie stanowią główne zakłady pracy, zaś Rybnik jest miastem opartym głównie na usługach. Istnieje, zatem bariera

niewystarczającego nasycenia lokalnego rynku prywatnymi przedsiębiorstwami gospodarczymi, co uwidacznia potencjał rozwojowy regionu i wskazuje na możliwości wsparcia powstawania podmiotów gospodarczych w ramach nowej perspektywy finansowej.

Na obszarze Subregionu Zachodniego utrzymuje się duże znaczenie tradycyjnych gałęzi w strukturze gospodarczej, w części gmin mają one decydujące znaczenie w aspekcie rynku pracy oraz dochodów ludności i dochodów budżetowych. Mowa tutaj zwłaszcza o zatrudnieniu w przemyśle ciężkim, którego główną emanacją jest zatrudnienie w kopalniach węgla kamiennego.

Tabela nr 3. Zatrudnienie w kopalniach węgla kamiennego na obszarze Subregionu Zachodniego.

<i>Lp.</i>	<i>Zakład pracy</i>	<i>Liczba zatrudnionych pracowników</i>
1.	Kompania Węglowa S.A.:	
	a) Kwk Chwałowice	3 284
	b) Kwk Jankowice	3 828
	c) Kwk Marcel	3 228
	d) Kwk Rydułtowy - Anna	4 498
2.	2.1. Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.	26 356
	2.1.1. JSW Borynia- Zofiówka –Jastrzębie	10 364
	2.1.1. a) Ruch Borynia	3 305
	2.1.1. b) Ruch Jas – Mos	3 404
	2.1.1. c) Ruch Zofiówka	3 655
SUMA (1a,b,c,d, 2.1.1.)		25 202

Źródło: Opracowanie własne na podstawie stron www. Kompanii Węglowej S.A. oraz Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A.

Wskazane w tabeli zakłady pracy są zlokalizowane w aglomeracji rybnickiej (Rybnik, Rydułtowy, Radlin, Jastrzębie-Zdrój) i bezpośrednim otoczeniu funkcjonalnym aglomeracji (Świerklany). Jednakże ich oddziaływanie, jako głównych pracodawców rozciąga się na zdecydowanie większy obszar: aglomeracja rybnicka oraz jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne, lokalny ośrodek rozwoju oraz tereny wiejskie Subregionu Zachodniego, a także poza granice Subregionu. Dodatkowo należy wskazać, iż wg szacunków każde miejsce pracy w górnictwie, generuje 3-4 miejsca pracy w branżach powiązanych. Stąd wynika również ogromne znaczenie tychże zakładów pracy na analizowanym obszarze.

Drugim przejawem tradycyjnego modelu gospodarczego jest istnienie i funkcjonowanie w Subregionie Zachodnim dużej ilości gospodarstw rolnych.

Tabela nr 4. Powierzchnia gospodarstw rolnych w ha.

Jednostka terytorialna	Gospodarstwa rolne ogółem (w ha)
Podregion 49 - rybnicki	60758,00
Powiat raciborski	32513,63
Powiat rybnicki	7155,19
Powiat wodzisławski	11006,53
Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	4668,67
Powiat m. Rybnik	2419,51
Powiat m. Żory	2994,47

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Uwzględniając fakt, że powierzchnia Subregionu Zachodniego to 1 354 km² (135 400ha), gospodarstwa rolne stanowią niemal 45% powierzchni Subregionu Zachodniego. Najwięcej pod względem powierzchni – gospodarstw rolnych znajduje się w powiecie raciborskim, obejmującym obszary wiejskie (Pietrowice Wielkie, Rudnik, Krzanowice, Nędza, Kuźnia Raciborska, Kornowac, Krzyżanowice) skupione wokół lokalnego ośrodka rozwoju, którym jest miasto Racibórz. W dalszej kolejności najwięcej gospodarstw rolnych znajduje się w powiecie wodzisławskim, którego terytorium obejmuje: obszary wiejskie (Gorzyce i Lubomia), Miasto Pszów, aglomerację rybnicką (Rydułtowy, Radlin, Wodzisław Śląski) oraz bezpośrednie otoczenie funkcjonalne aglomeracji (Marklowice, Mszana i Godów.) Nadmienić jeszcze należy o trzecim pod względem powierzchni gospodarstw rolnych, powiecie rybnickim. Obejmuje on tereny wiejskie (Lyski) oraz bezpośrednie otoczenie funkcjonalne aglomeracji (Gaszowice, Jejkowice, Świerklany i Czerwionka – Leszczyny).

Uwzględniając wewnętrzne uwarunkowania i potencjały należy wskazać na istniejące perspektywy rozwojowe tradycyjnych branż. W pierwszej kolejności należy wskazać na możliwość wykorzystania gazów kopalnianych na potrzeby ogrzewania budynków mieszkaniowych bądź obiektów użyteczności publicznej. Nie bez znaczenia wydaje się być również możliwość rozwoju weekendowej agroturystyki na obszarach wiejskich Subregionu Zachodniego.

Ponadto na wskazanych obszarach kontynuuje się procesy restrukturyzacyjne, co skutkuje min. różnicowaniem gospodarki Subregionu oraz pojawianiem się w strukturze gospodarczej firm reprezentujących branże nowej gospodarki. W tym zakresie należy wskazać przede wszystkim na działalności obejmujące energetykę, medycynę oraz technologie informacyjne i komunikacyjne. Pozostają one w ścisłym związku ze zdefiniowanym w Regionalnej Strategii Innowacji na lata

2013 – 2020 portfolio technologicznym Województwa Śląskiego. Na obszarze Subregionu Zachodniego specjalizacje zdefiniowane w Strategii rozwoju, konkretyzują zapisy Regionalnej Strategii Innowacji:

Tabela nr 5. Matryca specjalizacji.

Strategia rozwoju	Regionalna Strategia Innowacji na lata 2013 – 2020.
e-usługi dla biznesu	technologie informacyjne i komunikacyjne
telemedycyna	medycyna
nowoczesna energetyka w powiązaniu z tradycyjnymi branżami subregionu	energetyka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Regionalnej Strategii Innowacji 2013 – 2020 oraz Strategii rozwoju.

Elementem wyróżniającym Subregion Zachodni, jest ostatnia ze specjalizacji tego obszaru, zdefiniowana jako tradycyjne produkty spożywcze, rzemieślnicze i artystyczne wytwarzane z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

W Województwie Śląskim, obserwuje się jeden z najwyższych w kraju wskaźników degradacji powierzchni (drugie miejsce w kraju ze względu na odsetek gruntów zdegradowanych i zdewastowanych w stosunku do ogólnej powierzchni – wskaźniki blisko dwukrotnie wyższe od wartości dla kraju). Subregion Zachodni obok Subregionu Centralnego posiada najwięcej tego typu terenów. Wyzwaniem będzie ich rewitalizacja i rekultywacja, w tym ich ponowne wykorzystanie, jako tereny inwestycyjne.

Subregion Zachodni przez lata był obszarem, na którym szeroko prowadzono eksploatację kopalni. Efektem tego jest znaczna degradacja powierzchni. Prócz terenów, na których w dalszym ciągu prowadzi się wydobywanie tj. obszar aglomeracji rybnickiej (Rybnik, Rydułtowy, Radlin, Jastrzębie-Zdrój) i jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne (Świerklany), należy również wspomnieć o obszarach, na których zakończono już eksploatację kopalni (węgiel kamienny, kruszywa itp.) tj. Czerwionka – Leszczyny, Żory, Wodzisław Śl., Rybnik, Pszów oraz Jastrzębie – Zdrój. W tym kontekście należy wskazać obszar całej aglomeracji rybnickiej oraz jej bezpośredniego otoczenia funkcjonalnego oraz miasta Pszowa, jako obszar wymagający wsparcia i interwencji finansowej. Tereny te charakteryzują się sporym zróżnicowaniem. Obejmują one hałdy i zalewiska, a także zapadliska wynikające z eksploatacji górniczej. Obrazuje to tabela nr 6.

Tabela nr 6. Obszary poprzemysłowe i zdegradowane w Subregionie Zachodnim.

Lp.	SAMORZĄD	NAZWA OBSZARU	POWIERZCHNIA (w ha)
1.	Czerwionka- Leszczyny	Osadniki mułowe m.in. nr 3, 4	12,37
		Teren inwestycyjny przy ul. Młyńskiej	11,55
		Teren inwestycyjny w rejonie ul. 3-go Maja	1,43
		Teren po zlikwidowanej kopalni "Dębieńsko"	11,38
		Teren inwestycyjny w rejonie ul. Furgoła	2,25
		Osadniki przy ul. Młyńskiej	6,25
		Teren inwestycyjny w rejonie skrzyżowania ul. Armii Krajowej i ul. Polnej	1,00
		Teren inwestycyjny w rejonie ul. Działkowców	8,78
		Teren inwestycyjny w rejonie ul. Pawłasa	20,36
		Teren inwestycyjny w rejonie A1 i 925	11,28
		Stožki 3, 4 oraz zwały płaskie z osadnikami	121,18
		Teren inwestycyjny przy skrzyżowaniu dróg 924 i 925	0,43
		Teren inwestycyjny w rejonie skrzyżowania dróg 924 i 925 - 2	11,39
		Teren inwestycyjny w rejonie autostrady A1 i ul. Partyzantów	17,67
		Teren inwestycyjny w rejonie autostrady A1 i ul. Grabowej	14,37
2.	Godów	Zwałowisko kamienia dołowego	121,85
		Zwałowisko kamienia dołowego	30,94
		Teren po szybach kopalnianych	4,04
		Zwałowisko Skrzyszów - Wschód	10,00
		Wyrobisko po eksploatacji piasku	14,51
3.	Gorzyce	Obszar zwirowni	100,00
		Tereny pokopalniane w Gorzyczkach (Kolonia Fryderyk)	8,00
4.	Jastrzębie- Zdrój	Zalewisko pogórnictwa Jastrzębianka	13,00
		Tereny hałd	193,30
		Teren pokopalniany Szyb III	6,50
		Teren inwestycyjny KWK Moszczenica	5,90
		Składowisko Pochwacie	66,00
		Składowisko Borynia	70,00
		Teren rekultywowanego zalewiska Jastrzębie Górne	0,50
		Osadniki KWK Zofiówka	10,00
		Teren rekultywowanego zalewiska pogórnictwa Gmyrdek	2,40
		Zalewisko pogórnictwa I	1,00
		Zalewisko pogórnictwa Dęblinka II	15,00
		Zalewisko pogórnictwa II	1,00
		Zalewisko pogórnictwa III	0,80
		Zalewisko pogórnictwa Dęblinka I	16,00
		Zalewisko pogórnictwa IV	1,50
		Zrekultywowane zalewisko pogórnictwa Pszczyńska	1,40
		Składowisko "Kościelniok"	59,50
5.	Kornowac	Teren byłej jednostki wojskowej - po radarach wojskowych	3,66
6.	Krzyżanowice	Teren PKP Krzyżanowice	0,56
		Teren po składowisku śmieci Krzyżanowice	0,65
		Teren byłego PGR-u w Krzyżanowicach	4,00
		SKR Krzyżanowice (wraz z magazynami)	1,19
		Tereny poprzemysłowe w Krzyżanowicach	7,67
		Wyrobiska pożwirowe Krzyżanowice	130,00
		Teren GS Krzyżanowice	0,19
		Wyrobiska pożwirowe Roszków	100,00
		Teren byłego PGR-u Roszków	4,12
Teren poprzemysłowy Roszków – obszar zwirowni	7,46		

		Ruiny zamku w Tworkowie wraz z parkiem	3,47
		Teren PKP Tworków i Roszków wraz z terenami przyległymi	7,18
		Teren magazynu byłej roszarni w Tworkowie	0,25
		Teren byłego PGR-u w Tworkowie	5,19
		Teren po składowisku odpadów komunalnych	7,51
		Teren GS Tworków	0,01
		Tereny po byłych jednostkach straży granicznej w Chałupkach	0,40
		Teren byłego przejścia granicznego Chałupki - Bogumin	0,45
		Tereny przy PKP w Chałupkach	1,55
		Teren przy zamku w Chałupkach wraz z parkiem	3,16
		Teren byłych stajni w Chałupkach (wzdłuż DK 78)	0,38
		Tereny przemysłowe przy ul. Fabrycznej w Chałupkach	0,52
		Teren GS Chałupki	0,45
		Magazyny GS Bieńkowice	1,00
		Tereny RSP w Bieńkowicach	2,16
		Teren byłego SKR-u Bieńkowice	0,82
		Wydale – teren folwarku	3,41
		Teren szkoły w Rudyszwałdzie	0,50
		Zabelków – byłe RSP	12,62
7.	Kuźnia Raciborska	Teren po jednostce wojskowej działka nr 1080/4 w Kuźni Raciborskiej	1,31
8.	Lubomia	Zwałowisko Buków	44,00
9.	Markłowice	Dawny plac drzewa przy szybie Markłowice KW S.A. KWK "Marcel"	4,03
		Teren rekultywowany przez KW S.A. KWK "Jankowice" (szyb VI)	20,33
10.	Mszana	Tereny po zlikwidowanym szybie III KWK "1 Maja"	2,02
		Tereny hałd	19,33
		Tereny o zmienionych stosunkach wodnych - tereny zatopione	17,30
		Tereny zdegradowane pomiędzy ul. Moszczeńską, a rzeką Szotkową w Mszanie	12,70
		Tereny po byłych szybach zachodnich oraz byłym zwałowisku Mszana	22,58
11.	Pszów	Hałda KWK "Rydułtowy - Anna"	22,37
		Osadniki KWK "Rydułtowy - Anna"	15,00
		Tereny po likwidowanej KWK Rydułtowy – Anna Ruch II	57,93
		Teren po byłych działkach w Krzyżkowicach	4,00
12.	Racibórz	Teren inwestycyjny po byłym wyrobisku kruszyw mineralnych położony w dzielnicy Ostróg w obrębie ulic Rudzkiej i Grzonki	43,00
		Racibórz, Kościuszki	1,40
13.	Radlin	Plac MZK I	5,89
		Plac MZK II	5,00
		Hałda kopalni KWK Marcel	65,00
		Obiekt rekultywacyjny przy Szybie VI	20,00
		Osiedle Marcel	7,50
14.	Rybnik	Szpital im. Juliusza Rogera przy ul. 3 Maja w Rybniku	1,11
		Teren przemysłowy w Rybniku w dzielnicy Kłokocin	31,30
		Osadnik mułowy Starzykowiec	6,88
		Rejon placu drewna i skarpy "Starej Hałdy"	5,64
		Osadniki mułowe - Holonowce	35,30
		Rejon osadników mułowych Rybnik	37,00
		Rejon szybu IV (Kielowiec)	14,10

		Teren w rejonie Mośnika-Kielowca	71,00
		Zwałowisko rejon D	24,50
		Rów Chwałowicki	3,80
		Obiekt rekultywacyjny Żabik II	8,40
		Teren dawnej kopalni KWK "Rymer" w Rybniku-Niedobczycach	3,00
		Ruch Ignacy	22,00
		Obiekt rekultywacyjny Jar-Wodzisław	3,00
		Zwałowisko stożkowe	12,00
		Dawne składowisko kamienia KWK "Rydułtowy" przy ul. Sportowej w Rybniku-Niewiadomiu	15,40
		Zabytkowa Kopalnia "Ignacy" w Rybniku-Niewiadomiu	1,60
15.	Rydułtowy	98 Stożek nr 1 i 2 oraz zwał płaski	37,00
		Hałda wraz z zalewiskiem Machnikowca	4,58
		Zalesiona hałda KWK "Rydułtowy - Anna" - obok szybu "Agnieszka" - "Powietrzny V"	4,87
		"Gipsula"	2,98
		Osiedle Karola	1,93
		Tereny pogórniczego klubu sportowego	8,05
16.	Świerklany	Rejon "D" - rejon rekultywacyjny KWK "Chwałowice"	10,54
		Rejon E	20,00
		Skarpa osadnika mułowego "Holona III" KWK "Chwałowice"	2,94
		Rejon szybu VI KWK "Jankowice"	36,06
		Rejon B	6,16
		Rejon północ	15,16
		56 Rejon B	8,50
17.	Wodzisław Śl.	Teren po Kopalni Węgla Kamiennego 1 Maja w Wodzisławiu Śląskim.	118,10
		Teren szybu "Jedłownik"	3,20
18.	Żory	Teren byłego zakładu tworzyw sztucznych ERG	35,30
		Teren byłego dołu pocegielnianego.	10,70
		Teren po szpitalu miejskim	0,66
		Tereny pokopalniane w dzielnicy Rój	7,40
		Tereny pokolejowe w dzielnicy Kleszczówka i Baranowice	1,00
Łączna powierzchnia terenów zdegradowanych i przemysłowych w Subregionie Zachodnim			2 337,21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ogólnodostępnej Platformy Informacyjnej – Tereny przemysłowe i zdegradowane, www.opitpp.orsip.pl. oraz danych JST.

Uwzględniając brzmienie definicji obszarów przewidywanych do wsparcia w związku z uzbrajaniem terenów inwestycyjnych na potrzeby ich ponownego wykorzystania, która wskazuje, że tereny typu brownfield obejmują: obszary przemysłowe w tym hałdy i zalewiska, popegeerowskie, powojkowe oraz pokolejowe, należy wskazać dalsze możliwości wykorzystania środków w celu poprawy struktury gospodarczej Subregionu Zachodniego. Dotyczy to również terenów popegeerowskich w Subregionie Zachodnim, a także powojkowych, które znajdują się na terenie gminy Kornowac w Powiecie raciborskim (obszar wiejski w ujęciu Strategii Śląskie

2020 +). W okresie wdrażania strategii może pojawić się możliwość zagospodarowania tychże terenów na działalność gospodarczą.

Wyróżnikiem Subregionu Zachodniego, jako obszaru, na którym wdrażane będą regionalne inwestycje, a w szczególności działania związane z uzbrojeniem i promocją terenów inwestycyjnych jest bezpośrednia bliskość głównych arterii komunikacyjnych kraju, tj. autostrad A4 i A1. Możliwość sprawnego i szybkiego transportu, jest czynnikiem, który w dużej mierze wpływa na przyciągnięcie inwestorów. Spójna oferta obejmująca dobrze przygotowane tereny w połączeniu z bliskością autostrad daje duże szanse osiągnięcia zakładanych wskaźników. Nie bez znaczenia dla potencjalnych inwestorów, korzystających z przygotowanych terenów inwestycyjnych, jest fakt, że Subregion Zachodni poprzez podstrefę jastrzębsko – żorską, przynależy do Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

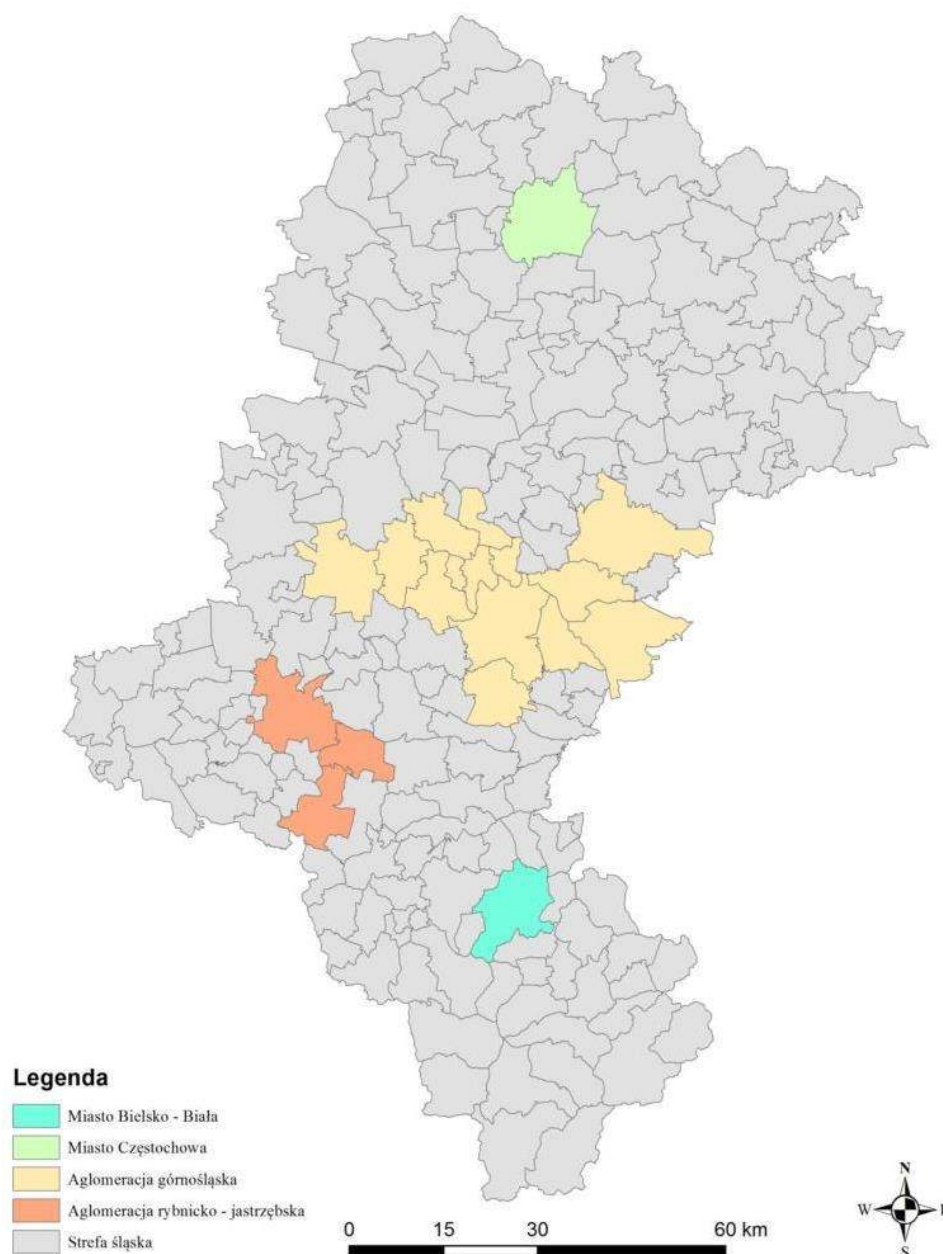
Podsumowując na terenie Subregionu Zachodniego występują liczne problemy w obszarze tworzenia terenów inwestycyjnych: wielość terenów zdegradowanych po byłych żwirowniach (Krzyżanowice, Racibórz), pokopalnianych (Godów, Jastrzębie-Zdrój, Rydułtowy) i innych wymagających natychmiastowej interwencji (m.in. w Radlinie czy Czerwionce-Leszczynach). Większość terenów została odzyskana pod zamkniętymi już przedsiębiorstwami przemysłowymi i w chwili obecnej nie posiadają one odpowiedniej infrastruktury i uzbrojenia. Działania zmierzające do uporządkowania i uzbrojenia terenów mają służyć rozwojowi gospodarczemu samorządów. Cel ten natomiast zostanie zrealizowany poprzez pozyskanie nowych inwestorów na przekształconych terenach poprzemysłowych.

IV.1.2. Energia, gospodarka niskoemisyjna.

Subregion Zachodni Województwa Śląskiego jest obszarem o bardzo dużym zanieczyszczeniu powietrza. Stanowi on jako zwarty obszar, strefę przekroczeń poziomu substancji niebezpiecznych, w powietrzu:

Rys. 3 Strefy jakości powietrza.

Lokalizacja stref jakości powietrza w województwie śląskim

Źródło: Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji, przyjęty przez Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą nr IV/57/3/2014 z dnia 17 listopada 2014 r.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (art. 87, tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, ze zm.) coroczną ocenę jakości powietrza, wykonuje się w strefach, w tym w aglomeracjach. Przyjęty Program Ochrony powietrza wyodrębnia 5 stref:

- 1) aglomeracja górnośląska,
- 2) aglomeracja rybnicko – jastrzębska,
- 3) Bielsko – Biała,
- 4) Częstochowa,
- 5) pozostały obszar województwa – tzw. strefa śląska.

Tabela nr 7. Charakterystyka stref jakości powietrza w województwie śląskim.

Nazwa strefy	Kod strefy	Powierzchnia strefy [km ²]	Liczba ludności
Aglomeracja górnośląska	PL2401	1218	1 927 787
Aglomeracja rybnicko-jastrzębska	PL2402	298	295 159
Miasto Bielsko-Biała	PL2403	125	174 503
Miasto Częstochowa	PL2404	160	235 798
Strefa śląska	PL2405	10532	1 993 110

Źródło: Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji, przyjęty przez Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą nr IV /57/3/2014 z dnia 17 listopada 2014 r.

W Subregionie Zachodnim, przynależność do poszczególnych stref oceny jakości powietrza, kształtuje się następująco:

Tabela nr 8. Przynależność JST Subregionu Zachodniego do poszczególnych stref oceny jakości powietrza.

Aglomeracja rybnicko - jastrzębska	- M. Rybnik, - M. Żory, - M. Jastrzębie-Zdrój
Strefa Śląska	Czerwionka-Leszczyny, Gaszowice, Godów, Gorzyce, Jejkowice, Kornowac, Krzanowice, Krzyżanowice, Kuźnia Raciborska, Lubomia, Lyski, Markłowice, Mszana, Nędza, Pietrowice Wielkie, Pszów, Racibórz, Radlin, Rudnik, Rydułtowy, Świerklany, Wodzisław Śląski

Źródło: Opracowanie własne.

Problem zanieczyszczeń powietrza dotyczy całego obszaru aglomeracji rybnickiej, jej bezpośredniego otoczenia funkcjonalnego, ale również lokalnego ośrodka rozwoju (Racibórz) oraz terenów wiejskich. W Programie Ochrony Powietrza zastosowano wprawdzie inny podział terytorialny wskazując aglomerację rybnicko – jastrzębską (Rybnik, Żory i Jastrzębie-Zdrój) oraz

część strefy śląskiej, którą tworzą pozostałe JST. Pozostaje to jednak bez wpływu na zdefiniowanie problemu w Subregionie Zachodnim, jakim jest zły stan powietrza.

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest emisja antropogeniczna, na którą składa się emisja ze źródeł punktowych, liniowych, powierzchniowych i rolnictwa oraz ze źródeł niezorganizowanych, takich jak m.in. kopalnie czy hałdy. Przekroczenia obrazują poniższe tabele:

Tabela nr 9. Wyniki pomiarów pyłu zawieszonego PM10 na stanowiskach pomiarowych w aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej w latach 2006-2012.

Wyniki pomiarów		Pył zawieszony PM10 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]						
		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
stanowisko pomiarowe		Rybnik ul. Borki automat						
stężenie średnioroczne	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	64	41	44	35	61	60	65
Liczba dni z przekroczeniem normy 24-godz. 50	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	145	51	83	53	65	138	124
Liczba dni z przekroczeniem poziomu alarmowego 200	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	14	3	2	0	7	14	17
Liczba dni z przekroczeniem poziomu > 300	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	8	3	0	0	1	5	8
stanowisko pomiarowe		Rybnik ul. Borki manualna						
stężenie średnioroczne	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	72	51	54	52	71	59	55
Liczba dni z przekroczeniem normy 24-godz. 50	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	156	110	122	105	134	113	91
Liczba dni z przekroczeniem poziomu alarmowego 200	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	17	6	9	7	12	17	14
Liczba dni z przekroczeniem poziomu > 300	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	10	3	1	3	3	3	2
stanowisko pomiarowe		Żory ul. Sikorskiego manualna						
stężenie średnioroczne	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]					56	43	47
Liczba dni z przekroczeniem normy 24-godz. 50	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]					59	82	104
Liczba dni z przekroczeniem poziomu alarmowego 200	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]					4	2	8
Liczba dni z przekroczeniem poziomu > 300	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]					0	0	2

Źródło: Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji, przyjęty przez Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą nr IV/57/3/2014 z dnia 17 listopada 2014 r.

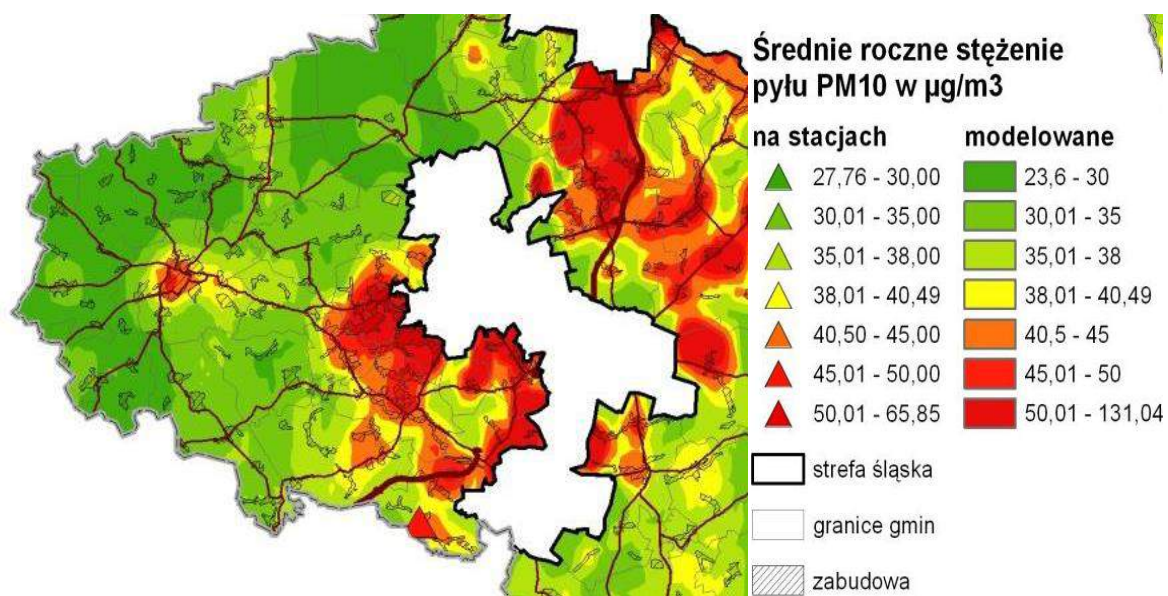
Tabela nr 10. Wyniki pomiarów pyłu zawieszonego PM10 na stanowiskach pomiarowych w strefie śląskiej – obszar Subregionu Zachodniego, w latach 2006-2012.

Wyniki pomiarów		Pył zawieszony PM10 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]						
		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
stanowisko pomiarowe		Wodzisław ul. Gałczyńskiego automat						
stężenie średnioroczne	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	73	58	66	52	80	77	78
Liczba dni z przekroczeniem normy 24-godz. 50	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	183	147	180	124	156	198	172
Liczba dni z przekroczeniem poziomu alarmowego 200	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	16	7	12	4	13	23	18
Liczba dni z przekroczeniem poziomu > 300	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	7	0	3	0	2	4	9
stanowisko pomiarowe		Godów ul. Glinki manualna						
stężenie średnioroczne	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]				57	59	52	45
Liczba dni z przekroczeniem normy 24-godz. 50	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]				57	148	122	85
Liczba dni z przekroczeniem poziomu alarmowego 200	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]				1	11	7	1
Liczba dni z przekroczeniem poziomu > 300	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]				0	2	0	0

Źródło: Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pulapu stężenia ekspozycji, przyjęty przez Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą nr IV /57/3/2014 z dnia 17 listopada 2014 r.

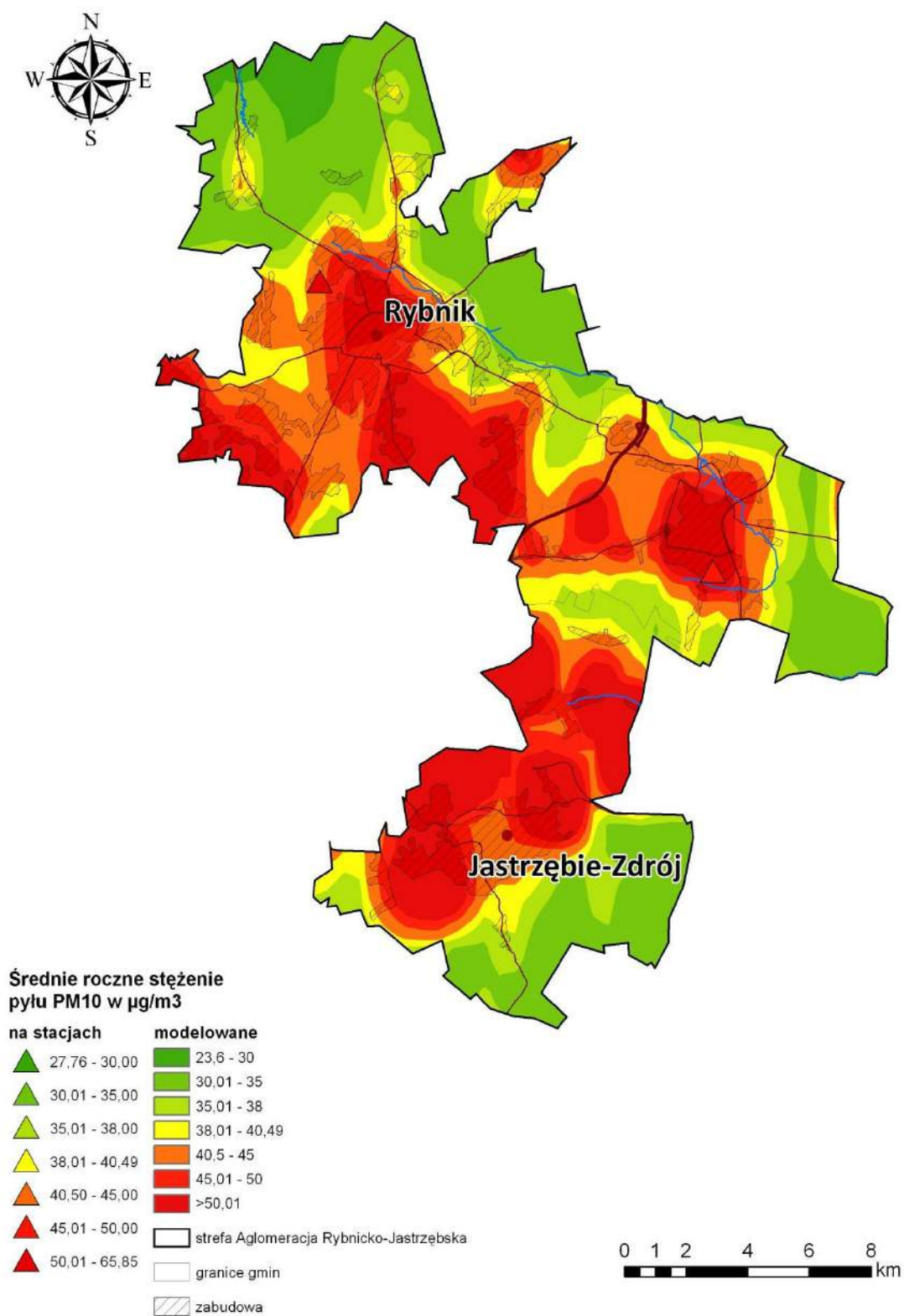
Przedstawione wyniki umożliwiają wyznaczenie obszarów, na których występują przekroczenia norm stężeń zanieczyszczeń. Wyznaczenie tych obszarów jest konieczne do określenia obszarów prowadzenia działań naprawczych, w tym szczególnie alokowania środków na działania związane z efektywnością energetyczną, wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii oraz wdrażaniem niskoemisyjnego transportu.

Rys. 4 Fragment strefy śląskiej – Subregion Zachodni, bez aglomeracji rybnicko – jastrzębskiej.

Źródło: Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji, przyjęty przez Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą nr IV /57/3/2014 z dnia 17 listopada 2014 r.

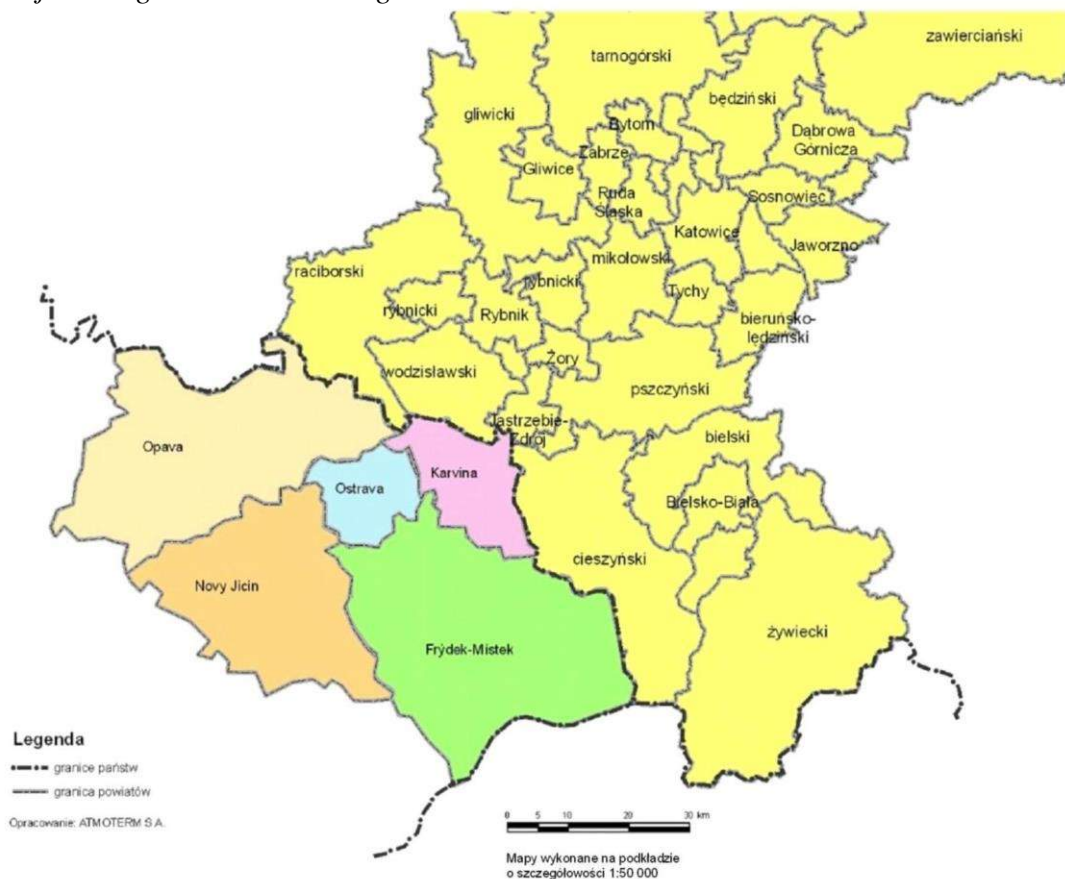
Rys. 5 Rozkład stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego PM10 w aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej w 2012 r.

Źródło: Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pulapu stężenia ekspozycji, przyjęty przez Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą nr IV /57/3/2014 z dnia 17listopada 2014 r.

Należy również mieć na uwadze, iż problem zanieczyszczenia powietrza pochodzi ze źródeł lokalnych, jak i transgranicznych, co w Subregionie Zachodnim jest szczególnie widoczne ze względu na bezpośrednie sąsiedztwo z Aglomeracją Ostrawsko – Karwińską.

Rys. 6 Emisja transgraniczna w Subregionie Zachodnim

Źródło: Program ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu. (Uchwała Nr III/52/15/2010 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 16 czerwca 2010 r.)

Jako główne przyczyny przedstawionych zjawisk, należy wskazać:

- stosowanie paliw o niskiej jakości, w szczególności o wysokiej zawartości popiołu (muły), w nieprzystosowanych do tego celu paleniskach;
- spalanie odpadów komunalnych w indywidualnych kotłach i paleniskach;
- duże natężenie ruchu samochodowego na głównych ciągach komunikacyjnych przebiegających przez centra miast i obszary o gęstej zabudowie mieszkaniowej i wysokiej emisji komunalnej;
- zły stan technicznych pojazdów i dróg;
- wypalanie traw;

- emisja wtórna z niezrekultywowanych terenów przemysłowych, składowisk odpadów, zwałów kopalnianych, dużych, utwardzonych i zanieczyszczonych pyłem powierzchni obiektów przemysłowych i handlowych, parkingów, chodników, torowisk kolejowych i tramwajowych itp.;
- emisja powstająca w trakcie prac budowlanych, w szczególności w obrębie dużych inwestycji drogowych.

W celu zwalczania negatywnych zjawisk, należy podjąć kompleksowe działania mające na celu wymianę, bądź modernizację indywidualnych źródeł ciepła, podłączenie budynków do sieciowych nośników ciepła oraz termomodernizację obiektów. W zakresie obejmującym likwidację emisji punktowej poza wymianą źródła ciepła zasadnicze znaczenie ma zmniejszenie energochłonności budynku. Wyposażenie obiektu nawet w najbardziej efektywny ekologicznie kocioł czy podłączenie go do sieci ciepłowniczej, będzie bezcelowe, jeżeli w obiekcie będą następowały straty ciepła przez okna, dach lub ściany. Nie bez znaczenia pozostaje również fakt istnienia przestarzałych instalacji centralnego ogrzewania w większości budynków, które przez zastosowanie rur i grzejników o nieadekwatnych średnicach i powierzchni grzewczej pociągają za sobą marnotrawienie energii cieplnej, której produkcja wiąże się z emisją do powietrza substancji szkodliwych. Konkretnie poziomy strat wskazywać będą pomiary i audyty prowadzone w poszczególnych lokalizacjach, jednakże zdecydowana większość obiektów, w których przewiduje się inwestycje tego typu to obiekty starego budownictwa, generujące straty ciepła. Zważywszy, że większość przewidywanych do modernizacji obiektów została wybudowana kilkadziesiąt lat temu, ich efektywność energetyczna nie spełnia współcześnie obowiązujących standardów, co powoduje, iż ich zapotrzebowanie na energię cieplną jest stosunkowo duże. Tym samym wskazać należy, na konieczność podejmowania, bądź to kompleksowych działań zmierzających do wymiany źródła ciepła oraz modernizacji instalacji c.o., c.w.u. i termomodernizacji lub działań komplementarnych do zrealizowanych już inwestycji, gdzie dokonano np. wymiany źródła ciepła, ale nie dokonano jeszcze termomodernizacji. W związku z faktem, że problem zanieczyszczenia powietrza, zgodnie z Programem ochrony powietrza dotyczy całego Subregionu Zachodniego działania zgodne z logiką interwencji RPO WSL 2014 – 2020 w ramach RIT, powinny być realizowane na całym jego obszarze, obejmującym zarówno Aglomerację Rybnicką, jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne, lokalny ośrodek rozwoju, miasto Pszów oraz tereny wiejskie.

W ramach interwencji związanych z efektywnością energetyczną zasadnym są działania zmierzające do efektywnego wykorzystania alokacji, gdzie projekty w ramach regionalnych inwestycji nie powinny przekraczać pewnej puli dofinansowania. Zmierzac się będzie do rozproszenia interwencji i objęcia wsparciem jak największej liczby obiektów tj. infrastruktury (budynek lub zespół budynków), która zarządzana jest przez jeden podmiot jako całość techniczno-użytkowa. Tak ukierunkowane działanie pozwoli na szerokie oddziaływanie w całym Subregionie Zachodnim, a obiekty, które aktualnie przyczyniają się do pogarszania stanu powietrza, zostaną w sposób kompleksowy zmodernizowane. Poprzez kompleksowość rozumie się tutaj realizację wszystkich możliwych do dofinansowania prac w danym obiekcie w ramach jednego projektu.

W Subregionie Zachodnim powinny mieć miejsce działania intensyfikujące tworzenie infrastruktury służącej do produkcji energii z odnawialnych źródeł wraz z promocją tego rodzaju technologii. Wg danych zamieszczonych na interaktywnej „Mapie odnawialnych źródeł energii” Urzędu Regulacji Energetyki, poziom produkcji energii ze źródeł odnawialnych, kształtuje się w Subregionie Zachodnim, następująco:

Tabela nr 11. Produkcja energii ze źródeł odnawialnych w Subregionie Zachodnim.

Lp.	Lokalizacja	Typ instalacji	Ilość instalacji	Moc
1.	Powiat Raciborski	Elektrownie biogazowe wytwarzające energię z biogazu z oczyszczalni ścieków	1	0,190 MW
		Elektrownie biogazowe wytwarzające energię z biogazu składowiskowego	1	0,180 MW
2.	Rybnik	Elektrownie biogazowe wytwarzające energię z biogazu z oczyszczalni ścieków	1	0,190 MW
		Elektrownie wytwarzające energię z promieniowania słonecznego	1	0,021 MW
		Elektrownie realizujące technologię współspalania (paliwa kopalne i biomasa)	1	0,000 MW (dla technologii współspalania nie można określić mocy)
3.	Powiat Wodzisławski	Elektrownie biogazowe wytwarzające energię z biogazu z oczyszczalni ścieków	1	0,154 MW
4.	Jastrzębie-Zdrój	Elektrownie biogazowe wytwarzające energię z biogazu z oczyszczalni ścieków	1	0,380 MW

		Małe elektrownie biogazowe wytwarzające energię: - z biogazu z oczyszczalni ścieków, - składowiska odpadów	2	0,231 MWh 0,5 MWh
		Elektrownie realizujące technologię współspalania (paliwa kopalne i biomasa)	1	220 MW (obecnie projektowane przez SEJ – Spółkę Energetyczną Jastrzębie)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.ure.gov.pl/uremapoze/mapa.html>

Potencjał wykorzystania odnawialnych źródeł energii w Subregionie Zachodnim, został określony na podstawie dwóch dokumentów. Pierwszy z nich to "Określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii – wnioski dla Regionalnych Programów Operacyjnych na okres programowania 2014 – 2020"¹. Drugi natomiast stanowi „Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego”².

Celem pierwszego z ww. dokumentów było realne oszacowanie potencjału odnawialnych zasobów energii, jaki może być wykorzystany przez polskie regiony w perspektywie finansowej UE na lata 2014 – 2020. W przedmiotowej analizie przyjęto, że podstawowe znaczenie mają zasoby naturalne (odnawialne zasoby energii) i ich rozkład oraz generalna atrakcyjność ekonomiczna i rynkowa ich wykorzystania w oparciu o technologie dostępne na rynku, a nie system wsparcia, który zazwyczaj deformuje obraz rynku. Tym samym w analizach zastosowano metodę przechodzenia od potencjału teoretycznego zasobów, poprzez potencjał techniczny, ekonomiczny, na rynkowy (stopień wykorzystania potencjału ekonomicznego w latach 2014-2020) kończąc.

Uwzględniając powyższe wskazano, iż województwo śląskie dysponuje niewielkim potencjałem ekonomicznym i rynkowym w zakresie energii wiatrowej. Podobnie rzecz wygląda w zakresie potencjału ekonomicznego biomasy, gdzie województwo śląskie dysponuje niewielkim, niespełna 4-procentowym udziałem, w potencjale krajowym³.

¹ Określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii – wnioski dla Regionalnych Programów Operacyjnych na okres programowania 2014 – 2020, Ekspertyza wykonana w Instytucie Energetyki Odnawialnej, na podstawie umowy z MRR, nr DKR/BGD-II/POPT/348/11, Warszawa, grudzień 2011 r.

² Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego, red. dr inż. Wiesław Bujakowski, Kraków – Katowice, 2005 r.

³ w: Określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii – wnioski dla Regionalnych Programów Operacyjnych na okres programowania 2014 – 2020, Ekspertyza wykonana w Instytucie Energetyki Odnawialnej, na podstawie umowy z MRR, nr DKR/BGD-II/POPT/348/11, Warszawa, grudzień 2011 r., str. 55.

Odmienne natomiast wygląda potencjał rynkowy wykorzystania energii słonecznej w województwie śląskim, która ma znaczenie pierwszorzędne. Jedną z czołowych pozycji oraz fakt, że w latach 2008 – 2010 sprzedano tutaj najwięcej kolektorów słonecznych w m²⁴ wskazują na ogromne możliwości wykorzystania tego rodzaju energii.

Podobnie drugi z wyżej cytowanych dokumentów, wskazuje na największe możliwości w zakresie wykorzystania energii słonecznej na obszarze województwa śląskiego. Analiza była prowadzona zarówno w ujęciu teoretycznym, jak i przy uwzględnieniu potencjału technicznego, w rozkładzie na poszczególne miesiące roku⁵.

Nie bez wpływu na stan powietrza pozostają również kwestie dotyczące infrastruktury komunikacyjnej i integracji ze sobą różnych form transportu. Jednym ze źródeł substancji szkodliwych do powietrza jest tzw. emisja liniowa, czyli emisja pochodząca ze źródeł liniowych, którymi są główne trasy komunikacyjne przebiegające przez teren wyznaczonej strefy.

Osiami komunikacyjnymi Subregionu Zachodniego, a tym samym emitorami emisji liniowej są przede wszystkim autostrada A1, która przecina wschodnią część Subregionu. Przebiega ona przez gminy Czerwionka – Leszczyny, Żory, Świerklany, Mszana, Gorzyce. Kolejną istotną trasą drogową to Droga Krajowa 78, która przebiega od granicy państwa w Chałupkach, poprzez gminy Gorzyce, Wodzisław Śląski, Radlin, Rybnik w kierunku Gliwic. Droga ta w większości swojego przebiegu prowadzi przez gęstą zabudowę miejską. Nie jest ona przystosowana do utrzymania obciążającego ją obecnie ruchu. Ponadto przez Subregion przebiegają DK 81 i 45. Szkielet drogowy Subregionu Zachodniego uzupełniają drogi wojewódzkie: 917, 923, 924, 929, 932, 933, 935, 937, które przebiegają przez:

Tabela nr 12. Przebieg dróg przez poszczególne JST.

Droga Wojewódzka	Jednostki samorządu terytorialnego
DW 923	Racibórz, Lyski
DW 924	Czerwionka-Leszczyny, Żory
DW 929	Rybnik, Świerklany
DW 932	Wodzisław Śl., Marklowice, Świerklany, Żory
DW 933	Kornowac, Pszów, Wodzisław Śl., Mszana, Jastrzębie-Zdrój,
DW 935	Racibórz, Kornowac, Rydułtowy, Rybnik, Żory
DW 937	Jastrzębie-Zdrój

Źródło: Opracowanie własne.

⁴ Op. cit., str. 60.

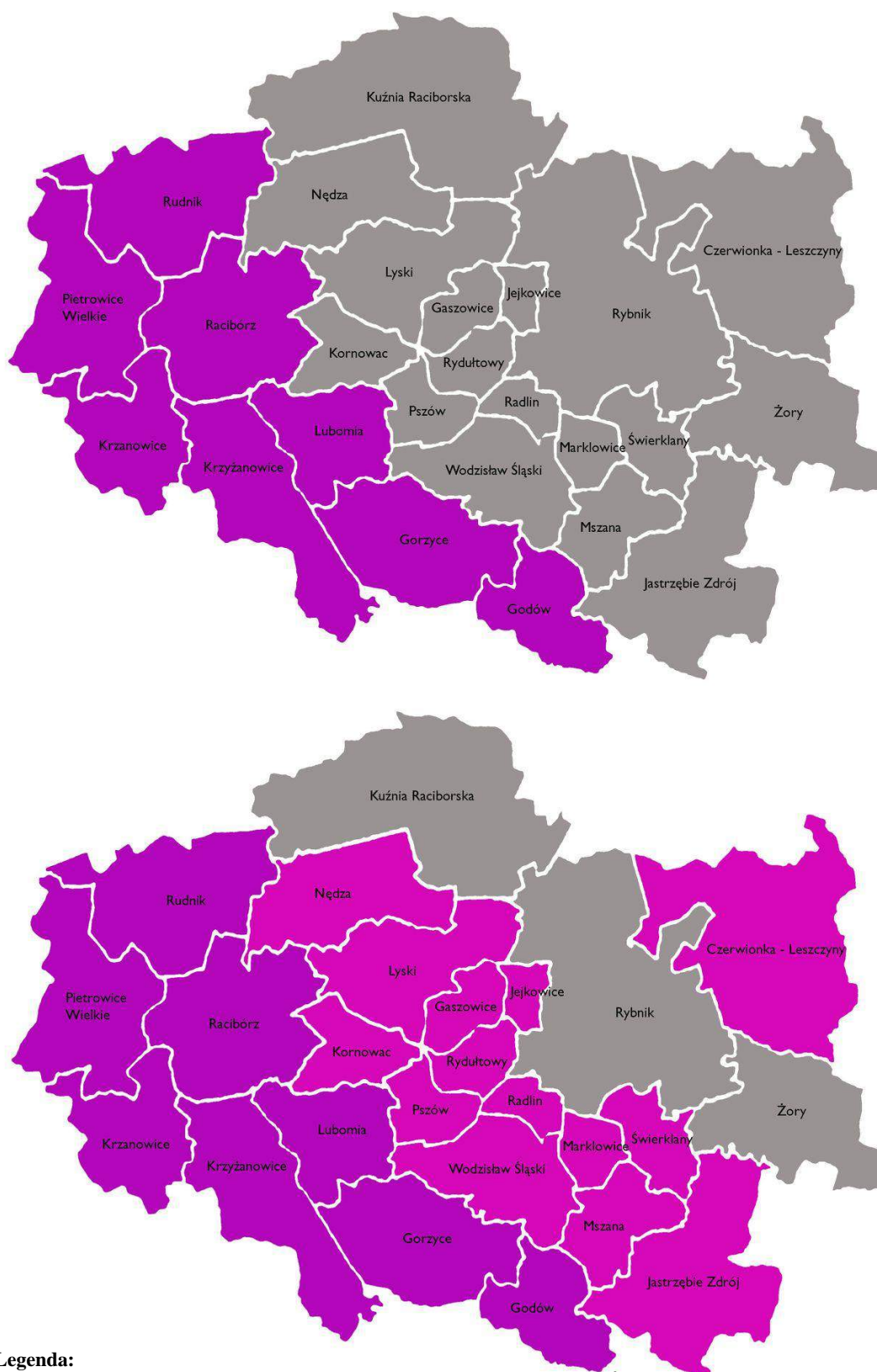
⁵ Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego, red. dr inż. Wiesław Bujakowski, Kraków – Katowice, 2005 r., str. 57,58,63.

Uwzględniając przedstawiony stan faktyczny, zarówno Strategia „Śląskie 2020+”, jak i Strategia Rozwoju wskazują i definiują obszary skrajnie peryferyjne w Subregionie Zachodnim. W kontekście ilości jednostek samorządu terytorialnego delimitowanych w związku z utrudnionym dostępem do Metropolii i ośrodków aglomeracyjnych w ramach województwa, spowodowanym w przypadku Subregionu Zachodniego: brakami w infrastrukturze transportowej, słabą jakością tejże infrastruktury lub fizycznym brakiem oferty przewozowej alternatywnej dla indywidualnej komunikacji samochodowej, dochodzimy do wniosku, iż problem ten dotyczy całego Subregionu. Na rysunku nr 6 kolor fioletowy oznacza obszary peryferyjne komunikacyjnie w ujęciu Strategii „Śląskie 2020+”. Z kolei kolor różowy oznacza obszary peryferyjne komunikacyjnie ze względu na brak ofert przewoźników i konieczność korzystania z indywidualnego transportu samochodowego. Strategia „Śląskie 2020+” definiuje obszary uwzględniając zasadniczo tylko słabą jakość infrastruktury transportowej uniemożliwiająca szybkie przemieszczanie się do aglomeracji. W konsekwencji powoduje to niski udział wskazanych obszarów w dyfuzji rozwoju z ośrodków wyższej rangi oraz mniejsze możliwości oferowania nowych miejsc pracy. Na terenach tych zauważa się nasilanie procesu depopulacji. Jako wyzwanie dla ośrodków peryferyjnych wskazuje się na konieczność rozbudowy infrastruktury komunikacyjnej. Strategia rozwoju uwzględnia zaś przy delimitowaniu obszarów skrajnie peryferyjnych zarówno wskazania przyjęte w Strategii „Śląskie 2020+”, jak również dodatkowy aspekt obejmujący słabą jakość transportu, brak przewoźników, co powinno prowadzić do wdrażania rozwiązań z zakresu multimodalności transportu.

Stan rzeczy, w którym brak jest alternatywy dla indywidualnego transportu samochodowego wymusza niejako na mieszkańcach poruszanie się samochodem wszędzie gdziekolwiek nakazują im, ich interesy życiowe. Jaskrawym przykładem jest Powiat Wodzisławski i jego gminy oraz miasto Jastrzębie-Zdrój, które są prawie całkowicie pozbawione dostępu do komunikacji kolejowej, a w bardzo ograniczonym zakresie posiadają dostęp do komunikacji autobusowej.

Z kolei przewoźnicy zajmujący się transportem zbiorowym swoje usługi wykonują głównie w oparciu o tabor autobusowy, przyczyniając się do zwiększenia emisji liniowej.

Rys. 7 Obszary peryferyjne komunikacyjnie w Subregionie Zachodnim.

Legenda:

- kolor fioletowy – obszary peryferyjne komunikacyjnie w ujęciu Strategii „Śląskie 2020+”
- kolor różowy – brak ofert przewoźników i konieczność korzystania z indywidualnego transportu

Źródło: Strategia rozwoju.

Nie bez znaczenia pozostaje również mnogość różnego rodzaju przewoźników, wśród których można wymienić spółki samorządowe, Międzygminny Związek Komunikacyjny, PKP oraz prywatnych przedsiębiorców. Za ilością przewoźników kroczy duża ilość rozkładów jazdy oraz brak jakiejkolwiek synchronizacji w tym zakresie. Z problemami tego typu Subregion Zachodni mierzył się na etapie prac nad wprowadzeniem jednego biletu na przedmiotowym obszarze.

Ww. układ drogowy obejmujący drogi wojewódzkie i krajowe, wprawdzie systematycznie modernizowany, nijak nie przystaje do potoków samochodów, które obecnie z niego korzystają. Największe natężenie występuje na drogach krajowych, przebiegających przez ściśle centra miast, stanowiące w dodatku bezpłatne alternatywy dla autostrad, na których przewiduje się w przyszłości wprowadzenie poboru opłat.

Aby sprostać zagrożeniom związanym z dużym natężeniem ruchu zwłaszcza w centrach miast i wynikającą z tego emisją liniową, należy dążyć do ograniczenia ruchu samochodowego poprzez budowę centrów przesiadkowych, tras rowerowych, parkingów Park&Ride oraz poprawę komunikacji poprzez wdrażanie Inteligentnych Systemów Transportowych oraz rozwój transportu zbiorowego. Nieodzowne dla poprawy bezpieczeństwa na drogach oraz jakości powietrza są działania zmierzające do budowy obwodnic, które wyprowadzą część ruchu (zwłaszcza tranzytowego) z centrum miast. Poprawa jakości powietrza w miastach to także inwestycje w transport niskoemisyjny. Oprócz potrzeb dotyczących integracji należy wskazać także na potrzeby związane z wymianą taboru, które będą warunkowały jakość środowiska w miastach. Średni wiek taboru w poszczególnych aglomeracjach w 2012 r. wahał się od 6 do 18 lat (w zależności od przewoźnika). Taki stan rzeczy wskazuje na konieczność jego wymiany.

Elementem stanowiącym wyzwanie dla samorządów Subregionu Zachodniego jest dalsza wymiana bądź modernizacja oświetlenia placów i ulic. Działania te są prowadzone systematycznie przy okazji remontów ciągów komunikacyjnych. Wśród oprav oświetleniowych dominują punkty świetlne typu sodowego. Charakteryzują się one dużą energochłonnością. Dla porównania, chcąc uzyskać efekt oświetlenia taki, jaki generuje lampa LED o mocy 75 W, należałoby zastosować lampę sodową o mocy 150 W, czyli zużywającą o 50% więcej energii. Kolejna kwestia związana jest z tzw. rozpalaniem oprav. W przypadku lamp typu LED efekt pełnej jasności następuje natychmiastowo, w przypadku zaś oprav sodowych potrzebne jest kilka minut na rozpalenie od chwili włączenia zasilania. Oprawy typu LED od oprav sodowych odróżnia również ich żywotność. Przyjmuje się, że pierwsze świecą ponad 50 tys. godzin, podczas gdy żywotność tych drugich wynosi od 16 – 20 tys. godzin. Uwzględniając powyższe należy wskazać, że zastosowanie technologii LED w oświetleniu ulicznym pociągnie za sobą wyższą jakość oświetlenia, mniejszą

awaryjność oraz dłuższy czas pracy opraw. Tym samym ulegną zmniejszeniu koszty oświetlenia. Działania przewiduje się do realizacji na obszarze Aglomeracji Rybnickiej oraz jej bezpośredniego otoczenia funkcjonalnego, a także w lokalnym ośrodku rozwoju oraz na obszarach wiejskich. Definiowane są prace związane z wymianą starych opraw oświetleniowych na nowe oraz wdrażanie inteligentnych systemów sterowania oświetleniem.

Podsumowując Subregion Zachodni musi zmagać się z następującymi problemami w zakresie energii i gospodarki niskoemisyjnej:

- spalaniem węgla w przestarzałych kotłowniach indywidualnych co wpływa na złą jakość powietrza w regionie i przekraczanie norm emitowanych pyłów;
- niskim poziomem produkcji energii ze źródeł odnawialnych i stosunkowo niskim zainteresowaniem w tym zakresie ze względu na koszty wytworzenia energii w odniesieniu do tradycyjnych źródeł;
- dużą energochłonnością budynków publicznych i prywatnych;
- dużą energochłonnością w zakresie infrastruktury oświetleniowej i wzrostem liczby punktów świetlnych;
- niewłaściwym zarządzaniem energią w związku z nieprzystosowaną infrastrukturą;
- niezadowalającym stanem taboru autobusowego co ma negatywny wpływ na środowisko naturalne i zwiększenie niskiej emisji;
- trudnościami w organizacji transportu publicznego – mała częstotliwość kursów autobusów i niska motywacja mieszkańców do korzystania z komunikacji zbiorowej i rowerów.

W celu eliminacji wyżej wymienionych problemów należy podjąć działania ukierunkowane na modernizację systemu ogrzewania w budynkach lub ich podłączenie do sieciowych nośników ciepła; podniesienia efektywności energetycznej budynków poprzez ich kompleksową termomodernizację; wzrostu wykorzystania OZE poprzez budowę lamp solarnych, instalację ogniw fotowoltaicznych czy kolektorów słonecznych; wymianę opraw lamp na energooszczędne LED co pozwoli na poprawę w zakresie zarządzania energią; wymianę taboru autobusowego na niskoemisyjny; promocję multimodalnego transportu; budowę centr przesiadkowych.

IV.1.3. Ochrona środowiska.

Poza ww. czynnikami, które kształtują wyzwania, potencjały i potrzeby w aspektach środowiskowych, należy również zwrócić uwagę na poziom wytwarzania odpadów przemysłowych i komunalnych, ilość odpadów azbestowych, ilość składowisk odpadów, poziom unieszkodliwiania odpadów azbestowych oraz ilość oczyszczalni ścieków.

Pomimo, iż w Subregionie Zachodnim działają 4 legalne składowiska odpadów o łącznej powierzchni 19,1 ha na terenie tym występuje problem dzikich wysypisk śmieci, których obszar wg danych GUS określono na poziomie 21 891 m².

Subregion Zachodni boryka się również z problemem odpadów azbestowych. Elementy azbestowe znajdują się na różnego rodzaju obiektach: od domów, bloków mieszkalnych, obiektów użyteczności publicznej po obiekty i zakłady przemysłowe. Zarówno w przypadku wyrobów zawierających azbest jak i płyt azbestowo – cementowanych samorządy Subregionu Zachodniego posiadają jedne z największych wskaźników ilości tego typu wyrobów na swoim obszarze⁶.

Tabela nr 13. Ilość występowania płyt azbestowo - cementowych na terenie Subregionu Zachodniego [Mg], Wskaźnik występowania płyt azbestowo - cementowych na terenie Subregionu Zachodniego [Mg/km²], Wskaźnik zagrożenia wyrobami zawierającymi azbest - płyty azbestowo -cementowe na terenie Subregionu Zachodniego [kg/M/ km²].

Powiat	Ilość płyt azbestowo – cementowych Osoby fizyczne Mg	Ilość płyt azbestowo – cementowych podmioty prawne [Mg]	Łącznie osoby fiz. podmioty prawne [Mg]	Powierzchnia powiatu km ²	Wskaźnik występowania płyt azbestowo – cementowych [Mg/km ²]	Wskaźnik zagrożenia kg/M/km ²
Jastrzębie-Zdrój	826	2703	3529	85	41,6	38
Raciborski	2901	294	3195	544	5,9	11
Rybnicki	2181	1097	3278	225	14,6	44
Rybnik	250	1496	1676	148	11,3	12
Wodzisławski	1816	929	2745	287	9,6	18
Żory	455	204	659	65	10,1	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Programu usuwania azbestu z terenu Województwa Śląskiego do roku 2032.

Nie bez znaczenia dla konieczności interwencji w proces usuwania wyrobów zawierających azbest jest posiadanie w Subregionie Zachodnim możliwości składowania odpadów azbestowych w Jastrzębiu-Zdroju (jest to kwatera do składowania tych odpadów, która jest częścią RIPOK, zaś jej właścicielem jest spółka Cofinco – Poland sp. z oo) oraz w bezpośrednim sąsiedztwie Subregionu Zachodniego, w Knurowie.

Bezpośrednia bliskość tych dwóch obiektów jest istotna przy szacowaniu takich czynników, jak koszt transportu i utylizacji odpadów zawierających azbest oraz będzie miała ogromne znaczenie przy klasyfikowaniu skuteczności interwencji i wykorzystania środków

⁶ Program usuwania azbestu z terenu Województwa Śląskiego do roku 2032.

w ramach priorytetów inwestycyjnych zakładających działania polegające na usuwaniu odpadów azbestowych.

Kolejna kwestia środowiskowa, z którą w horyzoncie czasowym 2014 – 2020 musi zmierzyć się Subregion Zachodni dotyczy zadań z zakresu gospodarki wodno – ściekowej. Na analizowanym obszarze znajduje się osiem oczyszczalni ścieków⁷ biologicznych i dziewięć z podwyższonym usuwaniem biogenów. Zaś w oparciu o szacunkowe wyliczenia skanalizowanie Subregionu Zachodniego kształtuje się na poziomie nie wiele ponad 65%. Ponadto znajduje się tutaj 10 oczyszczalni ścieków przemysłowych, z czego sześć obiektów to oczyszczalnie mechaniczne, jeden to oczyszczalnia chemiczna zaś trzy są oczyszczalniami biologicznymi.

Tabela nr 14. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w Subregionie Zachodnim – stan na 2012 r.

Kod	Jednostka terytorialna	Liczba osób korzystających z kanalizacji	Liczba mieszkańców
		2012	2012
		osoba	osoba
2240000000	ŚLĄSKIE	3518488	4615870
2244900000	Podregion 49 - rybnicki	417414	639490
2244911000	Powiat raciborski	59901	109929
2244912000	Powiat rybnicki	40446	76597
2244915000	Powiat wodzisławski	76979	158400
2244967000	Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	83572	91723
2244973000	Powiat m. Rybnik	105860	140789
2244979000	Powiat m. Żory	50656	62052

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Tabela nr 15. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w% ogólnej liczby mieszkańców. Stan na 2012r.

Kod	Jednostka terytorialna	ogółem
		%
2240000000	ŚLĄSKIE	76,2
2244900000	Podregion 49 - rybnicki	65,3
2244911000	Powiat raciborski	54,5
2244912000	Powiat rybnicki	52,8
2244915000	Powiat wodzisławski	48,6
2244967000	Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	91,1
2244973000	Powiat m. Rybnik	75,2
2244979000	Powiat m. Żory	81,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

⁷ Wg danych na 2012 r.

Tabela nr 16. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej. Stan na 2012 r.

Kod	Jednostka terytorialna	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	Liczba mieszkańców
		2012	2012
		osoba	osoba
2240000000	ŚLĄSKIE	4318464	4615870
2244900000	Podregion 49 - rybnicki	608540	639490
2244911000	Powiat raciborski	102934	109929
2244912000	Powiat rybnicki	71266	76597
2244915000	Powiat wodzisławski	146679	158400
2244967000	Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	89592	91723
2244973000	Powiat m. Rybnik	136647	140789
2244979000	Powiat m. Żory	61422	62052

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

W oparciu o przedstawione dane można zauważyć, iż Subregion Zachodni boryka się z:

- dużą ilością zbiorników bezodpływowych, często nieszczelnych, które pogarszają stan środowiska naturalnego;
- niskim stopniem skanalizowania i zwodociągowania w poszczególnych JST;
- rozproszoną zabudową mieszkaniową, co wpływa na wysokie koszty budowy sieci kanalizacji sanitarnej;
- dużą ilością azbestu w budynkach mieszkalnych, co stanowi zarówno zagrożenie dla środowiska i życia człowieka;
- brakami w zakresie punktów do selektywnej zbiórki odpadów.

W celu poprawy obecnego stanu ochrony środowiska konieczna jest realizacja inwestycji polegających na budowie sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków oraz sieci wodociągowej. Ponadto niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do usunięcia i unieszkodliwienia jak największej ilości odpadów zawierających azbest, inwestycje w sektor gospodarki odpadami umożliwiające zwiększenie unieszkodliwionych oraz poddanych recyklingowi odpadów, co spowoduje zmniejszenie presji na środowisko naturalne, w tym poprawę jakości życia ludzi, dzięki zapewnieniu lepszego stanu środowiska i likwidacji uciążliwości związanych ze składowaniem śmieci.

Działania w powyższym zakresie powinny być prowadzone na obszarze całego Subregionu, a więc zarówno w Aglomeracji Rybnickiej oraz jej bezpośrednim otoczeniu funkcjonalnym, w mieście Pszów, lokalnym ośrodku rozwoju oraz na obszarach wiejskich.

IV. 1.4. Aktywność zawodowa.

Poziom bezrobocia w Subregionie Zachodnim, w 2013 roku kształtował się na poziomie 10,1%. W porównaniu do poziomu krajowego, który w tożsamym czasie wynosił 13,4%, jest on niższy o 3,3 punktu procentowego. W porównaniu do województwa śląskiego, poziom bezrobocia jest również niższy. W województwie śląskim w 2013 r. bezrobocie ukształtowało się na poziomie 11,2%. Subregion Zachodni cechuje się zmienną liczbą osób pracujących na rynku pracy w różnych sektorach gospodarki. W 2013 roku największe zatrudnienie wykazywał szeroko rozumiany sektor przemysłu i budownictwa (71 232 osoby tj. 46%). W tej grupie znaleźć można pracowników górnictwa i wydobywania, przetwórstwa przemysłowego, pracowników sektora komunalnego czy budownictwa. Następną grupą są pracownicy takich usług jak: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, oświata, opieka zdrowotna i pomoc społeczna, działalność związana z kulturą rozrywką i rekreacją (39 703 osób tj. 25% ogółu pracujących w regionie). Kolejną grupę stanowi sektor handlu, naprawy pojazdów samochodowych, transportu i gospodarki magazynowej, zakwaterowania i gastronomii oraz informacji i komunikacji (27 215 osób tj. 17%). Dwie ostatnie sekcje należą do rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (13 310 osób tj. 9%) oraz do działalności finansowej, ubezpieczeniowej i obsługi rynku nieruchomości (4 388 osób tj. 3%).

Tabela nr 17. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Subregionie Zachodnim.

Nazwa JST	2013
	%
POLSKA	13,4
ŚLĄSKIE	11,2
Podregion 49 - rybnicki	10,1
Powiat raciborski	9,1
Powiat rybnicki	13,1
Powiat wodzisławski	11,6
Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	9,9
Powiat m. Rybnik	8,3
Powiat m. Żory	10,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Wskaźnik aktywności zawodowej dla Województwa Śląskiego wyniósł 53,2%, natomiast wskaźnik zatrudnienia 47,9%.

Biorąc pod uwagę grupy szczególnie narażone na bezrobocie wymienić należy osoby: do 25 roku życia; długotrwale bezrobotne; kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka; osoby powyżej 50 roku życia; bez kwalifikacji i doświadczenia zawodowego; bez wykształcenia średniego; samotnie wychowujące, co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia; po zakończeniu kontaktu socjalnego; które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia czy osoby niepełnosprawne. W przeciągu ostatnich lat ww. grupy stanowiły średnio 89% ogółu osób bezrobotnych w Subregionie Zachodnim. Liczba ta stale wzrasta. W 2011 r. na subregionalnym rynku pracy zarejestrowano 18 109 osób z tej grupy bezrobotnych, w 2012 r. liczba ta wzrosła już o 596 osób, zaś w 2013 r. w porównaniu do roku 2011 odnotowano już przyrost 1 835 osób tej grupy bezrobotnych. Największy wzrost liczby bezrobotnych w porównaniu lat 2011 i 2013 odnotowano w Jastrzębiu-Zdroju (o 437 os.) i Rybniku (o 352 os.). W tych latach wśród grup szczególnie narażonych na bezrobocie największy przyrost osobowy zauważyć można w grupie osób długotrwale bezrobotnych (o 17%), samotnie wychowujące dziecko (o 21%) czy wśród osób po odbyciu kary pozbawienia wolności (przyrost o 39%). Nie bez znaczenia pozostaje też wzrastająca liczba osób bezrobotnych wśród osób powyżej 50 roku życia (w 2011 r. – 3 732 os., a w 2013 r. – 4 361 os.), bez wykształcenia średniego (w 2011 r. – 11 497 os, a w 2013 r. – 12 698 os.).

W omawianym aspekcie szczególną uwagę należy zwrócić na niekorzystną sytuację kobiet na rynku pracy. Przy poziomie bezrobocia 9,7% w Subregionie Zachodnim, ogólna liczba bezrobotnych stanowi 21 032 osoby, w tym 7 549 mężczyzn i 13 483 kobiet⁸. Przyczyną wysokiego poziomu bezrobocia wśród kobiet może być min. tradycyjny model gospodarki opisywany wyżej, a opierający się w głównej mierze na przemyśle ciężkim i rolnictwie. Ponadto nie bez wpływu na poziom bezrobocia jako takiego, pozostaje aktualna oferta w zakresie kształcenia i przygotowania zawodowego. Poniżej przedstawione tabele obrazuje analizę zawodów nadwyżkowych i deficytowych w Subregionie Zachodnim.

⁸ Dane GUS za 2012 r.

Tabela nr 18. Zestawienie zawodów nadwyżkowych w Subregionie Zachodnim – dane za 2013r.

Lp.	Jednostka	Nazwa zawodu
1.	Powiat Wodzisławski	Technik ekonomista
		Technik hotelarstwa
		Technik usług kosmetycznych
		Technik informatyk
		Robotnik drogowy
		Pedagog
		Technik budownictwa
		Nauczyciel przedszkola
		Rolnik
		Technik handlowiec
		Technik elektryk
		Specjalista do spraw organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych
		Elektromonter (elektryk) zakładowy
		Inżynier budownictwa – budownictwo ogólne
		Laborant chemiczny
		Kucharz małej gastronomii
		Technik administracji
		Ratownik medyczny
		Technik pojazdów samochodowych
		Opiekunka dziecięca
		Technik rachunkowości
		Mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych
		Fotograf
		Inżynier elektryk
		Technik masażysta
		Technik elektronik
		Malarz – tapeciarz
		Wizażystka / stylistka
		Krawiec
		Mechanik pojazdów samochodowych
2.	Rybnik	Dekarz
		Terapeuta zajęciowy
		Monter instalacji i urządzeń sanitarnych
		Specjalista do spraw kadr
		Technik geodeta
		Technik analityki medycznej
		Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle
		Pielęgniarka
		Kierownik budowy
		Pedagog szkolny
		Technik telekomunikacji
		Mechanik maszyn rolniczych
		Elektromonter instalacji elektrycznych
		Palacz pieców zwykłych
		Opiekunka dziecięca
		Technik fizjoterapii
		Elektryk
		Technik elektronik
		Barman
		Pracownik socjalny
		Kierownik działu sprzedaży
		Inżynier inżynierii materiałowej
Architekt		
Nauczyciel / instruktor praktycznej nauki zawodu		

3.	Powiat Rybnicki	Specjalista do spraw marketingu i handlu
		Kelner
		Sprzedawca
		Ogrodnik
		Sprzątaczką biurową
		Monter instalacji i urządzeń sanitarnych
		Kucharz
		Wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych
		Dziennikarz
		Zbrojarz
		Szwaczka
		Malarz - tapeciarnik
		Ślusarz
		Kosmetyczka
		Fryzjer
		Technik elektronik
		Technik elektryk
		Tapicer
		Pomoc kuchenna
		Nauczyciel przedszkola
		Opiekunka dziecięca
		Technik farmaceutyczny
		Elektromechanik pojazdów samochodowych
		Technik ochrony środowiska
		Technik rachunkowości
		Mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych
		Architekt
		4.
Robotnik górniczy dołowy		
Ślusarz		
Szwaczka		
Cukiernik		
Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym		
Technik obsługi turystycznej		
Pozostali mechanicy maszyn i urządzeń rolniczych i przemysłowych		
Elektromonter (elektryk) zakładowy		
Mechanik samochodów osobowych		
Technik mechanik		
Malarz budowlany		
Lakiernik samochodowy		
Mechanik pojazdów samochodowych		
Pielęgniarka		
Pakowacz		
Kucharz		
Piekarz		
Technik handlowiec		
Fryzjer		
Ładowacz		
Specjalista do spraw marketingu i handlu		
Technik informatyk		
Krawiec		
Kelner		
Sprzedawca		
Pozostali pracownicy obsługi biurowej		
Murarz		

		Pedagog
		Stolarz
		Barman
		Górnik eksploatacji podziemnej
		Kierowca samochodu osobowego
		Malarz - tapeciaryz
		Technik ekonomista
		Kucharz małej gastronomii
		Technik administracji
		Cieśla szalunkowy
		Specjalista do spraw finansów
		Technik żywienia i gospodarstwa domowego
		Specjalista do spraw organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych
		Robotnik naziemny w górnictwie
		Specjalista administracji publicznej
		Salowa
		Ekonomista
		Rolnik produkcji roślinnej i zwierzęcej pracujący na własne potrzeby
		Mechanik samochodów ciężarowych
		Kopacz
		Monter instalacji i urządzeń telekomunikacyjnych (telemonter)
5.	Powiat Raciborski	Pedagog
		Socjolog
		Technik żywienia i gospodarstwa domowego
		Technik mechanik
		Terapeuta zajęciowy
		Cukiernik
		Sprzedawca
		Kucharz
		Malarz- tapeciaryz
		Ślusarz
6.	Żory	Ślusarz
		Technik informatyk
		Robotnik drogowy
		Sprzedawca
		Fizjoterapeuta
		Murarz
		Mechanik - monter maszyn i urządzeń
		Dziwiarz
		Dozorca
		Kucharz
		Monter / składacz okien
		Technik administracji
		Maniurzystka
		Technik handlowiec
		Malarz - tapeciaryz
		Technik logistyk
		Lakiernik samochodowy
		Animator kultury
		Telemarketer
		Konserwator części
		Salowa
		Technik obsługi turystycznej
		Zbrojarz
		Mechanik samochodów osobowych
		Górnik eksploatacji podziemnej
		Elektromonter (elektryk) zakładowy
		Piekarz

	Cukiernik
	Pakowacz
	Technik budownictwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowych Urzędów Pracy w Rybniku, Raciborzu, Wodzisławiu Śląskim, Jastrzębiu-Zdroju, Żorach.

Tabela nr 19. Zestawienie zawodów deficytowych w Subregionie Zachodnim – dane za 2013r.

Lp.	Jednostka	Nazwa zawodu
1.	Powiat Wodzisławski	Kierowca samochodu dostawczego
		Opiekun osoby starszej
		Specjalista do spraw sprzedaży
		Kierowca ciągnika siodłowego
		Doradca klienta
		Spedytor
		Goniec
		Operator myjni
		Tokarz / frezer obrabiarek sterowanych numerycznie
		Tynkarz
		Kierowca samochodu ciężarowego
		Monter konstrukcji stalowych
		Zbrojarz
		Dozorca
		Robotnik gospodarczy
		Monter / składacz okien
		Kosztorysant budowlany
		Technik mechanik maszyn i urządzeń
		Recepcjonista hotelowy
		Sprzedawca w branży mięsnej
		Pakowacz
		Technik fizjoterapii
		Operator obrabiarek sterowanych numerycznie
		Florysta
		Sekretarka
		Wulkanizator
		Prasowaczka ręczna
		Technik prac biurowych
		Sekretarka medyczna
		Konsultant / agent sprzedaży bezpośredniej
		Opiekun dzieci na przejściach dla pieszych
		Portier
		Kominiarz
Maglarz		
2.	Rybnik	Technik energetyk
		Murarz tynkarz
		Operator obrabiarek sterowanych numerycznie
		Spawacz metodą MAG
		Zbrojarz
		Spedytor
		Tokarz / frezer obrabiarek sterowanych numerycznie
		Kierowca samochodu ciężarowego
		Grafik komputerowy DTP
		Higienistka stomatologiczna
		Kasjer walutowy
		Sekretarka
Bukieciarz		
Pilarz		
Operator suwnic (suwnicowy)		

		Przedstawiciel handlowy Cieśla Technolog robót wykończeniowych w budownictwie Specjalista do spraw sprzedaży Sanitariusz szpitalny Spawacz ręczny gazowy Inżynier mechanik - technologia mechaniczna Dyspozytor transportu samochodowego Szklarz Kierowca autobusu Kierowca operator wózków jezdniowych
3.	Powiat Rybnicki	Kierowca samochodu ciężarowego Kierowca ciągnika rolniczego Magazynier Murarz- tynkarz Brukarz Logistyk Specjalista do spraw kadr Spawacz ręczny gazowy Stolarz meblowy Księgowy
4.	Jastrzębie-Zdrój	Pozostali listonosze i pokrewni Pracownik ochrony fizycznej bez licencji Brukarz Telemarketer Kierowca samochodu dostawczego Elektromonter maszyn i urządzeń górnictwa podziemnego Dozorca Robotnik drogowy Fizjoterapeuta Technik prac biurowych Technik górnictwa podziemnego Robotnik gospodarczy Kasjer handlowy Robotnik budowlany Sprzątaczką biurową Doradca klienta Pozostałe pomoce i sprzątaczkę biurowe, hotelowe i podobne Robotnik placowy Mechanik maszyn i urządzeń górnictwa podziemnego Przedstawiciel handlowy Kierowca samochodu ciężarowego Magazynier Asystent do spraw księgowości Elektryk Lektor języka angielskiego Instruktor tańca Agent ubezpieczeniowy Sprzedawca w branży mięsnej Pracownik ochrony fizycznej I stopnia
5.	Powiat Raciborski	Opiekun osoby starszej Technik farmaceutyczny Specjalista do spraw sprzedaży Doradca klienta Brukarz Dekarz

		Operator koparko-ładowarki
		Kierowca samochodu ciężarowego C+E
		Spawacz metodą MIG
		Stolarz meblowy
6.	Żory	Technik prac biurowych
		Kontroler jakości wyrobów mechanicznych
		Specjalista kontroli jakości
		Monter urządzeń chłodniczych i gastronomicznych
		Asystent do spraw księgowości
		Sprzedawca w branży spożywczej
		Lakiernik
		Operator maszyn do produkcji wyrobów z drutu, lin, siatek i kabli
		Sprzedawca w stacji paliw
		Kierownik działu sprzedaży
		Technik dentystyczny
		Cieśla
		Kierowca samochodu dostawczego
		Kierowca autobusu
		Operator żurawia jezdniowego
		Kierowca operator wózków jezdniowych
		Konsultant / agent sprzedaży bezpośredniej
		Projektant grafiki
		Pośredni w obrocie nieruchomościami
		Agent ubezpieczeniowy
		Zaopatrzeniowiec
		Spedytor
		Sekretarka medyczna
		Fakturzystka
		Sprzedawca w branży przemysłowej
		Monter mebli
		Operator suwnic (suwnicowy)
		Pracownik ochrony fizycznej bez licencji
		Konserwator budynków
		Kierowca samochodu osobowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowych Urzędów Pracy w Rybniku, Raciborzu, Wodzisławiu Śląskim, Jastrzębiu-Zdroju, Żorach.

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych to proces systematycznego obserwowania zjawisk zachodzących na rynku pracy dotyczących kształtowania popytu na pracę i podaży zasobów pracy w przekroju terytorialno – zawodowym oraz formułowania na tej podstawie ocen, wniosków i krótkotrwałych prognoz niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania systemów: szkolenia bezrobotnych oraz kształcenia zawodowego. Zawód deficytowy określa zawód, na który występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie. Zawód nadwyżkowy określa zawód, na który występuje na rynku pracy mniejsze zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie. Należy również nadmienić, że dane w tabelach nie odzwierciedlają rzeczywistej sytuacji na lokalnym rynku pracy. Wynika to z faktu, iż obecnie dynamicznie zmieniający się rynek pracy nie sprzyja specjalizacji, lecz krótkookresowemu zatrudnianiu na bardzo różnych

stanowiskach. W przypadku zatrudnienia w kilku firmach trudno jest określić tylko jeden zawód, gdyż okres wykonywania ostatniego zawodu może być znacznie krótszy od poprzednich okresów zatrudnienia w zupełnie innym zawodzie. Na podstawie przeprowadzonej analizy można jednak stwierdzić, że lokalny rynek pracy charakteryzuje się głęboką nierównowagą, tylko nieliczne zawody należą do grupy zrównoważonych lub deficytowych, natomiast zdecydowaną większość stanowią zawody nadwyżkowe. Istniejąca na rynku pracy sytuacja spowodowana jest między innymi niewystarczającą kompatybilnością kierunków kształcenia szkół funkcjonujących w Subregionie Zachodnim z zapotrzebowaniem zgłaszanym przez pracodawców. Wydaje się również, że niedostatecznie są prowadzone działania na rzecz zwiększenia atrakcyjności oferty edukacyjnej szkół zawodowych mające na celu podniesienie zdolności uczniów do przyszłego zatrudnienia. Niezbędna jest również promocja kształcenia zawodowego. Szkoły powinny dostosowywać swój program nauczania do wymogów obowiązujących na rynku pracy. Rozwój szkolnictwa zawodowego musi być podporządkowany realizacji celu nadrzędnego, jakim są potrzeby gospodarki. Ważnym czynnikiem jest również fakt, iż osoby posiadające taki sam zawód mają w rzeczywistości bardzo różne szanse na podjęcie pracy. Posiadanie przez bezrobotnego konkretnego zawodu, na który jest największe zapotrzebowanie na rynku nie oznacza szybkiej szansy znalezienia pracy, gdyż jest to uwarunkowane zróżnicowanymi umiejętnościami, predyspozycjami osobistymi, wiedzą i stażem pracy. Znaczna część osób kończących szkoły średnie kontynuuje naukę na studiach wyższych, przez co w tym okresie staje się niedyspozycyjna i niekonkurencyjna na rynku pracy. Wiele osób bezrobotnych posiada atrakcyjny na rynku pracy zawód wyuczony, bez doświadczeń zawodowych i koniecznych uprawnień, co obniża ich możliwości znalezienia zatrudnienia i prowadzi do tego, że podejmują pracę na stanowiskach niesatysfakcjonujących zarówno pod względem finansowym, jak i prestiżowym. Osoby te mają jednakże większe szanse na zdobycie pracy i ponoszą mniejsze ryzyko jej utraty. Wysokie kwalifikacje zwiększają również mobilność zawodową kandydatów. Ponadto należy podkreślić, iż dużym problemem na lokalnym rynku jest wysoki wskaźnik długotrwałego bezrobocia, który powoduje nasilone zjawisko dezaktualizacji kwalifikacji osób bezrobotnych, co w efekcie utrudnia ich powrót na rynek pracy. Można także zauważyć niską aktywność osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy. Brak zainteresowania ofertami pracy wynika często z mało atrakcyjnych warunków zatrudnienia lub nie wywiązywania się pracodawców z obowiązków nałożonych przez Kodeks Pracy. Wpływ na wielkość zatrudnienia ma także sezonowość prac i usług.

Uwzględniając powyższe zasadne jest kierowanie interwencji finansowej na zadania obejmujące pomoc w odnalezieniu miejsca na rynku pracy w Subregionie Zachodnim. Mowa tu zarówno o interwencji z Europejskiego Funduszu Społecznego jak również Europejskiego

Funduszu Rozwoju Regionalnego, dzięki któremu będzie możliwe dostosowanie obiektów, aby możliwe było prowadzenie w nich, uzasadnionej powyższymi danymi, interwencji społecznej.

Tabela nr 20. Bezrobocie w Subregionie Zachodnim wg stanu na koniec II kw. 2013 r.⁹

Jednostka	czerwiec	ogółem	mężczyźni	kobiety
	2013	2013	2013	2013
	%	osoba	osoba	osoba
ŚLĄSKIE *	11,2	208661	97583	111078
Podregion 49 - rybnicki	9,7	20982	7887	13095
Powiat raciborski	9,0	3103	1260	1843
Powiat rybnicki	12,5	2177	791	1386
Powiat wodzisławski	11,3	5465	2015	3450
Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	9,2	3873	1541	2332
Powiat m. Rybnik	7,9	4494	1573	2921
Powiat m. Żory	10,4	1870	707	1163

Źródło: Dane GUS, opracowanie własne.

Jak wskazują wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności w II kwartale 2013 r. w województwie śląskim, w tym także w Subregionie Zachodnim, w porównaniu z II kwartałem 2012 r. sytuacja na rynku pracy, pogorszyła się. Odnotowano wzrost stopy bezrobocia przy jednoczesnym spadku wskaźnika zatrudnienia. Zwiększyło się obciążenie osobami niepracującymi zarówno w miastach, jak i na wsi, a sytuacja kobiet na rynku pracy była zdecydowanie mniej korzystna niż mężczyzn.

Pozytywnym zjawiskiem zaobserwowanym na rynku pracy w województwie śląskim był wzrost współczynnika aktywności zawodowej. Jednocześnie w porównaniu do II kw. 2012 r. zwiększeniu uległa liczba bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok. Dane przedstawia tabela nr 21.

Tabela nr 21. Ilość osób długotrwale bezrobotnych.

Jednostka	2013	2012	2011
Subregion Zachodni	9 812	8 772	8 372
Powiat raciborski	1398	1303	1168
Powiat rybnicki	1019	877	808
Powiat wodzisławski	2496	2240	2097
Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	2068	1826	1776
Powiat m. Rybnik	2151	1906	1852
Powiat m. Żory	680	620	671

Źródło: Dane z Powiatowych Urzędów Pracy z terenu Subregionu Zachodniego

⁹ Dane GUS.

Kolejny istotnym elementem analizy jest ilość bezrobotnych w poszczególnych grupach wiekowych. Dane przedstawia tabela nr 22.

Tabela nr 22. Porównywalny rozkład bezrobocia w poszczególnych grupach wiekowych na koniec II kw. 2012 i 2013 r.

Jednostka	II kwartał				
	18-24	25-34	35-44	45-54	55 lat i więcej
	2013	2013	2013	2013	2013
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Region południowy	68841	110052	74213	69642	46817
ŚLĄSKIE	32780	61415	43260	41762	29444
Podregion 49 - rybnicki	4399	6543	4170	3663	2207
Powiat raciborski	609	891	540	611	452
Powiat rybnicki	497	671	405	381	223
Powiat wodzisławski	1240	1703	1044	965	513
Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	915	1142	916	631	269
Powiat m. Rybnik	808	1516	856	819	495
Powiat m. Żory	330	620	409	256	255

Jednostka	II kwartał				
	18-24	25-34	35-44	45-54	55 lat i więcej
	2012	2012	2012	2012	2012
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Region południowy	65903	100193	64059	64662	39013
ŚLĄSKIE	31348	56235	37282	38999	24751
Podregion 49 - rybnicki	4095	5908	3747	3306	1917
Powiat raciborski	530	815	501	594	374
Powiat rybnicki	452	584	340	348	193
Powiat wodzisławski	1189	1548	965	855	429
Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	835	1052	829	508	243
Powiat m. Rybnik	777	1372	782	763	455
Powiat m. Żory	312	537	330	238	223

Zródło: Dane GUS, opracowanie własne.

Znaczne natężenie zjawiska bezrobocia wystąpiło w grupach osób w wieku 18-24 lata oraz powyżej 55 roku życia. Trudna sytuacja osób młodych na rynku pracy, która wynika z braku doświadczenia zawodowego oraz braku znajomości zasad funkcjonowania nowoczesnego rynku pracy, a w przypadku osób starszych: niskiego poziom wykształcenia i długotrwałego bezrobocia, wskazuje na konieczność podjęcia działań mających na celu ich aktywizację zawodową.

Podkreślić również należy niekorzystną sytuację osób niepełnosprawnych na rynku pracy, których współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia jest zdecydowanie niższy niż ogółu ludności, natomiast stopa bezrobocia wyższa.

Tabela nr 23. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16 – 64 lata.

Kod	Jednostka terytorialna	ogółem			
		2010	2011	2012	2013
		%	%	%	%
2240000000	ŚLĄSKIE *	18,5	18,3	18,3	18,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Niezbędne jest zatem wdrożenie rozwiązań pozwalających na zdecydowaną poprawę sytuacji kobiet, osób niepełnosprawnych, młodych, osób w wieku powyżej 50 roku życia i długotrwale bezrobotnych, młodych emerytów (w tym górniczych), rodziców samotnie wychowujących dzieci, rodziny zastępcze, w tym działań promujących zatrudnienie, poprawę zdolności do zatrudnienia u osób pozostających bez pracy, jak również działań promujących samozatrudnienie oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze zarówno dla osób starszych, niepełnosprawnych jak również małych dzieci, przez co uda się umożliwić powrót na rynek pracy osobom, które musiały podjąć się opieki nad starszymi i niepełnosprawnymi oraz młodym matkom.

Wdrożenie szerokiego wachlarza usług aktywizacyjnych wobec osób pozostających bez pracy pozwoli zminimalizować ryzyko wystąpienia zjawiska wykluczenia społecznego grup znajdujących się w ciężkiej sytuacji na rynku pracy. Będą to działania wspierające osoby poszukujące pracy i pozostające bez zatrudnienia poprzez dostępne dla wszystkich, aktywne instrumenty rynku pracy (służące między innymi określaniu indywidualnych potrzeb, świadczeniu zindywidualizowanych usług i porad, prowadzeniu ukierunkowanych szkoleń, weryfikacji zdobytych kompetencji i umiejętności). Planuje się podnoszenie kwalifikacji osób poprzez kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych oraz rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych, niezbędnych na rynku pracy; prowadzenie poradnictwa specjalistycznego z zakresu m.in.: prawa, psychologii, terapii uzależnień, pedagogiki pracy; programy profilaktyki zdrowotnej, w szczególności wspierające diagnostykę, działania leczniczo-rehabilitacyjne oraz edukacyjno- terapeutyczne; szkolenia i podnoszenie umiejętności pracowników podmiotów realizujących zadania związane ze świadczeniem usług społecznych, (wyłącznie w zakresie niezbędnym dla wzrostu dostępności i jakości tych usług). Ponadto zmierza się do otwarcia centrów usług społecznych, organizacji staży i przekazywania środków na podjęcie działalności gospodarczej. Działania te należy podjąć w ramach kompleksowej rewitalizacji prowadzonej w samorządach Aglomeracji Rybnickiej wraz z jej bezpośrednim otoczeniem funkcjonalnym, lokalnym ośrodkiem rozwoju oraz mieście Pszów, a także na obszarach wiejskich.

IV.1.5. Rewitalizacja i spójność społeczna.

Subregion Zachodni zamieszkuje ok. 637 712 osób, z czego znaczna część (77%) mieszka w miastach, zaś pozostała część tj. 23% na wsiach. Region cechuje wysoka gęstość zaludnienia 472 osób/km² (dla porównania województwo śląskie – 373 osób/km²). Choć z roku na rok liczba ludności w Subregionie spada odnotowuje się dodatni współczynnik przyrostu naturalnego.

W regionie można zaobserwować trend starzenia się społeczeństwa. W 2010 r. osoby w wieku 65 lat i więcej stanowiły 12,93% ogółu społeczeństwa, w 2011 r. – 13,19%, a w 2013 r. już 14,22% ogółu ludności (90 679 osób). Systematycznie zmniejsza się już również liczba osób w wieku produkcyjnym, przy jednoczesnym wzroście osób w wieku poprodukcyjnym. Tytułem wyjaśnienia, ludność w wieku przedprodukcyjnym oznacza osoby w wieku 17 lat i mniej, w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni, zaś poprodukcyjnym - mężczyźni - 65 lat i więcej, a kobiety - 60 lat i więcej. Trendy w okresie ostatnich lat obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 24. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2010-2013.

ROK	WIEK PRZEDPRODUKCYJNY	WIEK PRODUKCYJNY	WIEK POPRODUKCYJNY
2010	117 979 os.	419 377 os.	102 908 os.
2011	116 716 os.	416 808 os.	106 508 os.
2012	115 578 os.	413 598 os.	110 314 os.
2013	114 389 os.	409 183 os.	114 140 os.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W Subregionie Zachodnim Województwa Śląskiego na obszarze poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego dostrzegalna jest potrzeba podjęcia natychmiastowych **działań rewitalizacyjnych**. W konsekwencji procesów restrukturyzacyjnych przemysłu oraz nasilających się niekorzystnych zjawisk demograficznych tj. starzenia się społeczeństwa, procesów migracyjnych, czy suburbanizacji, wiele miast stopniowo traci swoje funkcje społeczno-gospodarcze, a na ich terenach występuje silna koncentracja negatywnych zjawisk tj. zamieranie centrów miast, wysokie bezrobocie, niska jakość infrastruktury technicznej, zagrożenia wynikające z ubóstwa i wykluczenia społecznego, przestępczość.

Interwencja podejmowana w ramach regionalnych inwestycji powinna dotyczyć obszarów wskazanych w Lokalnych Programach Rewitalizacji przygotowanych przez poszczególne samorządy. Działania powinny być skoncentrowane terytorialnie i być prowadzone w sposób

całościowy, które poruszają zarówno kwestie ekonomiczne, społeczne, kulturowe i infrastrukturalne.

Obszary wymagające rewitalizacji w Subregionie Zachodnim pokrywają się częściowo z obszarami wymagającymi rewitalizacji, zdefiniowanymi w Strategii „Śląskie 2020+”. Obrazuje to rysunek 8.

Rys. 8 Obszary wymagające rewitalizacji w Subregionie Zachodnim, zgodnie ze strategią „Śląskie 2020+”

Legenda:

- kolor najciemniejszy – największe natężenie problemów uzasadniające procesy rewitalizacyjne,
- kolor pośredni – średnie natężenie problemów uzasadniające procesy rewitalizacyjne,
- kolor najjaśniejszy – niższe natężenie problemów uzasadniające procesy rewitalizacyjne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii „Śląskie 2020+”.

W ramach komentarza należy dodać, że kolor brązowy wg stopnia nasycenia oznacza nasilenie potrzeb rewitalizacyjnych, przy czym kolor najciemniejszy oznacza największe nasilenie potrzeb, zaś kolor najjaśniejszy – najmniejsze. Kolor szary definiuje obszary wiejskie.

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy, potrzeby rewitalizacyjne występują w całej Aglomeracji Rybnickiej i częściowo w jej bezpośrednim otoczeniu funkcjonalnym (Czerwionka-Leszczyna), a także w lokalnym ośrodku rozwoju jakim jest Miasto Racibórz. Ponadto jako obszary wymagające rewitalizacji wskazane zostały również Miasto Pzów oraz dwie gminy wiejsko – miejskie tj. Kuźnia Raciborska oraz Krzanowice. Poza wymienionymi jednostkami

potrzeby rewitalizacyjne zostały zdefiniowane na obszarach wiejskich Subregionu Zachodniego. W szczególności działania w tym zakresie dostrzegają samorządowcy z Gorzyc, Krzyżanowic, Lysek, Mszany, Godowa oraz Pietrowic Wielkich.

Działania w ramach rewitalizacji obszarów zdegradowanych powinny zatem objąć wyżej wymienione samorządy. Na wskazany obszar, jego kształt i wygląd przemożny wpływ wywiera eksploatacja kopalni. Mowa tutaj zarówno o czynnych kopalniach węgla kamiennego, jak również o zakładach tego typu, które wprawdzie zakończyły już eksploatację złóż, to jednak w dalszym ciągu poprzez wyrobiska, infrastrukturę itp. oddziałują na to, co znajduje się na powierzchni. Nie bez znaczenia dla wyglądu analizowanego obszaru pozostają naturalne procesy oddziałujące na tkankę miejską, infrastrukturę oraz inne obiekty. Procesom starzenia, czy wręcz degradacji pewnych obiektów towarzyszą czynniki obiektywne – niezależne od woli ich obecnych gospodarzy, obejmujące np. wykorzystywanie technologii przestarzałych na etapie wznoszenia zakładów. Na obszarach tych występuje wiele problemów społecznych, w tym bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo, depopulacja, strzenie się społeczności, alkoholizm, niska świadomość zawodowa oraz poziom wykształcenia. W samorządach tych na terenach wymagających rewitalizacji społecznej mieszkańcy najczęściej korzystają z zasiłków opieki społecznej, cechują się niską aktywnością zawodową, wśród nich występuje większość typów wykluczenia społecznego. To natomiast pociąga za sobą degradację przestrzeni publicznej, liczne akty wandalizmu przez co dawne obszary utraciły swoje funkcje przy stale pogarszającej się opinii publicznej zarówno o samych mieszkańcach, jak i o całym terytorium zdegradowanym.

Działania ukierunkowane powinny być na uatrakcyjnienie przestrzeni, tworzenie elementów wspierających aktywizację społeczno-gospodarczą lokalnych społeczności, działania z zakresu usług społecznych dotyczących określonych grup społecznych dotkniętych dysfunkcjami. Trend powinien zmierzać do zmiany negatywnych czynników społecznych, gospodarczych i urbanistycznych na obszarach wskazanych w Lokalnych Programach Rewitalizacji.

W zakresie dotyczącym bezpieczeństwa publicznego, należy dokonać analizy danych przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela nr 25. Przepięstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych wg powiatów.

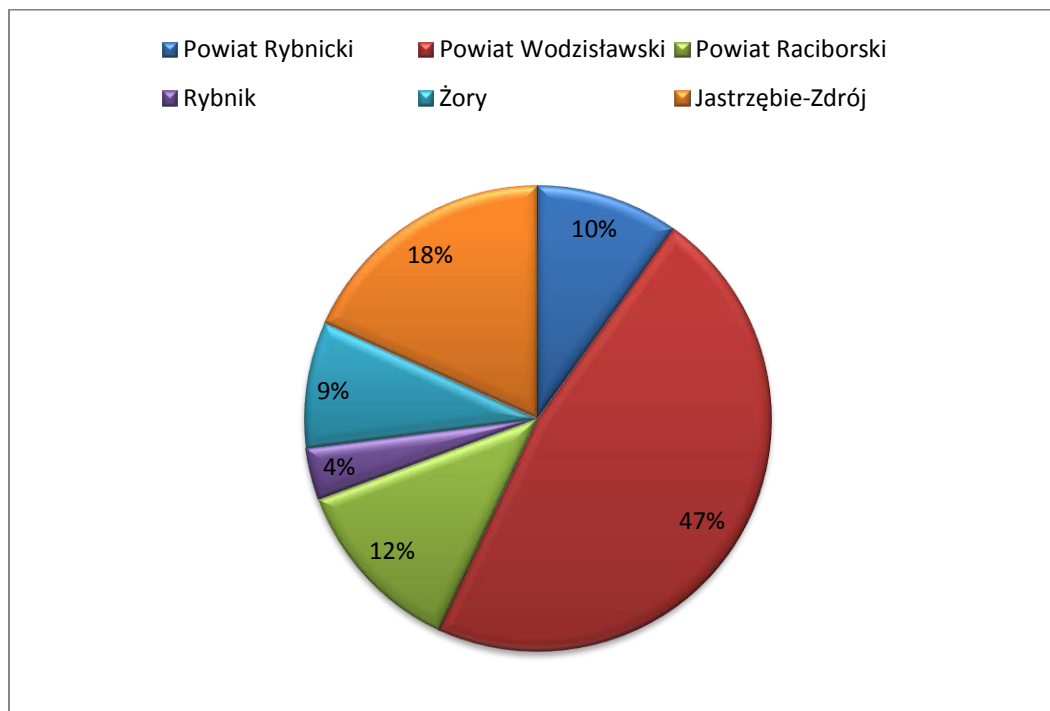
Jednostka terytorialna	o charakterze kryminalnym		o charakterze gospodarczym		przeciwko życiu i zdrowiu		przeciwko mieniu	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
ŚLĄSKIE	118852	108374	29194	31856	5206	4387	93454	89016
Podregion 49 – rybnicki	13165	11128	3080	2880	565	458	9237	1805
Powiat raciborski	1860	1659	1203	526	61	60	1326	326
Powiat wodzisławski	2737	2495	298	534	94	100	1602	506
Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	2175	2032	347	475	83	77	1485	226
Powiat m. Rybnik i Powiat Rybnicki	4923	2989	1032	764	251	128	3859	413
Powiat m. Żory	1470	1093	200	381	76	54	965	158

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Wynika z niej, że zasadniczo mamy do czynienia ze spadkiem na obszarze Subregionu Zachodniego, ilości przestępstw w zakończonych postępowaniach przygotowawczych. Odmiennie sytuacja kształtuje się w odniesieniu do przestępstw gospodarczych. Tutaj pomimo tendencji spadkowej w Subregionie Zachodnim, w Powiecie Wodzisławskim odnotowano znaczny wzrost ilości tego typu działań przestępczych. Również w tym samym Powiecie nastąpił niewielki wzrost czynów przeciwko życiu i zdrowiu. Sytuacja, w której obserwujemy statystyczny spadek ilości czynów niedozwolonych, może nastrajać optymizmem, niemniej konieczne jest podejmowanie dalszych działań minimalizujących ilość popełnianych przestępstw.

W zakresie dostępu do usług zdrowotnych należy stwierdzić, iż na terenie Subregionu Zachodniego działalność prowadzą 10 szpitali, z czego dwa na terenie powiatu raciborskiego, trzy w powiecie wodzisławskim, dwa w Rybniku, jeden w Żorach i dwa w Jastrzębiu-Zdroju. Społeczność regionu ma możliwość korzystania łącznie z 274 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej, których rozkład przedstawia się następująco:

Rys. nr 9 Procentowy rozkład NZOZ w Subregionie Zachodnim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez JST.

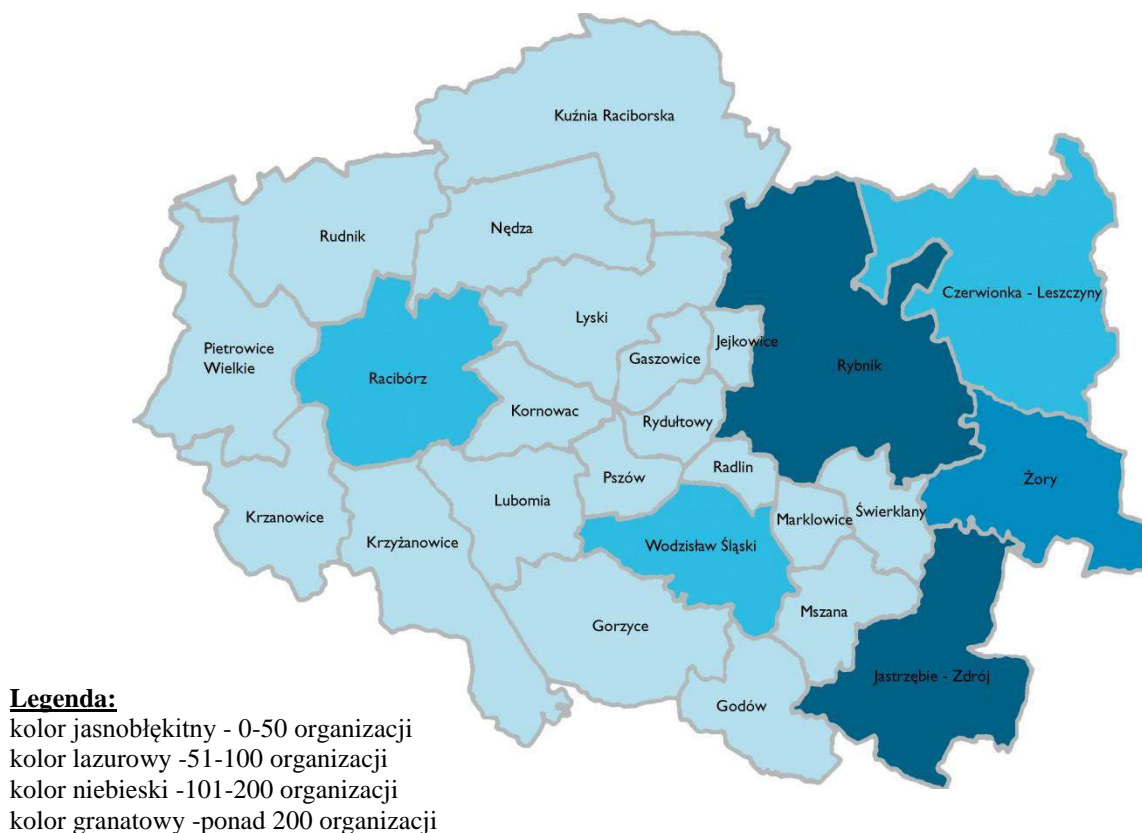
Analizując powyższe należy stwierdzić, iż najwięcej NZOZ-ów występuje na terenie powiatu wodzisławskiego (129 jednostek), następnie na terenie Miasta Jastrzębie-Zdrój (50 jednostek); najmniej niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej odnotowuje się w Mieście Rybnik. Ponadto w regionie funkcjonują 4 hospicja oraz ponad 750 prywatnych gabinetów lekarskich. Do dyspozycji mieszkańców subregionu jest również 147 aptek.

W zakresie dostępu do usług społecznych samorządy zobowiązane są do świadczenia usług publicznych z zakresu oświaty i wychowania, kultury, kultury fizycznej i rekreacji, pomocy i opieki społecznej, mieszkalnictwa oraz bezpieczeństwa publicznego. W ramach całego Subregionu Zachodniego istnieje 507 placówek związanych z edukacją, w tym przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły średnie; 116 placówek z zakresu kultury i sztuki; 144 jednostek świadczących usługi dotyczące kultury fizycznej i rekreacji; ponad 85 placówek pomocy i opieki społecznej; ok. 7136 mieszkań socjalnych i komunalnych oraz ponad 136 placówek z zakresu bezpieczeństwa publicznego (m.in. straż miejska, komendy policji, straż pożarna, inspektoraty nadzoru budowlanego, centra zarządzania kryzysowego). W zakresie niedoborów placówek usług społecznych analiza danych wskazała jednoznacznie, iż w Subregionie Zachodnim brakuje: mieszkań socjalnych, chronionych i wspomaganych, świetlic środowiskowych, zakładów aktywności zawodowej, dziennych domów opieki społecznej,

żłobków, wyposażenia placów zabaw. Istnieją niedobory w zakresie instrumentów ułatwiających dostęp do usług społecznych i zdrowotnych czy instrumentów dzięki którym osiągnięta zostanie spójność społeczne tj. np. zapewnienie równości szans i niedyskryminacja. Potrzebą lokalnej społeczności jest utworzenie miejsca spotkań, zdobywania wiedzy i wymiany doświadczeń, gdzie odbywałyby się zajęcia z zakresu aktywizacji społecznej czy pracy środowiskowej. Powinno zmierzać ku kompleksowym działaniom mających na celu udzielenie kompleksowych usług pozwalających łączyć opiekę nad osobami zależnymi z pracą zawodową, usług umożliwiających wyrównywanie szans dzieci i młodzieży, usług środowiskowych na rzecz rodziny i osób zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych społecznie.

Analizując spójność społeczność, dostęp do usług nie sposób pominąć analizę sektora pozarządowego w Subregionie Zachodnim. W regionie działa ok. 1.416 organizacji pozarządowych, w tym ok. 766 stowarzyszeń, ok. 79 fundacji, ok. 423 kluby sportowe, a także ok. 113 stowarzyszeń zwykłych i 35 innych organizacji działających w subregionie. Nasylenie organizacjami w poszczególnych JST przedstawia poniższy rysunek.

Rys. 10 Nasylenie NGO w Subregionie Zachodnim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych JST.

Zdecydowana większość samorządów na swym terenie posiada nie więcej niż 50 organizacji. Spośród JST Subregionu wyróżnić można takie miasta jak: Wodzisław Śląski (90 NGO), Czerwionkę-Leszczyny (71 NGO), Racibórz (83 NGO), a także Żory (139 NGO), Jastrzębie-Zdrój (220 NGO) oraz Rybnik (294 NGO). Organizacje Subregionu Zachodniego zajmują się przede wszystkim promocją sportu, kultury i rekreacji, kulturą i sztuką, edukacją, ochroną zdrowia, rozwojem lokalnym, ale także profilaktyką uzależnień, ekologią, ochroną środowiska i dziedzictwa przyrodniczego. Trudno tutaj jednoznacznie określić, które organizacje zajmują się tylko jedną wspomnianą dziedziną, gdyż wiele z nich w swym działaniu łączy wiele pokrewnych aktywności.

Ta mnogość organizacji ułatwia samorządom regionu prowadzenie wspólnych projektów zarówno z partnerami społecznymi, jak i samymi organizacjami pozarządowymi. W latach 2007-2013 przeprowadzono łącznie ok. 124 projektów unijnych, w których współpraca międzysektorowa zakończyła się powodzeniem. Liderem w tym zakresie są samorzady powiatu wodzisławskiego (60 przedsięwzięć). Wyróżnikiem wśród Subregionu jest również jedna z organizacji, Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS, która wspólnie z JST i innymi organizacjami przeprowadziła w perspektywie finansowej 2007-2013 łącznie 27 projektów (w tym 8 umów partnerskich z JST, 5 z innymi organizacjami oraz 14 przedsięwzięć trójstronnych). Projekty unijne to oczywiście nie jedyne realizacje, które partnerzy społeczni i organizacje zrealizowali wspólnie – mowa to przede wszystkim o organizacji wspólnych imprez społecznych i sportowych. Ta mnogość realizacyjna pozwoli na prawidłową realizację inwestycji regionalnych, w których nieodzownym elementem jest realizacji zasady partnerstwa, zwłaszcza tam, gdzie wspólne działania społecznego przyczyniają się do rozwoju społecznego, ożywienia lokalnego, jak i rozwoju gospodarczego.

W 2012 r. w Subregionie Zachodnim blisko 24 tys. mieszkańców żyło poniżej relatywnej granicy ubóstwa. W tym samym czasie podobna liczba osób korzystała ze środowiskowej pomocy społecznej. Nadmienić należy, że blisko 11 tys. rodzin otrzymywało świadczenia rodzinne.¹⁰ Najczęstsze przyczyny korzystania z pomocy to: bezrobocie, ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, niepełnosprawność, a także długotrwała lub ciężka choroba. Wymienione czynniki determinujące fakt korzystania z pomocy, co do zasady nie mają charakteru geograficznego. Natężenie niekorzystnych zjawisk może być jedynie spotęgowane przez takie

¹⁰ Dane GUS.

okoliczności, jak restrukturyzacja gospodarki i związane z nią przeorganizowanie procesu pracy, zamykanie zakładów, ich przebranżowienie itp. Trudność w odnalezieniu się w nowej rzeczywistości może powodować, że określone grupy osób wymagają wsparcia.

Subregion Zachodni, ze względu na stosunkowo niewielki obszar, stanowi swoistą sieć powiązań i oddziaływań. Nierzadko problem pojedynczej JST, stanowi de facto problem większej grupy samorządów. Najjaskrawszym tego przykładem są powiązania wynikające z funkcjonowania w danej gminie dużego zakładu przemysłowego, który w pewnym momencie przestaje działać. Oczywiście, największe problemy dotyczą wspólnotę samorządową i terytorium, gdzie zakład się znajduje. Natomiast oddziaływanie restrukturyzacji czy reorganizacji rozchodzi się na wzór fali po kolejnych jednostkach. Dzieje się tak, ponieważ dany zakład – najczęściej kopalnia – ma ogromny zasięg oddziaływania na rynek pracy macierzystej gminy, powiatu oraz sąsiednich gmin i powiatów. Analizowany problem dotyczy w zasadzie całości obszaru wyżej zdefiniowanego, jako wymagający rewitalizacji. Historyczne uwarunkowania związane z eksploatacją węgla, funkcjonowaniem Rybnickiego Okręgu Węglowego oraz zapoczątkowaną pod koniec lat 90 ubiegłego wieku restrukturyzacją, dotyczą Aglomerację Rybnicką oraz jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne. Faktyczne oddziaływanie dostrzegane jest w sąsiednich jednostkach wiejskich, lokalnym ośrodku rozwoju – Mieście Raciborzu oraz Mieście Pszowie, które dodatkowo mierzy się z wyzwaniami wynikającymi z wygaszania działalności Kopalni Anna, która była głównym pracodawcą w tym mieście. Miejsce do zagospodarowania środków z EFS, tworzy się również w związku z mentalnością mieszkańców tego obszaru, którzy bardzo często przyzwyczajeni do przewodniej roli przemysłu wydobywczego, który karmił, utrzymywał i zapewniał dach nad głową, nie widzą za bardzo możliwości odnalezienia się w odmiennych realiach, wymagających operatywności i zaangażowania.

Osobami najmocniej zagrożonymi marginalizacją społeczną są z jednej strony te jednostki, które charakteryzują się bezradnością w życiu społecznym i nie wykształciły w sobie umiejętności koniecznych do uzyskania pracy umożliwiającej prowadzenie samodzielnego życia, a z drugiej strony ludzie, na których drodze stanęły przeszkody natury biologicznej. Do wcześniej wymienionych kategorii osób zagrożonych marginalizacją należy dodać osoby w podeszłym wieku, które na starość borykają się z problemami zdrowotnymi oraz tracąc pewne umiejętności społeczne, mogą wycofywać się z życia społecznego. W konsekwencji powyższego należy się spodziewać szczególnego wzrostu popytu na szczególne usługi specjalistyczne min. opiekuńcze, które będą mogły być udostępniane w rewitalizowanych obiektach.

Ponadto biorąc pod uwagę historyczno – przemysłową sytuację regionu, procesy demograficzne oraz narastające zjawisko dezorganizacji rodzin, zasadne wydaje się rozwijanie bazy infrastrukturalnej pomocy społecznej (zarówno publicznej, jak i niepublicznej) oferującej usługi wspierające dla rodziny, ułatwiające pełnienie przez nią ról opiekuńczych i wychowawczych. Powinna ona również służyć rodzinom zagrożonym dysfunkcją i będącym w kryzysie oraz wybranym grupom ludności (dzieci, młodzież, osoby starsze, niepełnosprawne, długotrwale chore, z zaburzeniami psychicznymi).

W tym zakresie Subregion Zachodni cechuje się znacznymi niedoborami w części dotyczącej mieszkań socjalnych i chronionych. Stan infrastruktury na koniec 2014 roku obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 26. Ilość lokali socjalnych i chronionych ogółem w 2014 r. na terenie Subregionu Zachodniego.

Lp.	Nazwa JST	Ilość
1.	Krzanowice	6
2.	Mszana	0
3.	Gaszowice	0
4.	Radlin	58
5.	Krzyżanowice	4
6.	Gorzyce	11
7.	Marklowice	0
8.	Świerklany	7
9.	Jastrzębie-Zdrój	441
10.	Lyski	0
11.	Lubomia	0
12.	Racibórz	513
13.	Żory	242
14.	Rydułtowy	77
15.	Czerwionka-Leszczyny	154
16.	Powiat Rybnicki	1
17.	Nędza	5
18.	Powiat Wodzisławski	1
19.	Rybnik	407
20.	Godów	10
21.	Pszów	30
22.	Rudnik	2
23.	Kuźnia Raciborska	63
24.	Kornowac	0
25.	Wodzisław Śląski	150
26.	Jejkowice	0
27.	Pietrowice Wielkie	1
28.	Powiat Raciborski	0
RAZEM		2183

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych JST

Analizując powyższe dane można zauważyć, iż najwięcej lokali socjalnych i chronionych jest w powiecie raciborskim - 27% ogółu mieszkań, z czego sporo w samym Mieście Racibórz, bo

aż 513. Kolejno największy odsetek mieszkań odnotowuje Jastrzębie-Zdrój (20%), Rybnik (19%), powiat wodzisławski (15%), Żory (11%) i powiat rybnicki (7%). Dane te nie obrazują jednak skali zapotrzebowania i poziomu rozpiętość pomiędzy poszczególnymi samorządami. Mimo jednostek, w których funkcjonuje sporo lokali socjalnych i chronionych, to aż 8 JST nie posiada ich wcale, a 9 zamykania się w sumie 10 lokali.

Kluczowym aspektem są tutaj zgłaszane przez samorzady braki w zakresie mieszkalnictwa. Corocznie wzrasta liczba wyroków sądowych nakazujących eksmisję z jednoczesnym prawem przyznania lokalu socjalnego czy liczba usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej. Mimo, iż w wielu jednostkach istnieją budynki, które można przeznaczyć na powyższy cel, samorzady borykają się problemem kapitałochłonności przedsięwzięć w zakresie dostosowania lokali do obowiązujących wymagań. Kluczowym efektem wsparcia zarówno w zakresie infrastruktury, jak i powiązanych działań aktywizacyjnych będzie usamodzielnienie się ekonomiczne i społeczne osób objętych wsparciem. Stąd potrzeba podjęcia działań zmierzających do zaadaptowania lokali i wprowadzenia efektywnego zarządzania infrastrukturą.

Odnosnie niepełnosprawnych, należy zwrócić uwagę na potrzeby tej grupy społecznej, gdyż stanowi ona znaczący odsetek społeczności. Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011 roku wykazały, że w Subregionie Zachodnim jest 67 746 osób niepełnosprawnych, które stanowią ok. 10,59% ogółu ludności regionu. Wśród osób niepełnosprawnych 36 086 osób (53,3%) to kobiety, zaś mężczyzn odnotowano 31 659. Stosunkowo wysoki odsetek osób niepełnosprawnych w ogóle mieszkańców regionu wskazuje na konieczność aktywizacji tej grupy społecznej, w szczególności z uwagi na fakt, iż województwo charakteryzuje niska aktywność zawodowa tych osób, wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych należy do najniższych w kraju. 48% ogółu osób niepełnosprawnych w subregionie to właśnie osoby w wieku produkcyjnym (32 607 osób, w tym 18 937 mężczyzn i 13 670 kobiet).

W zakresie infrastruktury społecznej należy zwrócić uwagę w szczególności, na możliwość adaptacji, lub rozwoju infrastruktury służącej: integracji społecznej, dla ośrodków interwencji kryzysowej, na ww. mieszkania socjalne, wspomagane lub chronione, na środowiskowe domy samopomocy, dzienne domy pomocy, noclegownie, schroniska, domy dla bezdomnych oraz domy pomocy społecznej.

IV.1.6. Edukacja przedszkolna i zawodowa.

Istotnym elementem diagnozy kapitału ludzkiego w Subregionie Zachodnim jest też baza edukacyjna regionu. W ubiegłych latach odnotowuje się stały wzrost ilości dzieci w **przedszkolach**; w roku 2010 do placówek wychowania przedszkolnego uczęszczało 17 102 dzieci (do oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych – 803 dzieci), z kolei w 2012 r. z zajęć w przedszkolach korzystało już 19 153 dzieci (w oddziałach – 760). Na terenie Subregionu Zachodniego istnieje obecnie 197 przedszkoli i 23 oddziały prowadzone w szkołach podstawowych. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym średnio oscyluje na poziomie 70%.

W latach 2003 – 2011 wskaźnik edukacji przedszkolnej dzieci w wieku 3 – 5 lat z terenu Subregionu Zachodniego, mieścił się poniżej 70%. W przypadku edukacji przedszkolnej na terenach wiejskich stopień upowszechnienia dla dzieci w wieku 3-4 lat wynosił 61%. Wynik ten jest niższy niż stopień upowszechnienia w miastach. Uwzględniając powyższe konieczne jest podejmowanie dalszych działań zmierzających do rozwoju infrastruktury wychowania przedszkolnego, wzrostu upowszechniania edukacji przedszkolnej a także zwiększania jej jakości, w Subregionie Zachodnim. Szczegółowe dane co do stopnia upowszechnienia edukacji przedszkolnej w poszczególnych samorządach tworzących Związek, prezentuje tabela nr 27.

Tabela nr 27. Stopień upowszechnienia edukacji przedszkolnej w roku 2012, w Subregionie Zachodnim.

Lp.	Jednostka samorządu terytorialnego	Liczba Mieszkańców	Ludność w wieku 15-44 lata	Odsetek ludności w wieku 15 – 44 lata	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	Liczba dzieci w wieku 3 lat	Liczba dzieci w wieku 4 lat	Liczba dzieci w wieku 3-4 lata	Liczba dzieci w wieku 3-4 lata nieobjętych edukacją przedszkolną	Stopień upowszechnienia edukacji przedszkolnej
1.	Jejkowice	3 990	1 803	45 %	- 0,5	53	53	106	87	17, 92 %
2.	Mszana	7 409	3 315	45 %	3,1	101	85	186	125	32, 80 %
3.	Świerklany	11 916	5 355	45 %	2,7	138	157	295	185	37, 29 %
4.	Czerwionka-Leszczyzny	41 981	18 031	43 %	1,3	520	498	1018	634	37, 72 %
5.	Gorzycy	20 644	8 914	43 %	-2,2	255	240	495	291	41, 21 %
6.	Gaszowice	9 220	4 085	44 %	-0,5	103	114	217	126	41, 94 %
7.	Kornowac	5 012	2 232	45 %	3,0	56	60	116	64	44, 83%
8.	Radlin	18 146	7 715	43 %	1,4	234	196	430	222	48,37 %
9.	Pszów	14 269	6 076	43 %	-0,6	172	151	323	162	49, 85 %
10.	Lubomia	8 009	3 486	44 %	0,2	98	93	191	94	50, 79 %
11.	Rudnik	5 178	2 193	42 %	-2,7	62	50	112	55	50,89 %
12.	Wodzisław Śląski	49 238	20 536	42 %	0,0	518	509	1027	479	53, 36 %
13.	Godów	13 305	5 804	44 %	2,1	164	157	321	146	54, 52 %
14.	Jastrzębie-Zdrój	91 723	40 290	44 %	1,0	1003	1047	2050	854	58, 34 %
15.	Rydułtowy	21 928	9 274	42 %	- 1,4	232	227	459	185	59, 69 %
16.	Lyski	9 490	4 205	44 %	- 1,2	98	102	200	80	60, 00 %
17.	Rybnik	140 789	60 778	43 %	1,7	1 668	1 559	3 227	1 290	60, 02 %
18.	Żory	62 052	27 701	45 %	4,0	777	792	1569	492	68, 64 %
19.	Marklowice	5 452	2 304	42 %	1,3	59	72	131	37	71, 76 %
20.	Krzyżanowice	11 439	4 935	43 %	0,4	91	109	200	48	76, 00 %
21.	Pietrowice Wielkie	6 957	3 089	44 %	- 0,7	59	50	109	25	77, 06 %
22.	Nędza	7 348	3 299	45 %	- 0,3	55	62	117	26	77, 78 %
23.	Krzanowice	11 439	2 585	23 %	- 2,5	55	46	101	22	78, 38 %
24.	Kuźnia Raciborska	12 029	5255	44 %	- 0,8	117	105	222	48	78 ,38 %
25.	Racibórz	56 084	24 147	43 %	- 1,1	476	513	989	190	80, 79 %

Źródło: Opracowanie Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach.

Zdefiniowane przez samorządy zadania w zakresie zwiększania stopnia edukacji przedszkolnej wśród dzieci w przedziale 3-4 lata, obejmują zarówno budowę nowych obiektów przedszkolnych, jak i modernizację już istniejących. Nierzadkie są sytuacje, gdy przedszkole zajmuje pomieszczenia nienależące do prowadzącego je podmiotu. Brak pewności, co do nieograniczonej w czasie możliwości korzystania z obiektów wywołuje uzasadniony niepokój w samorządach, dla których organizacja edukacji przedszkolnej jest zadaniem własnym. Ponadto nie brakuje sytuacji, w których konieczne jest podjęcie gruntownej modernizacji istniejących obiektów, gdyż ich obecny stan doprowadzi wkrótce do wydania zakazu użytkowania przez odpowiednie służby.

Kwestią problematyczną może okazać się też prawo do korzystania z wychowania przedszkolnego, które od września 2015 r. obejmie dzieci 4-letnie. Jest to niejako obowiązek każdej gminy, aby zapewnić dostęp do edukacji właśnie dla tej grupy wiekowej. Już teraz w wielu samorządach brakuje wolnych miejsc, a wspomniane prawo dodatkowo będzie uniemożliwiać dostęp do edukacji dzieci młodszych tj. 3 i 2,5 letnich. W trakcie diagnozy zauważono również znaczną dysproporcję w zakresie dostępu do edukacji przedszkolnej w dzielnicach miast na prawach powiatu Subregionu Zachodniego, które są oddalone od centrum. Ten trend wynika z dynamicznego rozwoju budownictwa mieszkalnego jednorodzinne z dala od centrum dużych miast, ale również na terenach wiejskich. Zatem poza lokalnym ośrodkiem rozwoju, czyli miastem Racibórz oraz częścią obszarów wiejskich, pozostałe tereny Subregionu Zachodniego wymagają podjęcia stosownej interwencji. Potrzeby, zatem ogniskują się w Aglomeracji Rybnickiej oraz jej bezpośrednim otoczeniu funkcjonalnym oraz częściowo na obszarach wiejskich.

Podsumowując w obszarze edukacji przedszkolnej Subregion Zachodni zмага się z problemami dotyczącymi:

1. Niskiego stopnia upowszechniania edukacji przedszkolnej, gdzie nawet połowa gmin Subregionu nie osiąga pułapu 65 punktów procentowych w zakresie dostępu do edukacji wczesno elementarnej wśród 3-4 latków.
2. Niespełniania warunków technicznych w budynkach zaanektowanych na ten rodzaj placówki oświatowej, co niewątpliwie może odbić się na nieprzyjmowaniu dzieci do przedszkoli w sytuacji gdy odpowiednie służby państwowe nie pozwolą na prowadzenie zajęć w budynkach, które stanowią zagrożenia dla bezpieczeństwa zarówno dzieci, jak i całego personelu.

3. Braku możliwości dostosowania budynków do potrzeb dzieci niepełnosprawnych, tych wymagających odpowiedniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej czy dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
4. Pośrednio w zakresie dodatniego przyrostu naturalnego czego rezultatem będzie brak miejsc w przedszkolach w kolejnych latach, a co za tym idzie obniżaniem się stopnia upowszechniania edukacji przedszkolnej.
5. Zapewnienia prawidłowego rozwoju dla małych dzieci w sytuacji, gdzie oddziały przedszkolne są umiejscowione w szkołach podstawowych i poziom zróżnicowania wiekowego wśród uczniów może przyczynić się wycofania i zaburzeń w stymulacji rozwojowej przedszkolaków. Temu zjawisku ma przeciwdziałać „wyprowadzenie” oddziałów przedszkolnych z szkół podstawowych (projekt nowelizacji ustawy o systemie oświaty), jednak to z kolei rodzi problemy dotyczące braków lokalowych wśród gmin.
6. Aspektu wysokiego bezrobocia wśród kobiet, które ze względu na brak wsparcia ze strony samorządów w zakresie zapewnienia opieki nad małym dzieckiem nie są w stanie podjąć zatrudnienia (w 2012 roku prawie 65% bezrobotnych to właśnie kobiety).

Szereg wskazanych problemów w zakresie edukacji przedszkolnej wymaga podjęcia odpowiednich działań zmierzających w kierunku:

- zwiększanie powszechności wychowania przedszkolnego wśród tych gmin, gdzie wskaźnik ten jest najniższy,
- poprawy jakości i dostępności usług edukacyjnych poprzez modernizację/budowę przedszkoli/oddziałów przedszkolnych,
- poprawy jakości zajęć pozaszkolnych poprzez stworzenie systemu specjalnej oferty edukacyjnej dla dzieci o określonych potrzebach,
- wydłużania czasu pracy przedszkoli, przy założeniu jak najniższych kosztów dla rodzica/opiekuna w zakresie pobytu dziecka ponad 5-godzinną podstawę programową,
- wyrównania szans edukacyjnych wśród dzieci na poziomie poszczególnych gmin,
- wyposażenia przedszkoli w odpowiednie pomoce dydaktyczne co przyczyni się do stworzenia odpowiedniego programu edukacyjnego, do którego włączyć będzie można dzieci w wieku 3-4 lat.

Wsparciem w ramach podejścia terytorialnego powinno zostać objęte również **szkolnictwo zawodowe**, które jest prowadzone w Polsce na dwóch poziomach. Interwencja powinna zmierzać do wzmocnienia atrakcyjności oferty edukacyjnej szkół zawodowych poprzez zapewnienie podniesienia umiejętności uczniów w dostosowaniu się do trudności na rynku pracy, a także promocję kształcenia zawodowego. Działania powinny również obejmować wsparcie dla młodych ludzi przy wyborze kierunków kształcenia, aby uniknąć przypadkowego wyboru przyszłego zawodu, oderwanego od realnych potrzeb rynku pracy.

Szkolnictwo zawodowe w obecnej sytuacji znacznie odbiega jakością od szkolnictwa ogólnego, przez co cieszy się znacznie mniejszym zainteresowaniem wśród potencjalnych uczniów. Towarzyszy temu zjawisko spychania kształcenia zawodowego na margines systemu edukacyjnego. Analizę ilości zasadniczych szkół zawodowych jak również średnich szkół zawodowych oraz ilość uczniów w poszczególnych latach, obrazują tabele nr 28 i 29.

Mimo powyższego młodzi ludzie częściej niż kiedyś wybierają szkoły kształcące w zawodach. Wynika to z niekorzystnej sytuacji młodych ludzi na rynku pracy (wysokie bezrobocie wśród osób do 25 roku życia). Pracodawcy oczekują od potencjalnych pracowników oprócz podstawowych kompetencji niezbędnych w każdej pracy, również praktycznych umiejętności, ściśle powiązanych z określoną branżą. Młodzi wchodząc na rynek muszą dostosowywać się do zmieniających się warunków pracy i posiadać między innymi umiejętność obsługi coraz to nowocześniejszych urządzeń. Biorąc powyższe pod uwagę konieczne jest doposażenie pracowni specjalistycznych, aby kształcić młodzież na sprawnym, nowoczesnym sprzęcie i przygotować ją odpowiednio do zdania egzaminów zawodowych oraz dostosować ich umiejętności do wymagań rynku pracy.

Tabela nr 28. Zasadnicze szkoły zawodowe w Subregionie Zachodnim.

ILOŚĆ PLACÓWEK									
Jednostka	zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży bez specjalnych								
	ogółem								
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.
ŚLĄSKIE *	156	155	154	149	151	153	147	147	146
Podregion 49 - rybnicki	21	20	22	21	22	23	23	23	23
Powiat raciborski	6	5	6	5	5	5	5	5	5
Powiat rybnicki	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Powiat wodzisławski	5	5	6	6	6	6	6	6	6
Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Powiat m. Rybnik	5	5	5	5	6	7	7	7	7
Powiat m. Żory	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ILOŚĆ UCZNIÓW									
Jednostka	zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży bez specjalnych								
	ogółem								
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
ŚLĄSKIE *	23994	23789	23193	23255	23067	22709	22055	21145	20035
Podregion 49 - rybnicki	5071	5083	5135	4951	4912	4747	4759	4539	4392
Powiat raciborski	958	1020	1101	1105	1028	995	988	918	838
Powiat rybnicki	192	213	194	170	175	138	146	174	184
Powiat wodzisławski	1246	1193	1164	1085	1058	1038	1062	1032	1032
Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	710	723	806	845	896	816	855	813	823
Powiat m. Rybnik	1413	1375	1313	1214	1292	1329	1300	1192	1160
Powiat m. Żory	552	559	557	532	463	431	408	410	355

Źródło: Dane GUS, opracowanie własne.

Tabela nr 29. Średnie szkoły zawodowe w Subregionie Zachodnim.

ILOŚĆ PLACÓWEK												
Jednostka	technika dla młodzieży bez specjalnych						technika uzupełniająca dla młodzieży bez specjalnych					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ŚLĄSKIE	226	229	229	226	219	211	22	15	9	8	5	3
Podregion 49 - rybnicki	28	28	28	28	26	24	2	1	1	1	1	1
Powiat raciborski	5	5	5	5	4	4	0	0	0	0	0	0
Powiat rybnicki	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Powiat wodzisławski	6	6	6	6	6	5	1	1	1	1	1	1
Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	6	6	6	6	6	5	0	0	0	0	0	0
Powiat m. Rybnik	6	6	6	6	5	5	0	0	0	0	0	0
Powiat m. Żory	4	4	4	4	4	4	1	0	0	0	0	0
ILOŚĆ UCZNIÓW												
Jednostka	technika dla młodzieży bez specjalnych						technika uzupełniająca dla młodzieży bez specjalnych					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ŚLĄSKIE *	69528	69586	68901	66916	64061	62351	861	611	388	298	231	68
Podregion 49 - rybnicki	8505	9505	10105	10507	10288	10058	115	70	76		73	27
Powiat raciborski	1802	1803	1775	1713	1651	1631	0	0	0	0	0	0
Powiat rybnicki	369	342	306	291	271	264	0	0	0	0	0	0
Powiat wodzisławski	2389	2423	2441	2354	2288	2234	81	70	76	79	73	27
Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	1633	1800	1807	1827	1700	1616	0	0	0	0	0	0
Powiat m. Rybnik	1074	1802	2446	2951	3058	3005	0	0	0	0	0	0
Powiat m. Żory	1238	1335	1330	1371	1320	1308	34	0	0	0	0	0

Źródło: Dane GUS, opracowanie własne.

Według przedstawionych danych w Subregionie Zachodnim wzrosła liczba zasadniczych szkół zawodowych przy jednoczesnym spadku liczby uczniów. Elementarnym problemem szkolnictwa, w tym szkolnictwa zawodowego, są niekorzystne zmiany demograficzne. Na obszarze Subregionu Zachodniego, spadek liczby osób w wieku od 10 – 19 lat, obrazuje tabela nr 29.

Tabela nr 30. Ludność wg grup wieku.

Jednostka terytorialna	10-14				15-19			
	ogółem				ogółem			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
ŚLĄSKIE	217103	210292	204148	199549	268500	255320	243556	232441
Podregion 49 – rybnicki	32178	31037	30077	29407	39127	37462	35717	34081
Powiat raciborski	5302	5114	4917	4833	6887	6517	6179	5796
Powiat rybnicki	4046	3922	3816	3732	4852	4669	4518	4350
Powiat wodzisławski	8033	7745	7525	7327	9579	9270	8782	8473
Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	4924	4633	4471	4283	6060	5856	5537	5256
Powiat m. Rybnik	6791	6586	6406	6269	8402	7926	7546	7152
Powiat m. Żory	3082	3037	2942	2963	3347	3224	3155	3054

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Nie bez znaczenia pozostają również inne okoliczności, obejmujące np. słaby stan wyposażenia pracowni, w których odbywa się proces kształcenia zawodowego. Często nie przystają one technologicznie do obecnych trendów i wykorzystywanego sprzętu. Nie można również pominąć braku komunikacji pomiędzy środowiskiem przedsiębiorców i samorządowców w zakresie niezbędnych profili i kierunków kształcenia. W ramach regionalnych inwestycji dążyć będzie się do wyposażenia/doposażenia pracowni praktycznej nauki zawodu zgodnie z poniższą tabelą.

Tabela nr 31. Rodzaj pracowni i kierunek kształcenia w szkolnictwie zawodowym, które wymagają doposażenia w Subregionie Zachodnim.

RODZAJ PRACOWNI	KIERUNEK KSZTAŁCENIA
Laboratorium reklamy wizualnej/fotograficzne	technik organizacji reklamy, technik fototechnik
Laboratorium obsługi klienta/Pracownia handlowa	technik ekonomista, technik handlowiec
Pracownia gastronomiczna	kucharz, cukiernik, technik żywności i usług gastronomicznych, technik technologii żywienia
Pracownia hotelarska/obsługi turystycznej	technik hotelarstwa, technik usług turystycznych
Pracownia fryzjerska	fryzjer, technik usług fryzjerskich, technik usług kosmetycznych
Pracownia chemiczna	technik analityk

Pracownia budowlana	Technik budownictwa, murarz- tynkarz, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie
Pracownia urządzenia i pielęgnacji terenów zieleni	Technik architektury krajobrazu
Pracownia audiowizualna do nauki języków obcych	Wszystkie typy szkół (kierunki)
OZE	Technik urządzeń systemów energetyki odnawialnej
Pracownia energetyki i automatyki	Technik elektronik , technik mechatronik
Pracownia mechatroniczna	Technik mechatronik
Pracownia samochodowa	Mechanik pojazdów samochodowych
Pracownia mechaniki/technologiczna	Technik mechanik
Pracownia chłodnictwa i klimatyzacji	technik chłodnictwa i klimatyzacji
Pracownia CAD/CAM	Technik mechatronik, OZE, technik mechanik
Pracownia audiowizualna	Dla wszystkich
Pracownia eksploatacji maszyn, aparatów i urządzeń elektrycznych	Technik elektryk, elektryk
Pracownia eksploatacji instalacji elektrycznych	Technik elektryk, elektryk
Pracownia maszyn, aparatów i urządzeń elektrycznych	Technik elektryk, elektryk
Pracownia układów cyfrowych i mikroprocesorowych, urządzeń elektronicznych	Technik elektronik
Pracownie informatyczne	Technik informatyk, technik teleinformatyk, technik mechatronik
Pracownia podstaw konstrukcji maszyn	Technik mechanik, monter maszyn i urządzeń
Pracownia urządzeń energetycznych	(kierunki z OZE)
Pracownia obróbki ze skrawaniem CNC	technik elektryk, technik mechanik, ślusarz
Pracownia nowoczesnych technologii montażu odbudowy wyrobisk górniczych	technik górnictwa podziemnego, górnik eksploatacji podziemnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych JST

Powyższe dane uzasadniają konieczność inwestowania w ten poziom kształcenia, gdyż pozwoli to na sukcesywny rozwój kwalifikacji zawodowych mieszkańców.

W ujęciu diagnostycznym w zakresie szkolnictwa zawodowego problemami, z którymi boryka się Subregion Zachodni są:

1. Braki w zakresie nowoczesnego i specjalistycznego wyposażenia w istniejących pracowniach/warsztatach zawodowych, które w znaczący sposób utrudniają lub wręcz uniemożliwiają prowadzenie zajęć.
2. Braki w zakresie technologii pozwalających na sprostanie oczekiwaniom obecnego rynku pracy na innowacyjność, a co za tym idzie problemami w znalezieniu pracy wśród absolwentów szkół zawodowych.
3. Niska zdawalność egzaminów zawodowych.
4. Niedostosowanie programu nauczania w szkołach zawodowych do wymagań lokalnego rynku pracy, co utrudnia przedsiębiorcom znalezienie odpowiednio wykwalifikowanych pracowników wśród absolwentów szkół zawodowych.
5. Nieadekwatne do aktualnych potrzeb materiały i pomocy dydaktyczne, które wraz z ewaluacją rynku pracy ulegają dezaktualizacji.
6. Mało przyjazny klimat wokół kształcenia zawodowego mimo zapotrzebowania na specjalistycznych pracowników.

W celu zniwelowania przedstawionych problemów w perspektywie finansowej 2014-2020 Subregion Zachodni będzie zmierzać w kierunku:

- doposażania (stworzenia) pracowni praktycznej nauki zawodu w nowoczesny sprzęt, co pozwoli na przygotowanie sal do prawidłowej nauki, jak i odpowiednio jakościowego zdawania egzaminów zawodowych,
- polepszenia relacji na płaszczyźnie uczeń – pracodawca – szkoła poprzez organizację staży/praktyk oraz wizyt studyjnych u pracodawców,
- organizacji kursów, szkoleń zawodowych, szkoleń, które pozwolą uczniom zdobyć szeroką wiedzę zarówno w zakresie kierunku kształcenia, ale i inny praktycznych umiejętności co stanowić będzie niewątpliwie o atrakcyjności kształcenia zawodowego,
- zmian w zakresie programu nauczania poprzez organizację zajęć dla szczególnie uzdolnionych uczniów, prowadzenie zajęć dodatkowych czy doksztalających kadre nauczycieli.

Istotnym elementem kształcenia zawodowego jako takiego, jak również kształcenia w ogóle, pozostaje **kształcenie ustawiczne** skierowane do dorosłych mieszkańców regionu. Kształcenie permanentne wynika z konieczności przystosowania się jednostki do dynamicznych przeobrażeń ekonomicznych, kulturalnych i naukowych występujących w życiu współczesnych społeczeństw. Wykształcenie zdobyte w systemie szkolnym staje się stopniowo przestarzałe i koniecznością staje się kontynuowanie kształcenia w takich formach i rozmiarach, jakie dla danego zawodu są optymalne. Koniecznym dla wzmocnienia potencjału społecznego i gospodarczego regionu jest nasilenie i ustrukturyzowanie działań na rzecz wspierania modelu kształcenia przez całe życie, który jest w Polsce oparty na słabych fundamentach.

Analizując doksztalcanie osób dorosłych można odnieść się do wskaźnika udziału osób w wieku 25-64 lata uczących się i doksztalcających się, w liczbie ludności ogółem w tej samej grupie wiekowej. W województwie śląskim w 2011 roku 4,5% osób we wskazanym wieku uczyło się lub doksztalało. Była to wartość powyżej średniej dla kraju jednak niższa od takich województw jak: mazowieckie, lubelskie, podlaskie i pomorskie. W stosunku do roku 2004 wartość wskaźnika spadła o 0,5 punktu procentowego.

W tym zakresie obszar Subregionu Zachodniego zmaga się niskim poziomem wykształcenia wśród osób dorosłych, ale też niską świadomością społeczną związaną z koniecznością kształcenia przez całe życie. Mimo zagrożenia utraty pracy czy nawet bezrobociem wśród tych osób, czego przyczyną może być niedostosowanie kwalifikacji do potrzeb rynku pracy w regionie, wiele osób świadomie nie podejmuje edukacji zmierzającej do przebranżowienia. Brakuje kampanii ukazującej pozytywne efekty kształcenia ustawicznego. Jednostki prowadzące działalności w zakresie tego typu kształcenia powinny stale dążyć do zwiększenia i poprawy jakości uczestnictwa osób dorosłych w formach szkolnych i pozaszkolnych kształcenia.

Działania powinny być ukierunkowane na stworzenie mieszkańcom regionu miejsca, w którym będą mieli możliwość nabycia kluczowych kompetencji, jakimi są biegłe posługiwanie się komputerem (w tym np. programami graficznymi czy tworzenie stron www) oraz komunikatywne mówienie w językach obcych (np. w j. angielskim), co da im szansę bycia bardziej atrakcyjnym na rynku pracy (w zdecydowanej większości ofert pracy jest wymagane posługiwanie się językiem obcym oraz komputerem). Ponadto działania muszą zmierzać do dopasowania oferty edukacyjnej do bieżących potrzeb lokalnego rynku pracy.

IV.2. Analiza SWOT

Tabela nr 32. Analiza SWOT.

C.1 RIT– Wypracowanie konkurencyjnej struktury gospodarczej w Subregionie Zachodnim	Sily S1. korzystne usytuowanie komunikacyjne subregionu i dobre połączenia z aglomeracjami w regionie i w Czechach, S2. sąsiedztwo Metropolii Górnośląskiej – największego rynku zbytu i sieci współpracy w Polsce, S3. wysoka atrakcyjność inwestycyjna terenów zlokalizowanych w sąsiedztwie głównych arterii komunikacyjnych, S4. silna pozycja tradycyjnych branż, w tym przemysłu wydobywczego i energetyki mogących kreować sieci kooperacji oraz absorbować innowacje, S5. wysokie oceny atrakcyjności inwestycyjnej Subregionu Zachodniego dla działalności przemysłowej, S6. dogodne położenie na międzynarodowych szlakach komunikacji drogowej zarówno w układzie północ-południe, jak też w układzie wschód-zachód (bliskość węzła autostrad A1 i A4),	Słabości W1. transformacja gospodarki subregionu powodująca powstanie terenów przemysłowych o niskiej atrakcyjności dla inwestorów, W2. niski udział branż nowej gospodarki w aktualnej strukturze gospodarczej subregionu, W3. znaczna część terenów inwestycyjnych o niedostatecznej atrakcyjności i słabym zainteresowaniu ze strony inwestorów, W4. niższa dostępność wysoko wyspecjalizowanych i wysoko wykwalifikowanych kadr (w stosunku do metropolii), W5. niski poziom współpracy samorządów na rzecz promocji inwestycyjnej i pozyskiwania inwestorów,
	Szanse O1. wsparcie dla rozwoju nowej gospodarki i inteligentnych specjalizacji gospodarczych w nowej perspektywie unijnej, O2. wysoka mobilność firm globalnych poszukujących nowych miejsc na prowadzenie swojej działalności, O3. ścisłe powiązania gospodarki subregionu z gospodarką całej Metropolii Górnośląskiej, O4. realizacja dużych inwestycji komunikacyjnych poprawiających łączalność komunikacyjną województwa i kraju,	Zagrożenia T1. wysoka atrakcyjność największych aglomeracji europejskich dla firm gospodarki opartej na wiedzy, T2. wysoka konkurencja firm globalnych na rynku produktów innowacyjnych, T3. obserwowany w Polsce niski poziom powiązań między gospodarką a nauką oraz słaby transfer innowacji do gospodarki,

<p>C.2.RIT – Poprawa stanu środowiska i estetyki w Subregionie Zachodnim poprzez poprawę stanu powietrza,</p> <p>C.3.RIT – Poprawa stanu środowiska i estetyki w Subregionie Zachodnim poprzez działania na rzecz poprawy gospodarki wodno - ściekowej</p>	<p>Sily</p> <p>S1. walory przyrodnicze subregionu umożliwiające rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych, szczególnie turystyki weekendowej, turystyki edukacyjnej, turystyki dla osób aktywnych (na obszarach wiejskich, w lokalnym ośrodku rozwoju, a także w Aglomeracji Rybnickiej oraz jej bezpośrednim otoczeniu funkcjonalnym)</p> <p>S2. miejsca o wysokiej atrakcyjności krajobrazu będącego wypadkową wartości przyrodniczych oraz kulturowych,</p> <p>S3. duży udział terenów zielonych,</p> <p>S4. Działania samorządów w postaci zachęt dla mieszkańców do montażu baterii solarnych i instalacji fotowoltaicznych lub innych mikroinstalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii (OZE)</p>	<p>Słabości</p> <p>W1. ograniczenia w realizacji niektórych funkcji gospodarczych na terenach o wysokiej wartości przyrodniczej,</p> <p>W2. obciążenie środowiska przyrodniczego antropopresją, w tym niska jakość powietrza, wynikająca z nierozwiązanego problemu niskiej emisji oraz zanieczyszczeń transgranicznych,</p> <p>W3. duża ilość terenów wymagających rekultywacji i rewitalizacji,</p> <p>W4. wysoka gęstość sieci osadniczej oraz silnie rozwinięte funkcje gospodarcze, w tym gospodarki tradycyjnej stanowiące obciążenie środowiska przyrodniczego,</p> <p>W5. niedostateczna świadomość mieszkańców subregionu w zakresie poszanowania środowiska przyrodniczego i przestrzeni,</p>
	<p>Szanse</p> <p>O1. dostępność środków unijnych na działania zmierzające do poprawy stanu powietrza, na działania wdrażające inteligentne rozwiązania w transporcie itp.</p> <p>O2. Wzrost świadomości mieszkańców odnośnie potrzeby dbałości o stan środowiska,</p> <p>O3. Działania samorządów w postaci zachęt dla mieszkańców, do wymiany źródeł ciepła na sprawniejsze lub na paliwo ekologiczne (dotacje WFOŚ i GW)</p> <p>O4. Działania samorządów w postaci zachęt dla mieszkańców, do montażu baterii solarnych.</p> <p>O5. nowe technologie umożliwiające wdrażanie inteligentnych rozwiązań w transporcie,</p>	<p>Zagrożenia</p> <p>T1. procesy suburbanizacyjne obciążające przestrzeń.</p> <p>T2. duża konkurencja o środki na finansowanie rewitalizacji,</p> <p>T3. zmiany klimatu będące przyczyną anomalii pogodowych oraz pojawiania się większej liczby zjawisk kryzysowych,</p> <p>T4. konkurencja pomiędzy przestrzeniami publicznymi a nowo powstającymi centrami handlowo-usługowymi,</p> <p>T5. wysokie koszty przemian przestrzeni publicznych,</p>
<p>C.4.RIT – Wdrażanie procesów rewitalizacji infrastrukturalnej i społecznej</p>	<p>Sily</p> <p>S1. aktywność mieszkańców obszarów wiejskich, w tym zaangażowanie w Lokalne Grupy Działania,</p> <p>S2. tradycyjne, spajane silnymi więziami i wspólnymi wartościami społeczności lokalne,</p> <p>S3. korzystna lokalizacja względem ośrodków dysponujących silnym potencjałem rozwojowym oraz realizujących ważne projekty,</p>	<p>Słabości</p> <p>W1. pojawiające się skupiska mieszkańców dotkniętych długotrwałym bezrobociem lub patologiami,</p> <p>W2. wykluczenie cyfrowe – kompetencyjne lub infrastrukturalne – niektórych grup mieszkańców,</p> <p>W3. wymagająca poprawy jakości przestrzeni publicznych znacznej części gmin subregionu – przestrzenie</p>

		<p>publiczne zadbane lecz słabo wykształcone centra usługowe oraz niski poziom różnego rodzaju aktywności decydujących o atrakcyjności centrów gmin lub dzielnic,</p> <p>W4. zmiany demograficzne w subregionie wymuszające zmianę zakresu, sposobu i miejsc świadczenia usług społecznych,</p>
	<p>Szanse</p> <p>O1. Doświadczenie w zakresie realizacji projektów ze wsparciem środków z Europejskiego Funduszu Społecznego,</p> <p>O2. Doświadczenie w zakresie realizacji projektów rewitalizacyjnych,</p> <p>O3. Dobre praktyki.</p>	<p>Zagrożenia</p> <p>T1. stereotypowy, negatywny wizerunek Górnego Śląska jako obszaru o niskiej jakości życia i środowiska przyrodniczego,</p>
<p>C.5.RIT – Zwiększenie atrakcyjności i poziomu kształcenia zawodowego,</p> <p>C.6.RIT – Zwiększenie atrakcyjności, poziomu i dostępności edukacji przedszkolnej,</p> <p>C.7.RIT – Podejmowanie działań wpływających na poprawę poziomu zatrudnienia w Subregionie Zachodnim</p>	<p>Sily</p> <p>S1. Potencjalnie dobre warunki sprzyjające zatrzymywaniu i przyciąganiu mieszkańców,</p> <p>S2. Wysoki poziom kształcenia w miejscowych placówkach oświatowych,</p> <p>S3. Dobrze rozwinięta infrastruktura edukacyjna, kulturalna, lecznicza, jako elementy sprzyjające zatrzymywaniu i przyciąganiu mieszkańców.</p> <p>S4. urozmaicona oferta edukacyjna dostępna w subregionie,</p> <p>S5. rosnące zainteresowanie mieszkańców podwyższaniem kompetencji i ich dostosowywaniem do potrzeb rynku pracy,</p>	<p>Słabości</p> <p>W1. Wyludnianie miast,</p> <p>W2. Niż demograficzny w subregionie wpływający na konieczność zreformowania sieci placówek edukacyjnych,</p> <p>W3. procesy emigracyjne osłabiające dostępność fachowców poszukiwanych na subregionalnym rynku pracy,</p>
	<p>Szanse</p> <p>O1. procesy suburbanizacyjne zachodzące w aglomeracyjnych obszarach województwa, umożliwiające przyciągnięcie nowych mieszkańców poszukujących lepszych warunków środowiskowych,</p> <p>O2. koncentracja w Metropolii Górnośląskiej ośrodków akademickich, naukowych i instytucji otoczenia biznesu wspierających rozwój innowacji,</p> <p>O3. koncentracja w Metropolii Górnośląskiej kadr dla nowej gospodarki,</p> <p>O4. popyt na usługi edukacyjne umożliwiające rozwój placówek edukacyjnych i naukowo-edukacyjnych,</p>	<p>Zagrożenia</p> <p>T1. utrzymujące się w Polsce wysokie bezrobocie wpływające na obniżanie atrakcyjności warunków pracy,</p> <p>T2. wysoka mobilność wysoko wykwalifikowanych mieszkańców oraz atrakcyjność wielkich metropolii dla takich osób,</p> <p>T3. niskie tempo rozwoju przedsiębiorczości,</p> <p>T4. niski poziom finansowania badań i wdrażania innowacji w Polsce zarówno przez sektor publiczny, jak i sektor biznesu,</p> <p>T5. niska elastyczność systemu edukacji w Polsce i słabe dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy,</p>

Źródło: Opracowanie własne.

V. Wymiar terytorialny wsparcia.

Tabela 33. Obszary wsparcia.

Lp.	Typ obszaru	Ośrodki w Subregionie Zachodnim	Cechy	Wyzwania	Cele i działania rozwojwe
1.	Aglomeracja Rybnicka ¹¹ i jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne	Rybnik, Żory, Jastrzębie – Zdrój, Rydułtowy, Radlin, Wodzisław Śląski, Czerwionka – Leszczyny, Gaszowice, Jejkowice, Świerklany, Marklowice, Mszana, Godów.	Aglomeracja Rybnicka stanowi koło zamachowe rozwoju Subregionu Zachodniego. Jako wyodrębniony obszar stanowi ona trzon Rybnickiego Okręgu Przemysłowego. Stanowi ona obszar organizacji usług publicznych o znaczeniu krajowym. W strukturze zatrudnienia mamy tutaj do czynienia z rozwiniętym sektorem usług, w tym związanych z przemysłem wydobywczym, który stanowi nadal dominującą siłę gospodarczą. Aglomeracja Rybnicka, dzięki swojemu centrum, które stanowi Miasto Rybnik jak i pozostałym jednostkom jest również ośrodkiem naukowym, skupiającym uczelnie techniczne oraz uniwersytety. Odnośnie szczegółowych cech Aglomeracji Rybnickiej konieczne wydaje się odesłanie do rozdziału IV.2. Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów obszaru objętego Strategią	- działania na rzecz wykorzystania terenów przemysłowych przez nowych inwestorów (uzbrojenie terenów inwestycyjnych wraz z ich promocją) - działania na rzecz ochrony środowiska, zwłaszcza w zakresie poprawy jakości powietrza w tym poprzez działania na rzecz produkcji i dystrybucji energii z odnawialnych źródeł, działania w zakresie zwiększania efektywności energetycznej oraz niskoemisyjnych transport miejski i energooszczędne oświetlenie uliczne, ponadto konieczne podjęcie jest interwencji polegającej na demontażu i utylizacji elementów zawierających azbest. Nieodzowne jest również, podjęcie działań w zakresie poprawy stanu transportu publicznego, poprzez wymianę taboru, zmniejszanie emisyjności oraz umożliwienie	C.1 RIT, C.2 RIT, C.3 RIT, C.4 RIT, C.5 RIT, C.6 RIT, C.7 RIT.

¹¹ Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”.

RIT, niniejszego opracowania, gdyż na obszarze Aglomeracji oraz jej obszaru funkcjonalnego ogniskują się wyzwania, potencjały i potrzeby opisane w tym rozdziale.

Otoczenie funkcjonalne Aglomeracji Rybnickiej jest obszarem o funkcjach mieszanych i przejściowych, czyli takich, które tracą swój pierwotny wiejski charakter w wyniku procesów urbanizacyjnych, w tym postępującej suburbanizacji.

szerszego jego użytkowania.

- w związku ze zmieniającą się strukturą społeczeństwa, zachodzącymi zjawiskami demograficznymi, starzeniem się społeczeństwa, zmiany w strukturze zatrudnienia, bezrobocie itp. konieczne jest podejmowanie działań skierowanych na wsparcie zatrudnienia oraz promocję samozatrudnienia, a także zapewnienie dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych. Ponadto konieczne jest podjęcie działań, które spowodują wzrost upowszechnienia i jakości edukacji przedszkolnej wśród 3 i 4 latków oraz dostosują poziom kształcenia zawodowego do potrzeb i wymagań rynku pracy.

- konieczne jest również podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępu do usług wyższego rzędu o charakterze aglomeracyjnym.

2.	Lokalny Ośrodek Rozwoju	Racibórz	<p>Wg Strategii „Śląskie 2020+” <i>Lokalne ośrodki rozwoju są to ośrodki miejskiej położone poza Metropolią i aglomeracjami oraz pozach bezpośrednim otoczeniem funkcjonalnym, o liczbie mieszkańców nieprzekraczającej 60 tys., które skupiają procesy rozwoju na poziomie lokalnym. Stanowią one przejściowe ogniwo dyfuzji pomiędzy Metropolią i aglomeracjami a pozostałymi obszarami województwa. Są to jednostki koncentrujące funkcje i usługi dla ludności, w szczególności: edukacyjne, zdrowotne, związane z bezpieczeństwem, gospodarcze, administracyjne, kulturalne.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz wykorzystania terenów przemysłowych przez nowych inwestorów (uzbrojenie terenów inwestycyjnych wraz z ich promocją) - działania na rzecz ochrony środowiska, zwłaszcza w zakresie poprawy jakości powietrza w tym poprzez działania na rzecz produkcji i dystrybucji energii z odnawialnych źródeł, działania w zakresie zwiększania efektywności energetycznej oraz niskoemisyjnych transport miejski i energooszczędne oświetlenie uliczne, ponadto konieczne podjęcie jest interwencji polegającej na demontażu i utylizacji elementów zawierających azbest. Nieodzowne jest również, podjęcie działań w zakresie poprawy stanu transportu publicznego, poprzez wymianę taboru, zmniejszanie emisyjności oraz umożliwienie szerszego jego użytkowania. - w związku ze zmieniającą się strukturą społeczeństwa, zachodzącymi zjawiskami demograficznymi, starzeniem się społeczeństwa, zmiany w strukturze zatrudnienia, bezrobocie itp. konieczne jest podejmowanie działań skierowanych na wsparcie zatrudnienia oraz promocję samozatrudnienia, a także zapewnienie dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych. Ponadto konieczne jest podjęcie działań, które spowodują wzrost upowszechnienia i jakości edukacji przedszkolnej wśród 3 i 4 latków oraz dostosują poziom kształcenia zawodowego do potrzeb i wymagań rynku pracy. - konieczne jest również podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępu do usług wyższego rzędu o charakterze aglomeracyjnym. 	C.1 RIT, C.2 RIT, C.3 RIT, C.4 RIT, C.5 RIT, C.6 RIT, C.7 RIT.
----	-------------------------	----------	---	---	--

3.	Obszary wiejskie	<p>Powiat Raciborski: Gminy: Kuźnia Raciborska, Nędza, Rudnik, Pietrowice Wielkie, Krzanowice, Krzyżanowice, Kornowac.</p> <p>Powiat Rybnicki: Gminy: Lyski, Gaszowice, Jejkowice, Świerklany, Czerwionka – Leszczyny,</p> <p>Powiat Wodzisławski: Gminy: Lubomia, Gorzyce, Godów, Mszana, Marklowice.</p>	<p>Obszary wiejskie w Subregionie Zachodnim cechują się sporym zróżnicowaniem. Można wyróżnić typowe obszary wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach wiejsko – miejskich (Krzanowice, Kuźnia Raciborska, Czerwionka – Leszczyny). Ponadto można wskazać gminy wiejskie gdzie znaczna liczba ludności utrzymuje się z pracy w rolnictwie lub rozwijają się: agroturystyka, turystyka, pozarolnicze usługi dla społeczności lokalnej i turystów (gminy wiejskie Powiatu Raciborskiego, częściowo Powiatu Wodzisławskiego i Rybnickiego). Jak również gminy o charakterze mieszanym, czyli takie, które tracą swój pierwotny charakter w wyniku procesów urbanizacyjnych, w tym postępującej suburbanizacji w konsekwencji stanowią również mimo swojego wiejskiego charakteru otoczenie funkcjonalne Aglomeracji Rybnickiej.</p>	<p>Wyzwaniem dla obszarów wiejskich jest w większości przypadków dokończenie inwestycji związanych z budową infrastruktury zaopatrującej w wodę oraz odbierającą i oczyszczającą ścieki. Ponadto na obszarach wiejskich podjęte powinny zostać działania zmierzające do demontażu i unieszkodliwiania produktów zawierających azbest. Nie bez znaczenia będzie również podjęcie działań mających na celu poprawę jakości powietrza.</p> <p>Ponadto konieczne jest podjęcie starań zmierzających do aktywizacji społeczności wiejskich oraz ukierunkowanie na poprawę jakości edukacji i kształcenia ustawicznego. Zasadne jest również podjęcie działań mających na celu poprawę możliwości zatrudnienia i mobilności zawodowej oraz stworzenie warunków do zwiększenia inwestycji okołorolniczych i pozarolniczych,</p>	<p>C.1 RIT, C.2 RIT, C.3 RIT, C.4 RIT, C.5 RIT, C.6 RIT, C.7 RIT.</p>
----	------------------	--	---	--	---

4.	Obszary wymagające rewitalizacji.	Obszary wskazane do rewitalizacji w niniejszej Strategii	Wskazane jednostki obejmują obszary w których istnieją tereny i obiekty zdegradowane, zdewastowane, w tym głównie przemysłowe dotknięte problemami związanymi z degradacją środowiska przyrodniczego oraz nasileniem negatywnych zjawisk społecznych. Źródłem niekorzystnych zjawisk wskazanych powyżej są uprzedni rozwój osiedli wokół zakładów przemysłowych, po upadku których tereny problematyczne pozostały w dzielnicach śródmiejskich, użytkowanie terenów przez przemysł, odpływ mieszkańców i wyludnianie dzielnic oraz zniszczenia w tkance mieszkaniowej spowodowane upadkiem tradycyjnych gałęzi przemysłu, restrukturyzacją oraz lokowaniem inwestycji na nowych terenach. Nie bez znaczenia pozostają również niska przedsiębiorczość mieszkańców i słaba elastyczność w dostosowywaniu się do trudnego rynku pracy, które powodują segregację przestrzenną mieszkańców powodując powstanie dzielnic biedy i wykluczenia społecznego.	Przed samorządami ze zdefiniowanych obszarów stoją wyzwania polegające na przywróceniu im utraconych funkcji społecznych i gospodarczych. Służyć temu mają działania polegające na rozwoju infrastruktury społecznej oraz rewitalizacji obszarów zdegradowanych. Przy czym należy zwrócić uwagę, że działania na rzecz rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych mają znaczenie priorytetowe. Działania infrastrukturalne mają charakter uzupełniający w stosunku do interwencji społecznej.	C.4 RIT, C.7 RIT.
----	-----------------------------------	--	---	--	-------------------

Źródło: Strategia rozwoju, projekt RPO WSL 2014 – 2020, opracowanie własne.

VI. Cele rozwojowe przewidziane do realizacji w ramach RIT.

Podstawą interwencji w ramach RIT jest niniejsza Strategia RIT uwzględniająca wspólne strategiczne wybory uzgodnione przez jednostki wchodzące w skład partnerstwa. Jej cele pozostają w spójności z celami RPO. Mierniki efektów realizacji działań wskazanych do realizacji w formule RIT są powiązane z systemem wskaźników RPO oraz wpisują się w system monitorowania postępów i efektów wdrażania programu. Tym samym interwencja RIT w Subregionie Zachodnim przyczyni się do efektywnej realizacji wskaźników produktu dla poszczególnych osi priorytetowych RPO, w których zastosowano instrument RIT.

Zgodnie ze Strategią rozwoju, jednym z celów strategicznych, przewidzianych do realizacji w Subregionie Zachodnim jest osiągnięcie wysokiego poziomu konkurencyjnej struktury gospodarczej w oparciu o wykorzystanie potencjałów wewnętrznych oraz powiązań z sąsiednimi centrami rozwoju nowej gospodarki (C1). Cel strategiczny został skonkretyzowany przez dwa cele szczegółowe:

- C1.1. Przedsiębiorczość wykorzystująca potencjały subregionu oraz rozwijająca się w otoczeniu tradycyjnych branż subregionu, w tym przemysłu wydobywczego, energetycznego i rolnictwa,
- C1.2. Wysoka atrakcyjność inwestycyjna subregionu opierająca się na kapitale ludzkim, korzystnej lokalizacji oraz dobrze przygotowanych terenach inwestycyjnych.

Cel strategiczny C1 Strategii rozwoju będzie realizowany w formule RIT jako **C1. RIT**. Działania planowane w tym celu docelowo wpłyną na wzrost rozwoju przedsiębiorczości w Subregionie, poprzez wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Subregionu, tym samym przyczyniając się do powstawania nowych i rozwijania istniejących przedsiębiorstw. W ramach C1.RIT dofinansowanie uzyskają projekty przyczyniające się do ponownego wykorzystania na cele gospodarcze terenów typu brownfield (obszary poprzemysłowe, popegeerowskie, powojkowe, pokolejowe). Możliwe działania w tym zakresie będą polegały na kompleksowym przygotowaniu terenów pod inwestycje (w tym rekultywacja z zastrzeżeniem, iż powyższe koszty nie mogą stanowić wiodącego zakresu przedsięwzięcia) wraz z możliwością ich promocji. Preferencje uzyskają projekty realizowane na terenach zlokalizowanych w pobliżu inwestycji transportowych (autostrady, drogi szybkiego ruchu, linie kolejowe), terenach zdegradowanych, wymagających rewitalizacji, w związku ze zintensyfikowanym i udokumentowanym zapotrzebowaniem firm poszukujących lokalizacji dla prowadzenia działalności. Projekty mające na celu

przygotowanie terenów inwestycyjnych będą realizowane pod warunkiem nie powielania dostępnej infrastruktury, chyba że limit dostępnej powierzchni został wyczerpany. W ramach projektów dotyczących kompleksowego przygotowania terenu inwestycyjnego wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacyjną należy traktować jako uzupełniający element projektu, a tym samym mogą stanowić jedynie mniejszą część budżetu projektu.

Realizację celów planuje się na obszarach: Aglomeracji Rybnickiej i jej bezpośredniego otoczenia funkcjonalnego, Lokalnego Ośrodka Rozwoju oraz na obszarach wiejskich. Będą one polegały na przygotowywaniu i uzbrajaniu terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych wraz z ich promocją.

Tak sformułowany cel RIT odpowiada i pozostaje spójny z III osią priorytetową Podnoszenie konkurencyjności MŚP, priorytetem inwestycyjnym 3a promowanie przedsiębiorczości w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości, działanie 3.1 Poprawa warunków do rozwoju MŚP, Poddziałanie 3.1.2 Tworzenie terenów inwestycyjnych na obszarach typu brownfield.

Przy wyborze projektów do dofinansowania w zakresie zgodności ze Strategią RIT Subregionu Zachodniego w ramach celu C1.RIT powinno kierować się:

- 1) stopniem zgodności z celami i priorytetami Strategii;
- 2) wyborem projektów, które będą kontynuującą działania w zakresie kompleksowego uzbrajania terenów przemysłowych, popegeerowskich, powojkowych i pokolejowych;
- 3) premiowania projektów, które będą obejmować jak największą liczbę uzbrojeń w celu realizacji działań kompleksowo na terenie Subregionu Zachodniego.

W ramach celu C1.RIT planuje się realizację następującego wskaźnika:

Poddziałanie SZOOP	Nazwa wskaźnika	Typ wskaźnika (P/RB)	Jednostka miary	Wartość wskaźnika	
				Pośrednia (2018)	Docelowa (2023)
3.1.2 Tworzenie terenów inwestycyjnych na obszarach typu brownfield - RIT	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	P	ha	n/d	3,9

Kolejny cel strategiczny Strategii rozwoju, dotyczy zapewnienia spójnej, atrakcyjnej i bezpiecznej przestrzeni warunkującej rozwój aktywności mieszkańców i stanowiącej wyróżnik subregionu w otoczeniu (C3). W jego ramach wskazano następujące cele szczegółowe:

- C3.1. Wysoka estetyka przestrzeni publicznych opierająca się na wykorzystywaniu i wzbogacaniu dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego subregionu,
- C3.3. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego,
- C3.4. Wewnętrzna spójność komunikacyjna gmin subregionu i całego subregionu opierająca się na zintegrowanej i nowoczesnej infrastrukturze komunikacyjnej oraz rozwiniętych formach zrównoważonego transportu, w tym na transporcie publicznym.

Analizowany cel strategiczny Strategii rozwoju w formule RIT, będzie realizowany przez dwa cele: **C2. RIT** i **C3.RIT**.

Mając na uwadze zależność gospodarki subregionalnej od węgla, jako podstawowego źródła energii, proces budowy gospodarki niskoemisyjnej będzie bardziej czasochłonny i kosztowny niż w przypadku innych obszarów w województwie śląskim oraz w innych regionach Polski. Głównym problemem Subregionu Zachodniego w zakresie ograniczania niskiej emisji jest przekroczenie norm emitowanych do atmosfery pyłów PM 10, głównie ze źródeł indywidualnych. Stanowi to dodatkowe uzasadnienie dla wykorzystania środków polityki spójności jako elementu łagodzącego związane z tym procesem trudności.

Jednym z planowanych rezultatów wsparcia budowy, przebudowy infrastruktury służącej do produkcji i uzupełniająco dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych będzie wzrost udziału produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem. Inwestycje w zakresie sektora energetyki przyczynią się również m.in. do zmniejszenia zużycia energii pierwotnej, poprzez wzrost efektywności energetycznej na poziomie:

- produkcji - wzrost efektywności produkcji ciepłej w miastach, zwiększenia wykorzystania ciepła użytkowego;
- zużycia - wzrost efektywności zużycia w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej.

Ponadto planowanym rezultatem wsparcia, inwestycji związanych z modernizacją energetyczną budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, budową instalacji OZE oraz modernizacją źródeł ciepła, będzie wzrost efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym, obniżenie energochłonności gospodarki, a także ograniczenie tzw. „niskiej emisji”. Uzupełniająco nastąpi wzrost udziału produkcji energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii. Realizacja działań w tym zakresie przyczyni się do poprawy jakości powietrza w regionie w wyniku ograniczenia emisji do atmosfery m.in. dwutlenku

węgla i pyłów. Wsparcie efektywności energetycznej oraz uzupełniająco produkcji i dystrybucji energii z odnawialnych źródeł przyczyni się również do efektywnego wykorzystywania regionalnych zasobów przez sektor publiczny i mieszkaniowy. Co więcej, w dłuższej perspektywie czasowej, w wyniku wsparcia ww. działań, nastąpi obniżenie kosztów funkcjonowania administracji publicznej i sektora mieszkaniowego.

Dodatkowo przewiduje się osiągnięcie rezultatu w postaci wsparcia infrastruktury transportu zbiorowego oraz promowanie alternatywnych form przemieszczania się w miastach oraz wzrost zainteresowania mieszkańców regionu korzystaniem z transportu publicznego. Tym samym dojdzie do ograniczania emisji CO₂, jak i innych zanieczyszczeń. Również wsparcie w zakresie efektywnego energetycznie oświetlenia przestrzeni publicznej wpisuje się w działania zmierzające do osiągnięcia lepszych wyników w zakresie energooszczędności oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że realizowane działania w ramach analizowanego celu będą skutkowały również wsparciem inwestycji z zakresu budowy lub modernizacji sieci kanalizacyjnych, oczyszczalni ścieków oraz systemów zaopatrzenia w wodę. Skutkiem czego będzie większa liczba mieszkańców Subregionu Zachodniego skorzysta z systemu oczyszczania ścieków. Docelowo nastąpi zmniejszenie presji na środowisko naturalne poprzez ograniczenie zużycia wody, zmniejszenie ilości ścieków nieoczyszczonych wprowadzonych do rzek, a także zwiększenie odsetka oczyszczonych ścieków komunalnych.

W związku z działaniami podejmowanymi w analizowanym celu RIT, rezultatem wsparcia inwestycji w sektor gospodarki odpadami w regionie będzie większa ilość unieszkodliwionych oraz poddanych recyklingowi odpadów, co spowoduje zmniejszenie presji na środowisko naturalne, w tym poprawę jakości życia ludzi, dzięki zapewnieniu lepszego stanu środowiska i likwidacji uciążliwości związanych z odpadami.

Realizację celu C2.RIT oraz częściowo C3. RIT planuje się na obszarach: Aglomeracji Rybnickiej i jej bezpośredniego otoczenia funkcjonalnego, Lokalnego Ośrodka Rozwoju oraz na obszarach wiejskich. Natomiast w zakresie działań odpowiadających inwestycjom w gospodarkę wodno – ściekową, realizację celów planuje się wyłącznie na obszarach wiejskich.

Tak sformułowane cele RIT odpowiadają i pozostają spójne z osiami IV – Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna i V-Ochrona środowiska i efektywne wykorzystywanie zasobów, Priorytetami inwestycyjnymi: 4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, Działanie 4.1 Odnawialne źródła energii, Poddziałanie 4.1.2 Odnawialne

źródła energii - RIT; 4c wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym, Działanie 4.3 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w infrastrukturze publicznej i mieszkaniowej, Poddziałanie 4.3.2 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w infrastrukturze publicznej i mieszkaniowej - RIT; 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu, Działanie 4.5 Niskoemisyjny transport miejski oraz efektywne oświetlenie, Poddziałanie 4.5.2 Niskoemisyjny transport miejski oraz efektywne oświetlenie - RIT; 6b inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie; Działanie 5.1 Gospodarka wodno – ściekowa, Poddziałanie 5.1.2 Gospodarka wodno – ściekowa RIT; 6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie, Działanie 5.2 Gospodarka odpadami, Poddziałanie 5.2.2 Gospodarka odpadami RIT.

Przy wyborze projektów do dofinansowania w zakresie zgodności ze Strategią RIT Subregionu Zachodniego w ramach celu C2.RIT powinno kierować się:

- 1) stopniem zgodności z celami i priorytetami Strategii;
- 2) oceną na jakim budynku będą wykonywane prace z zakresu efektywności energetycznej i OZE, przy założeniu, iż w Subregionie Zachodnim największe wsparcie powinny otrzymać obiekty użyteczności publicznej;
- 3) komplementarnością przedsięwzięć w zakresie funkcji użytkowej obiektu oraz ilości zrealizowanych projektów. Kryterium będzie traktować o punktowaniu takich projektów, które są uzupełnieniem lub kontynuacją trwającego lub zakończonego projektu;
- 4) efektywnym wykorzystaniem alokacji w celu rozproszenia alokacji i objęcia wsparciem jak największej ilości obiektów, które wymagają dofinansowania z zakresu efektywności energetycznej;
- 5) kompleksowością dofinansowania przy założeniu, iż w ramach jednego projektu beneficjent powinien zrealizować możliwie wszystkie prace na danym projekcie, co

skutkować będzie oszczędnością czasu i środków finansowych, a pozwoli na skuteczne działania związane z termomodernizacją;

- 6) oceną zdolności do efektywnej realizacji przedsięwzięć poprzez ocenę doświadczenia wnioskodawcy, co umożliwi sprawną i prawidłową realizację projektów, które w skali regionu są niezbędne;
- 7) oceną w zakresie wpisywania się w lokalne Programy Gospodarki Niskoemisyjnej przy podziale dot. niskoemisyjnej transportu miejskiego;
- 8) promowaniem transportu multimodalnego.

W ramach celu C2.RIT planuje się realizację następujących wskaźników:

Poddziałanie SZOOP	Nazwa wskaźnika	Typ wskaźnika (P/RB)	Jednostka miary	Wartość wskaźnika	
				Pośrednia (2018)	Docelowa (2023)
4.1.2 Odnawialne źródła energii - RIT	Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	P	szt.	n/d	3
	Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	P	szt.	n/d	4
	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych	P	MW	n/d	3
	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	RB	tony ekwiwalentu CO ₂ /rok	n/d	353
4.3.2 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w infrastrukturze publicznej i mieszkaniowej - RIT	Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	P	szt.	n/d	5
	Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	P	szt.	n/d	5
	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych	P	MW	n/d	3
	Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii	P	szt.	n/d	83
	Stopień redukcji PM 10	RB	t/rok	n/d	75
	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych	RB	kWh/rok	n/d	19 855
	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	RB	tony ekwiwalentu CO ₂ /rok	n/d	967
4.5.2 Niskoemisyjny transport miejski oraz efektywne oświetlenie - RIT	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	P	szt.	1	4
	Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych	P	szt.	0	1
	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych - typ projektu 4	RB	tony ekwiwalentu CO ₂ /rok	n/d	33

Przy wyborze projektów do dofinansowania w zakresie ramach zgodności ze Strategią RIT Subregionu Zachodniego w ramach celu C3.RIT powinno kierować się:

- 1) oceną stopnia zgodności z celami i priorytetami Strategii;
- 2) zwiększaniem liczby osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków i zaopatrzenia w wodę;
- 3) zgodnością z KPOŚK;
- 4) zwiększeniem unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest mierzony wskaźnikiem zagrożenia wyrobami zawierającymi azbest.

Dążąc do realizacji celu C3.RIT należy działać w oparciu o następujące wskaźniki:

Poddziałanie SZOOP	Nazwa wskaźnika	Typ wskaźnika (P/RB)	Jednostka miary	Wartość wskaźnika	
				Pośrednia (2018)	Docelowa (2023)
5.1.2 Gospodarka wodno-ściekowa - RIT	Długość sieci kanalizacji sanitarnej	P	km	8	38
	Długość sieci wodociągowej	P	km	n/d	2
	Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych	P	szt.	n/d	1
	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków	RB	RLM	n/d	5 162
	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych zaopatrzenia w wodę	RB	osoby	n/d	910
5.2.2 Gospodarka odpadami - RIT	Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów	P	szt.	n/d	1
	Masa wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest	P	t	n/d	434
	Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów	RB	t/rok	n/d	17 132

W dalszej kolejności analiza dotyczy celu strategicznego C2. Strategii oraz jej celów szczegółowych:

- C2.1. Wysoka dostępność urozmaiconej, dostosowanej do oczekiwań rynku pracy oferty edukacyjnej
- C2.2 Wysoka dostępność oferty czasu wolnego umożliwiająca wszechstronny rozwój kapitału ludzkiego subregionu.
- C2.3 Zaangażowanie mieszkańców w rozwój swoich miejscowości i rozwój społeczeństwa obywatelskiego.
- C2.5 Szerokie możliwości rozwoju społeczeństwa informacyjnego, które w ramach Regionalnych Inwestycji Terytorialnych będzie realizowany przez cele RIT C.4, C.5, C.6, C.7.

Podjęmowane w ramach **C.4 RIT** działania zakładają ograniczanie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez aktywne włączenie w życie społeczne i zawodowe osób i grup szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne za pomocą kompleksowych, zindywidualizowanych instrumentów aktywnej integracji i przy współpracy międzysektorowej, za pośrednictwem sektora ekonomii społecznej, działań jakościowych i ilościowych w zakresie wsparcia dostępności usług warunkujących możliwości rozwojowe, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia obszarów z nasilonymi negatywnymi procesami społecznymi.

Zjawisko wykluczenia społecznego nie jest łatwe do zdefiniowania, ponieważ najczęściej dotyczy współistniejących ze sobą wymiarów marginalizacji. Za powody korzystania z pomocy społecznej, utrzymujące się na przestrzeni ostatnich lat należy wskazać pozostawanie bez pracy lub niską jej intensywność, które to w ogromnym stopniu determinują budżety gospodarstw domowych oraz dysponowanie środkami ekonomicznymi, a tym samym wpływają na możliwość zabezpieczania podstawowych obszarów jak zdrowie czy edukacja warunkujących godne bytowanie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, oraz niepełnosprawność. W wymiarze jednostek za najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym i ubóstwem należy uznać osoby z niskim wykształceniem, bezdomne, samotne, dotknięte niepełnosprawnościami. W przypadku grup - dzieci i młodzież, zwłaszcza ze środowisk zaniedbanych lub wychowujące się poza rodziną (w tym opuszczające różne formy pieczy zastępczej). Zagrożeniem objęte są również gospodarstwa domowe o niskiej intensywności pracy, w szczególności rodziny mające pod opieką osoby zależne, żyjące w niekorzystnych warunkach materialnych i mieszkaniowych, jak i społeczności wykluczone terytorialnie poprzez zamieszkiwanie na obszarach zdegradowanych, na których brakuje miejsc pracy, co prowadzi do pogarszania się warunków życia i kumulacji problemów społecznych, oraz społeczności charakteryzujące się niskim poziomem partycypacji społecznej i inicjatyw obywatelskich, mające utrudniony dostęp do usług pozwalających na przezwyciężenie indywidualnych barier i wsparcie rozwoju. Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych jest w związku z tym istotnym elementem zwalczania ubóstwa. Osiągnięcie spójności społecznej rozumianej jako zmniejszanie ubóstwa, maksymalizacja dobrobytu i osiąganie równości społecznej wymaga kompleksowego podejścia, zindywidualizowanego na poziomie jednostek, rodzin i grup społecznych, podejmowanego w formule długofalowych działań zapobiegających, wzmacniających i rozwijających, przy wykorzystaniu dostępnych na danym terytorium zasobów podmiotowych i przedmiotowych. Jedną z podstawowych zasad ograniczania zjawiska

ubóstwa i wykluczenia jest zwiększanie dostępności do podstawowych usług warunkujących możliwości rozwojowe osobom/grupom znacznie oddalonym od życia społecznego i aktywności zawodowej ze względu na posiadane deficyty. Mowa przede wszystkim o usługach wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, usługach społecznych (integrujących z rynkiem pracy - wspierających warunki mieszkaniowe), edukacyjnych, opiekuńczych, ale i kulturalnych jako wspomagających procesy inkluzji społecznej. Biorąc pod uwagę niekorzystne procesy demograficzne, narastające zjawisko dezorganizacji rodzin niezmiernie ważne jest wsparcie rozwoju infrastruktury społecznej zarówno w wymiarze zaplecza, jak i jakościowym (zarówno publicznej jak i niepublicznej), która oferuje usługi grupom szczególnie narażonym na wykluczenie i zagrożonych ubóstwem. W prowadzonych działaniach nie można zapomnieć o roli instrumentu, jaką pełnić może ekonomia społeczna jako przestrzeń dla życiowego usamodzielniania się jako naturalnego dostawcy/generatora usług publicznych w lokalnym środowisku.

Uwzględniając powyższe, konieczne jest minimalizowanie niedoborów w zakresie infrastruktury społecznej związanej ze świadczeniem usług socjalnych. Finansowane będą inwestycje dotyczące mieszkalnictwa socjalnego, wspomaganego i chronionego, w oparciu o istniejącą infrastrukturę, w powiązaniu z procesem aktywizacji zawodowej, mające na celu usamodzielnienie ekonomiczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Uzasadnieniem podjętego działania są olbrzymie potrzeby w zakresie mieszkań wspomaganych, chronionych i socjalnych. Wsparcie uzyskają inwestycje polegające na robotach budowlanych (za wyjątkiem budowy nowych obiektów) w zdegradowanych budynkach w celu ich adaptacji na mieszkania socjalne, wspomagane i chronione. Możliwa będzie interwencja wykraczająca poza części wspólne budynków mieszkalnych. Kluczowym efektem wsparcia będzie usamodzielnienie się ekonomiczne i społeczne osób objętych komplementarnym wsparciem z EFS. Wsparcie powiązane będzie z procesem integracji społecznej, aktywizacji społecznozawodowej i deinstytucjonalizacji usług (włączając formy stacjonarne). Tworzenie efektywnej opieki środowiskowej będzie elementem równoległym do dostosowania usług społecznych do potrzeb społeczeństwa. Inwestycje EFRR nie powinny być ukierunkowane na duże instytucje o charakterze opiekuńczo-pobytowym, zdefiniowane zgodnie z polskim prawodawstwem, świadczące usługi długoterminowej pomocy dla osób niepełnosprawnych, dzieci, osób starszych oraz psychicznie chorych. Ponadto możliwa będzie aktywizacja osób wymagających wsparcia poprzez dostosowanie budynków do pełnienia funkcji centrów usług dla społeczności, wraz z zakupem wyposażenia niezbędnego do ich prawidłowego funkcjonowania. Centra usług społecznościowych to infrastruktura mieszcząca

się w kategorii infrastruktury społecznej, a więc infrastruktury związanej ze świadczeniem usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym, świadczonych przez sektor publiczny bezpośrednio obywatelom lub za pomocą podmiotów prywatnych. Należą tu m.in.: usługi pomocy społecznej, mieszkalnictwa socjalnego (mieszkania chronione, wspomagane, treningowe) domy pomocy i opieki społecznej oraz usługi wsparcia rodziny i pieczy zastępczej. Centra te staną się miejscem spotkań, zdobywania wiedzy oraz aktywizacji społecznej, zaspokajając tym samym potrzeby lokalnej społeczności, często dotkniętej dysfunkcjami i patologiami społecznymi. Wymaga to spójnego i wielowymiarowego podejścia do zwiększania dostępu do podstawowych usług społecznych, w tym socjalnych, edukacyjnych, opiekuńczych i doradczych, warunkujących prawidłowe funkcjonowanie społeczeństwa. Zintegrowane wykorzystanie wsparcia jest szczególnie istotne w odniesieniu do terytorialnej koncentracji problemów, dlatego pożądane będą działania przyjmujące formę przedsięwzięć odpowiadających kompleksowo na potrzeby grup wykluczonych w zakresie ich aktywizacji, które będą miały charakter długofalowego organizowania społeczności lokalnej.

W ramach C.4 RIT docelowo podejmowane będą również działania służące włączeniu społeczności zamieszkujących obszary peryferyjne i zdegradowane, co przekłada się na zmniejszanie się ilości obszarów wymagających kompleksowej rewitalizacji. Wsparcie pozwoli na włączenie społeczności zamieszkujących obszary peryferyjne i zdegradowane dzięki kompleksowej rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich, postrzeganej w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Podejmowane w ramach rewitalizacji działania przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz ożywienia gospodarczego i społecznego danego obszaru. W rezultacie ograniczone zostanie ryzyko ubóstwa i wykluczenia społecznego na tych obszarach. Działania te będą prowadzone również w kontekście wysokiego uprzemysłowienia Subregionu Zachodniego i degradacji jego terenu. Nadanie nowych funkcji terenom zdegradowanym i poprzemysłowym oraz rewitalizacja przestrzeni miast jest poważnym wyzwaniem rozwojowym dla Subregionu. Mając na uwadze powyższe, wsparcie uzyskają kompleksowe projekty rewitalizacyjne. Rewitalizacja dotyczyć będzie kompleksowych działań mających na celu przywracanie do życia zdegradowanych społecznie, gospodarczo i środowiskowo obszarów poprzez przywrócenie im starej lub nadanie nowej funkcji. W jej ramach prowadzony będzie szereg wielowątkowych, wzajemnie uzupełniających się i wzmacniających działań, mających na celu wywołanie jakościowej, pozytywnej zmiany na zidentyfikowanym obszarze. Celem działań infrastrukturalnych będzie wsparcie społeczności zamieszkującej obszar zdegradowany

poprzez zastosowanie instrumentów aktywizacji społeczno-zawodowej. Wsparcie uzyskają projekty polegające na robotach budowlanych w obiektach przemysłowych, powojkowych, popegeerowskich, pokolejowych, zagospodarowaniu przestrzeni miejskich, w tym robotach budowlanych w obiektach oraz robotach budowlanych w zdegradowanych budynkach wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, przyczyniające się do likwidacji istotnych problemów społecznych i gospodarczych na obszarze rewitalizowanym wynikającym z Lokalnych Programów Rewitalizacji, które stanowią będą element systemu Narodowego Planu Rewitalizacji. Obszary rewitalizowane będą wyznaczone z uwzględnieniem kryteriów przestrzennych, ekonomicznych oraz społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem stopnia nasilenia problemów społecznych na danym obszarze.

Realizację celów planuje się na obszarach: Aglomeracji Rybnickiej i jej bezpośredniego otoczenia funkcjonalnego, Lokalnego Ośrodka Rozwoju oraz na obszarach wiejskich.

Tak sformułowane cele RIT odpowiadają i pozostają spójne z osią IX Włączenie społeczne oraz X Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna, a także Priorytetami Inwestycyjnymi 9i aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie; Działanie 9.1 Aktywna integracja, Poddziałanie 9.1.2 Wzmacnianie potencjału społeczno – zawodowego społeczności lokalnych – RIT; 9iv ułatwienie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym; Działanie 9.2 Dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne, Poddziałanie 9.2.2 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych – RIT; 9a inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych; Działanie 10.2 Rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomaganego i chronionego oraz infrastruktury usług społecznych, Poddziałanie 10.2.2 Rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomaganego i chronionego oraz infrastruktury usług społecznych – RIT; 9b wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności oraz obszarów miejskich i wiejskich, Działanie 10.3 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych, Poddziałanie 10.3.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – RIT.

Przy wyborze projektów do dofinansowania w zakresie zgodności ze Strategią RIT Subregionu Zachodniego w ramach celu C4.RIT powinno kierować się:

- 1) stopniem zgodności z celami i priorytetami Strategii;
- 2) stopień realizacji wskaźników określonych dla całego Subregionu Zachodniego (im więcej nowopowstałych mieszkań socjalnych/chronionych/wspomaganych w ramach jednego projektu tym większa punktacja);
- 3) zwiększeniem liczby lokali socjalnych, chronionych i wspomaganych na terenie Subregionu Zachodniego, przy założeniu wsparcia tych projektów, które zakładają największy odsetek nowopowstałych lokali;
- 4) oceną zgodności z Lokalnymi Programami Rewitalizacji (w zakresie działania 9.1.2, 9.2.2 i 10.3.2);
- 5) preferowaniem projektów, w których przewidziane jest partnerstwo, współpracę i współdziałanie z sektorem publicznym i niepublicznym tj. organizacjami pozarządowymi, sektorem ekonomii społecznej w oparciu o dostępne formy, prawne takie jak zaplanowanie w projekcie zlecenia zadań w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- 6) promowanie projektów z zakresu rewitalizacji na obszarach wskazanych w Strategii RIT jako wymagające wsparcia finansowego.

W ramach celu C4.RIT planuje się realizację następujących wskaźników:

Poddziałanie SZOOP	Nazwa wskaźnika	Typ wskaźnika (P/RB)	Jednostka miary	Wartość wskaźnika	
				Pośrednia (2018)	Docelowa (2023)
9.1.2 Wzmacnianie potencjału społeczno-zawodowego społeczności lokalnych – RIT	Liczba środowisk objętych programami aktywności lokalnej	P	szt.	n/d	33
	Liczba projektów zrealizowanych w pełni lub częściowo przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe	P	szt.	n/d	25
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	P	osoby	213	654
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu	RB	osoby	n/d	259
9.2.2 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych - RIT	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym	P	osoby	n/d	517
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie	P	osoby	n/d	200

	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu	RB	szt.	n/d	12
	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu	RB	osoby	n/d	3
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu	RB	osoby	n/d	59
10.2.2 Rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomagane i chronione oraz infrastruktury usług społecznych - RIT	Liczba wybudowanych/przebudowanych/ wyremontowanych objętych innymi robotami budowlanymi obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej	P	szt.	n/d	13
10.3.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych - RIT	Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów	P	ha	3	10
	Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich	RB	osoby	n/d	92 133

Cel strategiczny C2. poprzez jeden z celów szczegółowych stawia przed Subregionem wyzwania odnośnie edukacji. Obrazuje to cel szczegółowy C2.1. Wysoka dostępność urozmaiconej, dostosowanej do oczekiwań rynku pracy oferty edukacyjnej. W ramach ścieżki RIT, będzie on realizowany poprzez cele **C5.RIT** i **C6.RIT**.

Poziom edukacji przekłada się na jakość kapitału ludzkiego i w konsekwencji jakość zasobów pracy – z drugiej strony to zapotrzebowanie na kwalifikacje wyznacza lub powinno w dużym stopniu wyznaczać kierunek zmian w edukacji. Przemiany gospodarcze wynikające w głównej mierze z postępującej globalizacji oraz rozwoju technologicznego, wymuszają na potencjalnych pracownikach posiadanie odpowiednich kompetencji. Szybkie tempo zachodzących zmian, znajdujące swe odzwierciedlenie w sytuacji na rynku pracy wymusza, aby oferta edukacyjna odpowiadała i nadążała za potrzebami pracodawców – bez tego coraz trudniej o znalezienie zatrudnienia w dzisiejszej wyspecjalizowanej gospodarce. Następstwa restrukturyzacji przemysłu w województwie śląskim powodują, iż zmienia się zarówno funkcjonowanie osób w wieku produkcyjnym, jak i wymagania stawiane dzieciom i młodzieży przez system edukacji. Zmniejszająca się w skali globalnej przewaga kosztowa branż polskiej gospodarki takich jak m.in. górnictwo czy hutnictwo, jak również (w coraz większym stopniu) konieczność wprowadzania innowacyjnych rozwiązań także wiążą się

z koniecznością dysponowania kadrami gospodarki, które odpowiadać będą aktualnym wymaganiom. Komunikatywność, korzystanie z nowych technologii, przedsiębiorczość i kreatywność to elementy bez których coraz trudniej wyobrazić sobie nie tylko absolwenta uczelni wyższej czy szkoły, ale przede wszystkim również osoby już funkcjonujące na rynku pracy. W ramach podejmowanych działań dążyć się więc będzie do tego, aby na wszystkich etapach kształcenia, począwszy od edukacji przedszkolnej aż do kształcenia ustawicznego, realizować zajęcia, które podniosą jakość edukacji m.in. poprzez świadczenie usług wyposażających kapitał ludzki w specyficzne umiejętności niezbędne na rynku pracy, jak również w umiejętności kluczowe wyzwalające inicjatywę, zaradność, obycie na rynku pracy.

W ramach zakładanych rezultatów zwiększy się odsetek dzieci objętych wysokiej jakości usługami placówek wychowania przedszkolnego w województwie śląskim, zmniejszy się liczba dzieci w wieku przedszkolnym o specjalnych potrzebach, które mają utrudniony dostęp do wsparcia. Wartością dodaną realizowanego wsparcia będzie aktywizacja zawodowa osób, którym opieka nad dziećmi uniemożliwia podjęcie zatrudnienia. Obowiązki osób aktywnych zawodowo powodują, iż nie mają one wystarczająco dużo czasu, aby poświęcić go na czynności wychowawcze i edukacyjne wobec swoich dzieci. Ponadto znacząco niższa liczba dzieci w rodzinie wpływa także negatywnie na kształtowanie umiejętności społecznych tj. współpracę, komunikatywność, które z kolei na rynku pracy są umiejętnościami kluczowymi. W tym kontekście, bardzo istotne staje się zwiększenie dostępności do usług wychowania przedszkolnego. Usługi te powinny być przy tym usługami wysokiej jakości, gdyż dostrzega się jak ważna jest wczesna stymulacja i organizowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi oraz docenia wpływ wczesnej edukacji na późniejsze osiągnięcia dziecka. Wiek przedszkolny jest etapem, w którym najskuteczniej i najłatwiej jest niwelować różnice wynikające z wpływu środowiska rodzinnego. Wiele czynników społecznych i ekonomicznych ma wpływ na rozwój psychiczny dziecka i jego szanse powodzenia w szkole. W przedszkolu dzieci nabywają umiejętności, które ułatwiają im uczenie się i korzystanie z różnorodnych możliwości edukacyjnych oferowanych przez szkoły podstawowe i średnie. Efektywna edukacja w szkole, zależy przede wszystkim od posiadanych umiejętności w momencie rozpoczynania nauki. Inwestycje w efektywne i wysokiej jakości programy przedszkolne dla dzieci, które w innym przypadku nie byłyby pod tym względem odpowiednio przygotowane do nauki w szkole, działają jak "dźwignia", zwielokrotniając efekty inwestycji w systemie szkolnym. Dlatego inwestycja w edukację przedszkolną, w tym - w przypadku gdy jest to uzasadnione i wiąże się z koniecznością dostosowania placówki do właściwych standardów z uwzględnieniem potrzeb w zakresie

adaptacji pomieszczeń lub doposażenia danej placówki, powinna być zasadniczym elementem polityki wyrównywania szans edukacyjnych. Dążąc do tego, aby system edukacji był jak najpełniejszy i jak najlepiej odpowiadał potrzebom gospodarki koniecznym jest spopularyzowanie edukacji w wieku przedszkolnym, poprawa jakości realizowanych zajęć. Działania te wzmocnią ofertę edukacyjną ww. placówek, zwłaszcza na terenach o niskim upowszechnieniu edukacji przedszkolnej. W tym obszarze uwzględnione zostaną głównie tereny charakteryzujące się przyrostem liczby mieszkańców, za którym idzie wzrost zapotrzebowania na usługi edukacyjne. Wsparcie w obszarze edukacji przedszkolnej będzie uwzględniało również działania na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych poprzez organizowanie i prowadzenie dodatkowych (w tym wykraczających poza podstawę programową) zajęć wspierających w placówkach wychowania przedszkolnego (np. logopedycznych, wsparcia psychologiczno-pedagogicznego itp.) szczególnie w środowiskach wiejskich, które charakteryzuje niższy dostęp do specjalistycznego wsparcia. Niezadowalający poziom rozwoju systemu opieki nad dziećmi, stanowi jeden z ważniejszych czynników niekorzystnie wpływających na poziom aktywności zawodowej w regionie, szczególnie wśród kobiet. W kontekście promowania godzenia życia zawodowego i prywatnego oraz równego dostępu do wysokiej jakości edukacji wczesnoszkolnej istotne jest nie tylko zwiększenie udziału kobiet w rynku pracy, ale również zwiększenie szans dzieci ze środowisk znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na nadrobienie zaległości m.in. w zakresie umiejętności społecznych oraz uczenia się, aby w efekcie miały szansę na równy start z innymi dziećmi na późniejszym etapie nauki. Mając na uwadze powyższe, niezbędne jest podjęcie działań mających na celu stworzenie warunków do powrotu na rynek pracy przez osoby wychowujące dzieci. W tym celu, w kontekście wychowania przedszkolnego bardzo ważne staje się zwiększenie dostępności do usług opieki nad dziećmi. Należy podkreślić, że województwo śląskie w tym Subregion Zachodni, mimo jednego z wyższych wyników w Polsce w zakresie liczby miejsc i dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego nadal boryka się z problemem niedostosowania przestrzennego sieci placówek przedszkolnych do istniejących potrzeb. Wobec powyższego, niezmiernie istotne są działania przyczyniające się do zmniejszenia dysproporcji w stopniu upowszechnienia wychowania przedszkolnego wśród dzieci 3-4 letnich, zarówno na słabiej rozwiniętych obszarach, w tym obszarach wiejskich, jak również te wspierające dostępność na obszarach miejskich, w tym aglomeracjach (np. w niektórych dzielnicach dużych miast). Dotychczas podjęte działania, mające na celu zwiększanie liczby miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego, nadal nie zaspokajają potrzeb w tym zakresie, o czym może

świadczą szybko zwiększająca się skala odmów przyjęć dzieci do przedszkoli, właśnie z powodu braku miejsc.

Nowoczesny system edukacyjny, umożliwiający rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy, powinien być zorientowany na warunki nowej rzeczywistości, powinien nadszeregować za rozwojem cywilizacyjnym i informacyjnym społeczeństwa, a przede wszystkim służyć jego potrzebom. Postęp naukowo-techniczny powoduje bowiem ciągłą potrzebę zdobywania dodatkowych, nowych kwalifikacji, kompetencji i doskonalenia tych już posiadanych. Odpowiednie kwalifikacje zwiększają bowiem szanse na zatrudnienie oraz skracają okres poszukiwania pracy. Ważny staje się tu nie tylko dostęp do nowoczesnych technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych. Obecnie od kadry oprócz posiadania umiejętności miękkich, jak na przykład wysokich umiejętności komunikacyjnych, samodzielności, umiejętności organizacji pracy czy umiejętności współpracy w zespole, oczekuje się wiedzy merytorycznej, biegłej znajomości języków obcych i obsługi narzędzi informatycznych. Sukces odniosą ci pracownicy, którzy nastawieni są na podnoszenie kwalifikacji, wykazują się inicjatywą, determinacją w dążeniu do celu, aktywnością i kreatywnością w poszukiwaniu zatrudnienia. Osoby, które priorytetowo traktują swój własny rozwój i inwestują w swoją przyszłość, niezależnie od wieku, poradzą sobie w sytuacji ogromnej konkurencyjności na dzisiejszym rynku pracy. Pomimo dużego postępu jaki się dokonał w ostatnich latach w zakresie dostępu do nowych technologii to nadal jednak duża część społeczeństwa nie może partycypować w pozytywnych efektach ich funkcjonowania bez posiadania odpowiednich umiejętności. Jednocześnie świat stał się globalną wioską, w której coraz większego znaczenia nabiera kwestia sprawnego porozumiewania się. Zmiany, które zaszły w ostatnich latach w szkolnictwie, sprawiły że młodsze pokolenie ma doskonałą okazję do tego, aby móc w sprawny sposób znajdować się w dużej liczbie informacji i rozwijać swój potencjał intelektualny. Z podobnej szansy powinny mieć możliwość skorzystania osoby dorosłe. Należy dążyć do tego, aby osoby dorosłe, w równie dużej części, mogły rozwijać swoje umiejętności. Takie podejście gwarantuje bowiem, że w szybkim tempie będziemy się rozwijać i w efektywny sposób będą realizowane strategie Unii Europejskiej, pozwalające zmniejszać dystans do bardziej rozwiniętych państw świata. Rozwój kompetencji cyfrowych i kompetencji z zakresu języków obcych przyczyni się do bardziej elastycznego reagowania na zmiany w relacjach gospodarczych. W ramach celu RIT realizowane będą działania, które pozwolą osobom dorosłym z własnej inicjatywy nabyć lub uzupełnić kompetencje w zakresie znajomości języków obcych niezbędne na współczesnym rynku pracy. Znajomość języka obcego to wielki atut na rynku pracy, gdzie coraz więcej przedsiębiorstw działa na rynku

międzynarodowym, na którym komunikowanie się pomiędzy pracownikami wymaga dobrej znajomości języka.

Na przełomie lat 90 ubiegłego wieku i w pierwszej dekadzie XXI wieku obserwowany był spadek znaczenia szkolnictwa zawodowego w województwie śląskim. Był to z jednej strony skutek upadku przedsiębiorstw, które utrzymywały i wspierały szkoły zawodowe, a także gwarantowały zatrudnienie wielu absolwentom, a z drugiej obniżenie poziomu zainteresowania szkołami zawodowymi ze strony uczniów, a w konsekwencji zamykanie wielu szkół. Ponieważ poziom kształcenia w szkołach zawodowych nie cieszył się dobrą opinią, zjawisko spadku popularności szkolnictwa zawodowego spotykało się ze społeczną aprobatą. Obniżanie się bezwzględnej liczby uczniów szkół zawodowych, doprowadziło w konsekwencji do „kurczenia się” liczby wykwalifikowanych pracowników. Natomiast silne niedopasowanie popytu do podaży w zakresie zawodów specjalistycznych spowodowało występowanie luk kompetencyjnych i kwalifikacyjnych na rynku pracy. Dużą wagę przykładac się będzie do poprawy jakości szkolnictwa zawodowego, które nie jest dopasowane do współczesnych wymagań. Dostrzegając zalety kształcenia zawodowego należy w działaniach zwrócić uwagę, aby szkolnictwo zawodowe było elastyczne tj. umożliwiało sprawne dostosowanie wiedzy, kompetencji i umiejętności absolwenta do potrzeb konkretnego pracodawcy, jak również mając na uwadze zachodzące zmiany w gospodarce nie zamykało drogi do dalszego rozwoju lub przekwalifikowania. Konieczność zmian w szkolnictwie zawodowym wymuszają m.in. globalizacja, rosnący udział handlu międzynarodowego, mobilność geograficzna i zawodowa, nowe technologie oraz zmiany w organizacji pracy. Ważne, aby szkolnictwo zawodowe uwzględniało te wszystkie trendy i gwarantowało wysoką jakość kształcenia i odpowiadało na potrzeby regionalnego rynku pracy. W chwili obecnej najczęstszym powodem trudności ze znalezieniem pracowników wskazywanym przez pracodawców w województwie śląskim, a tym samym w Subregionie Zachodnim, jest brak wymaganych kwalifikacji lub doświadczenia, przy czym najwięcej ofert pracy na regionalnym rynku pracy kierowanych jest właśnie do absolwentów szkół zawodowych. Wyzwania, przed którymi stoi oświata w województwie śląskim, a w szczególności system kształcenia zawodowego, są ściśle związane z jakością kapitału intelektualnego, jakim dysponują lub będą dysponować w najbliższym czasie szkoły. To właśnie dzięki wiedzy, kwalifikacjom i kompetencjom oraz zaangażowaniu nauczycieli mogą być innowacyjne, konkurencyjne, a także sprostać wyzwaniom, jakie stawia przed nimi współczesny rynek pracy. W dobie gospodarki opartej na wiedzy, wartością decydującą o przewadze konkurencyjnej szkoły zawodowej i możliwościach jej rozwoju na rynku usług

edukacyjnych, staje się posiadanie uzdolnionych i odpowiednio wykwalifikowanych pracowników. W tym ostatnim aspekcie dążyć się będzie do tego, aby nauczyciele i instruktorzy praktycznej nauki zawodu mieli możliwość aktualizacji swoich kompetencji w wyniku współpracy szkół z otoczeniem, ale także w taki sposób, który gwarantować będzie faktyczne wykorzystanie nabytych umiejętności. Należy przy tym uwzględnić sytuację demograficzną w regionie i zmniejszającą się liczbę placówek oświatowych i konieczność racjonalizacji wsparcia kierowanego do tej grupy zawodowej. Dlatego oferta kierowana do nauczycieli będzie traktowana jako uzupełnienie wsparcia kierowanego do uczniów tak, aby uniknąć sytuacji, w których nabywane kompetencje nie zostaną następnie wykorzystane.

Rozwój nowoczesnego, dopasowanego do potrzeb rynku pracy kształcenia zawodowego w Polsce stanowi duże wyzwanie. Szkolnictwo zawodowe w obecnej sytuacji znacznie odbiega jakością od szkolnictwa ogólnego, przez co cieszy się znacznie mniejszym zainteresowaniem wśród potencjalnych uczniów. Dotychczas funkcjonujący w kraju system kształcenia zawodowego, spotykał się z zarzutami niskiej efektywności oraz słabego powiązania z otoczeniem gospodarczym. Warto jednak dodać, że w kontekście prowadzonych badań socjologicznych pod względem relacji preferencji w wyborze szkoły a statusem rodziny pochodzenia, generalnie w kraju obserwuje się, że młodzi ludzie coraz częściej dokonują zmian w wybranej ścieżce kształcenia, tzn. częściej niż kiedyś wybierają szkoły kształcące w zawodach. Wynika to zapewne z niekorzystnej sytuacji młodych ludzi na rynku pracy. Ponadto, ciągła potrzeba kształcenia czy uzupełniania wiedzy, wynika w szczególności z tempa zmian dokonujących się w świecie, a co za tym idzie tempa rozwoju poziomu wiedzy. Pracodawcy oczekują dziś od potencjalnych pracowników oprócz uniwersalnych umiejętności, przydatnych w każdej pracy, również praktycznych umiejętności, najlepiej powiązanych z określoną branżą. Osoby wchodzące na rynek pracy muszą posiadać zdolność dostosowywania się do zmieniających się warunków pracy, np. umiejętność obsługi coraz to nowocześniejszych urządzeń, zmiana sposobu dotychczas wykonywanych czynności. Wobec powyższego, jak również w świetle zapisów Umowy Partnerstwa niezmiernie istotne jest podejmowanie działań mających na celu zwiększenie efektywności szkolnictwa zawodowego poprzez wykorzystanie potencjału szkół i placówek kształcących w zawodach. W kontekście powyższego, inwestycje muszą być ukierunkowane przede wszystkim na unowocześnienie bazy techno-dydaktycznej, tak aby warunki nauczania były dostosowane do potrzeb pracodawców i zachodzących zmian, w związku z postępem technologicznym. Jednocześnie, ważne jest, aby tworzone dla uczniów warunki do praktycznej nauki zawodu, w efekcie pozwoliły na ich lepsze odnalezienie się na konkurencyjnym rynku pracy.

Realizację celów planuje się na obszarach: Aglomeracji Rybnickiej i jej bezpośredniego otoczenia funkcjonalnego, Lokalnego Ośrodka Rozwoju oraz na obszarach wiejskich.

Tak sformułowane cele RIT odpowiadają i pozostają spójne z osią XI Wzmocnienie potencjału edukacyjnego i XII Infrastruktura edukacyjna oraz Priorytetami Inwestycyjnymi PI 10i ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponad gimnazjalnego z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia, Działanie 11.1 Ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i średniego, Poddziałanie 11.1.2 Wzrost upowszechnienia wysokiej jakości edukacji przedszkolnej – RIT; PI 10iii wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i poza formalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzenie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji, Działanie 11.4 Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób dorosłych, Poddziałanie 11.4.2 Kształcenie ustawiczne - RIT; PI 10iv lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowywania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu zrealizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami, Działanie 11.2 dostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy – kształcenie zawodowe uczniów, Poddziałanie 11.2.2 Wsparcie szkolnictwa zawodowego – RIT; PI 10a inwestycje w kształcenie, szkolenie i szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej, Działanie 12.1 Infrastruktura wychowania przedszkolnego, Poddziałanie 12.1.2 Infrastruktura wychowania przedszkolnego – RIT; PI 10a inwestycje w kształcenie, szkolenie i szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej, Działanie: 12.2 Infrastruktura kształcenia zawodowego, Poddziałanie 12.2.2 Infrastruktura kształcenia zawodowego – RIT.

Przy wyborze projektów do dofinansowania w zakresie ramach zgodności ze Strategią RIT Subregionu Zachodniego w ramach celu C5.RIT powinno kierować się:

- 1) oceną stopnia zgodności z celami i priorytetami Strategii;
- 2) oceną zgodności z Lokalnymi Programami Rewitalizacji w zakresie działania 11.4.2;
- 3) stopniem realizacji wskaźników określonych dla całego Subregionu Zachodniego (im większa liczba osób objętych wsparciem w poszczególnych działaniach tym projekt bardziej premiowany ze względu na poprawę sytuacji w regionie);
- 4) doposażania szkół i placówek kształcenia zawodowego zgodnie z zapotrzebowaniem wykazany w Strategii RIT;
- 5) premiowaniem przedsięwzięć z zakresu szkoleń w ramach kompetencji kluczowych;
- 6) preferowaniem projektów, w których przewidziane jest partnerstwo, współpracę i współdziałanie z sektorem publicznym i niepublicznym tj. organizacjami pozarządowymi, sektorem ekonomii społecznej w oparciu o dostępne formy, prawne takie jak zaplanowanie w projekcie zlecenia zadań w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

W ramach celu C5.RIT realizowane będą następujące wskaźniki:

Poddziałanie SZOOP	Nazwa wskaźnika	Typ wskaźnika (P/RB)	Jednostka miary	Wartość wskaźnika	
				Pośrednia (2018)	Docelowa (2023)
11.1.2 Wzrost upowszechniania wysokiej jakości edukacji przedszkolnej - RIT	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	P	szt.	n/d	246
	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	P	osoby	n/d	1 096
11.2.2 Wsparcie szkolnictwa zawodowego - RIT	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	P	osoby	66	465
	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie	P	osoby	n/d	17
	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego	P	szt.	n/d	3
	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących wyposażenie zakupionych dzięki EFS	RB	szt.	n/d	4
	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów	RB	osoby	n/d	13

	praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu				
11.4.2 Kształcenie ustawiczne - RIT	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	P	osoby	n/d	269
	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	P	osoby	n/d	50
	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie	P	osoby	n/d	260
	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	RB	osoby	n/d	168
	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	RB	osoby	n/d	38
	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	RB	osoby	n/d	155

Przy wyborze projektów do dofinansowania w zakresie ramach zgodności ze Strategią RIT Subregionu Zachodniego w ramach celu C6.RIT powinno kierować się:

- 1) oceną stopnia zgodności z celami i priorytetami Strategii;
- 2) zwiększeniem stopnia upowszechniania edukacji przedszkolnej na terenie Subregionu Zachodniego;
- 3) ekonomicznością oferty edukacyjnej w zakresie przedszkoli, przy założeniu najmniejszego kosztu dla rodzica/opiekuna związanego z pobytem dziecka w placówce;
- 4) oceną zdolności do efektywnej realizacji przedsięwzięć poprzez ocenę doświadczenia wnioskodawcy, co umożliwi sprawną i prawidłową realizację projektów, które w skali regionu są niezbędne;
- 5) oceną zgodności z celami Programu Rozwoju Szkolnictwa Zawodowego Województwa Śląskiego;
- 6) stopniem realizacji wskaźników określonych dla całego Subregionu Zachodniego (im większy potencjał grupy objętej wsparciem w zakresie infrastruktury kształcenia zawodowego tym projekt wyżej punktowany);
- 7) wpisywaniem się w niedobory określone dla Subregionu Zachodniego z zakresu tworzenia/modernizacji sal do praktycznej nauki zawodu.

Powyższe kierunkowe wytyczne zostaną potwierdzone realizacją następujących wskaźników (wartości dla całego Subregionu Zachodniego):

Poddziałanie SZOOP	Nazwa wskaźnika	Typ wskaźnika (P/RB)	Jednostka miary	Wartość wskaźnika	
				Pośrednia (2018)	Docelowa (2023)
12.1.2 Infrastruktura wychowania przedszkolnego - RIT	Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej	P	osoby	119	597
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej	P	szt.	n/d	7
12.2.2 Infrastruktura kształcenia zawodowego - RIT	Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej	P	osoby	839	4 361
	Liczba wspartych obiektów kształcenia zawodowego	P	szt.	2	8

Jeden z celów strategicznych zdefiniowany w Strategii rozwoju zakłada osiągnięcie wysokiej jakości kapitału ludzkiego zwiększającej szanse rozwoju indywidualnego oraz wspierającej rozwój społeczny i gospodarczy subregionu (C2). W oparciu o wskazany cel strategiczny sformułowano cel szczegółowy: C2.4. Rozwijająca się przedsiębiorczość społeczna wspierająca subregionalny rynek pracy. Cel strategiczny oraz cel szczegółowy będą realizowane, min. poprzez cel RIT oznaczony, jako C7.RIT.

Celem interwencji w ramach C7.RIT jest przede wszystkim wzrost poziomu zatrudnienia, poprzez efektywne wykorzystanie kapitału ludzkiego w tworzeniu wysokiej jakości miejsc pracy. Działania w ramach niniejszego celu będą dopełnieniem kompleksowych programów rewitalizacji podejmowanych na obszarach wymagających interwencji. Szczegółowe dane z zakresu problemów ich przyczyn znajdują się w programach rewitalizacji opracowywanych przez poszczególne JST na swoich obszarach. Realizacja C7.RIT pozostaje w bezpośrednim związku z realizacją C4.RIT. Zmiany zachodzące obecnie na rynku pracy, wynikające m.in. z czynników demograficznych, strukturalnych i ekonomicznych, warunkują konieczność podjęcia efektywnych działań na rzecz podniesienia aktywności mieszkańców, obejmujących aktywizację zawodową osób pozostających bez zatrudnienia, w tym osób biernych zawodowo. Wyzwaniem dla polityki rozwoju jest wyrównywanie szans w zakresie dostępu do rynku pracy i awansu zawodowego, w tym: wyrównanie szans kobiet w zakresie dostępu do awansu zawodowego, znoszenie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym znalezienie zatrudnienia oraz ułatwienie powrotu na rynek pracy osobom długotrwale bezrobotnym. Aktywizacja zawodowa jest

najważniejszym celem polityki zatrudnieniowej. Bezrobocie to nie tylko główny problem śląskiego rynku pracy ale także poważna bariera rozwoju całego województwa. Rozwój przedsiębiorczości jest jedną z najefektywniejszych form walki z bezrobociem oraz podnoszenia poziomu aktywności, przy jednoczesnym pobudzaniu wzrostu ekonomicznego regionu. Istnieje zatem potrzeba wspierania powstawania nowych firm. Sytuacja społeczno-ekonomiczna województwa oraz kraju wymusza konieczność kontynuowania działań, podjętych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na rzecz osób bezrobotnych i biernych zawodowo. Działania realizowane w ramach osi priorytetowej cechować będzie spójność społeczna. Służyć temu mają działania w zakresie równego dostępu do wsparcia kobiet i mężczyzn, ale również zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych we wsparciu. Tworzenie nowych miejsc pracy to jedno z najważniejszych wyzwań nie tylko dla regionu czy kraju, ale dla całej Unii Europejskiej, zwłaszcza, że obecnie zmaga się ona z dotkliwymi skutkami kryzysu gospodarczego. Brak pracy, dotykający setek tysięcy osób w regionie, stanowi przyczynę dramatów osobistych, ogranicza także szanse rozwojowe województwa. Rozwój przedsiębiorczości jest jednym z najważniejszych elementów rozwoju gospodarki w większości krajów Unii Europejskiej. Samozatrudnienie jest najbardziej efektywną formą aktywizacji zawodowej bezrobotnych. Z uwagi na złożone procedury administracyjne, bariery prawne i finansowe otwieranie własnej firmy przez osoby pozostające bez zatrudnienia jest w Polsce zjawiskiem marginalnym. W związku z czym należy podjąć działania ułatwiające i wspierające osoby, które chcą rozpocząć własną działalność gospodarczą. Zgodnie z oceną polityków i ekspertów dobrze rozwinięty sektor MŚP gwarantuje płynne przechodzenie przez kryzysy gospodarcze. To właśnie małe i średnie firmy są najbardziej elastyczne. Ze względu na niezbyt rozbudowane struktury są w stanie skutecznie reagować na rynkowe zmiany. Wsparcie procesu tworzenia przedsiębiorstw jest działaniem najbardziej prorozwojowym i prorozwojowym w zakresie celu tematycznego 8: Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników. To przedsiębiorcy tworzą miejsca pracy. Powstawanie nowych firmy przybliża do realizacji celu określonego w Strategii Europa 2020 dotyczącego wskaźnika zatrudnienia. Wzrost liczby przedsiębiorstw ma znaczny wpływ na wskaźniki makroekonomiczne: wzrost PKB oraz wskaźnik HDI. Przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej będą uwzględniały efektywność zatrudnieniową, której jednolita metodologia pomiaru, a także sposób wskazywania jej wartości minimalnych będzie określona w odpowiednich wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego.

Niedostateczny poziom dostępności i elastyczności systemu opieki nad dziećmi do lat 3 stanowi często barierę w dostępie do rynku pracy. Dlatego niezbędne jest podjęcie działań,

które umożliwią zwiększenie dostępu do usług opieki, a tym samym umożliwią osobom pełniącym opiekę nad dziećmi do lat 3 zatrudnienie, powrót do zatrudnienia lub utrzymanie zatrudnienia. Działania umożliwią godzenie życia zawodowego i rodzinnego, co pozwoli na zminimalizowanie segmentacji na rynku pracy. Działania koncentrować się będą na aktywnych formach wsparcia, działania świadomościowe mogą być realizowane wyłącznie jako wsparcie działań wdrożeniowych w projekcie, rozumianych jako konkretne rozwiązania, które następnie zostaną zastosowane w odpowiedzi na problemy określonych w projekcie grup beneficjentów.

Realizację celów planuje się na obszarach: Aglomeracji Rybnickiej i jej bezpośredniego otoczenia funkcjonalnego, Lokalnego Ośrodka Rozwoju oraz na obszarach wiejskich.

Tak sformułowane cele RIT odpowiadają i pozostają spójne z osiami: VII Regionalny rynek pracy oraz VIII Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy, a także Priorytetami Inwestycyjnymi: 8i dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników, Działanie 7.1 Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, Poddziałanie 7.1.2 Poprawa zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez pracy na obszarach rewitalizowanych - RIT; PI 8iii praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro -, małych i średnich przedsiębiorstw; Działanie 7.3 Wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, Poddziałanie 7.3.2 Promocja samozatrudnienia na obszarach rewitalizowanych – RIT; PI 8iv równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę, Działanie 8.1 Wspieranie rozwoju warunków do godzenia życia zawodowego i prywatnego, Poddziałanie 8.1.2 Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi do 3 lat – RIT.

Przy wyborze projektów do dofinansowania w zakresie ramach zgodności ze Strategią RIT Subregionu Zachodniego w ramach celu C7.RIT powinno kierować się:

- 1) oceną stopnia zgodności z celami i priorytetami Strategii;
- 2) oceną zgodności z Lokalnymi Programami Rewitalizacji;
- 3) preferowaniem projektów, w których przewidziane jest partnerstwo, współpracę i współdziałanie z sektorem publicznym i niepublicznym tj. organizacjami

pozarządowymi, sektorem ekonomii społecznej w oparciu o dostępne formy, prawne takie jak zaplanowanie w projekcie zlecenia zadań w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;

- 4) stopnień realizacji wskaźników przewidzianych dla całego Subregionu Zachodniego (im wyższy poziom osiągnięcia wskaźników tym projekt wyżej punktowany);
- 5) komplementarności przedsięwzięć w zakresie ilości zrealizowanych projektów. Kryterium będzie traktować o punktowaniu takich projektów, które są uzupełnieniem lub kontynuacją trwającego lub zakończonego projektu.

W przypadku celu C7.RIT planuje się realizację następujących wskaźników:

Poddziałanie SZOOP	Nazwa wskaźnika	Typ wskaźnika (P/RB)	Jednostka miary	Wartość wskaźnika	
				Pośrednia (2018)	Docelowa (2023)
7.1.2 Poprawa zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez pracy na obszarach rewitalizowanych – RIT	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	P	osoby	33	108
	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	P	osoby	n/d	61
	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	P	osoby	n/d	3
	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	P	osoby	n/d	6
	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	P	osoby	n/d	23
	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	P	osoby	n/d	100
	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	RB	osoby	n/d	69
	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	RB	osoby	n/d	41
7.3.2 Promocja samozatrudnienia na obszarach rewitalizowanych - RIT	Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	P	osoby	n/d	17
	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	RB	osoby	n/d	20
8.1.2 Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi do 3 lat - RIT	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	P	szt.	n/d	24

	Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie	P	osoby	n/d	5
	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka, po opuszczeniu programu	RB	osoby	n/d	2
	Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu	RB	osoby	n/d	1

Odrębną kwestią pozostaje wykorzystanie środków w ramach działania Pomocy Technicznej RPO WSL 2014-2020. Sprawne i skuteczne wdrażanie i zarządzanie Strategią RIT uzależnione jest min. od potencjału administracyjnego Związku RIT, która jako Instytucja Pośrednicząca dla RIT na funkcjonowanie biura Subregionu Zachodniego otrzyma środki w ramach dwóch kategorii interwencji: 121 – przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola oraz 123 – informacja i komunikacja. W okresie wdrażania RIT z otrzymanej dotacji finansowane będą wynagrodzenia dla osób zaangażowanych w realizację RPO WSL 2014-2020 (maksymalnie 3 etaty), koszty związane z podnoszeniem kwalifikacji, jednorazowe koszty wyposażenia biura IP oraz wyposażenia stanowisk pracy, bieżące koszty funkcjonowania IP RIT oraz koszty związane z realizacją działań informacyjno-promocyjnych zgodnie z Rocznym Planem Działań Informacji i Promocji (w tym zakup materiałów promocyjnych i organizacja spotkań).

VII. Zasady i tryb wyboru projektów.

Zgodnie z art. 125 ust. 3 *rozporządzenia ogólnego*, organem odpowiedzialnym za realizację procesu naboru, oceny i wyboru projektów jest IZ RPO WSL, która zapewnia zgodność procedur związanych z wyborem projektów do dofinansowania z zasadami wspólnotowymi i krajowymi przez cały okres ich realizacji. IZ RPO WSL na mocy art. 10 ust. 1 *ustawy wdrożeniowej* powierzyła także część zadań dotyczących wyboru i zatwierdzania operacji Instytucjom Pośredniczącym. Procedury dotyczące wyboru i zatwierdzania operacji realizowane będą w oparciu o *ustawę wdrożeniową* oraz *Wytyczne w zakresie trybów wyboru projektów na lata 2014-2020* ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego. Poza IZ/IP/IP ZIT RPO WSL w realizacji ww. procesu uczestniczą ponadto:

- Wnioskodawcy
- Komisja Oceny Projektów.

W skład KOP wchodzi pracownicy IZ/ IP RPO WSL (w tym przedstawiciele IP ZIT RPO WSL) oraz mogą wchodzić eksperci zewnętrzni, o których mowa w art. 49 *ustawy wdrożeniowej*. Sposób działania KOP określa *Regulamin pracy KOP*, stanowiący załącznik do regulaminu naboru ogłaszanego przez instytucję organizującą konkurs.

Wybór projektów do dofinansowania w ramach RIT, będzie następował w trybie: **konkursowym**.

Ocena i wybór projektów prowadzone będą w oparciu o kryteria wyboru projektów, które opracowywane zostaną przez Instytucję Zarządzającą i zatwierdzone przez Komitet Monitorujący RPO WSL, zgodnie z przepisami rozdziału 13 *ustawy wdrożeniowej*. Propozycje kryteriów zgodności ze Strategią RIT będą opracowywane przez IP RIT Subregionu Zachodniego. Propozycje będą weryfikowane pod kątem zgodności z programem, wytycznymi oraz prawem krajowym i unijnym, a następnie przedstawiane w celu zatwierdzenia Komitetowi Monitorującemu.

Kryteria będą opracowywane z uwzględnieniem zasad przejrzystości, rzetelności, bezstronności i równego dostępu do informacji podczas wyboru projektów do dofinansowania. Kryteria oraz procedury wyboru projektów będą uwzględniać fundamentalne zasady tj.: zgodność z obowiązującymi przepisami prawa unijnego i krajowego (art. 6 *rozporządzenia ogólnego*), zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, zapewnienie równości kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminację (art.7 *rozporządzenia*

ogólnego) i uwzględnianie zasady zrównoważonego rozwoju (art.8 *rozporządzenia ogólnego*).

Ocena spełnienia kryteriów przez dany projekt będzie następowała poprzez weryfikację wniosku o dofinansowanie. Wnioski o dofinansowanie realizacji projektów wraz z załącznikami (oraz ich kolejne wersje), dokumentacja dotycząca każdego projektu, w tym dotycząca procedury odwoławczej, będą przechowywane w sposób wymagany prawem unijnym, zapewniając warunki gwarantujące poufność danych i informacji zawartych w dokumentacji projektowej oraz dostęp do niej. Procedury dla procesów wyboru i zatwierdzania projektów będą zgodne z wymogami wynikającymi z przepisów prawa unijnego i krajowego.

IZ RPO WSL zgodnie z art. 47 ust. 1 *ustawy wdrożeniowej* do 30 listopada każdego roku będzie zamieszczać na swojej stronie internetowej oraz na portalu, o którym mowa w art. 115 ust. 1 lit. b *rozporządzenia ogólnego*, harmonogram naboru wniosków o dofinansowanie w trybie konkursowym, których przeprowadzenie planowane będzie w kolejnym roku kalendarzowym. Za opracowanie harmonogramu ogłaszania konkursów dla RPO WSL 2014-2020 odpowiedzialna będzie IZ RPO WSL. Harmonogram ogłaszania konkursów będzie opracowywany w oparciu o propozycje IP RPO WSL i komórek organizacyjnych IZ RPO WSL odpowiedzialnych za procesy oceny i wyboru projektów, uwzględniające możliwości organizacyjno-kadrowe oraz logikę interwencji programu. Harmonogram będzie opiniowany przez IP ZIT RPO WSL w zakresie Działań/Poddziałań realizowanych w ramach ZIT/RIT RPO WSL.

Ocena składanych wniosków będzie następowała etapami. Rodzaj, ilość oraz procedury oceny w ramach poszczególnych etapów będą regulowały dokumenty wykonawcze, w szczególności Opis funkcji i procedur RPO WSL 2014 – 2020.

Działając w oparciu o wypracowaną w Subregionie Zachodnim w perspektywie 2007 – 2013, strukturę organizacyjną, w której funkcje lidera pełni Stowarzyszenie JST, również w perspektywie 2014 – 2020, podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie instrumentu RIT, będzie Związek Subregionu Zachodniego z siedzibą w Rybniku. Jego zadania, zakres kompetencji i procedury działania zostaną sprecyzowane w dokumentach wykonawczych.

Zgodnie z ustawą wdrożeniową (art. 46 ust. 4): po rozstrzygnięciu konkursu właściwa instytucja zamieści na swojej stronie internetowej oraz portalu listę projektów wybranych do dofinansowania wyłącznie na podstawie spełnienia kryteriów wyboru projektów albo listę projektów, które uzyskały wymaganą liczbę punktów, z wyróżnieniem projektów wybranych do dofinansowania. Po rozstrzygnięciu konkursu projektodawca informowany będzie

o wynikach oceny. Informacja sporządzana zostanie pisemnie i będzie zawierała uzasadnienie oceny, punktację otrzymaną przez projekt lub informację o spełnieniu bądź niespełnieniu kryteriów. W przypadku oceny negatywnej, stosownie do art. 46 ust. 5 *ustawy wdrożeniowej*, podawana będzie informacja o możliwości wniesienia protestu na zasadach określonych w art. 53 i 54 *ustawy wdrożeniowej*. Procedura odwoławcza odnosi się do właściwej oceny formalnej i właściwej oceny merytorycznej trybu konkursowego. Protest jest rozpatrywany przez IZ/ IP RPO WSL (z wyłączeniem IP ZIT RPO WSL) w zakresie działań powierzonych do wdrażania tym instytucjom. Zgodnie z art. 61 *ustawy wdrożeniowej* wnioskodawca będzie mógł złożyć skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Od orzeczenia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego wnioskodawca lub IZ RPO WSL będzie mógł wnieść skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Związek RIT będzie dokonywał weryfikacji projektów w oparciu o kryteria zgodności ze Strategią RIT Subregionu Zachodniego, które w sposób ogólny zostały przedstawione w części dotyczącej celów rozwojowych, zaś szczegółowo zostaną zapisane w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych RPO WSL 2014-2020.

VIII. Raport z przygotowania Strategii RIT

Strategia RIT będzie wdrażana przez Związek Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego z siedzibą w Rybniku wspólnie z dwudziestoma ośmioma jednostkami samorządu terytorialnego tworzącymi Związek. Stąd też udział w przygotowaniu Strategii brały udział samorządy, które będą zaangażowane w jej wdrażanie. Bezpośredni wkład w konsultacje i kształt dokumentu ma grupa robocza ds. RPO WSL 2014 – 2020. Narzędziem służącym uwzględnieniu zasady partnerstwa było zawiązanie stowarzyszenia jst w oparciu o właściwe przepisy Ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2013 roku, poz. 594 ze zm.) oraz Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2013 poz. 595 ze zm.) i realizacja wszelkich prac w ramach stowarzyszenia. Uwzględniając, że członkowie Związku reprezentowani są na Zgromadzeniu Ogólnym, które ma określone statutem kompetencje do przyjmowania Strategii oraz jej aktualizacji, wskazać należy, że kompetencje partnerów samorządowych określone są kompetencjami poszczególnych organów Związku. Analogicznie do partnerskiej formy wdrażania Strategii RIT, Związek będzie prowadził działania informacyjne i animacyjne na rzecz tworzenia partnerstw w związku z ubieganiem się o środki w ramach RIT. Zakłada się udział przedstawicieli Związku w spotkaniach potencjalnych beneficjentów, w trakcie których będą prezentowane możliwości partnerskiej realizacji projektów. W tym zakresie przewiduje się również podjęcie współpracy z Lokalnym Punktem Informacji o Funduszach Europejskich w Rybniku.

Dokument został poddany konsultacjom wśród jednostek samorządu terytorialnego Subregionu Zachodniego oraz wśród organizacji parasolowych zrzeszających organizacje pozarządowe. Samorządy tworzące Związek umożliwiły proces konsultacji poprzez umieszczenie treści dokumentu oraz formularza zgłaszania uwag na swoich stronach internetowych, w tym BIP. Dokument został również umieszczony na stronie internetowej Związku www.subregion.pl.

Dokument został także przekazany do takich podmiotów, jak Rady Pożytku Publicznego oraz związki stowarzyszeń, funkcjonujące na obszarze Subregionu Zachodniego.

Kalendarium prac nad Strategią RIT prezentuje się następująco:

- I. wrzesień – listopad 2013 – przygotowanie pierwszej wersji Strategii RIT – Związek Subregionu Zachodniego z siedzibą w Rybniku;
- II. listopad 2013 r. – przekazanie dokumentu do konsultacji IZ RPO WSL 2014 – 2020;
- III. kwiecień – maj 2014 – analiza uwag IZ RPO WSL 2014 – 2020;
- IV. czerwiec – sierpień 2014 – redagowanie drugiej wersji dokumentu Strategii RIT;
- V. sierpień – wrzesień 2014 – konsultacje społeczne Strategii RIT i przekazanie IZ RPO WSL 2014 – 2020;
- VI. wrzesień – grudzień 2014 – analiza uwag, prace nad dokumentem Strategii RIT;
- VII. I kw. 2015 – redagowanie trzeciej wersji Strategii RIT, przekazanie dokumentu roboczego do IZ RPO WSL 2014 – 2020, ewentualne korekty i prace nad przygotowaniem dokumentu Strategii do przyjęcia.

Zestawienie zgłoszonych oraz sposób ich uwzględnienia obrazuje raport, stanowiący załącznik nr 3 do strategii.

IX. Odniesienie do instrumentów finansowych

W ramach Strategii RIT Subregionu Zachodniego nie przewiduje się wsparcia dla projektów finansowych w ramach mechanizmów finansowania zwrotnego.

X. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko.

Zgodnie ze stanowiskiem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach¹², Strategia RIT posiada charakter dokumentu o charakterze strategicznym i jako taka, nie przesądza o konkretnych lokalizacjach planowanych przedsięwzięć, stosowanych technologiach realizacji inwestycji i parametrach funkcjonowania ukończonych projektów. Możliwe oddziaływanie na środowisko przedsięwzięć realizowanych w wyniku wdrożenia Strategii RIT będzie rozpatrywane podczas procedowania możliwości finansowania poszczególnych inwestycji. W przypadku zamierzeń, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko zostanie przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko w trybie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko. Dodatkowo Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach, zaopiniował pozytywnie projekt Regionalnego Programu Operacyjnego poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

Działania RDOŚ w Katowicach, znajdują odzwierciedlenie w przepisach ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.). Zgodnie z art. 49 cytowanej ustawy, przy odstępieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, o którym mowa w art. 48 ust. 1, albo stwierdzeniu konieczności przeprowadzenia takiej oceny, o którym mowa w art. 47, bierze się pod uwagę następujące uwarunkowania:

- 1)** charakter działań przewidzianych w dokumentach, o których mowa w art. 46 i 47, w szczególności:
 - a.** stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć;
 - b.** powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach;
 - c.** przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska;
 - d.** powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska;

¹² Pismo z 13 września 2013 r., sygn. WOOŚ.410.326.2013.RK1

- 2) rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko, w szczególności:
 - a. prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań;
 - b. prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych;
 - c. prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska;
- 3) cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko, w szczególności:
 - a. obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu;
 - b. formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

Wobec faktu, że Strategia RIT zakłada realizację inwestycji w działaniach RPO WSL 2014 – 2020, wskazanych w treści niniejszego dokumentu, które de facto zostały ocenione już pozytywnie przez RDOŚ, przeprowadzenie odrębnej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Strategii RIT, w opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach oraz Śląskiego Inspektora Sanitarnego, nie jest konieczne.

Godzien podkreślenia jest również fakt, że celem Strategii RIT jest zwiększenie zaangażowania partnerów lokalnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego w zarządzanie środkami strukturalnymi Unii Europejskiej. Strategia jako dokument stanowi więc podstawę realizacji RIT. Jest ona swoistym programem, w oparciu o który znajdzie uzasadnienie realizacja poszczególnych projektów.

XI. Strategia RIT a Strategie niskoemisyjne

Strategia RIT Subregionu Zachodniego w sposób obszerny definiuje konieczność podejmowania działań na rzecz poprawy stanu powietrza w samorządach wchodzących w skład Subregionu.

Nie przypadkowo w odpowiedzi na przedstawioną diagnozę w ramach RIT przewidziano wsparcie w ramach priorytetów inwestycyjnych RPO WSL 2014 - 2020:

- 4a wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,
- 4c wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym,
- 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na klimat.

Uwzględniając powyższe, niniejszy rozdział dokonuje swoistego podsumowania działań opisanych we wskazanych priorytetach inwestycyjnych, które były dotychczas podejmowane przez samorzady tworzące Związek Subregionu Zachodniego z siedzibą w Rybniku. Ten stan rzeczy obrazują załączniki nr 1 i 2 do niniejszej Strategii.

Działania te odpowiadają zdefiniowanym w RPO WSL 2014 – 2020 wyzwaniom polegającym na zwiększeniu efektywności energetycznej w mieszkalnictwie i budynkach publicznych, które wynikają z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2002 r. – Energy Performannce of Buildings Directive (EPBD) oraz nowelizujących ją aktów prawnych.

Dotychczasowe działania samorządów oraz te planowane w przyszłości pozostają w ścisłym związku z Programem ochrony powietrza dla województwa śląskiego. Działania naprawcze opisane w tym dokumencie były i są każdorazowo realizowane z udziałem samorządów tworzących Subregion Zachodni. Aktualna pozostaje diagnoza dla Subregionu Zachodniego przedstawiona w Programie, która wskazuje, że do wzrostu stężeń substancji w powietrzu w województwie śląskim, przyczynia się w szczególności:

- stosowanie paliw o niskiej jakości, w szczególności o wysokiej zawartości popiołu (muły), w nieprzystosowanych do tego celu paleniskach;

- spalanie odpadów komunalnych w indywidualnych kotłach i paleniskach;
- duże natężenie ruchu samochodowego na głównych ciągach komunikacyjnych przebiegających przez centra miast i obszary o gęstej zabudowie mieszkaniowej i wysokiej emisji komunalnej;
- zły stan technicznych pojazdów i dróg;
- wypalanie traw;
- emisja wtórna z niezrekultywowanych terenów przemysłowych, składowisk odpadów, zwałów kopalnianych, dużych, utwardzonych i zanieczyszczonych pyłem powierzchni obiektów przemysłowych i handlowych, parkingów, chodników, torowisk kolejowych i tramwajowych itp.;
- emisja powstająca w trakcie prac budowlanych, w szczególności w obrębie dużych inwestycji drogowych.

Jako przyczyny braku znaczących efektów w ograniczaniu analizowanych zjawisk, wskazać należy bariery prawne, ograniczenia finansowe, ograniczenia organizacyjne oraz brak możliwości realizacji ze względu na małe zainteresowanie społeczne.

W oparciu o powyższe Program ochrony powietrza wskazuje na konieczność prowadzenia działań naprawczych, obejmujących kontynuację działań polegających na ograniczaniu emisji pyłu PM10, związanej z wytwarzaniem energii cieplnej dla celów bytowo gospodarczych poprzez podłączenie do sieci, również poprzez zwiększenie wykorzystania energii elektrycznej i gazu dla celów grzewczych oraz podgrzewania wody na cele bytowo gospodarcze, a także wprowadzanie do eksploatacji instalacji opartych o niskoemisyjne techniki spalania paliw, budowę lokalnych systemów pracujących w układach kogeneracji z wykorzystaniem energii odnawialnej. Następnie Program przewiduje kontynuację działań z zakresu termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej w miastach oraz termomodernizacji budynków należących do Spółdzielni mieszkaniowych. Szczegółowe działania godne kontynuacji wg Programu obejmują: wymianę ogrzewania węglowego w budynkach użyteczności publicznej, zgodnie z przepisami obowiązującymi w tym zakresie, a także ograniczenie zużycia energii poprzez termoizolację. Powyższe pozostaje tożsame ze zdefiniowanymi do kontynuacji działaniami mającymi na celu zwalczanie emisji powierzchniowej, a to:

1. Podłączenie do sieci ciepłowniczej;
2. Zastąpienie ogrzewania węglowego ogrzewaniem gazowym;

3. Wymiana starych kotłów węglowych na niskoemisyjne węglowe (retortowe i inne wysokosprawne);
4. Wymiana ogrzewania węglowego na ekologiczne opalane brykietami;
5. Wymiana ogrzewania węglowego na olejowe;
6. Zastąpienie ogrzewania węglowego;
7. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (kolektory).

Ponadto wśród działań zwalczających zjawisko emisji powierzchniowej Program ochrony powietrza wskazuje na przygotowywanie Programu Ograniczenia Niskiej Emisji (PONE) i stworzenie systemu organizacyjnego w celu jego realizacji. System wdrażania PONE powinien składać się z:

1. przedstawionej struktury organizacyjnej realizacji programu;
2. określenia odpowiedzialności;
3. przygotowanego terminarza zadań uwzględniającego uwarunkowania prawne i warunki finansowania zadania;
4. przygotowanych dokumentów związanych z realizacją PONE pod kątem ich kompletności w kontekście celu osiągnięcia poprawy jakości powietrza;
5. przygotowanych komunikatów medialnych o programie;
6. zdefiniowanych problemów (ryzyka) i wyzwań związanych z zarządzaniem programem;
7. określenia interesariuszy programu;
8. przedstawionych narzędzi umożliwiających zarządzanie procesem udzielania dotacji i usprawnienie pracy właściwej komórki urzędu.

Analiza licznych dokumentów, sprawozdań i zestawień wskazanych w Programie ochrony powietrza, obrazuje zestaw działań, niezbędnych do realizacji w celu uzyskania jakości powietrza wymaganej przepisami prawnymi. Wybrane działania muszą:

- uzyskać maksymalny efekt przy zminimalizowanych nakładach finansowych;
- mieć podstawy prawne ich realizacji – kompetencyjne, organizacyjnej i kontrolne;
- umożliwiać jednostkom, zaangażowanym w realizację, podejmowanie elastycznych rozwiązań w ramach działania, jednakże z określonym skutkiem rzeczowym lub ekologicznym. Katalog działań kształtuje się następująco:
 - Ograniczenie emisji z urządzeń małej mocy do 1 MW;
 - Ograniczenie emisji z transportu;

- Ograniczenie emisji ze źródeł punktowych;
- Planowanie przestrzenne;
- Działania wspomagające;
- Wdrożenie i zarządzanie realizacją Programu ochrony powietrza;
- Działania wspomagające wynikające z innych Programów realizowane warunkowo.

Zakres i specyfikę poszczególnych działań precyzuje Program ochrony powietrza (str. 131 i nast.).

Działania naprawcze wskazane powyżej, były realizowane dotychczas w Subregionie Zachodnim. Obrazuje to załącznik nr 1 i 2 do Strategii. Ponadto zgodnie ze wskazaną w Programie ochrony powietrza ideą kontynuacji działań, planuje się ich dalszą realizację. Podejście w Subregionie Zachodnim pozostaje w ścisłym związku z rozwiązaniami projektowanymi na szczeblu wojewódzkim. Źródłem finansowania planowanych działań zgodnie z Uzasadnieniem do Programu ochrony powietrza, mogą być min. środki pochodzące z RPO WSL 2014 – 2020.

XII. Plan finansowy

Źródłem finansowania Strategii RIT Subregionu Zachodniego będą w szczególności środki budżetowe jednostek samorządu terytorialnego (gmin i powiatów) subregionu zachodniego województwa śląskiego w wysokości ok. 15% oraz środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach RPO WSL 2014-2020. Ponadto, w zakresie działań realizowanych przez podmioty inne niż JST, źródłem finansowania będą środki własne tych podmiotów oraz inne środki pozyskane na finansowanie wkładu własnego m.in. dotacje celowe, kredyty itp.

Tabela nr 34. Plan finansowy.

Cel RIT	Oś priorytetowa/działanie/poddziałanie w ramach SZOOP	Cel tematyczny UE	Priorytet inwestycyjny UE	Wsparcie UE [w EUR]	Środki własne na dofinansowanie	Udział wsparcia UE w całości środków PO	
						EFS %	EFRR %
C1. RIT Wypracowanie konkurencyjnej struktury gospodarczej w Subregionie Zachodnim	III: Konkurencyjność MŚP 3.1.2 Tworzenie terenów inwestycyjnych na obszarach typu brownfield - RIT	CT 3 Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR)	3a promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości	3 527 042,00	622 419,18	0,00	1,56
C2.RIT Poprawa stanu środowiska i warunków życia w Subregionie Zachodnim poprzez poprawę stanu powietrza	IV: Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna 4.1.2 Odnawialne źródła energii - RIT	CT 4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4a wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	4 342 500,00	766 323,53	0,00	0,55
	IV: Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna 4.3.2 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w infrastrukturze publicznej i mieszkaniowej - RIT		4c wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym	26 865 452,00	4 740 962,12	0,00	3,37
	IV: Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna 4.5.2 Niskoemisyjny transport miejski oraz efektywne oświetlenie		4e promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	8 584 210,00	1 514 860,59	0,00	1,08

C3.RIT Poprawa stanu środowiska i warunków życia w Subregionie Zachodnim poprzez działania na rzecz gospodarki wodno-ściekowej	V: Ochrona środowiska i efektywne wykorzystywanie zasobów 5.1.2 Gospodarka wodno-ściekowa - RIT	CT 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	6b inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie	12 243 600,00	2 160 635,29	0,00	5,88
	V: Ochrona środowiska i efektywne wykorzystywanie zasobów 5.2.2 Gospodarka odpadami - RIT		6a inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	5 457 599,00	963 105,71	0,00	2,62
C7.RIT Poprawa poziomu zatrudnienia w Subregionie Zachodnim	VII: Regionalny rynek pracy 7.1.2 Poprawa zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez pracy na obszarach rewitalizowanych – projekty w ramach RIT	CT 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	8i dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	372 750,00	65 779,41	0,17	0,00
	VII: Regionalny rynek pracy 7.3.2 Promocja samozatrudnienia na obszarach rewitalizowanych - RIT		8iii praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw	447 300,00	78 935,29	0,20	0,00
	VIII: Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy 8.1.2 Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi do 3 lat - RIT		8iv równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę	223 650,00	39 467,65	0,10	0,00
C4.RIT Realizacja procesów rewitalizacji wspierających rozwój społeczno-ekonomiczny oraz zrównoważone gospodarowanie zasobami Subregionu	IX: Włączenie społeczne 9.1.2 Wzmacnianie potencjału społeczno-zawodowego społeczności	CT 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9i aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	2 773 633,00	489 464,65	1,06	0,00
	IX: Włączenie społeczne 9.2.2 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych - RIT		9iv ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	3 030 249,00	534 749,82	1,16	0,00

	X: Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna 10.2.2 Rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomaganego i chronionego oraz infrastruktury usług społecznych - RIT		9a inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych	7 736 000,00	1 365 176,47	0,00	2,64
	X: Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna 10.3.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych - RIT		9b wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	15 717 560,00	2 773 687,06	0,00	5,36
C5.RIT Podniesienie atrakcyjności i poziomu kształcenia zawodowego	XI: Wzmocnienie potencjału edukacyjnego 11.1.2 Wzrost upowszechniania wysokiej jakości edukacji przedszkolnej - RIT	CT 10 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie	10i ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i poza formalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	1 704 953,00	300 874,06	0,87	0,00
	XI: Wzmocnienie potencjału edukacyjnego 11.2.2 Wsparcie szkolnictwa zawodowego - RIT		10iv lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu zrealizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	3 419 398,00	603 423,18	1,75	0,00
	XI: Wzmocnienie potencjału edukacyjnego 11.4.2 Kształcenie ustawiczne - RIT		10iii wyrównanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i poza formalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzenie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	521 850,00	92 091,18	0,27	0,00

C6.RIT Podniesienie atrakcyjności, poziomu i dostępności edukacji przedszkolnej	XII: Infrastruktura edukacyjna 12.1.2 Infrastruktura wychowania przedszkolnego - RIT	10a inwestycje w kształcenie, szkolenie i szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	3 453 300,00	609 405,88	0,00	4,26
	XII: Infrastruktura edukacyjna 1.2.2 Infrastruktura kształcenia zawodowego		4 988 100,00	880 252,94	0,00	6,15

Źródło: Opracowanie własne.

XIII. Opis systemu zarządzania i wdrażania Strategii RIT.

Związek Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku, który pełni funkcję Związku RIT, prowadzi prace nad wdrażaniem Strategii RIT Subregionu Zachodniego, poprzez swoje Organy, Biuro Związku oraz powoływane: stałe lub ad hoc, ciała doradcze. Związek pełni również rolę Instytucji Pośredniczącej RIT Subregionu Zachodniego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. IP RIT funkcjonuje w oparciu o następujące dokumenty:

1. Statut Związku, zaktualizowany uchwałą nr 4/2015 Zgromadzenia Ogólnego Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku z dnia 4 marca 2015 r.
2. Regulamin Organizacyjny Biura Związku, zaktualizowany uchwałą nr 12/2015 Zarządu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku z dnia 12 marca 2015 r.
3. Regulaminu Zarządu Związku, przyjęty uchwałą nr 14/2015 Zgromadzenia Ogólnego Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku z dnia 4 marca 2015 r.
4. Regulamin Zgromadzenia Ogólnego Związku, zaktualizowany uchwałą nr 15/2012 Zgromadzenia Ogólnego Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku z dnia 10 grudnia 2012 r.

Związek RIT jest przede wszystkim zobowiązany do:

- a) przygotowania i przyjęcia Strategii RIT w oparciu o istniejące dokumenty strategiczne i planistyczne oraz na wprowadzania zmian do tego dokumentu;
- b) udziału w programowaniu, wdrażaniu, koordynacji, współfinansowaniu, ewaluacji oraz rozliczaniu realizacji RIT na zasadach określonych w Porozumieniu w sprawie powierzenia zadań z zakresu realizacji instrumentu Regionalne Inwestycje Terytorialne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 z dnia 13.03.2015 r. z późn. zm.;
- c) przygotowywania raportów monitoringowych oraz sprawozdań nt. wdrażania RIT, zgodnie z wymaganiami IZ RPO WSL 2014 – 2020 określonymi w Porozumieniu w sprawie powierzenia zadań z zakresu realizacji instrumentu Regionalne Inwestycje Terytorialne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa

Śląskiego na lata 2014-2020 z dnia 13.03.2015 r. z późn. zm.;

- d) udziału w pracach/posiedzeniach Komitetu Monitorującego RPO WSL 2014 – 2020;
- e) realizacji innych zadań wynikających z Porozumienia w sprawie powierzenia zadań z zakresu realizacji instrumentu Regionalne Inwestycje Terytorialne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 z dnia 13.03.2015 r. z późn. zm. oraz wynikających z przyjętych przez IZ RPO WSL dokumentów i wytycznych dotyczących realizacji RIT.

Ponadto Związek RIT (IP RIT) zobowiązany jest do współpracy z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Katowicach (IP RPO WSL 2014-2020) w zakresie wyboru projektów do dofinansowania w ramach następujących Podziałów:

- 7.1.2 Poprawa zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez pracy na obszarach rewitalizowanych – RIT;
- 7.3.2 Promocja samozatrudnienia na obszarach rewitalizowanych – RIT;
- 8.2.2 Wsparcie dla przedsiębiorców i ich pracowników w zakresie rozwoju przedsiębiorstwa – RIT;
- 11.4.2 Kształcenie ustawiczne – RIT.

Zgromadzenie Ogólne Związku, jako Zgromadzenie RIT, posiada kompetencje do:

- a) przyjęcia Strategii Rozwoju Subregionu Zachodniego;
- b) przyjęcia Strategii RIT Związku;
- c) przyjmowania innych dokumentów programowych, których potrzeba przyjęcia pojawi się na etapie programowania lub wdrażania RPO WSL 2014 – 2020.

Zarząd Związku, jako Zarząd RIT posiada kompetencje do :

- a) przygotowania Strategii RIT;
- b) zatwierdzenia projektu porozumienia z Instytucją Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (RPO WSL 2014-2020) dot. realizacji RIT;
- c) wdrażania RIT w oparciu o porozumienie z Instytucją Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (RPO WSL 2014-2020) dot. realizacji RIT, w tym wyboru projektów do dofinansowania w formule RIT;
- d) dokonywania innych czynności dotyczących RIT, niezastrzeżonych do kompetencji innych organów Związku.

Biuro Związku, jako ciało pomocnicze organów Związku RIT, posiada kompetencje do:

- a) zapewnienia obsługi merytorycznej i technicznej prac Zarządu, Komisji Rewizyjnej oraz Zgromadzenia Ogólnego w zakresie dotyczącym RIT;
- b) przygotowania projektu Strategii RIT oraz innych dokumentów wynikających z porozumienia z Instytucją Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 dot. realizacji RIT;
- c) konsultacji projektu porozumienia z Instytucją Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (RPO WSL 2014-2020) dot. realizacji RIT;
- d) prowadzenia procesu monitoringu wdrażania RIT poprzez gromadzenie danych dla Zarządu.

W skład Zgromadzenia Ogólnego wchodzi 28 jednostek samorządu terytorialnego (25 gmin i 3 powiaty) tworzące Subregion Zachodni, które są reprezentowane przez swoich Wójtów, Burmistrzów, Prezydentów i Starostów. Zarząd składa się z przedstawicieli JST, wybranych na czteroletnią kadencję.

Przy omawianiu potencjału instytucjonalnego do wdrażania Strategii RIT, nie można pominąć dwóch kolejnych podmiotów. Pierwszy z nich to Komisja Rewizyjna Związku, która zajmuje się bieżącym badaniem prawidłowości funkcjonowania Związku. Uwzględniając jej kompetencje, będzie ona również kontrolowała przebieg procesu wdrażania RIT. Drugi z podmiotów to Biuro Związku, na czele którego stoi Dyrektor Biura. Jest to podmiot, który jest odpowiedzialny za merytoryczną i bieżącą obsługę Związku. Na Biurze będzie spoczywał ciężar przygotowywania dokumentów, merytorycznej obsługi Zarządu i Zgromadzenia RIT oraz wdrażanie instrumentu RIT na obszarze Subregionu Zachodniego, w tym koordynacji i monitorowania terminowego przygotowania projektów, monitorowanie realizacji Strategii RIT w zakresie postępu rzeczowego i finansowego.

Dodać należy, że Zarząd Związku jest wyposażony w kompetencję do powoływania stałych lub doraźnych organów doradczych. W chwili obecnej przy Zarządzie Związku funkcjonuje Grupa robocza ds. RPO WSL 2014 – 2020. Składa się ona z pracowników merytorycznych, wydziałów poszczególnych Urzędów, odpowiedzialnych za pozyskiwanie środków unijnych. Stanowi ona organ doradczy Zarządu i pomaga pracownikom Biura Związku w wypracowywaniu jednolitych stanowisk i rozwiązań dotyczących programowania perspektywy 2014 – 2020. Na etapie wdrażania RPO WSL 2014 – 2020, zasadne wydaje się utrzymanie funkcjonowania grupy, jako forum konsultacyjnego.

W Zarządzie jak i w grupie roboczej funkcjonuje pełna reprezentatywność wszystkich jednostek samorządu terytorialnego.

Jednostki samorządu terytorialnego, które staną się beneficjentami RIT, odpowiadają za merytoryczne przygotowanie etapu programowania oraz wdrażania i realizacji założonych przez siebie projektów. Spoczywa na nich obowiązek współpracy i udostępniania danych, dokumentów itp. na żądanie Związku RIT oraz IZ RPO WSL 2014 – 2020. W przypadku projektów partnerskich jednostki we własnym zakresie dokonują doboru partnerów wg obowiązujących w tym zakresie przepisów.

Wykaz tabel:

1. Tabela nr 1. Zgodność Strategii RIT z dokumentami wyższego rzędu.
2. Tabela nr 2. Podmioty gospodarcze wg formy prawnej.
3. Tabela nr 3. Zatrudnienie w kopalniach węgla kamiennego na obszarze Subregionu Zachodniego.
4. Tabela nr 4. Powierzchnia gospodarstw rolnych w ha.
5. Tabela nr 5. Matryca specjalizacji.
6. Tabela nr 6. Obszary przemysłowe i zdegradowane w Subregionie Zachodnim.
7. Tabela nr 7. Charakterystyka stref jakości powietrza w województwie śląskim.
8. Tabela nr 8. Przynależność JST Subregionu Zachodniego do poszczególnych stref oceny jakości powietrza.
9. Tabela nr 9. Wyniki pomiarów pyłu zawieszanego PM10 na stanowiskach pomiarowych w aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej w latach 2006-2012.
10. Tabela nr 10. Wyniki pomiarów pyłu zawieszanego PM10 na stanowiskach pomiarowych w strefie śląskiej – obszar Subregionu Zachodniego, w latach 2006-2012.
11. Tabela nr 11. Produkcja energii ze źródeł odnawialnych w Subregionie Zachodnim.
12. Tabela nr 12. Przebieg dróg przez poszczególne JST.
13. Tabela nr 13. Ilość występowania płyt azbestowo - cementowych na terenie Subregionu Zachodniego [Mg], Wskaźnik występowania płyt azbestowo - cementowych na terenie Subregionu Zachodniego [Mg/ km²], Wskaźnik zagrożenia wyrobami zawierającymi azbest - płyty azbestowo -cementowe na terenie Subregionu Zachodniego [kg/M/ km²].
14. Tabela nr 14. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w Subregionie Zachodnim – stan na 2012 r.
15. Tabela nr 15. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby mieszkańców. Stan na 2012 r.
16. Tabela nr 16. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej. Stan na 2012 r.
17. Tabela nr 17. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Subregionie Zachodnim.
18. Tabela nr 18. Zestawienie zawodów nadwyżkowych w Subregionie Zachodnim.
19. Tabela nr 19. Zestawienie zawodów deficytowych w Subregionie Zachodnim.
20. Tabela nr 20. Bezrobocie w Subregionie Zachodnim wg stanu na koniec II kw. 2013 r.
21. Tabela nr 21. Ilość osób długotrwale bezrobotnych.
22. Tabela nr 22. Porównywalny rozkład bezrobocia w poszczególnych grupach wiekowych na koniec II kw. 2012 i 2013 r.
23. Tabela nr 23. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16 – 64 lata.

24. *Tabela nr 24. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2010-2013.*
25. *Tabela nr 25. Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych wg powiatów.*
26. *Tabela nr 26. Ilość lokali socjalnych i chronionych ogółem w 2014 r. na terenie Subregionu Zachodniego.*
27. *Tabela nr 27. Stopień upowszechnienia edukacji przedszkolnej w roku 2012, w Subregionie Zachodnim.*
28. *Tabela nr 28. Zasadnicze szkoły zawodowe w Subregionie Zachodnim*
29. *Tabela nr 29. Średnie szkoły zawodowe w Subregionie Zachodnim.*
30. *Tabela nr 30. Ludność wg grup wieku.*
31. *Tabela nr 31. Rodzaj pracowni i kierunek kształcenia w szkolnictwie zawodowym, które wymagają doposażenia w Subregionie Zachodnim.*
32. *Tabela nr 32. Analiza SWOT.*
33. *Tabela 33. Obszary wsparcia.*
34. *Tabela nr 34. Plan finansowy.*

Wykaz rysunków:

1. *Rys. 1 Aglomeracja Rybnicka i jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne.*
2. *Rys. 2 Obszar wsparcia Strategii RIT.*
3. *Rys. 3 Strefy jakości powietrza.*
4. *Rys. 4 Fragment strefy śląskiej – Subregion Zachodni, bez aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej.*
5. *Rys. 5 Rozkład stężeń średniorocznych pyłu zawieszzonego PM10 w aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej w 2012 r.*
6. *Rys. 6 Emisja transgraniczna w Subregionie Zachodnim.*
7. *Rys. 7 Obszary peryferyjne komunikacyjnie w Subregionie Zachodnim.*
8. *Rys. 8 Obszary wymagające rewitalizacji w Subregionie Zachodnim, zgodnie ze strategią „Śląskie 2020+”.*
9. *Rys. nr 9 Procentowy rozkład NZOZ w Subregionie Zachodnim.*
10. *Rys. 10 Nasycenie NGO w Subregionie Zachodnim.*

DIAGNOZA PLANÓW GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ NA OBSZARZE JST SUBREGIONU ZACHODNIEGO

JST	Posiadanie planu gospodarki niskoemisyjnej	Plany inwestycji w zakresie ograniczania niskiej emisji oraz programy ograniczania niskiej emisji dla mieszkańców	Stan powietrza – emisja CO2 na terenie gminy/powiatu	Szacowany spadek emisji CO2 w wyniku planowanych projektów inwestycyjnych	Inne dokumenty, analizy naukowe itp. dotyczące stanu powietrza w danej JST
Czerwionka-Leszczyny	NIE	-	-	-	-
Gaszowice	NIE	W latach 2015-2018 Gmina Gaszowice planuje zrealizować następujące inwestycje z zakresu ochrony powietrza: - budowę infrastruktury oświetleniowej i elementów bezpieczeństwa ruchu drogowego umożliwiających wykorzystanie energii przyjaznej środowisku – planowany okres realizacji od lutego 2015 r. do kwietnia 2016 r.,	Jak wynika z „Jedenastej rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim, obejmującej 2012 rok” przeprowadzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ), na terenie województwa śląskiego zostało wydzielonych 5 stref służących do oceny jakości powietrza, Gmina Gaszowice należy do strefy śląskiej. Wartości średnie stężeń pyłu zawieszonego PM10 w 2012 r. wyniosły: w strefie śląskiej - od 30 do 51 µg/m3, przy wartości dopuszczalnej 40 µg/m3. Liczba przekroczeń dopuszczalnego poziomu stężeń 24-godzinnych pyłu zawieszonego PM10 była wyższa niż dopuszczalna częstość i wyniosła w strefie śląskiej od 0,8 do 3,5 razy więcej. W 2012 r. wartości 90,4 percentyla dla stężeń 24-godzinnych pyłu zawieszonego PM10 przekroczyły poziom 50 µg/m3, osiągając maksymalne przekroczenie w strefie śląskiej o 144 %. Średnioroczne stężenia benzo(a)pirenu wyniosły w strefie śląskiej w 2012 r. od 3,4 do 10,5 ng/m3 (wartość docelowa 1 ng/m3).	Brak możliwości określenia	brak

		<p>- termomodernizację budynku Szkoły Podstawowej w Gaszowicach – planowany okres realizacji od lutego 2016 r. do kwietnia 2017 r., - budowę instalacji solarnych w placówkach szkolnych i przedszkolnych na terenie Gminy – planowany okres realizacji od lutego 2017 r. do kwietnia 2018 r.</p>			
Godów	TAK Program ograniczenia niskiej emisyjnej na terenie gminy Godów w latach 2013-2015	<p>Program ograniczenia niskiej emisji w latach 2013-2015 obejmuje: 1.Wymianę źródeł ciepła na: - kotły węglowe z automatycznym podawaniem paliwa, - kotły gazowe, - kotły olejowe, - kotły na pelety drzewne, - kotły energetyczne. 2.Instalację odnawialnych źródeł energii dla budynków indywidualnych na:</p>	BD	<p>Szacowany oraz osiągnięty spadek CO2 za rok 2013: 186 689 kg/a</p> <p>Szacowany spadek emisji CO2 za rok 2014: 822 573,69 kg/a</p>	<p>Dane dotyczące pomiaru powietrza w punkcie w Godowie przy ulicy Gliniki</p> <p>ROK 2013 W 2013 r. średnioroczne wartości stężeń pyłu zawieszonego PM10 dla Gminy Godów wyniosły (przy wartości dopuszczalnej wynoszącej 40 µg/m3) 48, µg/m3. Liczba przekroczeń dopuszczalnego poziomu</p>

		<p>- pompy ciepła, - kolektory słoneczne do przygotowania c.w.u. 3.Modernizację instalacji wewnętrznych c.o. i c.w.u. oraz termomodernizacja przegród zewnętrznych budynku, 3.Zakup i montaż instalacji fotowoltaicznej.</p>			<p>stężen 24 – godzinnych pyłu zawieszonego PM10 na stacji w Godowie przy ul. Gliniki pojawiła się w sezonie grzewczym i wyniosła 87 w miesiącu styczniu, 90 w miesiącu lutym, 75 w marcu, 57 w kwietniu i 75 w miesiącu października. Średnioroczna wartość stężenia pyłu zawieszonego PM2,5 w roku 2013 wyniosła 35,7 µg/m3 (przy dopuszczalnej wartości powiększonej o margines tolerancji wynoszącej 27 µg/m3). Średnioroczna wartość stężen benzo (a) pirenu wyniosła 9,325 (na stacji w Godowie ul. Gliniki – przy wartości docelowej 1 ng/m3.</p>
Gorzyce	NIE	Program ograniczenia	57739 t/rok (wielkość emisji CO2 powstająca w procesie spalania paliwa do celów grzewczych w budynkach indywidualnych jednorodzinnych)	1207 t/rok	Aktualizacja Programu

		niskiej emisji na terenie gminy Gorzyce – wymiana źródła ciepła, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach jednorodzinnych	– na podstawie Programu ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy Gorzyce na lata 2013-2015 przyjętego uchwałą Rady Gminy Gorzyce nr XXIII/181/12 z dnia 27 września 2012 r.)		Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020 przyjęta uchwałą Rady Gminy Gorzyce nr XXIX/237/13 z dnia 29 kwietnia 2013 r.																																																												
Jastrzębie - Zdrój	NIE / w trakcie opracowywania	Program ochrony środowiska dla miasta Jastrzębie-Zdrój z perspektywą do roku 2015 W roku 2010 w EC Zofiówka została przeprowadzona optymalizacja kotła OP-140. Celem inwestycji było podniesienie sprawności brutto jednostki kotłowej o min. 4 punkty procentowe w odniesieniu do sprawności uzyskiwanej przed modernizacją. Sprawność kotła po przeprowadzonej optymalizacji wynosi 90%. Zwiększenie	<p>Wielkość rocznej emisji zanieczyszczeń ze spalania paliw do celów grzewczych na terenie miasta Jastrzębie-Zdrój – emisja niska</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Lp</th> <th rowspan="2">Rodzaj zanieczyszczenia</th> <th colspan="2">Roczna emisja zanieczyszczeń</th> </tr> <tr> <th></th> <th>Mg/rok</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Pył</td> <td></td> <td>464,2</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>SO₂</td> <td></td> <td>262,0</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>NO_x</td> <td></td> <td>69,3</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>CO</td> <td></td> <td>2 003,9</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>B(a)P (kg/rok)</td> <td></td> <td>400,0</td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>CO₂</td> <td></td> <td>44 964,0</td> </tr> </tbody> </table> <p>Wielkość rocznej emisji zanieczyszczeń ze spalania paliw do celów grzewczych na terenie miasta Jastrzębie-Zdrój – emisja z kotłowni o mocy 100 kW i większych</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Lp</th> <th rowspan="2">Rodzaj zanieczyszczenia</th> <th colspan="2">Roczna emisja zanieczyszczeń</th> </tr> <tr> <th></th> <th>Mg/rok</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Pył</td> <td></td> <td>6,8</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>SO₂</td> <td></td> <td>41,1</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>NO_x</td> <td></td> <td>129,6</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>CO</td> <td></td> <td>45,4</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>B(a)P (kg/rok)</td> <td></td> <td>8,5</td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>CO₂</td> <td></td> <td>17 541,6</td> </tr> </tbody> </table>	Lp	Rodzaj zanieczyszczenia	Roczna emisja zanieczyszczeń			Mg/rok	1	Pył		464,2	2	SO ₂		262,0	3	NO _x		69,3	4	CO		2 003,9	5	B(a)P (kg/rok)		400,0	6	CO ₂		44 964,0	Lp	Rodzaj zanieczyszczenia	Roczna emisja zanieczyszczeń			Mg/rok	1	Pył		6,8	2	SO ₂		41,1	3	NO _x		129,6	4	CO		45,4	5	B(a)P (kg/rok)		8,5	6	CO ₂		17 541,6		Program ochrony środowiska dla miasta Jastrzębie-Zdrój z perspektywą do roku 2015
Lp	Rodzaj zanieczyszczenia	Roczna emisja zanieczyszczeń																																																															
			Mg/rok																																																														
1	Pył		464,2																																																														
2	SO ₂		262,0																																																														
3	NO _x		69,3																																																														
4	CO		2 003,9																																																														
5	B(a)P (kg/rok)		400,0																																																														
6	CO ₂		44 964,0																																																														
Lp	Rodzaj zanieczyszczenia	Roczna emisja zanieczyszczeń																																																															
			Mg/rok																																																														
1	Pył		6,8																																																														
2	SO ₂		41,1																																																														
3	NO _x		129,6																																																														
4	CO		45,4																																																														
5	B(a)P (kg/rok)		8,5																																																														
6	CO ₂		17 541,6																																																														

sprawności przekłada się na zwiększenie produkowanej energii z jednostkowej ilości paliwa co w rozrachunku przekłada się na zmniejszenie zużycia węgla, a w konsekwencji emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w roku 2010 w porównaniu do roku 2009 zostało osiągnięte między innymi dzięki redukcji ilości zużytego węgla o 68 829 ton, co stanowi zmniejszenie zużycia paliwa o 20,5% w stosunku do roku ubiegłego.

Roczna emisja substancji szkodliwych do atmosfery ze środków transportu na terenie miasta Jastrzębie-Zdrój [kg/rok]

Rodzaj drogi	rodzaj pojazdu	śr. prędkość [km/h]	CO tlenek węgla	C ₆ H ₆ benz en	HC węglowo dory ogółem	HC _{Al} węglowo dory alifatyczne	HC _{ar} węglowo dory aromatyczne	NO _x tlenki azotu	TS P*	SO _x tlenki siarki	Pb ołów
<i>województwie</i>	osobowe	50	28923	253	4359	3051	915	6361	136	331	3
	dostawcze	45	3668	29	633	443	133	1525	188	223	0
	ciężarowe	40	4206	60	3212	2248	674	9156	823	758	0
	autokary	40	758	9	458	320	96	2280	132	161	0
<i>powiatowe</i>	osobowe	45	73970	656	11365	7955	2387	15756	340	848	8
	dostawcze	40	9205	75	1677	1174	352	3832	450	572	1
	ciężarowe	40	10307	146	7871	5510	1653	22439	2017	1858	0
	autobusy	30	3386	17	894	625	188	8173	369	475	0
<i>gminne</i>	osobowe	41,54	171555	1547	26971	18880	5664	35550	753	1993	19
	dostawcze	41,54	23105	189	4210	2947	884	9618	1129	1436	1
	ciężarowe	31,15	1919	29	1581	1107	332	4184	390	337	0
	autobusy	25,96	4319	23	1219	853	256	10690	489	600	0
RAZEM		37,0	378672	3407	73793	51655	15497	158540	8821	11800	38

TSP – emisja pyłu całkowitego (Total Suspended Particulates)

Ponadto występuje również Emisja niezorganizowana ze źródeł powierzchniowych oraz Emisja transgraniczna – opisana w Programie Ochrony Środowiska dla Miasta Jastrzębie-Zdrój z perspektywą do 2015

<p><i>Jastrzębie-Zdrój zasoby S.M. „JAS-MOS”</i></p>	<p><i>NIE</i></p>	<p><i>W roku 2014 planowana jest termomodernizacja 8 budynków w zakresie: 1budynek ocieplenie ścian podłużnych i stropów piwnic, 1budynek ocieplenie ściany frontowej i ścian szczytowych, 1budynek ocieplenie ściany frontowej, 5 budynków ocieplenie ścian szczytowych. Koszt robót szacowany jest na kwotę ok. 1.390.000,00 zł</i></p>	<p>—</p>	<p>—</p>	<p>—</p>
<p><i>Jastrzębie-Zdrój Spółdzielni a mieszkanie wa „NOWA”</i></p>	<p><i>TAK</i></p>	<p><i>Od 2008 roku spółdzielnia przeprowadza remonty polegające na termomodernizacji budynków mieszkalnych. Program przewiduje docelowo docieplenie całych zasobów zarządzanych przez SM „NOWA”. Termomodernizacja obejmuje docieplenie ściany lub ścian</i></p>	<p>-----</p>	<p>----- -----</p>	<p><i>Wykonywane są audyty energetyczne każdego z budynków przed termomodernizacją. Dla budynków przewidzianych do realizacji w kolejnych latach spółdzielnia nie posiada jeszcze pełnej dokumentacji dotyczącej stanu</i></p>

		<i>frontowych budynku, docieplenie stropodachów oraz regulację c.o.</i>			<i>powietrza.</i>
Miejski Zarząd Nieruchomości <i>Jastrzębie - Zdrój</i>	Nie	j. n.	Brak danych	Brak danych	Brak
	<i>NIE</i>	<i>Zespół Szkół nr 8 – wykonanie projektu dot. wymiany źródła ciepła z węglowego na gazowe połączone z kolektorami fotowoltaicznym i (ciepła woda) oraz termomodernizacja całego obiektu.</i> <i>Zespół Szkół nr 9 wykonanie dokumentacji technicznej na wykonanie termomodernizacji</i> <i>Dom Pomocy Społecznej – wykonanie dokumentacji</i>	<i>Na obecnym etapie nie ma możliwości określenie wartości</i>	<i>Na obecnym etapie nie ma możliwości określenie wartości</i>	<i>Wskazać jeżeli takowe istnieją</i>

		<i>technicznej na wykonanie termomodernizacji budynku.</i>			
Jejkowice	NIE	<p>Przewidywane inwestycje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. przeprowadzenie termomodernizacji (docieplanie, wymiana okien) wraz z modernizacją systemów grzewczych w budynkach będących w gestii gminy oraz w obiektach indywidualnych 2. promowanie i dofinansowanie modernizacji i wymiany kotłów tj. indywidualnych systemów grzewczych (niskoemisyjne kotły węglowe i gazowe) 3. dofinansowanie zakupu pomp ciepła dla odbiorców indywidualnych 4. instalacja kolektorów słonecznych, alternatywnie 	Brak pomiarów	<p>Zmniejszenie emisji substancji szkodliwych o ok. 900 ton rocznie (założenia z POŚ)</p> <p>Zmniejszenie emisji CO2 wyniesie: 71 920,5 kg / rok</p>	<p>Aktualizacja POŚ dla Gminy Jejkowice (kwiecień 2013)</p> <p>Dane z dokumentacji z przeprowadzonych audytów.</p>

		<p>paneli fotowoltaicznych w obiektach indywidualnych – dofinansowanie. Realizacja Programu ograniczenia niskiej emisji dla gminy ujęta została w Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jejkowice (kwiecień 2013) Termin realizacji 2013 – 2016.</p>			
Kornowac	<p>Obecnie Gmina nie posiada PGN – planowany termin opracowania PGN – grudzień 2014 r.</p>	<p>Planowane inwestycje: przebudowa, rozbudowa, częściowa rozbiórka i modernizacja budynku szkoły podstawowej na zespół szkolno – przedszkolny przy ul. Głównej w Kobylach (okres realizacji 2014-2015), obejmująca roboty z zakresu termomodernizacji i instalacji solarnych</p>	Brak danych	Brak danych	brak
Krzano-wice	NIE	<p>1. Plany inwestycji w zakresie ograniczenia niskiej emisji:</p>	Brak danych	Brak danych	Brak danych

		„Termomodernizacja budynku Przedszkola w Krzanowicach” 2. Programy ograniczania niskiej emisji dla mieszkańców - brak			
Krzyżanowice	NIE Złożono wnioski o dofinansowanie opracowania „PGN” do NFOŚiGW	Od 2007 roku PONE do 2013 roku osiągnięto następujące wskaźniki: 2007-2008- 100 pieców 2009 -2010 – 52 piece 2011 – 35 solarów i 18 pieców 2012 – 25 solarów i 25 pieców 2013 – 25 solarów i 25 pieców Plan na 2014 – 20 pieców, 30 solarów	Brak danych	Brak danych	Program ochrony środowiska Program ochrony powietrza
Kuźnia Raciborska	-	-	-	-	-
Lubomia	Nie	1. do roku 2016 planowana jest realizacja PONE w ramach którego planuje się modernizację 56 kotłowni oraz montaż 80 instalacji solarnych. 2. Przygotowane pod względem dokumentacji, są następujące zadania:	Brak danych	W ramach PONE został obliczony efekt ekologiczny dla planowanego zakresu prac. Z efektu tego wynika, że zrealizowanie zadań zawartych w programie zmniejszy emisję CO2 o ok. 25 %	Program Ochrony Powietrza dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu. Program obejmuje strefę

		<p>- Termomodernizacja wraz z wymianą źródła ciepła w budynku OSP i ZWK w Lubomi,</p> <p>- Termomodernizacja wraz z wymianą źródła ciepła w budynku OSP w Lubomi,</p> <p>- Termomodernizacja wraz z wymianą źródła ciepła w budynku Urzędu Gminy w Lubomi,</p>			raciborsko wodzisławską, w której znajduje się Gmina Lubomia.
Lyski	NIE	<p>Program „Ograniczenia niskiej emisji na terenie Gminy Lyski” funkcjonował w latach 2010 – 2013. W przyszłym okresie planuje się wprowadzenie nowego programu ograniczenia emisji zanieczyszczeń.</p>	Brak danych	Brak danych	Brak danych
Markłowice	NIE jest w trakcie realizacji. Zostanie przyjęty w bieżącym roku	<p>W ramach ograniczania niskiej emisji na terenie gminy Markłowice wprowadzono dotacje dla mieszkańców przy montażu</p>	Brak danych	Brak danych	Brak

		instalacji solarnych i wymianie źródeł ciepła na ekologiczne, które nadal będą przyznawane			
Mszana	<p>TAK</p> <p>Program Ograniczenia Niskiej Emisji na terenie Gminy Mszana w latach 2015-2016, przyjęty uchwałą nr XLIV/70/2014 z dnia 3 listopada 2014r.</p> <p>W rok 2014 gmina pozyskała środki w ramach konkursu nr 2/POiŚ/9.3/2013 w kwocie 40.800 zł z NFOŚiGW na opracow. PGN. W chwili obecnej trwają prace nad podpisaniem umowy o dofinansowanie.</p>	<p>Program Ograniczenia Niskiej Emisji na terenie Gminy Mszana w latach 2015-2016 obejmuje:</p> <p>1. Wymianę źródła ciepła na:</p> <p>a) kotły węglowe niskoemisyjne</p> <p>b) kotły gazowe</p> <p>2. Instalację odnawialnych źródeł ciepła dla budynków indywidualnych</p>	Średnia emisja CO2 dla budynku referencyjnego w zależności od źródła ciepła: 11.172,70 kg/rok (Dane oszacowane na podstawie Programu Ograniczenia Niskiej Emisji na terenie Gminy Mszana w latach 2015-2016)	Średni szacowany spadek emisji CO2 dla budynku referencyjnego w zależności od źródła ciepła: 10742,66 kg/rok (Dane oszacowane na podstawie Programu Ograniczenia Niskiej Emisji na terenie Gminy Mszana w latach 2015-2016)	brak
Nędza	-	-	-	-	-
Pietrowice Wielkie	-	-	-	-	-

Pszów	NIE, Gmina jest w trakcie przygotowania opracowania: „Plan gospodarki niskoemisyjnej Gminy Miasta Pszów na lata 2014 – 2020”	- Dotacje dla osób fizycznych w zakresie instalacji solarnych oraz dotacje do montażu piecy olejowych, gazowych, pomp ciepła, itp., - termomodernizacja dwóch obiektów użyteczności publicznej tj. Ochotnicza Straż Pożarna, Budynek mieszkań komunalnych.	Brak danych	Brak danych	Miasto nie posiada aktualnych dokumentów
Racibórz	NIE	Realizacja Programu ograniczenia niskiej emisji w Mieście Racibórz na lata 2013-2015 zatwierdzonego uchwałą Rady Miasta Racibórz XXII/314/2012 z dnia 31 października 2012r. z późn. zm. (dotacje do modernizacji indywidualnych źródeł ciepła); termomodernizacja gminnych zasobów mieszkaniowych; termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej	W Mieście Racibórz nie przeprowadzono bazowej emisji CO ₂ , wielkość emisji szacowana była jedynie na potrzeby Programu ograniczenia niskiej emisji - Tabela 1	Nie szacowano	-

Radlin	Zostanie opracowany w 2015 r.	<u>Działania zrealizowane:</u> Program Ograniczenia Niskiej Emisji (PONE) 2009 – 2013 – likwidacja starych kotłów w liczbie 166, montaż nowych kotłów w liczbie 166, montaż 242 szt instalacji solarnych			
Rudnik	-	-	-	-	-
Rybnik	NIE – Plan ma zostać przygotowany do połowy 2015 r. Miasto pozyskało dofinansowanie z PO IiŚ na tworzenie planu	Inwestycje w obszarze gospodarki niskoemisyjnej do realizacji w latach 2014-2020: 1.Termomodernizacje budynków publicznych – planuje się kompleksową termomodernizację ok. 40 budynków za kwotę ok. 40 mln zł. Skala inwestycji zależy będzie m.in. od warunków uzyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych oraz możliwości zapewnienia wkładu własnego 2.Termomodernizacje	W ramach Śląskiego Monitoringu Powietrza, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach prowadzi na terenie Województwa Śląskiego pomiary na 16 stacjach. W Rybniku są dwie stacje pomiarowe: przy ul. Borki 37a (pomiary automatyczne i manualne) oraz ul. Przemysłowej. Nie prowadzi się jednak na nich pomiarów emisji CO ₂ . Szacunkowa emisja CO ₂ z terenu Rybnika będzie określona w planowanym planie gospodarki niskoemisyjnej.	Szacuje się, że w wyniku planowanych inwestycji redukcja emisji CO ₂ wyniesie co najmniej 3500 ton rocznie	Brak

	<p>wielorodzinnych budynków mieszkalnych należących do miasta – planuje się kompleksową termomodernizację ok. 25 budynków za kwotę ok. 10 mln zł. Skala inwestycji zależeć będzie m.in. od warunków uzyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych oraz możliwości zapewnienia wkładu własnego</p> <p>3. Termomodernizacje wielorodzinnych budynków mieszkalnych spółdzielni/wspólnot mieszkaniowych</p> <p>4. Wymiana źródeł ciepła w budynkach jednorodzinnych, w tym podłączanie budynków do sieci ciepłowniczej</p> <p>5. Zwiększenie ilości energii produkowanej ze źródeł odnawialnych – montaż instalacji OZE</p>			
--	--	--	--	--

		<p>w budynkach publicznych i prywatnych</p> <p>6. Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego (wprowadzenie inteligentnego systemu sterowania oświetleniem oraz kontynuacja wymiany</p> <p>7. Budowa ITS dla Miasta Rybnika.</p>			
Rydułtowy	NIE	<p>W ramach RIT Subregionu Zachodniego w działaniu 4.3. „efektywność energetyczna” ujęto projekt „Poprawa efektywności energetycznej w Rydułtowach”.</p> <p>W ramach RIT Subregionu Zachodniego jako projekt rezerwowego w działaniu 4.5 „niskoemisyjny transport miejski” ujęto projekt „Niezmotoryzowani mają łatwiej</p> <p>- program wsparcia dla</p>	<p>Brak aktualnych danych</p> <p>Wg PONE z 2006r. (dokument na lata 2007-2009) szacunkowa emisja CO2 na terenie Gminy Rydułtowy wynosiła:</p> <p>- wysoka: 42 267 Mg/rok - niska: 40 841 Mg/rok - liniowa: 5 831 Mg/rok</p> <p>WG „Aktualizacji projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło... na obszarze Gminy Rydułtowy” z roku 2011 szacunkowa emisja CO2 wynosi:</p> <p>- wysoka: 43 148 Mg/rok - niska: 45 731 Mg/rok - liniowa: 13 304 Mg/rok</p>	<p>Wg wstępnego audytu energetycznego dla projektu w działaniu 4.3. szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych wynosi 674,07 tony CO2/rok</p> <p>Brak danych dla projektu rezerwowego.</p>	<p>Miasto Rydułtowy posiada „Program Ochrony Środowiska dla Miasta Rydułtowy na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020” oraz opracowaną w 2012 roku „Aktualizację projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze Gminy Rydułtowy”. Miasto Rydułtowy</p>

		<p>ruchu rowerowego w Rydułtowach”.</p> <p>Miasto Rydułtowy złożyło wniosek do NFOŚiGW w ramach konkursu POIiŚ działanie 9.3. o dofinansowanie projektu dot. opracowania planu gospodarki niskoemisyjnej – projekt umieszczono na liście rezerwowej</p>			<p>zostało objęte, opracowanym w 2010 roku, Programem ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu.</p>
Świerklany	Gmina nie posiada planu gospodarki niskoemisyjnej	<p>1. Brak programu ograniczania niskiej emisji w gminie. 2. Instalacje w budynkach prywatnych – dofinansowanie z budżetu gminy do solarów, pomp ciepła, pieców gazowych oraz niskoemisyjnych pieców na paliwo stałe. Od 2004 r. do kwietnia 2014 r. gmina udzieliła dotacji do następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - instalacje solarne - 150 	<p>48,8 tys. Mg/a (dane z 2003 r.) brak aktualnych danych</p>	brak danych	„Program ochrony środowiska Gminy Świerklany”

		<p>szt. - pompy ciepła – 3 szt. - kotły gazowe – 50 szt. - piece niskoemisyjne – 87 szt.</p>			
Wodzisław Śl.	<p>NIE – Miasto Wodzisław Śląski zawarło w dniu 31.01.2014 r. umowę na opracowanie „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Wodzisławia Śląskiego” z firmą – Grupa doradcza ALTIMA Sp. z o.o. Park Naukowo-Technologiczny EURO-CENTRUM z siedzibą w Katowicach, 40-568 przy ulicy Ligockiej 103/7. Plan zostanie opracowany do dnia 30.07.2014 r.</p>	<p>Kontynuacja dotacji do modernizacji systemów ogrzewania tj. zamiany kotła węglowego o niskiej sprawności energetycznej na źródła ogrzewania wykorzystujące: energię elektryczną, gaz, olej opałowy, biomasę, węgiel w kotłach z paleniskiem retortowym, a także podłączeń budynków do sieci ciepłej oraz montażu instalacji wykorzystujących odnawialne źródło energii Ponadto planuje się realizację inwestycji przy wsparciu RIT/RPO WSL 2014-2020: - Budowa instalacji fotowoltaicznych w Wodzisławiu Śląskim -</p>	Brak danych	Brak danych	<p>„Program Ochrony Środowiska dla miasta Wodzisławia Śląskiego do roku 2015 w perspektywie działań na lata 2016-2019” przyjęty Uchwałą nr XXVIII/280/13 Rady Miejskiej Wodzisławia Śląskiego z dnia 30 stycznia 2013 roku.</p>

przedmiotem inwestycji jest zakup oraz instalacja elektrowni słonecznych o mocy od 2kW do 20 kW na budynkach użyteczności publicznej oraz domach mieszkalnych zakwalifikowanych w ramach zintegrowanego programu

-

Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Wodzisławiu Śląskim:
Przedmiot inwestycji obejmuje termomodernizację budynków w następującym zakresie:
docieplenie ścian zewnętrznych budynku styropianem, usunięcie wilgoci ze ścian piwnic, ocieplenie dachu, wymiana stolarki okiennej z ramami drewnianymi, zmniejszenie powierzchni okien, wymiana drzwi

		<p>metalowych na nowe z wkładem cieplnym, wymiana instalacji centralnego ogrzewania w budynkach połączona z zabudową przygrzejnikowych zaworów termostatycznych, zabudowa ekranów zagrzejnikowych instalacji c.o.</p> <p>-</p> <p>Termomodernizacja Dworca PKP/KM w Wodzisławiu Śląskim: Przedmiot inwestycji obejmuje m.in. następujący zakres: docieplenie ścian zewnętrznych budynku styropianem, ocieplenie dachu, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana instalacji centralnego ogrzewania w budynku. - Ciepło sieciowe obszaru Starego Miasta w Wodzisławiu</p>			
--	--	---	--	--	--

		<p>Śląskim: Przedmiotem inwestycji jest likwidacja źródeł niskiej emisji w obrębie starego miasta w Wodzisławiu Śląskim i podłączenie budynków do sieci ciepłowniczej. - Efektywne zarządzanie energią w Wodzisławiu Śląskim: projekt obejmuje: wymianę opraw oświetleniowych na oprawy efektywne energetycznie w części miasta dotychczas nie objętej modernizacją oświetlenia oraz wdrożenie systemu zdalnego zarządzania energią dla części oświetlenia miejskiego. - Budowa centrum przesiadkowego w Wodzisławiu Śląskim: Projekt zakłada budowę zintegrowanego węzła przesiadkowego na obrzeżach</p>		
--	--	---	--	--

		<p>Miasta Wodzisławia Śląskiego. Przedmiotem projektu będzie budowa miejsc postojowych do parkowania rowerów oraz samochodów, a także liniowej infrastruktury rowerowej.</p> <p>Termomodernizacja budynków 4 i 4a Urzędu Miasta:</p> <p>Przedmiotem inwestycji jest m.in.: wymiana stolarki okiennej na PCV, wymiana drzwi zewnętrznych, modernizacja instalacji z wymianą grzejników żeliwnych na stalowe i założeniem głowic termostatycznych</p>			
Żory	NIE (program powstanie do końca 2014 r. – dofinansowanie w ramach POIiŚ na realizację projektu „Razem dla powietrza –	<p>1. Program ograniczenia niskiej emisji w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych dla miasta Żory na lata 2011-2014</p> <p>2. Aktualizacja Programu ograniczenia niskiej emisji w budynkach</p>	138.776,425 Mg/rok (źródło: PONE 2010 r.)	483,906 Mg/rok (źródło: sprawozdania z realizacji PONE w latach 2011-2013)	Program ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego, w których zostały stwierdzone ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu, w tym m.in.

	plan gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta Żory- trwa procedura podpisywania umowy o dofinansowanie)	mieszkalnych jednorodzinnych dla miasta Żory na lata 2015-2018			dla strefy - Aglomeracja Rybnicko – Jastrzębska
--	---	--	--	--	---

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych JST.

DZIAŁANIA ZWIĄZANE Z EFEKTYWNOŚCIĄ ENERGETYCZNĄ W GMINACH SUBREGIONU ZACHODNIEGO

Jednostka samorządu terytorialnego	Dotychczasowe działania z zakresu odnawialnych źródeł energii	Dotychczasowe działania z zakresu termomodernizacji	Dotychczasowe działania z zakresu energooszczędnego oświetlenia
<p style="text-align: center;">Gmina i Miasto Czerwionka- Leszczyny</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zrealizowano projekt współfinansowany z Unii Europejskiej polegający na budowie infrastruktury służącej do produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych - energii słonecznej, a także częściowo energii wiatrowej. Infrastruktura obejmowała 234 jednostki wytwarzania energii elektrycznej przy wykorzystaniu energii promieniowania, na które składają się: - 82 lampy uliczne hybrydowe, zasilane przez systemy pobierające energię wiatru i słoneczną (2 moduły fotowoltaiczne + turbina wiatrowa), <ul style="list-style-type: none"> - 25 lamp ulicznych solarnych (2 moduły fotowoltaiczne), - 18 lamp parkowych solarnych (1 moduł fotowoltaiczny), - 2 znaki drogowe, oświetlane 1 modułem fotowoltaicznym. - Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Książenicach – zastosowanie źródła energii odnawialnej poprzez zabudowę na dachu budynku 4 szt. solarów wraz z niezbędną instalacją. - Termomodernizacja Zespołu Szkół nr 3 i Gimnazjum nr 2 w Czerwionce-Leszczynach (projekt współfinansowany z Unii Europejskiej): wykonanie na obu szkołach instalacji solarnej. Łącznie zamontowano 47 szt. solarów (12 szt. na Zespole Szkół nr 3 w Czerwionce-Leszczynach, 35 szt. na Gimnazjum nr 2 w Czerwionce-Leszczynach) 	<ul style="list-style-type: none"> - Termomodernizacja Zespołu Szkół nr 5 w Bełku (termomodernizacja realizowana w ramach projektu pn. „Ograniczanie niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej w powiecie rybnickim”) – prace przy budynku obejmowały m.in. wymianę, remont instalacji c.o. , sieci ciepłowniczej, wymianę źródeł ciepła i remont wymienników, ocieplenie ścian, elewacji, ocieplenie dachu, wymianę konstrukcji dachu, wymianę wentylacji i remont kominów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej. - Termomodernizacja Zespołu Szkół nr 3 i Gimnazjum nr 2 w Czerwionce-Leszczynach wraz modernizacją instalacji centralnego ogrzewania oraz wykonaniem instalacji solarnej służącej do podgrzewania ciepłej wody użytkowej. Zakres prac przy Zespole Szkół nr 3 obejmował ocieplenie dachów i stropów, ocieplenie ścian zewnętrznych płytami styropianowymi, wymianę zużytej stolarki okiennej na stolarkę z PCV, wymianę stolarki drzwiowej zewnętrznej na stolarkę stalową, wymianę instalacji odgromowej, modernizacja instalacji centralnego ogrzewania (montaż zaworów termostatycznych przy grzejnikach, regulacja instalacji), wykonanie instalacji solarnej. Zakres prac przy Gimnazjum nr 2 obejmował: wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, odwodnienie doświetlaczy okien piwnicznych, ocieplenie ścian zewnętrznych, ocieplenie poddasza, ocieplenie dachu, wymianę instalacji odgromowej, modernizację instalacji CO, 	<p style="text-align: center;">W ramach zmniejszenia zużycia energii elektrycznej wymieniono około 3230 opraw oświetlenia ulicznego z starego typu na nowe oprawy oświetlenia ulicznego z różnej mocy.</p>

		<p>kotłownia - roboty budowlane, instalacja sterowania i sygnalizacji, wykonanie instalacji solarnej.</p> <p>- Likwidacja ogrzewania piecowego w centrum Leszczyn – zakres prac obejmował m.in. wykonanie instalacji centralnego ogrzewania, docieplenie ścian zewnętrznych 89 budynków, docieplenie stropów nad ostatnią kondygnacją w 89 budynkach, docieplenie stropów piwnic 87 budynków oraz stropu nad przejściem 1 budynek (MOK), wykonanie sieci ciepłowniczej, przyłączy i zewnętrznej instalacji odbiorczej, zakup i montaż 79 węzłów ciepłych (w tym 3 grupowych) obsługujących 89 budynków, montaż pompy zmieszania gorącego i zmieszania zimnego, rozdzielnicy szafowej wyposażonej w falowniki do napędu pomp, automatykę sterującą pracą pomp w kotłowni węglowej przy ul. Polnej.</p> <p>- Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 8 w Dębieńsku – zakres prac obejmował m.in. rozbiórkę istniejącego pokrycia z papy, wymianę wylewki stropodachu, ocieplenie stropodachu, naprawę pękniętych kominów ponad dachem, demontaż istniejących obróbek blacharskich i wykonanie nowych obróbek z blachy stalowej powlekanej, wymianę rynien dachowych na rynny PCV, wykonanie pokrycia dachowego, odtworzenie instalacji odgromowej dachu, wykonanie robót towarzyszących i porządkowych, przełożenie instalacji elektrycznej i odgromowej na ścianach budynku, ocieplenie ścian płytami styropianowymi, wykonanie robót towarzyszących: malarskich i porządkowych, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę zaworów na zawory termostatyczne.</p> <p>- Termomodernizacja ze zmianą źródła ogrzewania dla Szkoły Podstawowej nr 4 i Gimnazjum nr 3 w Czerwionce przy ulicy Furgała 71, zakres prac obejmował m.in. docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie stropodachów, stropu piwnic, konstrukcji więźby, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej wraz z robotami towarzyszącymi, modernizację instalacji</p>	
--	--	---	--

		<p>co., adaptację pomieszczenia piwnicy na kotłownię wraz z montażem kotłów c.o. z osprzętem.</p> <p>- Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Książenicach, zakres prac obejmował m.in. docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie stropodachów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej wraz z robotami towarzyszącymi, remont instalacji co., remont pomieszczenia kotłowni wraz z montażem kotła co. z osprzętem.</p> <p>- Termomodernizacja budynku KS Górnik Czerwionka. Zakres zadania: Wykonanie termomodernizacji budynku KS Górnik Czerwionka w pełnym zakresie w odniesieniu do segmentu 1 tj. docieplenie przegród zewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana instalacji co. wraz z grzejnikami i montażem zaworów termostatycznych, natomiast w segmencie 2 wykonane było docieplenie stropodachu oraz wykonanie izolacji ścian zewnętrznych.</p>	
Gaszowice	<p>W latach 2010-2012 realizowano Program Ograniczenia Niskiej Emisji. Dotacje przyznawane były do zakupu i montażu kompletnych instalacji solarnych. Eksploatacja tego typu urządzeń pozwala na znaczne ograniczenie kosztów związanych z podgrzewaniem wody. Instalacja solarna pozwala na pokrycie zapotrzebowania na c.w.u. w miesiącach letnich i na znaczne oszczędności paliwa podstawowego w sezonie grzewczym.</p> <p>W ramach PONE osiągnięto następujący efekt rzeczowy:</p> <p>- montaż 55 instalacji solarnych.</p> <p>Na dofinansowanie zadania Gmina pozyskała środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach w postaci pożyczki. Każdy uczestnik Programu otrzymywał w formie dotacji zwrot części nakładów poniesionych przy realizacji inwestycji. Dotacje udzielane były mieszkańcom gminy w wysokości 50% kosztów inwestycji, jednak w kwocie nie większej niż:</p> <p>a) w roku 2010 – 5.000,00 zł w przypadku montażu instalacji solarnej b) w roku 2011 – 5.000,00 zł w przypadku montażu instalacji solarnej. c) w roku 2012 – 5.148,00 zł w przypadku montażu instalacji solarnej.</p>	<p>1. W latach 2010-2012 realizowano Program Ograniczenia Niskiej Emisji.</p> <p>W ramach Programu dotowano nowoczesne kotły na paliwo stałe, które wykorzystują paleniska automatyczne (retortowe lub tłokowe), co pozwala na bardziej efektywne spalanie węgla i przyczynia się do ograniczenia zapotrzebowania na paliwa stałe, które charakteryzują się wysokimi wskaźnikami emisyjności.</p> <p>W ramach PONE osiągnięto następujący efekt rzeczowy:</p> <p>- likwidacja 40 kotłów opalanych paliwem stałym, - montaż 40 niskoemisyjnych kotłów węglowych.</p> <p>Na dofinansowanie zadania Gmina pozyskała środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach w postaci pożyczki. Każdy uczestnik Programu otrzymywał w formie dotacji zwrot części nakładów poniesionych przy realizacji inwestycji. Dotacje udzielane były mieszkańcom gminy w wysokości 50% kosztów inwestycji, jednak w kwocie nie większej niż:</p>	<p>Wymiana opraw oświetleniowych, na terenie Gminy Gaszowice. W latach 2009-2010 wymieniono 784 sztuki lamp na sodowe(co stanowi 100% lamp na terenie gminy). Koszt inwestycji – 801461,76 zł.</p>

		<p>a) w roku 2010 –w kwocie nie większej niż 4.934,88 zł w przypadku montażu kotła c.o. b) w roku 2011 –w kwocie nie większej niż 5.000,00 zł w przypadku montażu kotła c.o. c) w roku 2012 –w kwocie nie większej niż 4.752,00 zł w przypadku montażu kotła c.o.</p> <p>Łącznie finansowanie PONE tj. montaż instalacji solarnych i wymiana kotłów</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Rok</th> <th>Środki finansowe pozyskane z WFOŚiGW</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2010</td> <td>212.843,76</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>160.000,00</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>100.105,36</td> </tr> </tbody> </table> <p>Kwota całkowita inwestycji brutto(środki publiczne +prywatne) 2010 – 510208,52 zł 2011 – 407080,35 zł 2012 – 258240,59 zł</p> <p>2. Gmina Gaszowice była partnerem projektu „Ograniczanie niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej w Powiecie Rybnickim” realizowanego w ramach RPO.</p> <p>Na terenie gminy projektem objęto 2 budynki tj. Przedszkole w Czernicy oraz Szkołę Podstawową w Szczerbicach. Wymieniono instalacje c.o. i kotły, docieplenie dachów, docieplenie i elewacja budynków.</p> <p>Wartość projektu to 1242289,54 zł w tym dotacja UE wyniosła 110227,62zł.</p> <p>Projekt realizowany był od 2007 r. do III kwartału 2012 r.</p>	Rok	Środki finansowe pozyskane z WFOŚiGW	2010	212.843,76	2011	160.000,00	2012	100.105,36	
Rok	Środki finansowe pozyskane z WFOŚiGW										
2010	212.843,76										
2011	160.000,00										
2012	100.105,36										
Godów	<p>Dotychczasowe działania zrealizowane w ramach programu ograniczania niskiej emisji z zakresu odnawialnych źródeł energii w latach 2013-2015 to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zabudowa instalacji solarnych w 38 budynkach mieszkalnych, - powierzchnia zamontowanych paneli solarnych na budynkach mieszkalnych 229,32 m2. <p>Opis wykorzystania np. biogazu, pomp ciepła, instalacji solarnych, fotowoltaicznych itp. (można podać ilość instalacji, rodzaje obiektów-publiczne, prywatne, powierzchnie paneli solarnych itp.)</p>	<p>Dotychczasowe zrealizowane działania z zakresu termomodernizacje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej przy ul. 1 Maja 179 w Skrzyszowie; zakres rzeczowy inwestycji: <ul style="list-style-type: none"> - ocieplenie ścian, - ocieplenie stropodachu, - wymiana instalacji c.o., - wymiana kotła, <p>Wartość inwestycji:</p>	<p>Opis działań dotyczących wymiany opraw oświetleniowych, ilość zakupionych opraw w stosunku do ilości wszystkich opraw. Wskazanie ilości opraw, które pozostają do wymiany. Opis zastosowanych technologii. (LED, sodowe itp.)</p>								

		<p style="text-align: right;">- 432 815,00 zł</p> <p>2. Termomodernizacja budynku usługowego przy ul. 1 Maja 146 w Godowie; zakres rzeczowy inwestycji: - ocieplenie przegród, - wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, - wymiana instalacji c.o., - wymiana kotła węglowego. Wartość inwestycji: 203 307,00 zł</p> <p>3. Termomodernizacja wraz z modernizacją systemu grzewczego budynku przy ul. 1 Maja 18a w Godowie; zakres rzeczowy: - ocieplenie przegród, - wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, - wymiana instalacji c.o., - wymiana kotła węglowego na węglowy niskoemisyjny, Wartość inwestycji: 599 803,00 zł</p> <p>4. Modernizacja instalacji wraz z termomodernizacją dachu Szkoły Podstawowej przy ul. Powstańców Śl. w Łaziskach; zakres rzeczowy: - modernizacja instalacji c.o., - docieplenie dachu, - wymiana kotła na niskoemisyjny węglowy. Wartość projektu: 409 146,00 zł</p> <p>5. Termomodernizacja Szkoły Podstawowej przy ul. Szkolnej 1 w Skrbeńsku; zakres rzeczowy: - ocieplenie przegród, - wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, - wymiana instalacji c.o., - wymiana kotła węglowego, Wartość inwestycji: 451 683,00 zł</p> <p>6. Termomodernizacja Wiejskiego Ośrodka Kultury przy ul. 1 Maja 101 w Gołkowicach; zakres rzeczowy: - ocieplenie przegród, - wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, - wymiana instalacji c.o.,</p>	
--	--	--	--

		<p>- wymiana kotła węglowego. Wartość inwestycji: 446 096,00 zł</p> <p>7. Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Krostoszowicach; zakres rzeczowy: - ocieplenie przegród, - wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, - wymiana instalacji c.o., - wymiana kotła węglowego. Wartość inwestycji: 575 509,00 zł</p> <p>8. Termomodernizacja budynku Ośrodka Kultury przy ulicy Wyzwolenia 12 w Skrzyszowie; zakres rzeczowy: - docieplenie ścian zewnętrznych, - docieplenie stropów nad ostatnimi kondygnacjami, - docieplenie stropu zewnętrznego, - modernizację systemu przygotowania cwu, - wykonanie systemu kolektorów słonecznych, - modernizację instalacji c.o. - modernizację źródła ciepła. Wartość inwestycji: 608 813,62 zł</p> <p>Ilość budynków publicznych nie poddanych termomodernizacji: 12</p> <p>Dotychczasowe działania zrealizowane w ramach programu ograniczania niskiej emisji w latach 2008-2010 to: - wymiana źródeł ciepła w 129 budynkach mieszkalnych w tym: a) opalanych paliwem stałym: 108 b) opalanych gazem: 20 c) opalanych biomasą: 1</p> <p>Dotychczasowe działania zrealizowane w ramach programu ograniczania niskiej emisji w latach 2013-2015 to: - wymiana źródła ciepła w 55 budynkach mieszkalnych w tym: a) opalanych paliwem stałym: 54</p>	
--	--	---	--

		<p>b) opalanych gazem: 1</p> <p>Opis działań w zakresie termomodernizacji. Wskazać działania na budynkach publicznych i prywatnych oddzielnie. Wskazać skalę działań tj. kwotę środków przeznaczonych na termomodernizację, ilość budynków publicznych poddanych całościowej lub częściowej termomodernizacji, zakres prowadzonej termomodernizacji tj. wskazanie co obejmowały prace (wymiana dachu, stolarki okiennej, ocieplenia, wymiana źródła ciepła wraz z instalacją lub bez) ilość budynków publicznych nie poddanych dotychczas termomodernizacji ilość domów, w których dokonano wymiany źródeł ciepła.</p>	
Gorzyce	<p>1) Realizacja Programu ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy Gorzyce na lata 2009-2011</p> <p>2) Realizacja Programu ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy Gorzyce na lata 2013-2015</p>	<p>1) Dofinansowania do zakupu źródeł ciepła w latach 1998-2008:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kotły węglowe – 58 - kotły niewęglowe – 129 <p>2) PONE 2009-2011:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kotły węglowe – 160 - kotły gazowe – 10 - pompy ciepła – 2 <p>- kotły opalane drewnem i energią elektryczną – 1</p> <ul style="list-style-type: none"> - kotły opalane olejem opałowym – 2 - instalacje solarne – 65 <p>3) PONE 2013-2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kotły węglowe – 39 - kocioł gazowy – 1 - instalacje solarne – 30 	<p>Łączna ilość oprav oświetleniowych na terenie Gminy wynosi 2110 szt. W 2012 roku wykonano modernizację oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Gorzyce, poprzez dobudowę 272 szt oprav i wymianę 1050 szt oprav. Wymiana oprav polegała na wymianie oprav z rtęciowych i sodowych dużej mocy na sodowe posiadające układy redukcji mocy. Oprawy te stanowią obecnie ponad 60% stanu oświetlenia całej gminy. W przypadku pozostałych oprav w celu dalszej redukcji zużycia energii zabudowano reduktory mocy (obecnie 24 szt.)</p>
Jastrzębie - Zdrój	<p><i>Lata 2007-2013</i></p> <p><i>Kolektory słoneczne dla osób fizycznych - 726 sztuk na kwotę 2.119.140,54</i></p>	<p><i>Lata 2007-2013</i></p> <p><i>Pompy ciepła dla osób fizycznych 65 na kwotę 181266,05 zł</i></p>	
	<p>dotacje przyznane osobom fizycznym do zakupu i montażu urządzeń grzewczych - kolektory słoneczne</p>	<p>dotacje przyznane osobom fizycznym do zakupu i montażu urządzeń grzewczych.</p> <p>Dofinansowanie przyznawane było ze środków Gminnego i Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej- rok 2009 oraz z budżetu Miasta – rok 2010, w wysokości zależnej od rodzaju instalowanego urządzenia:</p>	
	<p>- urządzenia do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych- 614 000 zł</p>	<p>- kotły węglowe (na terenach, gdzie brak jest sieci gazowej lub sieci co) – 77 600 zł</p> <p>- kotły węglowe retortowe jednopaleniskowe –</p>	

		144 400 zł - kotły elektryczne, gazowe i olejowe, kominki, kotły na biomasę- 99 554 zł - podłogowe i ściennie ogrzewanie elektryczne- 0 zł	
	ROK 2011 201 (115) osoby otrzymały dofinansowanie w wysokości: 479 250,84 (345 000,00)	Wysokość dofinansowania przyznana dla osób fizycznych do zakupu i montażu urządzeń grzewczych:	
	ROK 2012 312 (208) osoby otrzymały dofinansowanie w wysokości: 799 914,25 (623 114,25)	ROK 2009 172 osoby otrzymały dofinansowanie w wysokości 295 854,00	
	Nakłady poniesione na inwestycje finansowane ze środków budżetu Miasta:	ROK 2010 291osób otrzymało dofinansowanie w wysokości 639 700,00	
	ROK 2011 Dom Pomocy Społecznej "Dar Serca", PP nr 7, PP nr 8, Jastrzębski Zakład Komunalny, Dom Nauki i Rehabilitacji, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej-kolektory słoneczne kwota 432 175,00; SP nr 19 pompa ciepła kwota 41 000,00	Dotacja w latach 2011-2012 przyznawana była osobom fizycznym ze środków budżetu Miasta, w wysokości zależnej od rodzaju instalowanego urządzenia:	
	ROK 2012 SP nr 16 budowa instalacji wykorzystującej metan do celów grzewczych kwota 324 600,00; budynki przedszkolne kolektory słoneczne kwota 17 000,00; PP 20, Zespół Szkół Mistrzostwa Sportowego wymiana kotła na gazowy kwota 48 784,00	- kotły węglowe (na terenach, gdzie brak jest sieci gazowej lub sieci co) – 34 400 zł - kotły węglowe retortowe jednopaleniskowe – 84 000 zł - kotły elektryczne, gazowe i olejowe, kominki, kotły na biomasę- 81 650,84 zł - urządzenia do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych- 1 089 114,25 zł	
		SM NOWA	
	PP 6 Instalacja paneli słonecznych z pompą ciepła-35 760 zł PP 8 Instalacja paneli słonecznych wraz z pompą ciepła – 49 240 zł	ROK 2009: ul. Katowicka 1-3, ul. Wodeckiego 2-4 docieplenie ściany frontowej; os. 1000-lecia 15 A docieplenie budynku koszt: <u>863 000,00</u>	
	PP 26 Instalacja paneli słonecznych wraz pompą ciepła – 40 000 zł SP 19 Instalacja pompy ciepła wraz z pracami towarzyszącymi -40 800 zł	ROK 2010 ul. Turystyczna 6-8 docieplenie budynku koszt: <u>700 000,00</u>	
		ROK 2011-2012: Os.1000-lecia 30, 31,37 ocieplenie ścian Koszt: <u>109 000,00</u>	
		Górnicza Spółdzielnia Mieszkaniowa	

		<p>ROK 2009 ul. Jasna 62-80, ul. Krakowska 1-3, ul. Śląska 16, ul. Krakowska 2-12, ul. Poznańska 13-23, ul. Armii Krajowej 86 docieplenie ścian <u>koszt: 2 268 043,02</u></p>	
		<p>ROK 2010 ul. Armii Krajowej 84A, ul. Armii Krajowej 84DE, ul. Katowicka 31-33, ul. Jasna 82-100, ul. Armii Krajowej 84A docieplenie ścian <u>koszt: 1 533 180,05</u></p>	
		<p>ROK 2011 ul. Armii Krajowej 84, ul. Pomorska 16-28, ul. Katowicka 15-17 ocieplenie ścian <u>koszt: 1 483 488,44</u></p>	
		<p>ROK 2012 ul. Śląska 8, ul. Śląska 38, ul. Pomorska 2-14, ul. Wrzosowa 28-38, ul. Łowicka 11-19, ul. Armii Krajowej</p>	
		<p>84 bc, ul. 1-go Maja 9-13, ul. Kurpiowska 3, ul. Kurpiowska 4, ul. Kurpiowska 10, ul. Kaszubska 12 ocieplenie ścian <u>koszt: 7 383 656,00</u></p>	
		<p>Miejski Zarząd Nieruchomości</p>	
		<p>ROK 2009-2010 ul. Wrocławska, ul. Komuny Paryskiej 14, ul. Dworcowa 17A wymiana okien, remont instalacji c.o. termomodernizacja budynku <u>koszt: 191 802,46</u></p>	
		<p>ROK 2011 ul. Gagarina 112 docieplenie ścian <u>koszt: 155 815,75</u></p>	
		<p>ROK 2012 ul. Gagarina 110, Gagarina 108 docieplenie ścian <u>koszt: 314 149,77</u></p>	
		<p>SM Jas-Mos</p>	
		<p>ROK 2009 ul. Krasickiego 19, ul. Wieczorka 2-4, ul. Wiejska 13c, ul. Kusocińskiego 5-23, docieplenie ścian szczytowych; ul. Krasickiego 19 docieplenie budynku <u>koszt: 518 500,00</u></p>	
		<p>ROK 2010</p>	

		<p>ul. Pomorska 17-29, ul. Pomorska 31-43, ul. Pomorska 45-57, ul. Harcerska 1-3, ul. Harcerska 5-7, ul. Warmińska 1-13, ul. Pomorska 59-71, ul. Pomorska 73-85, ul. Warmińska 44-56, ul. Warmińska 16-28, ul. Warmińska 30-42, ul. Pomorska 17-29, ul. Pomorska 31-43, ul. Pomorska 45-57 stropodach koszt: 159 900,00</p>	
		<p>ROK 2011 ul. Pomorska 17-29, ul. Śląska 15, ul. Krasickiego 7, ul. Krasickiego 8 docieplenie ścian i stropów piwnic; ul. Pomorska 31-43, ul. Pomorska 45-57, ul. Ofiar Faszyzmu 2-10, ul. Wyspiańskiego 1-7 docieplenie ścian szczytowych; ul. Zielona 44-62, al. Jana Pawła 15 A-F, ul. Zielona 24-42, ul. Harcerska 2-4, ul. Miodowa 2-4, ul. Zielona 1-3, ul. Zielona 4-22, ul. Warmińska 2-14, ul. Zielona 5-7, ul. Kopernika 2-4, ul. Kopernika 11-13, ul. Kopernika 10-12, ul. Kopernika 6-8 docieplenie stropodachu koszt: 1 775 828,84</p>	
		<p>ROK 2012 ul. Kurpiowska 5-13, ul. Pomorska 31-43 docieplenie ścian i stropów piwnic; ul. Pomorska 45-57 docieplenie stropów piwnic; ul. Pomorska 59-71, ul. Pomorska 73-85, ul. Warmińska 1-13, ul. Warmińska 16-28, ul. Warmińska 2-14, ul. Warmińska 30-42, ul. Krasickiego 1 docieplenie ścian i stropów piwnic; ul. Kopernika 11-13, ul. Wieczorka 1-9, ul. Staszica 8, ul. Górnicza 40, ul. Górnicza 38, ul. Moniuszki 8-10, ul. Moniuszki 4-6, ul. Słoneczna 4-8, ul. Warmińska 44-56, ul. Kopernika 2-4, al. Jana Pawła II 15 A-F, ul. Słoneczna 10-18, ul. Krótka 2-6, ul. 1 Maja 2-8 docieplenie ścian koszt: 6 192 048,63</p>	
		<p>Urząd Miasta</p>	
		<p>2013 Publiczne Przedszkole nr 21 Remont instalacji centralnego ogrzewania -10500 zł</p>	
		<p>Publiczne Przedszkole nr 26</p>	

		<p>Wymiana stolarki okiennej- 26 000 zł Publiczne Przedszkole nr 8 Remont instalacji centralnego ogrzewania – 28 766 zł Publiczne Przedszkole nr 5 Remont instalacji centralnego ogrzewania -17 405 zł Publiczne Przedszkole nr 20 Remont instalacji centralnego ogrzewania -26 864 zł Wymiana drzwi do kotłowni i inne roboty - 12 599zł Publiczne Przedszkole nr 6 Wymiana kaloryferów i drzwi- 24 000 zł. Publiczne Przedszkole nr 13 Wymiana drzwi-4674 zł Publiczne Przedszkole nr 15, 18, 21, 24 – Wymiana kaloryferów-54 300 zł Publiczne Przedszkole 16- Wymiana drzwi i okien do piwnicy -2 830 zł SP nr 5 – docieplenie ściany i wymiana drzwi- 4500 zł SP 12-wyminan drzwi-34 870 zł SP nr 19-Wymina okien i drzwi zewn. -70 290 zł SP nr 12- wymiana kaloryferów i zaworów termoregulacyjnych-10.000zł ZS nr 1- wymiana drzwi-56 835 zł ZS nr 3 – docieplenie dachu – 46255 zł ZS nr 2 –kompleksowa termomodernizacja – 2.570 000 zł</p> <p>2011-2012 Gimnazjum nr 8 ocieplenie stropodachów, wykonanie nowego pokrycia dachowego wraz z obróbkami i rynnami koszt: 188 012,77; ZS nr 2 ocieplenie dachów , wymiana pokrycia dachowego wraz z obróbkami, docieplenie ścian, montaż rynien i rur spustowych koszt: 2 264 103,91 SP nr 17 ocieplenie ścian i stropodachu sali gimnastycznej</p>	
--	--	---	--

		<p>koszt: 67 475,89 ZS nr 12 wymiana okien i drzwi zewnętrznych, ocieplenie ścian i poddaszy, wymiana pokrycia dachowego, montaż rynien i rur spustowych koszt: 858 720,31 PP nr 8, docieplenie ścian i stropu koszt: 332 680,77 docieplenie ścian zewnętrznych – 171 017,64 zł PP nr 21 docieplenie ściany frontowej koszt: 36 899,00 docieplenie ścian zewnętrznych , ocieplenie stropodachu wraz z wymiana pokrycia dachowego – 162 454,01 zł PP 7 –wymiana kotła na paliwo stałe na bezobsługowy kocioł gazowy z przebudową kotłowni – 52 499 zł PP 14 ocieplenie dachu koszt: 69 126,00 wymiana drzwi – 7000 zł PP 5 docieplenie stropodachu koszt: 65 800,00 PP 20 – docieplenie ścian zewnętrznych styropianem oraz wymiana stolarki okiennej i drzwiowej – 174 989,53 zł PP 18 – termomodernizacja budynku, docieplenie ścian zewnętrznych oraz ocieplenie stropodachu- 210 582,54zł PP 16- wymiana okien -34 500 zł PP 26 – koszt inwestycji – 20 000 zł PP 14 –wymiana okien-15 000 zł PP 17-wymiana okien-8000 zł PP 24 –wymiana drzwi głównych- 9 800 zł PP 15 -wymiana okien -10 000 zł</p>	
		Szkoły	
		ROK 2009 wymiana drzwi, okien Koszt: 1 593 541,76	
		ROK 2010	

		wymiana drzwi, okien, stropodachy koszt: <u>1 382 818,59</u>	
		Przedszkola	
		ROK 2010 wymiana drzwi, okien koszt: <u>595 100,00</u>	
		PP nr 8, PP nr 8 ocieplenie ścian i stropu koszt: 332 680,77	
		PP nr 21 docieplenie ściany frontowej koszt: 36 899,00	
		PP 14 docieplenie dachu koszt: 69 126,00	
		PP 5 docieplenie stropodachu koszt: 65 800,00	
		KM PSP	
		ROK 2009 docieplenie budynku koszt: <u>300 856,00</u>	
Spółdzielnia mieszkaniowa „JAS-MOS”			
<i>Jastrzębie-Zdrój zasoby S.M. „JAS- MOS”</i>	-	<i>Spółdzielnia w swoich zasobach posiada 110 budynków mieszkalnych na terenie miasta Jastrzębie Zdrój. W 104 budynkach ocieplono stropodachy lub dachy (styropapą), elewacje 65 budynków ocieplono kompleksowo, a 26 częściowo (ściany szczytowe lub część elewacji), stropy piwnic ocieplono w 19 budynkach. Stolarka okienna w mieszkaniach wymieniona jest w 80÷100 % w poszczególnych budynkach, stolarkę okienną na klatkach schodowych wymieniono w 98 budynkach, okienka piwniczne w 90 budynkach a 109 budynkach wymieniono drzwi wejściowe. W</i>	<i>Spółdzielnia w całości swoich zasobów wymienia oprawy oświetleniowe oraz źródła światła na energooszczędne, uwzględniając działanie tych opraw uzależnione od ruchu i oświetlenia dziennego. Dotychczas wymieniono 1413 szt. opraw, co stanowi ok. 33% wszystkich opraw oświetleniowych w zasobach Spółdzielni. W wymienianych oprawach zastosowano technologię LED z połączeniem czujników zmierzchowych i ruchu.</i>

		<p><i>jednym budynku wymieniono instalację C.O. (rurarz, grzejniki, węzeł cieplny) a w wszystkich budynkach zmodernizowano instalację C.O. poprzez montaż zaworów regulacji podpionowej i montaż przygrzejnikowych zaworów termostatycznych.</i></p> <p><i>W latach 2007-2013 ocieplono kompleksowo elewacje 26 budynków, ocieplono ściany szczytowe lub część elewacji 22 budynków, ocieplono stropodachy 24 budynków oraz stropy piwnic 19 budynków. Koszt tych robót wyniósł 12.965.000,00 zł. W okresie tym wymieniono stolarkę okienną na kl. schodowych 5 budynków, wymieniono okienka piwniczne w 62 budynkach i wymieniono drzwi wejściowe w 42 budynkach. Koszt tych robót wyniósł 788.000,00 zł. Ponadto w okresie tym przeznaczono kwotę 523.000,00 zł na wymianę stolarki okiennej w mieszkaniach. Wymieniono instalację C.O. w 1 budynku (rurarz, grzejniki, węzeł cieplny) a koszt tych robót wyniósł 120.000,00 zł</i></p>	
Spółdzielnia Mieszkaniowa „NOWA”			
Jastrzębie-Zdrój	BRAK	<p><i>Termomodernizacja budynków mieszkalnych obejmuje docieplenie ściany lub ścian frontowych budynku, docieplenie stropodachów oraz regulację c.o. Zakres prac uzależniony jest od założeń przewidzianych w audycie oraz od środków finansowych.</i></p> <p><i>Remonty wykonane i planowane:</i></p> <p><i>(rok / ilość budynków/ wydatkowane lub planowane środki)</i></p> <p><i>2008 – 3 budynki – 3 830 000,00</i></p> <p><i>2009 – 3 budynki – 865 000,00</i></p>	<p><i>W Spółdzielni od 2012 roku sukcesywnie następuje wymiana opraw oświetleniowych na klatkach schodowych i przejściach na energooszczędne z czujnikiem ruchu i żarówkami LED-owymi.</i></p> <p><i>Corocznie wykonywana jest modernizacja na kilku budynkach. Dalsze plany uzależnione są od środków finansowych. Docelowo Spółdzielnia chce zmodernizować oświetlenie na całych swoich zasobach.</i></p>

		<p>2010 – 1 budynek - 710 000</p> <p>2011 – 2 budynki – 1 030 000,00</p> <p>2013 – 4 budynki – 2 300 000,00</p> <p>2014 – 1 budynek – 1 100 000,00</p> <p>2015 – 6 budynków – 2 700 000,00</p> <p>2016 – 1 budynek – 120 000,00</p> <p><i>Powyższe budynki zostały już wytypowane do realizacji. Docelowo Spółdzielnia w miarę możliwości finansowych planuje termomodernizację całych swoich zasobów.</i></p>	
<p>Miejski Zarząd Nieruchomości</p> <p><i>Jastrzębie - Zdrój</i></p>			
	<p><i>I. Budynki mieszkalne</i></p>		
<i>Jastrzębie - Zdrój</i>	1. Żeromskiego 7	Termomodernizacja budynku w zakresie docieplenia ścian szczytowych i osłonowych (okiennych) styropianem, docieplenia stropodachu styropapą. (2014)	120 890,40
	2. Wyspiańskiego 2	Termomodernizacja budynku w zakresie docieplenia ścian szczytowych i osłonowych (okiennych) styropianem, docieplenia stropodachu styropapą. (2014)	152 823,93

	3. Wyspiańskiego 4	Termomodernizacja budynku w zakresie docieplenia ścian szczytowych i osłonowych (okiennych) styropianem, docieplenia stropodachu styropapą. (2014)	146 893,02
	4. Wyspiańskiego 6	Termomodernizacja budynku w zakresie docieplenia ścian szczytowych i osłonowych (okiennych) styropianem, docieplenia stropodachu styropapą. (2014)	153 000,00
	5. Moniuszki 12	Termomodernizacja budynku w zakresie docieplenia ścian szczytowych i osłonowych (okiennych) styropianem, docieplenia stropodachu styropapą. (2014)	163 000,00
	6. Gagarina 116	Termomodernizacja ścian zewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej. (2015 – 2017)	620 000,00
	7. Śląska 27-29-31	Termomodernizacja zaplanowana do etapowej realizacji: I etap – docieplenie ścian szczytowych; II etap – docieplenie stropodachu; III etap – ściany osłonowe (okienne) wraz z wykonaniem kablowej telewizji zbiorczej, IV etap – ściany loggii. (2015 – 2018)	586 100,00
	8. Śląska 33-35-37		628 500,00
	9. Bednorza 8-10	Wykonanie docieplenia ścian szczytowych w zakresie zerwania istniejącego pokrycia i wykonania docieplenia metodą lekką, mokrą. (2014)	59 998,49
	<i>II. Budynki użytkowe</i>		

1. Jasna 1 A (pawilon handlowy)	Termomodernizacja obiektu, zainstalowanie systemu solarnego, modernizacja instalacji c.o., wymiana oświetlenia oraz uzupełnienie i zintegrowanie wszystkich systemów w jeden system umożliwiający zdalne sterowanie i nadzorowanie pracy. (2018 - 2020)	1 800 000,00
2. Szkolna 5	Wymiana wszystkich instalacji w obiekcie, wymiana stolarki otworowej, zainstalowanie systemu wentylacji z odzyskiem ciepła (rekuperacji), zainstalowanie systemu solarnego, zabudowanie układu telemetrii sterowniczej wraz z automatyką pogodową, wykonanie i zintegrowanie wszystkich systemów w jeden system umożliwiający zdalne sterowanie i nadzorowanie pracy. (2015 - 2016)	10 000 000,00
3. Wrzosowa 4-8-12 (pawilon handlowy)	Termomodernizacja obiektu, zainstalowanie systemu wentylacji z odzyskiem ciepła (rekuperacji), zainstalowanie systemu solarnego, wymianę oświetlenia oraz uzupełnienie i zintegrowanie wszystkich systemów w jeden system umożliwiający zdalne sterowanie i nadzorowanie pracy. (2017 - 2019)	10 000 000,00
4. Dworcowa 17 A (Policja)	Termomodernizacja obiektu, zainstalowanie systemu wentylacji z odzyskiem ciepła (rekuperacji), zainstalowanie systemu solarnego, wymiana oświetlenia, remont kotłowni węglowej na gazową, uzupełnienie i zintegrowanie wszystkich systemów w jeden system umożliwiający zdalne sterowanie i nadzorowanie pracy. (2015 - 2017)	286 000,00
5. Dworcowa 17 E (budynek socjalny)	Termomodernizacja ścian zewnętrznych obiektu, zainstalowanie systemu wentylacji z odzyskiem ciepła (rekuperacji), zainstalowanie systemu solarnego, zabudowanie układu telemetrii sterowniczej wraz z automatyką pogodową, uzupełnienie i zintegrowanie wszystkich systemów w jeden system, umożliwiający zdalne sterowanie i nadzorowanie pracy. (2015 - 2017)	256 000,00
6. Dworcowa 17 E (budynek biurowy)	Termomodernizacja (części magazynowej budynku), zainstalowanie systemu solarnego, wymianę oświetlenia, uzupełnienie i zintegrowanie wszystkich systemów w jeden	200 000,00

		system umożliwiający zdalne sterowanie i nadzorowanie pracy. (2017 - 2019)	
	7. Gagarina 130 (OSP)	Zainstalowanie systemu wentylacji z odzyskiem ciepła (rekuperacji), zainstalowanie systemu solarnego, zabudowanie układu telemetrii sterowniczej wraz z automatyką pogodową, wymiana oświetlenia, uzupełnienie i zintegrowanie wszystkich systemów w jeden system umożliwiający zdalne sterowanie i nadzorowanie pracy. (2016 - 2018)	200 000,00
	8. Rostków 7 (OSP)	Modernizacja instalacji c.o, zmiana ogrzewania węglowego na gazowe, zainstalowanie systemu wentylacji z odzyskiem ciepła (rekuperacji), zainstalowanie systemu solarnego, zabudowanie układu telemetrii sterowniczej wraz z automatyką pogodową, wymiana oświetlenia, uzupełnienie i zintegrowanie wszystkich systemów w jeden system umożliwiający zdalne sterowanie i nadzorowanie pracy. (2018 - 2020)	291 000,00
	9. Cieszyńska 101, 101A (OSP, Dom Sołecki)	Termomodernizacja budynku z zastosowaniem technologii dociepleń dla obiektów zabytkowych (dla DS), poprzez zainstalowanie systemu wentylacji z odzyskiem ciepła (rekuperacją), zabudowanie układu telemetrii sterowniczej, modernizację instalacji c.o. wraz z remontem kotłowni węglowej na kotłownię gazową, zainstalowanie systemu solarnego, uzupełnienie i zintegrowanie wszystkich systemów w jeden system umożliwiający zdalne sterowanie i nadzorowanie pracy. (2015 - 2017)	1 973 428,85
	10. K. Paryskiej 14, 16 (Przychodnia, OSP)	Termomodernizacja pozostałych dwóch ścian obiektu (dla OSP), zainstalowanie systemu wentylacji z odzyskiem ciepła (rekuperacji), zainstalowanie systemu solarnego, wymianę oświetlenia, remont kotłowni węglowej na gazową, uzupełnienie i zintegrowanie wszystkich systemów w jeden system umożliwiający zdalne sterowanie i nadzorowanie pracy. (2015 - 2017)	941 176,47
Jastrzębie-Zdrój	Nie dotyczy	j. n.	Nie dotyczy
Dotychczasowe działania z zakresu termomodernizacji (lata 2007 - 2014)			
<i>Lp.</i>	<i>Zakres prowadzonej termomodernizacji</i>		<i>Kwota</i>
<i>I. Budynki mieszkalne Gminne</i>			

1.	ul. Armii Krajowej: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 9 300,92 zł 2. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 13 252,87 zł	22 553,79
2.	ul. Gagarina: 1. Termomodernizacja ścian zewnętrznych metodą „lekką-mokrą” z zastosowaniem płyt styropianowych: 469 965,52 zł 2. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 49 121,14 zł 3. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 26 946,98 zł	546 033,64
3.	ul. Pszczyńska: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 48 410,52 zł 2. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 50 979,13 zł	99 389,65
4.	ul. Stodoły: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 1 386,04 zł 2. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 39 976,42 zł	41 362,46
5.	ul. Moniuszki: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 14 399,19 zł 2. Regulacja instalacji centralnego ogrzewania: 23050,00 zł 3. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 5 147,76 zł	42 596,95
6.	ul. Wypiańskiego: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 11 681,09 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatkach schodowych i w pomieszczeniach piwnicznych: 4 750,00 zł 3. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 56 373,63 zł	72 804,72
7.	ul. Żeromskiego: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 18 821,75 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 14 930,00 zł 3. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 18 791,21 zł	52 542,96
8.	ul. Kościelna: 1. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 5 147,75 zł	5 147,75
Razem:		882 431,92
<i>II. Budynki mieszkalne – Wspólnoty Mieszkaniowe</i>		
1.	ul. Szarych Szeregów: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 159 280,33 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatkach schodowych i pomieszczeniach piwnicznych oraz drzwi wejściowych do budynku: 138 228,98 zł 3. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej, montaż zaworów termostatycznych: 33 550,00 zł	331 059,31

2.	ul. Broniewskiego: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 24 583,36 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 46 818,70 zł 3. Montaż zaworów termostatycznych: 31 398,56 zł	102 800,62
3.	ul. Kościuszki: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 23 839,71 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 41 614,39 zł	65 454,10
4.	ul. Hanki Sawickiej: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 15 675,68 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 72 819,41 zł 3. Montaż zaworów termostatycznych: 14 984,89 zł	103 479,98
5.	ul. Żeromskiego: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 179 485,42 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 56 589,44 zł	236 074,86
6.	ul. 1 Maja: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 15 320,78 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 29 018,76 zł 3. Montaż zaworów termostatycznych: 1 119,38 zł	45 458,92
7.	ul. Piastów: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 58 479,76 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 61 207,01 zł 3. Montaż zaworów termostatycznych: 7 704,00 zł	127 390,77
8.	ul. Brzechwy: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 33 013,88 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 56 974,47 zł 3. Montaż zaworów termostatycznych: 30 850,00 zł	120 838,35
9.	ul. Kopernika: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 20 697,97 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 17 700,00 zł	38 397,97
10.	ul. Bednorza: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 39 648,59 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 23 000,00 zł	62 648,59
11.	ul. Dunikowskiego: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 25 070,95 zł	59 788,01

	2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 34 717,06 zł	
12.	ul. Moniuszki: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 88 956,73 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 54 379,01 zł 3. Montaż zaworów termostatycznych: 17 710,09 zł	161 045,83
13.	ul. Morcinka: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 108 616,86 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 79 474,13 zł 3. Montaż zaworów termostatycznych: 22 340,77 zł	243 431,76
14.	ul. Wypiańskiego: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 125 559,09 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 73 000,00 zł 3. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 16 000,00 zł	214 559,09
15.	ul. Truskawkowa: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 50 515,95 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 24 000,00 zł	74 515,95
16.	ul. Miodowa: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 16 240,52 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 43 870,68 zł	60 111,20
17.	ul. Śląska: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 78 666,55 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 44 025,46 zł	122 692,01
18.	ul. Poznańska: 1. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 31 937,30 zł 2. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 21 000,00 zł	52 937,30
19.	ul. Karola Miarki: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 45 559,23 zł 2. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz drzwi wejściowych do budynku: 25 463,32 zł 3. Remont dachu wraz z dociepleniem styropapą: 90 700,00 zł	161 722,55
20.	os. 1000 – lecia: 1. Wymiana stolarki okiennej w lokalach mieszkalnych: 21 281,50 zł	21 281,50
Razem:		2 405 688,67

<i>III. Budynki użytkowe</i>		
1.	ul. 1 Maja: 1. Wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej oraz witryn do budynku: 102 687,94 zł 2. Remont instalacji centralnego ogrzewania: 25 930,00 zł 3. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 17 229,54 zł	145 847,48
2.	ul. Zdrojowa: 1. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 12 500,00 zł	12 500,00
3.	ul. Cieszyńska: 1. Remont instalacji centralnego ogrzewania wraz z wymianą kotła węglowego: 30 584,90 zł	30 584,90
4.	ul. Dworcowa: 1. Docieplenie ścian zewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i wejściowej oraz remont instalacji centralnego ogrzewania wraz z wymianą kotła gazowego: 121 412,82 zł 2. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 6 498,26 zł	127 911,08
5.	ul. Jasna 1A: 1. Częściowa wymiana witryn i stolarki drzwiowej: 78 102,18 zł 2. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 24 457,02 zł	102 559,20
6.	ul. Krakowska: 1. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 10 128,19 zł	10 128,19
7.	ul. Mazowiecka: 1. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 12 200,00 zł	12 200,00
8.	ul. Witczaka: 1. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 32 504,51 zł	32 504,51
9.	ul. Wrzosowa: 1. Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej: 279 515,47 zł 2. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 12 200,00 zł	391 715,47
10.	ul. Zielona: 1. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 50 543,37 zł	50 543,37
11.	ul. Gagarina: 1. Przebudowa kotłowni wraz z remontem instalacji c. o . w zakresie zmiany instalacji z węglowej na gazową: 88 758,76 zł	88 758,76
12.	ul. Komuny Paryskiej: 1. Wymiana drzwi zewnętrznych, grzejników i zaworów grzejnikowych wraz z modernizacją instalacji zabezpieczającej układ grzewczy: 15 651,38 zł	64 717,18

	2. Docieplenie stropodachu wełną mineralną oraz częściowe ocieplenie elewacji: 37 000,00 zł 3. Zabudowa układu telemetrii sterowniczej: 12 065,80 zł		
13.	ul. Sybiraków: 1. Wymiana wkładów szyb zespolonych: 62 000,00 zł	62 000,00	
14.	ul. Piastów: 1. Wymiana witryn: 49 075,72 zł	49 075,72	
15.	ul. Szarych Szeregów: 1. Wymiana witryn: 66 304,56 zł	66 304,56	
16.	os. 1000 - lecia: 1. Wymiana witryn: 6 710,00 zł	6 710,00	
Razem:		1 390 711,98	
Urząd Miasta – Wydział Infrastruktury Komunalnej i Inwestycji	– nie przeprowadzono działań z powyższego zakresu	<p><i>W latach 2007 – 2013 Miasto Jastrzębie-Zdrój wykorzystało 11,740 tys. zł na termomodernizację. Została ona przeprowadzona całościowo bądź częściowo, łącznie w 31 placówkach oświatowych. Prace obejmowały: wymianę stolarki okiennej, wymianę stolarki drzwiowej, ocieplenie ścian, ocieplenie i wymianę pokrycia dachów, wymianę źródła ciepła z węglowego na gazowe wraz z wymianą lub regulacją instalacji c.o., założenie zaworów regulacyjnych podpionowych.</i></p> <p><i>W chwili obecnej trwają prace związane m.in. z termomodernizacją placówki oświatowej, z terminem zakończenia w sierpniu 2014 r.</i></p>	<p><i>Od 2007 roku zabudowano 953 nowe oprawy sodowe w tym 173 z redukcją mocy.</i></p> <p><i>Na dzień dzisiejszy na całym mieście posiadamy zamontowane oprawy sodowe.</i></p> <p><i>6958 opraw sodowych.</i></p>
	-	<p><i>Przygotowana jest dokumentacja budowlana termomodernizacji budynku Szkoły Podstawowej nr 17 w zakresie między innymi docieplenia stropu, docieplenia ścian zewnętrznych i przyziemia, wymianę grzejników c.o. oraz instalacji c.o. Planowane jest rozszerzenie dokumentacji o projekt wymiany źródła ciepła i</i></p>	-

		<p>zamianę istniejącego kotła węglowego na kocioł gazowy. Planuje się również rozbudowę Szkoły Podstawowej nr 1 na potrzeby przeniesienia Publicznego Przedszkola nr 7 wraz z wymianą źródła ciepła z kotłowni węglowej na gazową. Realizacja inwestycji w latach 2015-17.</p>	
	<p>W roku 2011 przeprowadzono instalację pompy ciepła w Szkole Podstawowej nr 19 w Jastrzębiu-Zdroju. Pompa typu powietrze-woda o mocy 0,43 KW zasila piony sanitariatów uczniowskich w c.w.u. Koszt zakupu i instalacji urządzenia wyniósł 40 800 zł.</p> <p>W roku 2011 zainstalowano również w budynkach Publicznego Przedszkola nr 6, Publicznego Przedszkola nr oraz Publicznego Przedszkola nr 26 pomp ciepła (3,5 kW każda) wraz z instalacją solarną (15 m² w każdej z placówek) do ogrzewania c.w.u. Koszt inwestycji wyniósł odpowiednio 35 760, 49 240, 40 000 zł</p>	<p>W latach 2007-2013 przeprowadzono wymianę stolarki okiennej i drzwiowej w budynkach oświatowych na łączną kwotę 826 712 zł., W wyniku prowadzonych przez kilka lat inwestycji zdecydowana większość placówek oświatowych została zabezpieczona przed stratami ciepła poprzez okna i drzwi. Ponad 95 % wszystkich okien w placówkach oświatowych ma współczynnik 1,1 lub niższy. Przeprowadzono także wymianę instalacji centralnego ogrzewania na kwotę 456 207zł, w tym wymieniono grzejniki , rury, wymienniki ciepła oraz zainstalowano zawory termoregulacyjne. Przeprowadzono również termomodernizację budynków PP 5 (dach), PP 8 (dach i ściany zewnętrzne), PP 13 (dach i ściany zewnętrzne), PP 15 (ściany przyziemia podczas odwodnienia), PP 18 (dach i ściany zewnętrzne), PP 20 (ściany zewnętrzne), PP 21 (dach i ściany zewnętrzne). Łączna kwota na zadanie termomodernizacji obiektów oświatowych wraz z mniejszymi pracami oraz projektami budowlanymi do inwestycji w latach 2007-2013 wyniosła 1 136 049 zł. Pozostało do docieplenia 30 budynków oświatowych w całości oraz 10 budynków wymagających dokończenia prac wykonanych w częściach lub etapami. W większości budynków oświatowych należy zmniejszyć straty ciepła przez regulację temperaturową (automatykę pogodową) zapobiegająca konieczności nadmiernego</p>	<p>Nie dotyczy placówek oświatowych.</p>

		wietrzenia przegrzanych pomieszczeń.	
Jejkowice	<p>Urząd Gminy był organizatorem spotkania mieszkańców z przedstawicielami Programu „Słoneczna Gmina” dotyczącego dofinansowania do zakupu i instalacji kolektorów słonecznych dla indywidualnych odbiorców, następnie urząd udzielał informacji o możliwości uzyskania ww. dofinansowania.</p> <p>Podjęto również działania mające na celu pozyskanie dofinansowania w ramach RIT.</p>	<p>Urząd zlecił wykonanie dwóch audytów energetycznych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Termomodernizacja budynku sportowo – kulturalnego w Jejkowicach, 2. Audyt budynku szkolnego. 	<p>W toku jest inwestycja związana z wymianą opraw oświetleniowych na oprawy energooszczędne. Stare oprawy zostaną wymienione na oprawy sodowe – w ilości 226 szt.</p>
Kornowac	<p><u>Działania na obiektach publicznych:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Montaż instalacji solarnej w budynku Przedszkola Publicznego w Pogrzebieniu – łączna powierzchnia kolektorów: 7,53 m² (2013 r.); • Montaż instalacji solarnej w budynku Przedszkola Publicznego w Łąncach – łączna powierzchnia kolektorów: 12,57 m² (2010 r.) <p>W okresie 2014-2015 planowany montaż instalacji solarnych na budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Kobyli.</p> <p><u>Brak danych na temat działań z zakresu OZE w budynkach prywatnych.</u></p>	<p><u>Działania na obiektach publicznych (8 obiektów):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Budynek Domu Kultury (obecnie GOK) i OSP w Łąncach – termomodernizacja obejmująca wymianę stolarki okiennej, ocieplenie stropodachu i ścian zewnętrznych, wymianę źródła ciepła (2009 r., koszt brutto: 263 971,66 PLN) • Budynek Szkoły Podstawowej w Kobyli – termomodernizacja obejmująca wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie ścian zewnętrznych, wymiana źródła ciepła (2007 r., koszt brutto: 216 792,48 PLN); <ul style="list-style-type: none"> • Budynek Szkoły Podstawowej w Pogrzebieniu – termomodernizacja obejmująca wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie stropodachu i ścian zewnętrznych, wymiana źródła ciepła (2010 r., koszt brutto: 590 602,52 PLN); • Budynek Domu Kultury w Pogrzebieniu – termomodernizacja obejmująca wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie stropodachu i ścian zewnętrznych, wymiana źródła ciepła (2010 r., koszt brutto: 238 082,86 PLN); • Budynek Domu Kultury (obecnie GOK) w Kobyli – termomodernizacja obejmująca wymianę stolarki okiennej, ocieplenie stropodachu i ścian zewnętrznych (2009 r., koszt brutto: 315 606,87 PLN); • Budynek Domu Kultury (obecnie GOK) i OSP w Rzuchowie – termomodernizacja obejmująca wymianę stolarki okiennej, 	<p><u>Działania na obiektach publicznych:</u> nie podejmowano działań w tym zakresie. Do wymiany nadaje się całe oświetlenie w obiektach publicznych gminy Kornowac. <u>Brak danych na temat działań z zakresu energooszczędnego oświetlenia w budynkach prywatnych.</u></p>

		<p>ocieplenie ścian zewnętrznych, (2009 r., koszt brutto: 89 230,91 PLN);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budynek Szkoły Podstawowej w Rzuchowie – termomodernizacja obejmująca wymianę stolarki okiennej, ocieplenie stropodachu i ścian zewnętrznych (2009 r., koszt brutto: 210 511,98 PLN); • Budynek Przedszkola Publicznego w Kornowacu – termomodernizacja obejmująca wymianę stolarki okiennej, ocieplenie stropodachu i ścian zewnętrznych (2010 r., koszt brutto: 78 049,16 PLN); <p>Budynki publiczne planowane do objęcia pracami termomodernizacyjnymi w okresie 2014-2020: budynek A Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Kobyli (m.in. docieplenie ścian, dachu), budynek B Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Kobyli (m.in. docieplenie dachu), budynek Gimnazjum Publicznego w Kornowacu (m.in. wymiana stolarki okiennej, wymiana źródła ciepła). <u>Brak danych na temat termomodernizacji i wymiany źródeł ciepła w budynkach prywatnych.</u></p>	
Krzanowice	<p>Opis wykorzystania np. biogazu, pomp ciepła, instalacji solarnych, fotowoltaicznych itp. (można podać ilość instalacji, rodzaje obiektów-publiczne, prywatne, powierzchnie paneli solarnych itp.) – z informacji jakie Gmina posiada, na terenie gminy funkcjonuje jedna pompa ciepła prywatna oraz kilkadziesiąt instalacji solarnych prywatnych oraz jedna instalacja solarna na potrzeby c.w.u na budynku Zespołu Szkół w Wojnowicach należącym do Gminy Krzanowice.</p>	<p>Opis działań w zakresie termomodernizacji. Wskazać działania na budynkach publicznych i prywatnych oddzielnie. Wskazać skalę działań tj. kwotę środków przeznaczonych na termomodernizację, ilość budynków publicznych poddanych całościowej lub częściowej termomodernizacji, zakres prowadzonej termomodernizacji tj. wskazanie co obejmowały prace(wymiana dachu, stolarki okiennej, ocieplenia, wymiana źródła ciepła wraz z instalacją lub bez)ilość budynków publicznych nie poddanych dotychczas termomodernizacji ilość domów, w których dokonano wymiany źródeł ciepła.- Działania w zakresie termomodernizacji obiektów publicznych należących do Gminy Krzanowice obejmowały wymiany dachów, stolarki okiennej, wykonanie dociepleń ścian, wymiana źródeł ciepła w raz z instalacją w latach 1999-2014 min.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wymiana starych pieców na piece ekologiczne we wszystkich szkołach, budynku Urzędu 	<p>Opis działań dotyczących wymiany opraw oświetleniowych, ilość zakupionych opraw w stosunku do ilości wszystkich opraw. Wskazanie ilości opraw, które pozostają do wymiany. Opis zastosowanych technologii. (LED, sodowe itp.) – wymiana 100% opraw oświetleniowych na terenie Gminy Krzanowice - lampy sodowe.</p>

		<p>Miejskiego w Krzanowicach, w budynku Ośrodka Zdrowia</p> <p>2. Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół w Krzanowicach</p> <p>3. Termomodernizacja Domu Kultury w Krzanowicach</p> <p>4. Termomodernizacja Sali gimnastycznej w Borucinie</p> <p>5. Termomodernizacja budynku wielorodzinnego Bojanów ul. Polna</p> <p>6. Termomodernizacja budynku wielofunkcyjnego w Krzanowicach ul. Cegielniana</p> <p>7. Termomodernizacja Domu Kultury w Bojanowie</p> <p>Na ogólną kwotę ok. 4 mln zł</p> <p>Działania Gminy Krzanowice w budynkach prywatnych – wymiana 87 starych źródeł ciepła na nowoczesne piece ekologiczne w ramach Programu obniżania niskiej emisji na terenie Gminy Krzanowice na kwotę ok. 1 mln zł</p>											
Krzyżanowice	<p>Do 31.12.2013r. wykonano 85 instalacji solarnych na obiektach prywatnych</p>	<p>Do 31.12.2013 wykonano 220 wymian pieców w obiektach prywatnych</p> <p>I. „Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Ogólnokształcących przy ulicy Łąkowej 12 w Krzyżanowicach.”</p> <p>Koszt inwestycji: 1.442.257,25</p> <table border="1"> <tr> <td>WFOŚiGW pożyczka</td> <td>729.804,00</td> </tr> <tr> <td>WFOŚiGW dotacja</td> <td>326.463,00</td> </tr> <tr> <td>WFOŚiGW umorzenie pożyczki nr 285/2007/35/OA/po/P</td> <td>269.222,40</td> </tr> <tr> <td>Środki GFOŚiGW</td> <td>77.483,85</td> </tr> <tr> <td>Środki własne gminy</td> <td>39.284,00</td> </tr> </table> <p>1. Prace ogólnobudowlane w obrębie źródła ciepła: skucie starych tynków i okładzin oraz drzwi, zabudowanie kanalizacji (studzienka, kratki i przewody), wykonanie fundamentów pod kotły, wykucie otworów wentylacyjnych, wykonanie wylewki wyrównujących, montaż drzwi wejściowych ppoż.(2 szt.), roboty wykończeniowe (powłoki malarskie, okładziny - płytki ściennie i podłogowe), zabezpieczenie ppoż.</p> <p>2. Montaż kolektorów słonecznych 8 szt.,</p>	WFOŚiGW pożyczka	729.804,00	WFOŚiGW dotacja	326.463,00	WFOŚiGW umorzenie pożyczki nr 285/2007/35/OA/po/P	269.222,40	Środki GFOŚiGW	77.483,85	Środki własne gminy	39.284,00	Brak
WFOŚiGW pożyczka	729.804,00												
WFOŚiGW dotacja	326.463,00												
WFOŚiGW umorzenie pożyczki nr 285/2007/35/OA/po/P	269.222,40												
Środki GFOŚiGW	77.483,85												
Środki własne gminy	39.284,00												

producent typ ES1H/2 firmy Ensol 2 o łącznej powierzchni 16 m² wraz z automatyką, sterownik temp., grupa pompowa, grupa bezpieczeństwa.

3. Docieplenie ścian metodą suchą - mokrą wg systemu BOLIX przy pomocy (styropianu) o grubości 12 cm, 6 cm - powierzchnia docieplana F=2317,72 m² - zakup i montaż

4. Docieplenie stropodachów przy pomocy granulatu z wełny mineralnej o grubości 18 cm - powierzchnia docieplana F= 1 022,4 m² - zakup i montaż

II. „Termomodernizacja budynku przedszkola w Krzyżanowicach przy ul. Wyzwolenia 1”
Koszt inwestycji: 506.759,53

WFOŚiGW dotacja	196.008,00
WFOŚiGW dotacja	153.519,00
Środki własne – budżet gminy	157.232,53

1. Zakup i montaż urządzeń technologicznych kotłowni (w tym kotła opalanego gazem – firmy Viessmann Vitodens 200-W o mocy 73 kW - liczba sztuk -1) wraz z robotami elektrycznymi , ogólnobudowlanymi i demontażowymi w obrębie źródła ciepła oraz rozruchem technologicznym.

2. Zakup i montaż grzejników firmy PURMO typu dwupłytkowego wraz z zakupem i montażem zaworów i głowic termostatycznych o śr. nominalnej 15 mm firmy Oventrop

3. Zakup i montaż grzejników firmy PURMO typu dwupłytkowego wraz z zakupem i montażem zaworów i głowic termostatycznych o śr. nominalnej 15 mm firmy Oventrop

4. Zakup i montaż pozostałych materiałów koniecznych do budowy instalacji c.o. (rury, kształtki, armatura, nypły redukcyjne, izolacje) oraz roboty elektryczne w obrębie instalacji c.o.

5. Prace ogólnobudowlane wraz z pracami demontażowymi wewnętrznej instalacji c.o.– modernizacja instalacji c.o. (zamurowania, przebicia, tynkowanie, malowanie), próby szczelności oraz regulacja instalacji c.o.

6. Docieplenie ścian metodą lekką typu Kreisel– materiał styropian EPS 70 grubość 12, 10 cm -

		<p>powierzchnia docieplana F = 638,7 m² - zakup i montaż</p> <p>7. Docieplenie ścian piwnicy metodą lekka typu Kreisel, styropian EPS 200 grubość 8 cm – powierzchnia docieplenia F = 83,2 m²</p> <p>8. Docieplenie stropu nad ostatnią kondygnacją bez warstwy wyrównującej – materiał wełna mineralna grubość 18 cm - powierzchnia docieplana F = 470,732 m² - zakup i montaż</p> <p>9. Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej na stolarkę okienną PVC o współczynniku przenikania ciepła 1,1 W/m²K - łączna powierzchnia wymienianej stolarki F = 147,091 m²</p> <p>10. Roboty ziemne i rozbiórkowe związane z dociepleniem ścian piwnic (rozebranie chodników, założenie opaski) oraz prace związane z dociepleniem ścian zewnętrznych (obróbki blacharskie, rynny, rury spustowe, instalacja uziemiająca i odgromowa, osadzenie drobnych elementów na elewacji po dociepleniu)</p> <p>III. „Termomodernizacja budynku przedszkola w Tworkowie przy ul. Polnej 3” Koszt inwestycji: 855.018,63</p> <table border="1" data-bbox="1191 855 1624 1026"> <tr> <td>WFOŚiGW dotacja</td> <td>278.665,00</td> </tr> <tr> <td>WFOŚiGW pożyczka</td> <td>175.857,00</td> </tr> <tr> <td>Budżet gminy – środki własne</td> <td>400.496,63</td> </tr> </table> <p>1. Zakup i montaż urządzeń technologicznych kotłowi (w tym kotła wodnego opalanego gazem) – firmy Viessmann typu Vitodens 200 W o mocy 72,6 kW - liczba sztuk -1) wraz z robotami elektrycznymi, ogólnobudowlanymi i demontażowymi w obrębie źródła ciepła oraz rozruchem technologicznym</p> <p>2. Roboty montażowe wewnętrznej instalacji gazowej</p> <p>3. Zakup i montaż urządzeń technologicznych instalacji solarnej, wyposażonej w kolektory słoneczne firmy Viessmann typu Vitosol 100-F o łącznej powierzchni czynnej (netto) 11,50 m²</p>	WFOŚiGW dotacja	278.665,00	WFOŚiGW pożyczka	175.857,00	Budżet gminy – środki własne	400.496,63	
WFOŚiGW dotacja	278.665,00								
WFOŚiGW pożyczka	175.857,00								
Budżet gminy – środki własne	400.496,63								

		<p>wraz z robotami elektrycznymi, ogólnobudowlanymi i demontażowymi w obrębie instalacji solarnej</p> <p>4. Zakup i montaż grzejników firmy VNH Cosmo Nova</p> <p>5. Zakup i montaż zaworów i głowic termostacyjnych typu Oventrop wraz z zaworami grzejnikowymi powrotnymi</p> <p>6. Zakup i montaż pozostałych materiałów koniecznych do budowy instalacji c.o. (rury, kształtki, armatura, izolacje) oraz roboty elektryczne, ogólnobudowlane i demontażowe w obrębie instalacji c.o.</p> <p>7. Docieplenie ścian – materiał styropian grubość 12 cm - powierzchnia docieplana $F=610,2$ m² - zakup i montaż</p> <p>8. Docieplenie ścian piwnic części podpiwniczonej materiał styropian grubość 12 cm – powierzchnia docieplana $F= 154,59$ m² - zakup i montaż</p> <p>9. Docieplenie dachów od zewnątrz - materiał styropapa EPS 100 PSK2 grubość 16 cm - powierzchnia docieplana $F= 500,019$ m² - zakup i montaż</p> <p>10. Wymiana stolarki okiennej na stolarkę z PCV pięciokomorowa o wsp. $U = 1,1$ (W/m²*K) - łączna powierzchnia wymienianej stolarki $F= 81,248$ m²</p> <p>11. Wymiana stolarki drzwiowej na stolarkę stalowa i drewnianą o wsp. $U = 1,6$ (W/m²*K) - łączna powierzchnia wymienianej stolarki $F= 10,1$ m²</p> <p>12. Roboty ziemne i rozbiórkowe związane z dociepleniem ścian piwnic (rozebranie chodników, założenie opaski) oraz prace związane z dociepleniem ścian zewnętrznych (obróbki blacharskie, rynny, rury spustowe, instalacja uziemiająca i odgromowa, osadzenie drobnych elementów na elewacji po dociepleniu)</p> <p>13. Wymiana instalacji c.w.u. wraz z zaworami przelotowymi, bezpieczeństwa, zwrotnymi, filtrami, manometrami, naczyniem wzbiorczym przeponowym DT-5, urządzeniem do</p>	
--	--	--	--

podgrzewania wody firmy Viessmann typu Vitocell – V100 ze zbiornikiem o poj. 500 dm³, próbą szczelności oraz zaizolowaniu przewodów, pracami ogólnobudowlanymi i demontażowymi IV. „Termomodernizacja budynku przedszkola w Chałupkach, w którym mieści się Ośrodek Zdrowia i garaż OSP”
Koszt inwestycji: 470.476,39 zł

WFOŚiGW dotacja	125. 653,00 zł
WFOŚiGW pożyczka	102.692,00 zł
WFOŚiGW - umorzenie	36.728,43 zł
Budżet gminy – środki własne	205.402,96 zł

1. Zakup i montaż urządzeń technologicznych kotłowni (w tym kotła wodnego opalanego gazem) firmy Viessmann typu Vitodens 200-W o mocy 50,6 kW – liczba sztuk – 1) wraz z robotami demontażowymi (demontaż kotła żeliwnego wodnego) w obrębie źródła ciepła oraz rozruchem technologicznym. Kocioł VIESSMAN VITODENS 200-W, pompy GRUNDFOS ALPHA 32-60 080- 2szt. GRUNDFOS UPS 32-30 – 1 szt
2. Roboty montażowe wewnętrznej instalacji gazowej
3. Roboty budowlane (wymiana i wstawienie nowych drzwi, odbicie i uzupełnienie tynków, studnie rewizyjne, wykopy)
4. Roboty elektryczne
5. Roboty demontażowe (demontaż grzejników żeliwnych, grzejników stalowych, zaworów zaporowych, rurociągu stalowego i rozdzielacza z rur stalowych)
6. Roboty montażowe (rurociągi w instalacjach c.o. miedziane, trójniki, nypły, rozdzielacze, zawory, przebicie i zamurowanie otworów)
7. Izolacje termiczne (zakup i montaż izolacji termicznej otulinami poliuretanowymi z folia izolacyjną w obrębie instalacji c.o).
8. Izolacje termiczne (zakup i montaż izolacji termicznej otulinami poliuretanowymi z folia

		<p>izolacyjną w obrębie instalacji c.o).</p> <p>9. Zakup i montaż: aparatów grzejnych – łącznie szt. 19 (w tym grzejniki jednopłytkowe – szt. 1; dwupłytkowe – szt. 17 i trzy płytkowe – szt. 1) i głowic termostatycznych – łącznie szt. 19. grzejniki V&N COSMO</p> <p>10. Izolacje ścian piwnic (w tym izolacja termiczna płytami styroduru XPS-R gr. 12cm na powierzchni 192,44 m2) – zakup i montaż.</p> <p>11. Docieplenie ścian – materiał: styropian grubość 12. cm na powierzchni 536,76 m2- zakup i montaż</p> <p>12. Docieplenie stropodachu płytami styropianowymi FS-30 gr 160 mm dwustronnie laminowanymi papą na powierzchni 138,09 m2 - zakup i montaż</p> <p>13. Docieplenie dachów skośnych metodą wypełnienia przestrzeni międzykrokwowych – materiał: wełna mineralna grubość 18 cm (10+8) na powierzchni 279,98 m2- zakup i montaż</p> <p>14. Wymiana stolarki okiennej (okna rozwierane i uchylno rozwierane jedno i dwudzielne z PCV – pow. 36,9 m2) i drzwiowej (drzwi aluminiowe jedno i dwuskrzydłowe – pow. 9,3 m2)</p> <p>V. „Termomodernizacja budynku przedszkola w Bieńkowicach, w którym znajduje się OSP” Koszt inwestycji: 1.101.264,25 zł</p> <table border="1" data-bbox="1182 965 1668 1141"> <tr> <td>WFOŚiGW dotacja</td> <td>125.848,00 zł</td> </tr> <tr> <td>WFOŚiGW pożyczka</td> <td>148.915,00 zł</td> </tr> <tr> <td>WFOŚiGW - umorzenie</td> <td>30.000,00 zł</td> </tr> <tr> <td>Budżet gminy – środki własne</td> <td>796.501,25 zł</td> </tr> </table> <p>1. Zakup i montaż urządzeń technologicznych kotłowni kocioł gazowy kondensacyjny wiszący lub równoważny - typu Brotie WGB 50 o mocy 50 kW - liczba sztuk - 1 wraz z robotami elektrycznymi, ogólnobudowlanymi i demontażowymi w obrębie źródła ciepła oraz rozruchem technologicznym</p> <p>2. Roboty montażowe wewnętrznej instalacji gazowej</p>	WFOŚiGW dotacja	125.848,00 zł	WFOŚiGW pożyczka	148.915,00 zł	WFOŚiGW - umorzenie	30.000,00 zł	Budżet gminy – środki własne	796.501,25 zł	
WFOŚiGW dotacja	125.848,00 zł										
WFOŚiGW pożyczka	148.915,00 zł										
WFOŚiGW - umorzenie	30.000,00 zł										
Budżet gminy – środki własne	796.501,25 zł										

		<p>3. Zakup i montaż urządzeń technologicznych instalacji solarnej, wyposażonej w kolektory słoneczne płaskie w ilości 5 sztuk o łącznej powierzchni czynnej (netto) 11,50 m² wraz z robotami elektrycznymi, ogólnobudowlanymi i demontażowymi w obrębie instalacji solarnej oraz licznikiem ciepła</p> <p>4. Zakup i montaż grzejników (zwykłych - 28 szt.) wraz zakupem i montażem zaworów termostatycznych</p> <p>5. Zakup i montaż pozostałych materiałów koniecznych do budowy instalacji c.o. (rury, kształtki, armatura, izolacje) oraz roboty elektryczne, ogólnobudowlane i demontażowe w obrębie instalacji c.o.</p> <p>6. Zakup i montaż urządzeń technologicznych instalacji wentylacji mechanicznej wraz z robotami elektrycznymi, ogólnobudowlanymi i demontażowymi w obrębie instalacji wentylacji mechanicznej</p> <p>7. Docieplenie ścian - materiał - powyżej cokołu styropian grubość 14 cm - zakup i montaż - należy podać powierzchnię docieplanych ścian - bez ościeży i innych powierzchni</p> <p>8. Docieplenie ścian poniżej cokołu styrodurem grubości 12 cm wraz z izolacją przeciwwilgociową</p> <p>9. Docieplenie dachów od zewnątrz - materiał płyta styropianowa typu FS-30 (np. styropapa) grubość 180 mm - zakup i montaż</p> <p>10. Wymiana stolarki okiennej na okna rozwierane i uchylnorozwierane z PCV i drzwiowej zewnętrznej na aluminiowe</p> <p>11. Roboty ziemne i rozbiórkowe związane z dociepleniem ścian piwnic (rozebranie chodników, założenie opaski) oraz prace związane z dociepleniem ścian zewnętrznych (obróbki blacharskie, rury, rynny spustowe, instalacja uziemiająca i odgromowa, syrena p-poż).</p> <p>W latach 2015-2017 planowana jest kompleksowa termomodernizacja</p> <p>1. Budynek Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Chałupkach. 2. Termomodernizacja Przedszkola</p>	
--	--	--	--

		<p>w Zabelkowie. 3. Budynek Szkoły Podstawowej w Zabelkowie. 4. Budynek Świetlicy i OSP w Rudyszwałdzie. 5. Budynek PGK Górna Odra w Roszkowie. 6. Budynek Przedszkola i mieszkań socjalnych w Roszkowie. 7. Budynek Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Tworkowie. 8. Budynek Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Bieńkowicach. 9. Budynek Przedszkola w Nowej Wiosce. 10. Budynek świetlicy i OSP w Owsiszczach. 11. Budynek Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Owsiszczach.</p> <p>Koszt orientacyjny całości: 5.058.823,53</p>	
Kuźnia Raciborska	-	-	-
Lubomia	<p>W ramach PONE zamontowano dotychczas 15 instalacji solarnych w budynkach prywatnych oraz 1 instalację w budynku Przedszkola w Lubomi.</p>	<p>1. Termomodernizacja Budynku OSP w Bukowie wraz z wymianą źródła ciepła oraz doposażeniem obiektu – zakres zadania obejmował: wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie dachu, ocieplenie ścian zewnętrznych, wykonanie instalacji odgromowej, wymianę instalacji c.o. w tym aparatów grzejnych oraz wykonanie nowej kotłowni. W ramach zadania zakupiono również wyposażenie budynku.</p> <p>2. Adaptacja budynku szkoły na świetlicę – termomodernizacja obiektu wraz zagospodarowaniem terenu – zakres zadania obejmował: wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie dachu, ocieplenie ścian zewnętrznych, wykonanie instalacji odgromowej, wymianę instalacji c.o. w tym aparatów grzejnych oraz wykonanie nowej kotłowni.</p>	-
Lyski	<p>Dotychczasowe działania z zakresu odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Lyski były związane z realizacją programu ograniczenia niskiej emisji. W jego ramach na 20 budynkach prywatnych zostały zamontowane instalacje solarne w latach 2010 – 2013.</p> <p>Instalacja solarna została również zamontowana na budynku szatni w Zwonowicach, jej koszt wyniósł ogółem ok. 57 tys. zł (cena brutto za całość instalacji wraz z osprzętem). W ramach w/w inwestycji zamontowano 4 panele solarne.</p>	<p>Od 2007 roku wykonano następujące zadania z zakresu termomodernizacji (budynki gminne):</p> <p>1. Termomodernizacja i rozbudowa budynku w Pstrążnej (2009r.) – ocieplenie ścian, wymiana stolarki, koszt ogółem 806 tys. zł.</p> <p>2. Termomodernizacja budynku wielofunkcyjnego w Suminie (2010r.) – ocieplenie ścian, częściowa wymiana stolarki, koszt ogółem 214 tys. zł.</p> <p>3. Termomodernizacja budynku wielofunkcyjnego w Żytnej (2010r.) – ocieplenie ścian, częściowa wymiana stolarki, koszt ogółem 202 tys. zł.</p> <p>4. Termomodernizacja budynku wielofunkcyjnego</p>	<p>Dotychczasowe działania z zakresu odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Lyski były związane z realizacją programu ograniczenia niskiej emisji. W jego ramach na 20 budynkach prywatnych zostały zamontowane instalacje solarne w latach 2010 – 2013.</p> <p>Instalacja solarna została również zamontowana na budynku szatni w Zwonowicach, jej koszt wyniósł ogółem ok. 57 tys. zł (cena brutto za całość instalacji wraz z osprzętem). W ramach</p>

		<p>w Adamowicach wraz z przeprowadzeniem remontu (2012r.) – ocieplenie ścian, wymiana kotła wraz z częściową wymianą instalacji, koszt ogółem 229 tys. zł.</p> <p>5.Termomodernizacja budynku gminnego w Nowej Wsi (2012r.) ocieplenie ścian, częściowa wymiana stolarki, koszt ogółem 143 tys. zł.</p> <p>6.Termomodernizacja ZSP i Gimnazjum w Lyskach (2011r. - 2012r.) – ocieplenie ścian i stropów, wymiana stolarki, instalacji c. o. i kotłów, koszt ogółem 1,7 mln zł.</p> <p>7.Wymiana okien w ZSP Adamowice (2010 – 2012r.) – koszt ogółem 46 tys. zł.</p> <p>8.Wymiana okien w świetlicach w Adamowicach, Zwonowicach i Żytnej (2012r.) – koszt ogółem 16 tys. zł.</p> <p>W przyszłości planuje się wykonać termomodernizację kolejnych 7 budynków użyteczności publicznej w gminie Lyski.</p> <p>W latach 2010 – 2013 w ramach Programu ograniczenia niskiej emisji zostało wymienionych łącznie 36 starych kotłów na ekologiczne.</p>	w/w inwestycji zamontowano 4 panele solarne.
Marklowice	Dotychczas na terenie gminy w budynkach prywatnych zabudowano 75 instalacji solarnych, 36 kotłów gazowych, 28 ekologicznych kotłów węglowych oraz dwie pompy ciepła. We wszystkich obiektach użyteczności publicznej jest ogrzewanie sieciowe lub z zastosowaniem kotłów gazowych i pomp ciepła albo ekologicznych kotłów węglowych.	Obecnie brak budynków publicznych wymagających termomodernizacji. W rozpatrywanej perspektywie czasowej nie podejmowano działań w tym zakresie (były one przeprowadzone wcześniej). Brak danych jeżeli chodzi o budynki prywatne.	Obecnie na terenie gminy czynnych jest 750 szt. opraw oświetleniowych wszystkie są sodowe energooszczędne. W rozpatrywanej perspektywie czasowej nie podejmowano działań w tym zakresie (były one przeprowadzone wcześniej).
Mszana	Montaż instalacji solarnej w budynku Urzędu Gminy w ramach umorzenia pożyczki z WFOŚiGW	<p>Termomodernizacja Zespołu Szkół w Połomi (modernizacja wewnętrznej instalacji centralnego ogrzewania i kotłowni gazowej wraz z budową wewnętrznej instalacji gazowej)</p> <p>Termomodernizacja budynku OSP w Mszanie,</p> <p>Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy w Mszanie w ramach umorzenia pożyczki z WFOŚiGW</p>	Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne
Nędza	-	-	-
Pietrowice Wielkie	-	-	-

<p>Pszów</p>	<p>Montaż instalacji solarnych w obiektach publicznych - 6 obiektów tj. - Szkoła Podstawowa nr 1, - Szkoła Podstawowa nr 2, - Szkoła Podstawowa nr 3, - Publiczne Przedszkole nr 2, - Publiczne Przedszkole nr 3, - Filia Publicznego Przedszkola nr 3.</p> <p>Montaż instalacji solarnych w obiektach prywatnych (udzielone dotacje) – 4 obiekty.</p>	<p>Termomodernizacja obiektów publicznych - 7 obiektów tj. - Szkoła Podstawowa nr 1 - koszt inwestycji 1. 666.024.44 zł, zakres prac: wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian zewnętrznych i stropodachu - termomodernizacja całościowa obiektu, wymiana instalacji c.o., wymiana wymiennikowi ciepła, wymiana instalacji c.w.u., zabudowa kolektorów słonecznych. - Szkoła Podstawowa nr 2 - koszt inwestycji 726.554,05 zł, zakres prac: wymiana instalacji co, cwu , montaż instalacji solarnej, wymiana wymiennikowi ciepła, docieplenie budynku częściowa termomodernizacja (sali gimnastycznej), wykonanie instalacji elektrycznej. - Szkoła Podstawowa nr 3 - koszt inwestycji 877.144,07 zł, zakres prac: wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie dachu i stropodachu, docieplenie ścian zewnętrznych - termomodernizacja całościowa obiektu, wymiana instalacji c.o., zabudowa kolektorów słonecznych, wymiana instalacji c.w.u., modernizacja kotłowni. - Publiczne Przedszkole nr 2 – koszt inwestycji 349.000,00 zł, zakres prac: wymiana instalacji co, cwu , wymiana wymiennikowi ciepła, montaż instalacji solarnej, docieplenie budynku - termomodernizacja całościowa obiektu, wykonanie instalacji elektrycznej. - Publiczne Przedszkole nr 3, koszt inwestycji 579.287,82 zł, zakres prac: wymiana instalacji co, cwu, wymiana podajnika ciepła, montaż instalacji solarnej, docieplenie budynku – termomodernizacja całościowa obiektu, wykonanie robót instalacyjnych. - Filia Publicznego Przedszkola nr 3 - koszt inwestycji 366.410,85 zł, zakres inwestycji wymiana instalacji co, cwu ,wymiana kotła, montaż instalacji solarnej,</p>	<p>Oprawy oświetleniowe ogółem – 985 szt. - ilość zakupionych opraw w technologii LED – 14 szt. - ilość zakupionych opraw w technologii sodowej – 971 szt.</p>
--------------	--	---	--

		<p>docieplenie budynku – termomodernizacja całościowa, wykonanie instalacji elektrycznej.</p> <p>- Miejski Ośrodek Kultury w Pszowie - koszt inwestycji – 814 629.85zł, zakres inwestycji termomodernizacja całościowa obiektu.</p> <p>Ilość budynków publicznych nie poddanych dotychczas termomodernizacji (planowane inwestycje w latach 2015 – 2018) – 2 obiekty, tj. Ochotnicza Straż Pożarna, Budynek mieszkań komunalnych.</p>	
Racibórz	<p>W obiektach gminnych montowane są również instalacje solarne - w 2010 r. została zrealizowana instalacja na obiekcie Areny Rafako - hali widowiskowo-sportowej Ośrodka Sportu i Rekreacji w Raciborzu przy ul. Łąkowej 31. W 2011r. instalacja solarna na potrzeby szatni sportowych Ośrodka Sportu i Rekreacji w Raciborzu przy ul. Zamkowej 4. W 2012r. instalacja w budynku Centrum Matki z Dzieckiem MAJA przy ul. Sempołowskiej 5. W 2014r. Oddany do użytkowania zostanie obiekt Aquaparku przy ul. Zamkowej, który także wyposażony jest w instalacje kolektorów słonecznych.</p>	<p>Stopniowo prowadzone są także działania modernizacyjne i termomodernizacyjne w budynkach użyteczności publicznej oraz zasobie mieszkaniowym gminy. Od 2011r. przeprowadzono termomodernizację m.in. Szkoły Podstawowej nr 5 przy ul. Bojanowskiej 5, Przedszkola nr 20 przy ul. Polnej 25a, Przedszkola nr 14 przy ul. Słonecznej 31, Żłobka przy ul. Słonecznej 9, Szkoły Podstawowej nr 15 przy ul. Słowackiego 48, Przedszkola nr 11 przy ul. Jana 20, Raciborskiego Centrum Kultury przy ul. Chopina 21. W roku bieżącym planowana jest termomodernizacja kolejnych obiektów - Szkoły Podstawowej nr 1 przy ul. Cecylii 30 i Gimnazjum nr 2 przy ul. Elżbiety 14.</p> <p>W ramach Programu ograniczania niskiej emisji, współfinansowanego ze środków pożyczki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Katowicach, od 2007r. w budynkach jednorodzinnych na terenie Miasta Racibórz zainstalowano do dnia dzisiejszego 307 nowoczesnych kotłów i 106 instalacji solarnych o łącznej powierzchni czynnej 560 m². Program ograniczenia niskiej emisji przewiduje w latach 2014-2015 modernizację kolejnych 70 kotłowni w budynkach jednorodzinnych, 30 źródeł ciepła w lokalach mieszkalnych w zabudowie wielorodzinnej oraz montaż 50 instalacji kolektorów słonecznych.</p> <p>W ramach systemu dotacji ze środków gminnych (funkcjonującego od 1998r.) od 2007r. zmodernizowano 174 indywidualne źródła ciepła</p>	

		<p>w lokalach mieszkalnych w zabudowie wielorodzinnej, budynkach jednorodzinnych oraz obiektach własności przedsiębiorców oraz osób prawnych. Dofinansowano również montaż 155 instalacji solarnych o łącznej powierzchni 873,58 m² i 12 pomp ciepła na potrzeby przygotowania ciepłej wody użytkowej.</p>	
Radlin	<p>Budynki prywatne – 2003r – 33 instalacje solarne o powierzchni 160m² PONE 2009-2013 – 242 instalacje solarne o powierzchni 1 210 m² MOSiR 2005r - instalacje solarne o powierzchni 100,8m²</p>	<p><u>Miejskie zasoby mieszkaniowe</u> - Korfantego 61 (lata 2007 - 2008): wymiana dachu z ociepleniem, termomodernizacja elewacji Razem: 181 845,57 zł - Rogozina 59 (lata 2008 - 2009): - instalacja c.o. z sieci, wymiana okien, remont dachu z ociepleniem, wymiana stolarki, elewacja – ocieplenie Razem: 292 587,01 zł - Mikołajczyka 9 (rok 2008): - remont dachu z ociepleniem, wymiana okien, instalacja kotła gazowego c.o. Razem: 83.912,07 zł - Hallera 13 (lata 2009-2010): - instalacja gazowa, wymiana okien, wymiana drzwi, wykonanie pokrycia dachu z ociepleniem, remont poddasza Razem: 328 272,41 zł - Mieleckiego 7 (rok 2009): - wymiana okien - 29.821,35 zł Korfantego 79 (rok 2009): - wymiana okien – 48.295,40 zł Korfantego 93 (rok 2012): - wymiana pokrycia dachu - roboty na poddaszu Razem: 206.280,22 zł - Mikołajczyka 17 (rok 2013): - ocieplenie elewacji, ocieplenie stropu piwnicy od spodu, instalacja gazowa, instalacja elektryczna, instalacja c.o. – etażowe, gazowe, remont klatki Razem: 298.191,41 - osiedle Mikołajczyka 13 : - ocieplenie ścian, wymiana źródła ciepła z</p>	<p>Opis działań dotyczących wymiany opraw oświetleniowych, ilość zakupionych opraw w stosunku do ilości wszystkich opraw. Wskazanie ilości opraw, które pozostają do wymiany. Opis zastosowanych technologii. (LED, sodowe itp.)</p>

		<p>węglowego na gazowe Razem: 516 159,71 zł</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mikołajczyka – różne budynki: - wymiana okien i ocieplenie dachów Razem: 519 102,95 zł - Obiekt gimnastyczny „Sokolnia”: wymiana okien, docieplenie dachu, docieplenie elewacji, wymiana kotła węglowego na gazowy z wymiana instalacji CO -1 077 789,91 - Zespół Szkół Sportowych nr 2: wymiana okien, ocieplenie dachu – 687 312,55 - Szkoła Podstawowa nr 4: wymiana okien – 222 576,82 - Przedszkole Publiczne nr 2: wymiana okien – 240 031,42 - Szkoła Podstawowa nr 3 termomodernizacja (ściany, dach, okna) – 983 800,66 	
Rudnik	-	-	-
Rybnik	<p>1.Odnawialne źródła energii zainstalowane od 2007 r. w obiektach Miasta Rybnika: <u>Kolektory słoneczne</u> Miejski Dom Pomocy Społecznej – 78 szt. o powierzchni 166,14 m² Hotel „OLIMPIA” – 36 szt. kolektorów o powierzchni 76,68 m², Zespół Szkół Budowlanych (część basenowa) – 24 szt. o powierzchni 51,12 m² Kryta Pływalnia w Rybniku-Boguszowicach – 96 szt. o powierzchni 204,48 m²</p> <p>Kąpielsko RUDA przy ul. Gliwickiej, 26 szt. kolektorów słonecznych o powierzchni 127,66 m² oraz tzw. solarna plaża służąca do podgrzewania wody w basenie o powierzchni 4193 m²</p> <p>2.Odnawialne źródła energii zainstalowane od 2007 r. w budynkach mieszkalnych z wykorzystaniem dotacji : <u>Kolektory słoneczne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dofinansowaniem z budżetu miasta objęto 532 instalacje solarne na łączną kwotę 1 717 239 zł (brak danych o powierzchni kolektorów) • Dofinansowaniem z WFOŚIGW objęto 300 instalacji na łączną kwotę 2 139 455 zł (powierzchnia zamontowany kolektorów 1703,61 m²) <p><u>Pompy ciepła</u> Dofinansowano 28 inwestycji na kwotę 87 127 zł, związanych z zabudową pomp ciepła, zarówno na potrzeby ogrzewania budynków jak również przygotowania c.w.u..</p>	<p><u>1.Działania termomodernizacyjne w budynkach publicznych wykonane od 2007 r.</u> Przedszkole nr 12 – modernizacja kotłowni i instalacji c.o. wraz z dociepleniem poddasza Szkoła Podstawowa nr 19 - modernizacja kotłowni i instalacji c.o.</p> <p>Budynek przy ul. Mościckiego 3- adaptacja pomieszczenia na wymiennikownię i przebudowa instalacji grzewczej (podłączenie do ciepłociągu)</p> <p>Dom Dziecka przy ul. Powstańców Śl. – przebudowa instalacji c.o. oraz zasilania central wentylacyjnych, przebudowa wężła cieplnego, przebudowa wewnętrznej instalacji gazowej, kanalizacji sanitarnej, wody ciepłej i zimnej, przebudowa instalacji elektrycznej wraz z wymianą oświetlenia, docieplenie przegród zewnętrznych, wymiana stolarki, wentylacja mechaniczna kuchni i pralni</p> <p>IV Liceum Ogólnokształcące przy ul. 1 Maja - ocieplenie i odnowienie elewacji + wymiana grzejników wraz z instalacją grzewczą dla sali gimnastycznej</p> <p>Dom Kultury Niedobczyce przy ul Barbary 23 – wykonanie wewnętrznej instalacji wod.- kan. oraz</p>	<p>Na przełomie 2008 i 2009 r. firma Vattenfall we współpracy z Miastem przeprowadziła modernizację oświetlenia na terenie Rybnika. W ramach modernizacji zdemontowano 7298 energochłonnych opraw ręciovych oraz sodowych niespełniających wymogów energooszczędności (w tym wszystkie oprawy sodowe o mocy 400W). Natomiast zabudowano 7339 nowych opraw których ilości oraz moce dostosowano do istniejących warunków terenowych oraz kategorii oświetlanej drogi. W przypadku opraw o mocach powyżej 70W zastosowano oprawy z autonomicznym układem redukcji mocy. Działania te pozwoliły na zmniejszenie zużycia energii w 2009 roku o ok. 27%. Przy rozbudowie oświetlenia oraz przy przebudowie dróg obejmującej również oświetlenie obecnie stosowane są oprawy sodowe z układem redukcji mocy. W 2014 roku Miasto w systemie projektuj i buduj zaplanowało wymianę oświetlenia z zastosowaniem</p>

	<p>3. Inne wykorzystanie OZE Budowa instalacji do biokonwersji odpadów ściekowych na terenie oczyszczalni ścieków w Rybniku – produkcja „zielonego paliwa” - 1 204 939,00 zł</p>	<p>c.o. z wymiennikownią, docieplenie przegród zewnętrznych, wymiana instalacji elektrycznej, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wykonanie instalacji wentylacyjnej</p> <p>Hala widowiskowo-sportowa w Boguszowicach – wymiana instalacji c.o., wod.-kan., elektrycznej wraz z oświetleniem, wymiana instalacji wentylacji i klimatyzacji, wymiana stacji wymienników ciepła, wymiana stolarki zewnętrznej, docieplenie ścian i dachu, przebudowa węzła c.w.u.</p> <p>Kryta Pływalnia w Boguszowicach –roboty budowlane w zakresie pokrycia i ocieplenia dachu, zabudowa stolarki okienna i drzwiowa, instalacje wod. – kan., c.o. i cwu, wentylacji, elektryczne, technologia wody basenowej</p> <p>Szkoła Podstawowa nr 22 przy ul. Bocznej 17, Zespół Szkół nr 3 przy ul. Orzepowickiej 15a, Przychodnia przy ul.Orzepowickiej 8d – likwidacja azbestu i termomodernizacja (usunięcie azbestu, ocieplenie przegród zewnętrznych tzn. ścian i stropodachu, wymiana stolarki, wymiana instalacji co)</p> <p>Szkoła Podstawowa nr 34 przy ul. Reymonta 69 – termomodernizacja (docieplenie ścian i stropodachów/dachów, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, modernizacja wymiennikowni c.o. i kotłowni gazowej c.w.u., wymiana wewnętrznej instalacja c.o.)</p> <p>Zespół Szkół Ekonomiczno-Usługowych przy ul. Św. Józefa 30 – termomodernizacja (wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian, stropodachu i dachu, modernizacja węzła cieplnego, wymiana wewnętrznej instalacji c.o., modernizacja istniejącej wentylacji wywiewno - nawiewnej sali teatralnej, świetlicy i kuchni szkolnej) –</p> <p>Zespół Szkół Budowlanych przy ul. Świerkłańskiej 42 – termomodernizacja (docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie dachów i stropodachów, wymiana instalacji c.o., modernizacja wymiennikowni c.o. i węzła cieplnego)</p>	<p>opraw LED na ulicy Budowlanych na odcinku od ronda Mazamet do ronda Solidarności.</p>
--	---	---	--

		<p>Zespół Szkół nr 2 przy ul. Mikołowskiej 25 – termomodernizacja (wymiana pozostałej stolarki, docieplenie ścian zewnętrznych, dachów i stropodachów)</p> <p>Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 3 przy ul. Kuglera 8a – termomodernizacja (docieplenie ścian zewnętrzny, poddasza, wymiana solarki okiennej, wymiana instalacji c.o., przebudowa kotłowni olejowej)</p> <p>Przedszkole nr 19 (ZSzP-8) przy ul. Żurawiej 2 – termomodernizacja (docieplenie dachu głównego i bocznych, przebudowa kotłowni polegająca na zastąpieniu kotłów węglowych zasilających instalację c.o. i kotła gazowego do podgrzewania c.w.u. kaskadą kotłów gazowych na potrzeby c.o. i c.w.u., przebudowa instalacji gazowej i centralnego ogrzewania wraz z wymianą grzejników)</p> <p>Szkoła Podstawowa nr 5 (ZSzP-5) – termomodernizacja (docieplenie ścian zewnętrznych i dachów, montaż w istniejących oknach PCV nawiewników higrosterowanych, remont pomieszczenia dawnego składu węgla)</p> <p>W sumie na działania termomodernizacyjne w budynkach publicznych należących do Miasta Rybnika wydano ok. 20 000 000zł (kwoty nie da się precyzyjnie wyliczyć ponieważ część prac termomodernizacyjnych była prowadzona równoległe z modernizacją całego budynku.</p> <p><u>2. Działania termomodernizacyjne w budynkach mieszkalnych należących do miasta wykonane od 2007 r.</u></p> <p>budynki mieszkalne przy ul. M.C Skłodowskiej 2 oraz ul. Hibnera 44 – wykonano pełną termomodernizację ścian, stropów i stropodachu, wymiana stolarki okiennej, instalacja c.o. i podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej</p> <p>budynki mieszkalne przy ul. M.C. Skłodowskiej 1 oraz Hibnera 21 – wykonano pełną termomodernizację ścian, stropów i stropodachu, wymiana stolarki okiennej, instalacja c.o. i podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej</p>	
--	--	--	--

		<p>budynki mieszkalne przy ul. Piownik 9 Piownik 13, Zebrzydowicka 24 – wykonano pełną termomodernizację ścian, stropów i stropodachu, wymiana stolarki okiennej, instalacja c.o. i podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej</p> <p>budynek mieszkalny przy ul. Westerplatte 18 - wykonano pełną termomodernizację ścian, stropów i stropodachu, wymiana stolarki okiennej, instalacja c.o. i podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej</p> <p>budynek mieszkalny przy ul. Hetmańskiej 1 - wykonano termomodernizację ścian i wymianę stolarki okiennej.</p> <p>W sumie na działania termomodernizacyjne w budynkach mieszkalnych należących do Miasta Rybnika wydano 4 125 927,65zł</p> <p><u>3. Działania termomodernizacyjne w budynkach mieszkalnych prywatnych z wykorzystaniem dotacji wykonane od 2007 r.</u></p> <p>Dotychczasowe działania miasta w zakresie szeroko rozumianej termomodernizacji dla budynków prywatnych, dotyczą przede wszystkim modernizacji bądź wymiany starych niskoosprawnych źródeł ciepła na nowoczesne ekologiczne tj. certyfikowane źródła ciepła na paliwo stałe, paliwo gazowe, elektryczne, podłączenie budynku do sieci ciepłowniczej.</p> <p>Od 2007 r. dofinansowaniem objęto 1 014 inwestycji na kwotę 2 873 093 zł.</p> <p>Rozkład inwestycji przedstawiał się następująco:</p> <p style="padding-left: 40px;">kotły gazowe – 469 szt. (1 045 931 zł) kocioł na paliwo stałe – 519 szt. (1 323 794 zł) ogrzewanie elektryczne – 8 szt. (13 708 zł) podłączenie do sieci c.o.- 34 szt. (489 660 zł)</p> <p>W przypadku inwestycji związanych z podłączeniem budynku do sieci c.o. dofinansowaniem objęto zarówno te zrealizowane z budynkach mieszkalnych jednorodzinnych jak również w budynkach wielorodzinnych administrowanych przez wspólnoty i</p>	
--	--	--	--

		<p>spółdzielnie mieszkaniowe.</p> <p>Ponadto miasto udzieliło dofinansowania na termomodernizację (w tym przypadku docieplenie budynku oraz jego podłączenie do cieci c.o.) budynków Wspólnot Mieszkaniowych przy ul. Hibnera 40 (223 140 zł), ul. Za Torem 19 (76 860 zł) oraz ul. Raciborskiej 12 i 14 (289 623 zł).</p> <p>Ponadto działania kompleksowe oraz częściowe działania termomodernizacyjne były również prowadzone na budynkach spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych, a także na budynkach prywatnych. Skala inwestycji jest trudna do oszacowania ze względu na duże rozproszenie właścicieli budynków. Od 2007 r. było to ok. 40-50 budynków wielorodzinnych.</p> <p>Obecnie około 80 budynków publicznych na terenie Miasta Rybnika wymaga termomodernizacji z lub bez wymiany źródła ciepła.</p>	
Rydułtowy	<p>W roku 2011r. Miasto Rydułtowy oddało do użytku budynek nowego przedszkola PP1 przy ul. J. Kochanowskiego, na którym zamontowana jest instalacja solarna – powierzchnia 29,12 m2.</p> <p>W roku 2014r. planowany jest montaż instalacji solarnych na kolejnych 4 budynkach oświatowych w mieście: PP2, 3 i 4 oraz na budynku Zespołu Szkół. Łączna powierzchnia paneli solarnych: 69,6 m2. Planowana wartość robót: 194.955 zł.</p> <p>Miasto nie prowadzi ewidencji instalacji OZE realizowanych przez inwestorów prywatnych, aczkolwiek coraz częściej w ostatnich latach zauważa się montowanie instalacji solarnych na budynkach prywatnych.</p>	<p>Miasto Rydułtowy prowadzi systematyczne działania związane z termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - budynek po byłej SP4 - obecnie Biblioteka Publiczna (wykonano w roku 2007: wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie dachu, zakup i montaż wymiennikowi, wewn. instalacja c.o.) : 498.205,04 zł.; -ZS (wykonano w roku 2007: docieplenie ścian i stropodachów, dachu, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, założenie zaworów termostatycznych): 2.289.946,97 zł. - PP2 (wykonano w 2008 r.: docieplenie ścian, stropodachu, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, montaż zaworów termostatycznych): 242.140 zł. - PP3 (wykonano w 2008r.: docieplenie ścian, stropodachu, stropu piwnic, wymiana stolarki okiennej i drzwiowe: 516.903 zł. - PP4 (wykonano w 2008r.: docieplenie ścian, 	<p>W roku 2010 w Mieście Rydułtowy dokonano wymiany 508 szt. opraw oświetleniowych rtęciowych na sodowe. Ponadto dokonano montażu 189 szt. nowych opraw. Obecnie na terenie miasta wszystkie oprawy oświetleniowe (1863 szt.) są energooszczędne.</p>

		<p>stropodachu, stropów piwnic, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana naświetli): 235.430 zł.</p> <p>- OSP Radoszowy (wykonano w 2008r.: docieplenie ścian i stropodachu, wymiana stolarki drzwiowej): 119.686,87 zł. W 2014r. dokonana będzie wymiana instalacji c.o., źródła ciepła oraz AKPiA. Planowana wartość robót: 195.907,40 zł.</p> <p>- SP3 (wykonano w latach 2011-2012: zakup i montaż wymiennikowi, docieplenie ścian i stropodachów, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej): 615.613,38 zł.</p> <p>Do termomodernizacji w najbliższych latach planowane są budynki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Urzędu Miasta przy ul.Ofiar Terroru 36, - na stadionie KS Naprzód, - Gimnazjum nr1, - Szkoły Podstawowej nr1. <p>Większość mieszkaniowego zasobu gminy (ok. 10 budynków) nie została dotychczas poddana działaniom termomodernizacyjnym.</p> <p>Miasto nie prowadzi ewidencji w zakresie termomodernizacji budynków prywatnych właścicieli.</p> <p>W latach 2007-2009 Miasto realizowało 3-etapowy projekt dot. wymiany źródeł ciepła w budownictwie mieszkaniowym. Efekt rzeczowy w latach 2007-2008: 266 zmodernizowanych kotłowni, wyposażonych w niskoemisyjne kotły węglowe z paleniskiem retortowym oraz w roku 2009: 69 zmodernizowanych kotłowni, montaż 66 kotłów węglowych retortowych, 2 kotły olejowy oraz 1 kocioł gazowy.</p> <p>Wartość projektu: 3.705.180,79 zł.</p>	
Świerklany	<p>1. Instalacje w budynkach prywatnych – dofinansowanie z budżetu gminy do solarów, pomp ciepła, pieców gazowych. Od 2004 r. do kwietnia 2014 r. gmina udzieliła dotacji do następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - instalacje solarne - 150 szt. - pompy ciepła – 3 szt. - kotły gazowe – 50 szt. <p>Powyższe informacje nie są kompletne, gdyż gmina nie prowadzi rejestru budynków prywatnych, w których prowadzone są tego typu działania.</p> <p>2. Brak działań tego typu dla obiektów gminnych.</p>	<p>1. Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 1 w Świerklanach – wymiana źródła ciepła i c.o., docieplenie ścian budynku i stropodachu, wymiana wkładów szybowych – koszt 1 211 153,24 zł</p> <p>2. Termomodernizacja budynku Ośrodka Zdrowia w Świerklanach – wymiana źródła ciepła i c.o., docieplenie ścian budynku i poddasza, wymiana okien i drzwi zewnętrznych – koszt 1 161 605,77</p>	<p>W 2005 r. gmina wymieniła 75 opraw oświetlenia ulicznego na oprawy energooszczędne.</p>

		<p>zł</p> <p>3. Termomodernizacji wymagają jeszcze 3 budynki gminne.</p> <p>4. Gmina nie posiada rejestru budynków prywatnych, w których wymienione zostało źródło ciepła. Jedyne dane to ilość umów na dofinansowanie zadań dot. wymiany źródła ciepła, tj. :</p> <p>- kotły gazowe – 50 szt.</p> <p>- piece niskoemisyjne – 87 szt.</p>	
Wodzisław Śl.	<p>Dotacja do montażu kolektorów słonecznych w budynkach mieszkalnych będących własnością osób prywatnych (szczegóły w kolumnie dot. dotychczasowych działań z zakresu termomodernizacji).</p> <p>Modernizacja systemu zasilania w ciepło poprzez przyłączenie do sieci ciepłowniczej budynku mieszkalnego przy ul. Piłsudskiego 3-9/Jana 12 w Wodzisławiu Śląskim dla celów c.o. z zabudowaniem kolektorów słonecznych w układzie skojarzonym na potrzeby c.w.u. wraz z termomodernizacją. Zadanie obejmowało okres od 2006 - 2008</p> <p>Finansowany z EkoFundusz WFOŚiGW oraz środki własne. Modernizacja obejmowała Docieplenie ścian, stropów poddasza, zabudowa wymiennika ciepła c.o i c.w.u. , montaż 40szt. kolektorów słonecznych HEWALEX, montaż orz zabudowa grzejników, wykonanie nowych instalacji elektrycznych wraz z zabudową kuchni oraz likwidacja pieców węglowych</p> <p>Koszt całkowity zadania 1.494.785,00.</p> <p>Dotacja WFOŚiGW – 760.679,00 EkoFundusz 66.650,00</p>	<p>„Program ograniczenia niskiej emisji dla miasta Wodzisławia Śląskiego na lata 2008-2010” finansowany ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach. Program obejmował wymianę w budynkach mieszkalnych będących własnością osób prywatnych nieefektywnych źródeł ciepła na kotły efektywne i ekologiczne tj. węglowe z automatycznym podajnikiem paliwa, gazowe, olejowe, elektryczne, a także pompy ciepła, inne czyste technologie. Program przewidywał również montaż kolektorów słonecznych na potrzeby ciepłej wody użytkowej pod warunkiem, że nie współpracowały z węglowymi kotłami komorowymi. Wielkość dotacji wynosiła 60 % nakładów inwestycyjnych, jednak nie więcej niż 6000 zł na 1 obiekt. W ramach Programu zmodernizowano 163 kotłownie, w tym zamontowano 34 instalacje solarne.</p> <p>Koszta całkowite zadania wynosił 2 087 945,07 zł.</p> <p>Dotacja do modernizacji systemów ogrzewania dla osób fizycznych realizowana ze środków własnych gminy (do roku 2010 ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej). Dofinansowanie obejmowało pokrycie części kosztów inwestycji polegającej na modernizacji istniejących systemów ogrzewania, tj. zamianie kotła węglowego o niskiej sprawności energetycznej na źródła ogrzewania wykorzystujące: energię</p>	<p>W 2010 roku Miasto podpisało ze Spółką VATENFALL (obecnie TAURON) 4-letnią umowę na świadczenie usługi oświetleniowej polegającej m.in. na poprawie efektywności i jakości oświetlenia ulicznego, w szczególności poprzez montaż energooszczędnych opraw oświetleniowych, niezbędnych elementów sieci i urządzeń oraz rekonfigurację układu sieci z ewentualną przebudową punktów świetlnych i wymianę słupów. W ramach ww. umowy zostało wymienionych 2174 szt. opraw oświetleniowych (ogólna ilość punktów świetlnych 4307 szt.) i dobudowano 32 szt. nowych opraw na istniejącej sieci oświetlenia ulicznego. Oprawy sodowe zostały zastąpione oprawami z redukcją mocy typu ACRON. W związku ze zrealizowaną inwestycją szacuje się oszczędności w kosztach zużycia energii elektrycznej na poziomie 25%. Również w 2010 r. firma PROFIL RCG z Dąbrowy Górniczej zainstalowała w ciągu ul. Rybnickiej w granicach Miasta urządzenie do oszczędzania energii elektrycznej w obwodach oświetleniowych – sterownik ECO – T3. System generuje oszczędności na poziomie 27% w stosunku do zużycia energii elektrycznej bez ww. urządzenia.</p>

		<p>elektryczną, gaz, olej opałowy, biomasę, węgiel w kotłach z paleniskiem retortowym, a także podłączeń budynków do sieci ciepłej oraz od roku 2013 montażu instalacji wykorzystującej odnawialne źródło energii. Kwota dotacji wynosi 1000 zł, jednak nie więcej niż 50% wartości urządzenia grzewczego. W ramach zadania w latach 2007-2013 dofinansowano modernizację 102 kotłowni, w tym jedną instalację solarną. Łączna kwota udzielonych dofinansowań wynosiła 106 353,5 zł.</p> <p>Termomodernizacja Zespołu Szkół Nr 2 ul. Wałowa</p> <p>Przedmiotem inwestycji było: ocieplenie stropu nad ostatnią kondygnacją. Przyjęto ocieplenie z wełny twardej = 20 cm. Całość ocieplenia zostanie osłonięta folią paroprzepuszczalną 25mg/m 24H, o klasie palności B1/B2., ułożoną mijankowo w dwóch warstwach.</p> <p>Ocieplenie stropodachu niewentylowanego. Przyjęto ocieplenie wełną mineralną twardą = 20 cm klejoną o stropodachu po uprzednim usunięciu warstw izolacyjnych na dachu, ułożoną mijankowo w dwóch warstwach.</p> <p>Ocieplenie ścian zewnętrznych. Przyjęto ocieplenie metodą lekko mokrą styropianem gr.14m.</p> <p>Modernizacja instalacji c.o. Przyjęto modernizację instalacji c.o. przez wymianę i przyjęcie systemu ogrzewania pompowego, dwururowego z rozdziałem dolnym i odpowietrzeniem na grzejnikach i pionach.</p> <p>Przewody stalowe, łączone przez spawanie. Przejścia przez stropy w stalowych rurach ochronnych. Elementy grzejne zaprojektowano jako grzejniki stalowe z zaworami grzejnikowymi wyposażonymi w głowice termostatyczne.</p> <p>Wymiana stolarki okiennej – drzwiowej.</p> <p>Wymiana pozostałej, niezmodyfikowanej stolarki okiennej drewnianej na stolarkę z PCV z zachowaniem formy podziału okien wg. stanu istniejącego o wskaźniku $U= 1,1 [W/m^2/K]$</p> <p>Wartość zadania : 1.479.446,34.</p>	
--	--	--	--

		<p>Realizacja w latach 2007-2008. Termomodernizacja wraz z likwidacją azbestu w Zespole Szkół Nr 3 Przedmiotem inwestycji było: Likwidacja azbestu, wymiana części starej stolarki okiennej na PCV, wymiana drzwi zewnętrznych, docieplenie ścian płytami styropianowymi metodą lekką typu Kreisel. Wartość zadania 1.702.646,16. Realizacja w latach 2010 - 2011</p> <p>Termomodernizacja Zespołu Szkolno-Przedszkolnego Nr 3 Zakres inwestycji to: docieplenie wszystkich segmentów szkoły: metodą lekko-mokrą w/ systemu docieplania CERESIT VWS , w oparciu o instrukcję ITB AT -15-4397/2003styropianem EPS 70, gr.14 cm, cokoły styropianem EPS 100 gr. 14 cm. Wymiana stolarki okiennej: okna PCV firmy WEKA i aluminiowe firmy YAWAL. Wymiana drzwi wejściowych: w seg.Ai B- aluminiowe pełne, seg C- aluminiowe pełne,PCV i stalowe pełne (do kotłowni). Docieplenie dachu i stropodachów: w seg A- metodą wypełnienia przestrzeni międzykrokwiowych , wełną mineralną - gr. 20 cm, w seg. B,C - od zewnątrz, wełną mineralną gr 20 cm. Wymiana instalacji c.o.: z rur miedzianych, łączonych przez lutowanie w otulinie z pianki, a w posadzce w otulinie do zalewania betonem. Grzejniki stalowe, płytowe firmy RADSON typu Compact, zawory termostatyczne firmy Herz typu TS 98V Wartość zadania 1.449.198,51. Realizacja w latach 2010-2011 Termomodernizacja budynku 4b Urzędu Miasta . Zakres inwestycji to: ocieplenie ścian trzema metodami: - Części ścian nadziemnych styropianem gr. 15 cm, metodą lekko – mokrą, bezspoinową, - Ocieplenie cokołu z zastosowaniem systemu z</p>	
--	--	--	--

		<p>zatopionym klinkierem,</p> <p>- Ocieplenie ścian piwnic poniżej terenu Izodrenem o gr. 10 cm do głębokości 1m.</p> <p>Wymiana starych okien drewnianych na energooszczędne z zapewnieniem odpowiedniej wentylacji,- PCV o współczynniku $U=1,3W/m^2K$ dla całości okna, - aluminiowe o klasie odporności EI30.</p> <p>Wymiana starych drzwi zewnętrznych w ścianie szczytowej o współczynniku $U=2,5W/m^2K$.</p> <p>Budowę nowej instalacji grzewczej z rur miedzianych. Zaprojektowano grzejniki stalowe, płytowe,</p> <p>wyposażone w głowice termostatyczne</p> <p>Wartość zadania 2.636.765,44</p> <p>w tym prace termomodernizacyjne 650.000 zł.</p> <p>Realizacja w latach 2012-2013</p>	
Żory	<p><u>Rok 2011</u></p> <p>Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza poprzez kompleksową modernizację gospodarki cieplnej Szpitala Miejskiego w Żorach</p> <p>Zakres:</p> <p>usunięcie i utylizację tkanki azbestowej z elewacji budynku (około 3 000 m²), instalację kolektorów słonecznych, przebudowę kotłowni koksowej i ocieplenie budynku</p>	<p>1. Wymiana źródeł ciepła bez instalacji w 150 budynkach w latach 2011-2013 w ramach Programu ograniczenia niskiej emisji w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych dla miasta Żory</p> <p>2. Działania z zakresu termomodernizacji w budynkach użyteczności publicznej:</p> <p><u>Rok 2013:</u></p> <p>Kompleksowa termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno -Przedszkolnego nr 6 w Żorach</p> <p>Zakres:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocieplenie ścian - ocieplenie dachu - wymiana instalacji c.o. <p>- wykonanie układu wentylacji mechanicznej Zespół Szkół Ogólnokształcących</p> <p>Kwota: 115.063,22 zł</p> <p>Zakres:</p> <ul style="list-style-type: none"> - docieplenie dachu - wymiana okien <p>Szkoła Podstawowa nr 17</p> <p>Zakres:</p> <ul style="list-style-type: none"> - docieplenie dachu <p><u>Rok 2012:</u></p>	<p>Od 2008 roku Gmina Żory przy budowie lub modernizacji oświetlenia ulicznego stosuje wyłącznie energooszczędne oprawy z redukcją mocy. Obecnie na sieciach wydzielonych posiadamy 658 szt. zamontowanych opraw z redukcją mocy.</p> <p>W IV kwartale 2012 roku na sieciach skojarzonych eksploatowanych od 2013 roku przez Tauron Dystrybucja S.A. wymieniono wszystkie oprawy na oprawy z redukcją mocy w ilości 1 328 szt.</p> <p>Łączna ilość opraw w gminie Żory wg stanu na dzień 31.12.2013r. wynosi 6 209 szt. w tym 1 986 szt. z redukcją mocy oraz 10 szt. typu LED.</p>

		<p>Termomodernizacja budynku P-16 i żłobka w Żorach Zakres: - wykonanie ocieplenia ścian - wykonanie ocieplenia stropodachów - ocieplenie dachu - wymiana okien - wymiana drzwi - wymiana instalacji c.o. - wymiana instalacji odgromowej, Zespół Szkół nr 1 Zakres: - docieplenie dachu - wymiana okien <u>Rok 2011:</u> Termomodernizacja budynku Miejskiego Domu Pomocy Społecznej w Żorach Zakres: - docieplenie stropodachów - docieplenie ścian zewnętrznych - wymiana okien - wymiana stolarki drzwiowej - wymiana instalacji c.o. Zespół Szkół nr 3 Zakres: - docieplenie stropodachów - docieplenie ścian zewnętrznych - wymiana okien - wymiana drzwi <u>Rok 2010:</u> Termomodernizacja budynku mieszkalnego, ul. Gwarków 22 Termomodernizacja budynku mieszkalnego, ul. Gwarków 24 <u>Rok 2009:</u> Szkoła Podstawowa nr 17 Zakres: - docieplenie ścian sali gimnastycznej Zespół Szkół Budowlano-Informatycznych Kwota: 48.456,35 zł Zakres: - docieplenie ściany szczytowej - wymiana okien piwnicznych</p>	
--	--	---	--

		- wymiana drzwi <u>Rok 2008</u> Gimnazjum nr 3 Kwota: 124.554,46 zł Zakres: - wymiana okien Gimnazjum nr 4 Kwota: 179.175,67 zł Zakres: - wymiana instalacji c.o.	
--	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych JST.

RAPORT Z KONSULTACJI PROJEKTU STRATEGII RIT SUBREGIONU ZACHODNIEGO

Zgłaszający	Jednostka redakcyjna strategii, której dotyczą uwagi (rozdział, dział)	Str.	Treść uwagi	Uzasadnienie do treści uwagi	Propozycja zmian	Uzasadnienie do propozycji zmian	Sposób uwzględnienia uwagi
Gmina Świerklany	Strategia Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Zachodniego na lata 2014-2020	mapy	Nieczytelne opisy, brak legendy na większości map	Załączniki mapowe powinny być czytelne oraz posiadać legendy, aby możliwe było ich właściwe odczytanie	Zwiększyć czcionki, dołożyć legendy	Załączniki mapowe powinny być czytelne oraz posiadać legendy, aby możliwe było ich właściwe odczytanie	Skorygowano zgodnie z uwagami
	Strategia Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Zachodniego na lata 2014-2020	24	Brak ujęcia drogi DW 929 jako składowej szkieletu drogowego Subregionu Zachodniego	DW 929 jest jedną z głównych dróg na trasie prowadzącej do węzła autostradowego w Świerklanach	Dopisać DW 929 w tekście	DW 929 jest jedną z głównych dróg na trasie prowadzącej do węzła autostradowego w Świerklanach	Skorygowano zgodnie z uwagami
Dr Krzysztof Wrana	sformułowanie celów C2RIT i C3RIT mogłoby być inne (bezpośrednie łączenie jakości powietrza oraz gospodarki wodno-ściekowej z estetyką jest trochę naciągane); może: poprawa stanu środowiska i warunków życia poprzez...; lub: poprawa atrakcyjności przestrzeni subregionu poprzez...; lub zrównoważone gospodarowanie przestrzenią i środowiskiem wspierane działaniami na rzecz...						Skorygowano zgodnie z uwagami
	rewitalizacja jest obecnie traktowana jako proces wielowymiarowy, więc nie powinno się mówić o rewitalizacji infrastrukturalnej, czy społecznej; może C4RIT sformułować jakoś tak: Realizacja (procesów) rewitalizacji wspierających rozwój społeczno-ekonomiczny oraz zrównoważone gospodarowanie zasobami (przestrzenią) subregionu						Skorygowano zgodnie z uwagami
	w C5RIT i C6RIT proponuję zamiast „zwiększenie” użyć słowa „podniesienie” (...poziomu)						Skorygowano zgodnie z uwagami
	C7RIT – początek celu niepotrzebny; wystarczy „Poprawa poziomu zatrudnienia...”						Skorygowano zgodnie z uwagami
	diagnoza w dokumencie jest znacznie pełniejsza, aczkolwiek warto byłoby uwzględnić część uwag sformułowanych do strategii rozwoju						Skorygowano zgodnie z uwagami
	na s. 12 „Wykazuje on tendencje do rozwoju policentrycznego z ośrodkiem w Rybniku...” – jeżeli rozwój policentryczny to wypadałoby wskazać inne ośrodki i zaznaczyć, że Rybnik jest głównym ośrodkiem obszaru metropolitalnego (jest odniesienie dopiero w kolejnym akapicie)						Skorygowano zgodnie z uwagami
	uzasadnienia wymaga zdanie na s. 13 „Rozwój regionu w perspektywie czasu powinien doprowadzić do dalszego odchodzenia od modelu przemysłowego na rzecz rozwoju sektora usług...”; czy na pewno? dlaczego? czy chodzi o rolę w zatrudnieniu, czy w tworzonej wartości dodanej, czy też w jednym i drugim?						Skorygowano zgodnie z uwagami
	s. 14 – kiedy mowa jest o niższym wskaźniku przedsiębiorczości warto nadmienić, że wynika to nie z niskiego poziomu przedsiębiorczości mieszkańców, tylko jest charakterystyczne dla ośrodków o wysokim poziomie industrializacji, gdzie miejsca pracy są tworzone przez duże przedsiębiorstwa						Skorygowano zgodnie z uwagami

s. 14-15 – należy określić perspektywy rozwojowe tradycyjnych branż	Skorygowano zgodnie z uwagami
s. 16-17 – brakuje oszacowania skali terenów zdegradowanych, terenów do rewitalizacji (wg różnych typów) itp.	Skorygowano zgodnie z uwagami
s. 17 – bardzo kontrowersyjne zdanie „Uwzględniając wyżej przedstawioną powierzchnię gospodarstw rolnych w Subregionie Zachodnim, nie można wykluczyć, że pojawi się na całym obszarze możliwość wykorzystania terenów popegeerowskich i ich uzbrojenia na potrzeby przedsiębiorców.”; jeżeli dotyczy to terenów rolnych to taka propozycja stałaby w ostrej sprzeczności z zasadami rozwoju zrównoważonego	Skorygowano zgodnie z uwagami
s. 17 – wśród wyróżników warto wspomnieć o KSSE	Skorygowano zgodnie z uwagami
s. 20 – źródła emisji transgranicznej nie pochodzą z Aglomeracji Górnośląskiej	Skorygowano zgodnie z uwagami
s. 21 – brak oszacowania skali problemu niskiej emisji	Skorygowano zgodnie z uwagami
s. 21-23 – skupiono uwagę na energii wiatrowej i słonecznej; może coś więcej o geotermii i biogazie (mamy rolnictwo)?	Zgodnie z dokumentem <i>Określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii – wnioski dla Regionalnych Programów Operacyjnych na okres programowania 2014 – 2020</i> , kluczowa jest energia słoneczna, pozostałe nie mają dużego znaczenia i potencjału do wykorzystania
s. 26 – błąd językowy: „Aby sprostać zagrożeniom związanym z dużym natężeniem ruchu zwłaszcza w centrach miast i wynikającą z tego emisja linią...”; tych przypadkowych błędów językowych trochę jest, ale należy podkreślić, że obydwa dokumenty pod względem językowym są napisane bardzo dobrze	Skorygowano zgodnie z uwagami
s. 30 – brakuje pokazania trendów na rynku pracy	Skorygowano zgodnie z uwagami
s. 43 – warto uzasadnić potrzebę rewitalizacji na obszarach wiejskich	Skorygowano zgodnie z uwagami
kolejne strony – według mnie bardzo dobry, precyzyjny opis	Brak odniesienia
s. 80, tabela 28 – zajmuje bardzo dużo miejsca, a nie ma istotnego znaczenia strategicznego (chyba, że takie są wymogi formalne); lepiej zamieścić więcej wniosków, a tabelę przenieść do załącznika	Skorygowano zgodnie z uwagami
ze wskaźnikami i systemem zarządzania nie dyskutuję, bo rozumiem, że przyjęto rozwiązania realne	Brak odniesienia

Gmina Pszów	X. Strategia RIT a Strategie niskoemisyjne, Tabela nr 28 Diagnoza planów gospodarki niskoemisyjnej na obszarze jst Subregionu Zachodniego	85	W kolumnie 2 tabelki nr 28 umieszczona jest informacja, że Gmina nie posiada PGN. Gmina jest obecnie w trakcie przygotowania dokumentu.	Gmina Miasto Pszów otrzymała dofinansowanie z POIiŚ na realizację projektu „Plan gospodarki niskoemisyjnej Gminy Miasta Pszów na lata 2014 – 2020”. Jego realizacja rozpocznie się w październiku 2014 r. i zakończy się we wrześniu 2015 r.	Zmiana informacji umieszczonej w kolumnie 2 tabeli nr 28 na: <i>NIE, Gmina jest w trakcie przygotowania opracowania: „Plan gospodarki niskoemisyjnej Gminy Miasta Pszów na lata 2014 – 2020”</i>	W chwili przyjęcia <i>Strategii Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Zachodniego</i> informacja o braku PGN w Gminie Pszów będzie nieaktualna. Dlatego też należy wprowadzić zapis, że Gmina jest w trakcie opracowania dokumentu.	Skorygowano zapisy w tabeli, tabela przeniesiona do załącznika
Towarzystwo Entuzjastów Kolei	Strategia Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Zachodniego	13, 14, 15, 16, 19, 21, 26, 30, 41, 43, 45, 48, 55, 59, 60, 62, 64, 65, 67, 68, 69	Należy zaniechać dalszego stosowania pojęcia „Aglomeracja Rybnicka”	Z niepokojem obserwujemy stale pogarszającą się dostępność i jakość transportu zbiorowego łączącego obszar Subregionu Zachodniego (za wyjątkiem Rybnika) z obszarami sąsiadującymi, a w szczególności z Konurbacją Górnośląską i stolicą województwa – Katowicami. Trend ten jest szczególnie widoczny na przykładzie kolejowych przewozów pasażerskich, dodatkowo w ostatnim czasie docierają do nas także nieoficjalne informacje o możliwym wprowadzeniu opłat na autostradzie A-1 pomiędzy węzłem Żory a granicą państwa w Gorzyczkach, co pogłębiłoby izolację i marginalizację południowej części Subregionu Zachodniego. Praprzyczyną takiego stanu rzeczy jest realizowana konsekwentnie od pierwszych lat polskiej samorządności przez Urząd Miasta Rybnika polityka kreowania tego miasta na ośrodek nadrzędny, która zaowocowała między innymi ustanowieniem Rybnika jako dodatkowego ośrodka regionalnego w województwie śląskim (poza byłymi miastami wojewódzkimi). Przyczyniło się to w sposób znaczący do marginalizacji pozostałych miast Subregionu Zachodniego i stopniowego sprowadzania ich do roli miast satelickich, a ich potrzeby przestały być zauważane. Umacnianie dominacji Rybnika, poprzez ciągłe forsowanie określeń takich jak "Aglomeracja Rybnicka" czy region rybnicki, nie przyczynia się w żaden sposób do zrównoważonego rozwoju ani całego subregionu, ani jego rdzenia miejskiego; przeciwnie – jest działaniem nie tylko kontrowersyjnym, ale i wysoce szkodliwym dla większej części subregionu, i to nie tylko w dziedzinie transportu zbiorowego. Metropolitarne zapędy Rybnika, niewystarczająco powstrzymane przez pozostałe samorządy, doprowadziły już do ugruntowania na szczeblu wojewódzkim i krajowym mylnego przekonania, że dbałość o potrzeby komunikacyjne Rybnika jest równoznaczna z zaspokojeniem tych potrzeb wobec całego subregionu.			Propozycje niezgodne z treścią dokumentów wyższego rzędu np. Strategią Śląskie 2020, nie uwzględniono uwag w treści strategii

				<p>Przypominamy, że układ osadniczy miast Subregionu Zachodniego zbliżony jest do Konurbacji Górnośląskiej czy Trójmiasta, dla określenia których nie stosuje się pojęć "Aglomeracja Katowicka" czy "Aglomeracja Gdańska", w niczym natomiast nie przypomina Aglomeracji Bielskiej czy Częstochowskiej, dlatego też stosowanie nazwy „Aglomeracja Rybnicka” jest bezzasadne. Działalność polegająca na uporczywym stosowaniu i promowaniu tej nazwy, bez przeprowadzenia szerokich konsultacji społecznych, wbrew wyrażanym wielokrotnie opiniom zainteresowanych samorządów oraz uwarunkowaniom historycznym i geograficznym jest zaklinaniem rzeczywistości, mogącym mieć na celu jedynie dalsze, sztuczne przekształcanie istniejącej konurbacji w aglomerację monocentryczną.</p> <p>Nadmieniamy również, że w przeciwieństwie do opracowania "Aglomeracja Rybnicka - zarys typologii osadniczej" (przedstawianego jako naukowy dowód istnienia tejże, a stworzonego na zamówienie Urzędu Miasta Rybnika), uznane opracowania naukowe (np.: <i>J.J. Parysek: „Aglomeracje miejskie w Polsce oraz problemy ich funkcjonowania i rozwoju”, str. 34-35, ISBN 978-83-61320-33-3, ESPON project 1.4.3 Study on Urban Functions (Final Report), str. 93, ISBN 2-9600467-2-2</i>) traktują miasta Subregionu Zachodniego jako część Konurbacji Górnośląskiej. Z perspektywy czasu należy uznać, że odrębność Subregionu Zachodniego przyniosła znaczące korzyści jedynie miastu Rybnik, natomiast dla pozostałych miast subregionu korzystniejsze byłoby współtworzenie Konurbacji Górnośląskiej. Za takim rozwiązaniem przemawiałoby również istnienie silnych powiązań przestrzenno-funkcjonalnych z wymienioną konurbacją czy Katowice jako tradycyjny ośrodek nadrzędny, od którego obecnie jest odizolowywana znaczna część Subregionu Zachodniego. Niemniej uważamy, że funkcjonowanie w ramach odrębnego subregionu może być korzystne dla całego obszaru, pod warunkiem wypracowania nowego modelu współpracy, uznającego równorzędność wszystkich miast powiatowych zamiast ugruntowywania dominacji jednego z nich.</p>			
Strategia Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Zachodniego	12	Oczywista sprzeczność w zdaniu „Wykazuje on tendencje do rozwoju policentrycznego z ośrodkiem w Rybniku”	Błąd w tekście źródłowym (fragment opracowania „Aglomeracja Rybnicka – zarys typologii osadniczej”)	Pominąć fragment „z ośrodkiem w Rybniku” lub wymienić pozostałe miasta powiatowe	Jeśli istnieją tendencje do rozwoju policentrycznego, to z definicji jest to więcej niż jeden ośrodek	Skorygowano zapis w Strategii	
Strategia Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Zachodniego	59	Aglomeracja Rybnicka dzięki swojemu centrum, które stanowi Miasto Rybnik jest również ośrodkiem naukowym skupiającym uczelnie techniczne oraz uniwersytety”	Zdanie to jest daleko posuniętym nadużyciem.	Do wykreślenia	Miasto Rybnik ma na swoim terenie wł. filie uczelni wyższych, takowe funkcjonują również w innych miastach powiatowych subregionu. Jedyna pełnoprawna uczelnia wyższa funkcjonuje w Raciborzu.	Skorygowano zapis w Strategii	

Miasto Rybnik	III. Obszar wsparcia Strategii RIT	12	W opisie subregionu w kontekście RIT zaakcentowałbym bardziej rolę ośrodka subregionalnego jakim jest Miasto Rybnik	RIT związane są ściśle z ośrodkami subregionalnymi, których istnienia stanowi warunek konieczny do ustanowienia RIT. Takim miastem dla naszego subregionu jest Miasto Rybnik, które wraz z Bielskiem oraz Częstochową tworzą na terenie naszego województwa 3 ośrodki subregionalne, które wraz ze swoimi obszarami funkcjonalnymi są podstawą do wdrażania RIT. Miasta o znaczeniu subregionalnym zostały wyznaczone w dokumentach strategicznych wyższego stopnia i de facto bez tych miast nie jest możliwe wdrażanie RIT. Na potrzebę większego zaakcentowania roli ośrodka subregionalnego zwracali już uwagę przedstawiciele IZ RPO	Opis należałoby uzupełnić o fakt, iż obszar wsparcia RIT to ośrodek subregionalny – Miasto Rybnik wraz ze swoim obszarem funkcjonalnym stworzonym przez miasta itd. Należałoby też wspomnieć o Aglomeracji Rybnickiej, która jest oficjalnie wymieniana w dokumentach regionalnych	III. Obszar wsparcia Strategii RIT	Skorygowano zapisy Strategii
	Tabela 2	14	Skoro podajemy zatrudnienia w konkretnych zakładach KW SA mieszczących się na terenie subregionu to analogicznie należałoby podać zatrudnienie tylko w tych zakładach JSW S.A, które mieszczą się na tym obszarze	Brak logiki podawania danych	Podać dane dotyczące zatrudnienia tylko w tych zakładach JSW S.A., które mają siedzibę na terenie subregionu	Tabela 2	Zmieniono dane w tabeli
	pierwszy akapit	24	Brak 9 w numerze drogi nr 924	oczywista omyłka		pierwszy akapit	Skorygowano zapisy w Strategii

	trzeci akapit	26	Należy dopisać fragment o konieczności budowy obwodnic, które wyprowadzą część ruchu z centrów miast	Wymienione w tym fragmencie działania w zakresie ograniczenia ruchu dotyczą prawie wyłącznie ruchu lokalnego. Jak wspomniano wcześniej w dokumencie największe natężenie dotyczy dróg przebiegających przez centra miast, gdzie miesza się ruch tranzytowy z lokalnym. Wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza centra również da korzyści w zakresie zmniejszenia emisji zanieczyszczeń		trzeci akapit	Skorygowano zapisy w Strategii
	Tabela 19	43	Dane dotyczące przestępstw dla Miasta Rybnik i powiatu rybnickiego są podane łącznie w 2012 r. oraz rozłącznie w 2013 r. Prowadzi to do ogromnego statystycznego spadku ilości przestępstw. Komenda policji obsługująca oba powiaty nie potrafiła prawdopodobnie przyporządkować przestępstw do danego powiatu i podała je łącznie	Podanie łączne ilości przestępstw dla Miasta Rybnik i powiatu rybnickiego zarówno w 2012 r. jak i 2013 r.		Tabela 19	Skorygowano dane w tabeli
	Tabela	85-86	Zmiana zapisów dotyczących PGN dla Miasta Rybnika	Uaktualnienie danych	NIE – plan ma zostać przygotowany do połowy 2015 r. Miasto pozyskało dofinansowanie z POLiŚ na tworzenie planu	Tabela	Skorygowano dane w tabeli, tabela przeniesiona do załącznika
	Tabela	115	Zmiana zapisów dotyczących kąpieliska Ruda	Uaktualnienie danych	Kąpielisko „Ruda” – 26 szt. o powierzchni 127,66 m2 oraz tzw. solarna plaża służąca do podgrzewania wody w basenie o powierzchni 4193 m2	Tabela	Skorygowano dane w tabeli, tabela przeniesiona do załącznika

Miasto Racibórz		3	Brak spisu treści	Brak spisu treści utrudnia poruszanie się po dokumencie	Dodanie spisu treści	Zwiększenie przejrzystości i przystępności zapisów	Uzupełniono o spis treści
		2	Brak w wykazie skrótów i pojęć takich definicji jak Aglomeracja Rybnicka, Lokalny Ośrodek Rozwoju itp.	Brak rozwinięcia definicji powoduje, że nie do końca wiadomo który samorząd wchodzi w skład np. Aglomeracji Rybnickiej	Dodanie w wykazie skrótów i pojęć definicji stosowanych w Strategii	Zwiększenie przejrzystości i przystępności zapisów	Uzupełniono wykaz skrótów
	I	6	Uchwały nr 8/2013 podjętej przez Zarząd Stowarzyszenia ..	Uzyskana zostanie zgodność z treścią Uchwały	Zmienić na ... przez Zarząd Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego, dnia 9 września 2013r.	Zachowanie poprawności	Skorygowano zgodnie z uwagą
	I	6	Strategia Regionalnych Inwestycji Terytorialnych ..	Uzyskana zostanie zgodność z tytułem opracowania	Zmienić na Strategia Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego	Ujednolicenie zapisów	Skorygowano zgodnie z uwagą
	II	7	j.w	j.w	j.w	j.w	Skorygowano zgodnie z uwagą
	II	7	Mała litera w treści „Strategia Regionalnych Inwestycji terytorialnych powstała w oparciu o ...”	Nazwa ta w pozostałej części dokumentu pisana jest z dużych liter	„Strategia Regionalnych Inwestycji Terytorialnych powstała w oparciu o ...”	Ujednolicenie zapisów	Skorygowano zgodnie z uwagą
	III	12	Drugi akapit podpunkty a i b nieuzasadnione użycie dużej litery „a) 3 Miasta na prawach [...] b) 3 Powiaty ziemskie...”	Jeżeli chodziło o zachowanie dużej litery po wypunktowaniu to jest to nieuzasadnione gdyż pierwszym znakiem w obu przypadkach jest cyfra 3	„a) 3 miasta na prawach [...] b) 3 powiaty ziemskie...”	Zachowanie poprawności	Skorygowano zgodnie z uwagą
	III	12	Zbiornika „Racibórz” na Odrze	Uzyskana zostanie zgodność z nazwą inwestycji	Zbiornika Racibórz Dolny	Zachowanie poprawności	Skorygowano zgodnie z uwagą
	IV.1.1.	15	Ostatni akapit, „45 %”	liczbę i symbol „%” zapisuje się bez spacji, zatem „45 %” jest niepoprawnym zapisem	Usunięcie spacji między cyfrą a symbolem % - „45%”	Poprawność elektroniczna zapisu	Skorygowano zgodnie z uwagą

		Podobne błędy występują również: ostatni akapit str. 19, drugi akapit str. 28, ostatni akapit str. 46					Skorygowano zgodnie z uwagą
IV.2.2.	18	Nieczytelny rysunek, źródło powinno znaleźć się pod rysunkiem a nie na następnej stronie	Brak przejrzystości	Poprawa czytelności rysunku (poddanie go graficznej obróbce), przeniesienie źródła ze strony 19 tuż pod rysunek na stronę 18	Zachowanie przejrzystości	Skorygowano zgodnie z uwagą, obrazki, wykresy i diagramy pozostają niewyraźne w zależności od rodzaju edytora tekstu, w formacie pdf, lub na wydruku obiekty zachowują wyraźny kształt i przejrzystość	
		Podobne błędy występują na stronach 20-21 (na stronie 20 nazwa tabeli 6 i jej źródło oraz nazwa rysunku 3 są umiejscowione zbyt ciasno, brak pustej linijki, która przy innych opisach występuje), może więc warto przenieść rysunek 3 na kolejną stronę, co będzie bardziej przejrzyste; nieczytelny rysunek na str. 42				Skorygowano zgodnie z uwagą	
IV.2.2.	23	Początek strony „Regionalnych Programów operacyjnych na okres programowania 2014-2020 Drugi natomiast....”	Brak kropki po „2014-2020” oznaczającej koniec zdania. Zdanie „Drugiego natomiast....” Niepotrzebnie jest przeniesione enterem do nowej linijki.	„...Regionalnych Programów operacyjnych na okres programowania 2014-2020. Drugi natomiast....”	Zachowanie poprawności	Skorygowano zgodnie z uwagą	

IV.2.2.	24	Mniej więcej połowa drugiego akapitu „Na poniżej przedstawionym rysunku kolor fioletowy...”	Nie powinno się używać sformułowania „na poniżej przedstawionym rysunku”, jeżeli faktycznie nie znajduje się on poniżej (leży na następnej stronie)	„Na rysunku nr 4kolor fioletowy oznacza...”	Zachowanie poprawności	Skorygowano zgodnie z uwagą
		Podobny błąd występuje na str. 46: zamiast „prezentuje poniższa tabela”, napisać „prezentuje tabela nr 20”; to samo dot. str. 48				Skorygowano zgodnie z uwagą
IV 2.2.	24	Mniej więcej połowa drugiego akapitu „Strategia Śląskie 2020+ delimituje obszary uwzględniając zasadniczo li tylko słabą...”	Nieczytelność i skomplikowanie zapisu	Wprowadzenie synonimu dla słowa „delimituje” np. „rozgranicza”, usunięcie wyrazu „li” „Strategia Śląskie 2020+ rozgranicza uwzględniając zasadniczo tylko słabą...”	Poprawa przejrzystości i czytelności zapisów dla mieszkańców	Skorygowano zgodnie z uwagą
IV.2.2	25	932,933,.....	Brak wszystkich dróg wojewódzkich	Przeanalizować i uzupełnić brakujące numery dróg	Zachowanie poprawności	Skorygowano zgodnie z uwagą
IV 2.2.	25	Przedostatnia linijka tekstu „...swoje usługi wykonują głównie...”	Brak kreseczki nad literą „o” w słowie „głównie”	„...swoje usługi wykonują głównie...”	Poprawienie błędu	Skorygowano zgodnie z uwagą
IV.2.2.	26	Trzeci akapit „... miast i wynikającą z tego emisja linią...”	Brak czytelności zapisu (prawdopodobnie zła odmiana językowa słów)	„...miast i wynikającą z tego emisją liniową...”	Zachowanie poprawności językowej	Skorygowano zgodnie z uwagą
IV.2.2	26	... bądź modernizacja oświetlenia ulicznego	Projekt RPO str. 96 dopuszcza również wymianę istniejącego oświetlenia placów	Dopisanie oświetlenia placów i ulic	Ujednoczenie zapisów	Skorygowano zgodnie z uwagą
IV.2.3.	27	Drugi akapit „... określono na poziomie 21 891m ² .”	Cyfra 2 powinna być zapisana w formie czcionki indeksu górnego	„...określono na poziomie 21 891m ² . „	Poprawność zapisu	Skorygowano zgodnie z uwagą
IV.2.4.	33	Kolumna 3, ostatni wiersz dla działu „Powiat Raciborski”	Za duża komórka dla słowa „Ślusarz” (prawdopodobnie po słowie występuje enter)	Zmniejszenie wielkości komórki	Ujednoczenie zapisów	Skorygowano zgodnie z uwagą

IV.2.5.	42	Drugi akapit „...rewitalizacji, zdefiniowanymi w Strategii Śląskie 2020+.”	Niezasadnione użycie dwukropka zamiast kropki na końcu zdania (wskazywanie dwukropkiem na rysunek jest nieczytelne)	„... rewitalizacji, zdefiniowanymi w Strategii Śląskie 2020+. Powyższe zależności przedstawia rysunek 5.”	Zachowanie czytelności zapisów	Skorygowano zgodnie z uwagą
IV.2.5.	43	Połowa akapitu „... funkcjonalnym, a także w 10prawdzi ośrodku rozwoju jakim jest miasto Racibórz. Ponadto jako obszary wymagające 10prawdzie10cji [...] Poza wymienionymi jednostkami...”	Poprawa literówek w wyrazach „10prawdzi”, „10prawdzie10cji” i „wyminionymy”	„... funkcjonalnym, a także w lokalnym ośrodku rozwoju jakim jest miasto Racibórz. Ponadto jako obszary wymagające rewitalizacji [...] Poza wymienionymi jednostkami...”	Zachowanie poprawności	Skorygowano zgodnie z uwagą
IV.2.5.	43	Drugi akapit „... które 10prawdzie zakończyły już eksploatację [...] oddziałują na to co znajduje się [...] procesy oddziałujące na tkankę miejską...”	Poprawa literówek w wyrazach „10prawdzie” i „tąknę” oraz dopisanie przecinka między słowami „... na to, co...”	„... które wprawdzie zakończyły już eksploatację [...] oddziałują na to, co znajduje się [...] procesy oddziałujące na tkankę miejską...”	Zachowanie poprawności	Skorygowano zgodnie z uwagą
IV.2.5.	43	Ostatni akapit „...należy dokonać analizy...”	Poprawa literówki w wyrazie „dokonać”	„... należy dokonać analizy...”	Zachowanie poprawnej odmiany wyrazów	Skorygowano zgodnie z uwagą
IV.2.5.	44	Pierwszy akapit „Odmienne sytuacja kształtuje się...”	Poprawa literówki w wyrazie „odmienne” przez dopisanie literki „n”	„Odmienne sytuacja kształtuje się...”	Zachowanie poprawności językowej	Skorygowano zgodnie z uwagą
IV.2.5.	44	Trzeci akapit ostatnia linijka „... na zwór fali...”	Poprawa literówki w wyrazie „zwór”	„...na wzór fali...”	Zachowanie poprawności językowej	Skorygowano zgodnie z uwagą
IV.2.5.	50	Tabela nr 22, podwójnie użyte słowo „ogółem”, nieczytelność ostatnich kolumn z latami	Brak przejrzystości	Usunięcie zbędnego (podwójnego) wiersza z napisami „ogółem”, wyregulowanie szerokości ostatnich kolumn tak, by cyfry z lat 2008 i 2010 nie przeskakiwały do kolejnej linijki	Zachowanie przejrzystości	Skorygowano zgodnie z uwagą
IV.3	56	C.3 ... na rzecz poprawy”	Brak pełnej nazwy C.3	Dopisanie na rzecz poprawy gospodarki wodno - ściekowej	Ujednolicenie zapisów	Skorygowano zgodnie z uwagą

	IV.3.	62	Czwarta kolumna początek „Obszary wiejskiej w Subregionie...” oraz środek piątek kolumny „...” będzie również podjęcia działań...”	Odmiana słów „wiejskie” i „podjęcie”	„ Obszary wiejskie w Subregionie...” „... będzie również podjęcie działań...”	Zachowanie poprawności językowej	Skorygowano zgodnie z uwagą
	VI	68	Końcówka przedostatniego akapitu „... wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich”	Nadużywanie litery „i”, brak kropki na końcu zdania.	„... wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności oraz obszarów miejskich i wiejskich.”	Zachowanie poprawności językowej i poprawności zapisu	Skorygowano zgodnie z uwagą
	VI	69, 70	Tabela nr 26 jest nieczytelna	Niepotrzebne dzielenie tabeli	Przeniesienie tabeli nr 26 w całości (wraz z nazwą) na stronę 70 (na str. 70 jest wystarczająco dużo miejsca), tak by niepotrzebnie nie dzielić tabeli	Zwiększenie przejrzystości zapisów	Skorygowano zgodnie z uwagą
Miasto Jastrzębie-Zdrój	IV, IV.1, IV.1.1	str. 16	W zdaniu :Prócz terenów na których w dalszym ciągu prowadzi się wydobywanie (wskazane wyżej)... nie sposób wyżej znaleźć informacji o terenach na których w dalszym ciągu prowadzi się wydobywanie-uzupełnić, lub wskazać wprost				Skorygowano zgodnie z uwagą
	IV, IV.1, IV.1.1	str. 16	W zdaniu: Prócz terenów na których w dalszym ciągu prowadzi się wydobywanie (wskazane wyżej) należy również wspomnieć o obszarach na których zakończono eksploatację kopalnidopisać Jastrzębie-Zdrój	W Jastrzębiu zakończono eksploatację kopalni np. KWK Moszczenica			Skorygowano zgodnie z uwagą

	IV, IV.1, IV.1.1	str. 17	<p>Znikome informacje o obszarach przemysłowych. Na str. 15 skupiono się na charakterystyce gospodarstw rolnych. Należy poszerzyć opis dotyczący obszarów przemysłowych o dane dotyczące tych terenów – np. powierzchnię terenów zdegradowanych, przemysłowych. -po słowie obszary przemysłowe należy dopisać: w tym hałdy i zalewiska (bo one też są skutkiem działalności przemysłu). Obszary po działalności przemysłowej stanowią ponad 40% obszaru Jastrzębia-Zdroju</p>	<p>Ponieważ Powiat Wodzisławski i Jastrzębie-Zdrój, ma w ramach RIT przewidziane do realizacji projekty w ramach zagospodarowania terenów przemysłowych, należałoby przedstawić chociażby ich charakterystykę obszarów przemysłowych np. powierzchnię obszarów przemysłowych itp. Tak jak w tekście o terenach powojennych odniesiono się do gminy Kornowac</p>	<p>W załączeniu (źródło: Urząd Miasta) mapa przedstawiająca obszary działalności przemysłowej w Jastrzębiu-Zdroju. Obszary po działalności przemysłowej stanowią ponad 40% obszaru Jastrzębia-Zdroju</p>	IV, IV.1, IV.1.1	<p>Uzupełniono o tabelę, wskazującą obszary przemysłowe opracowaną na podstawie : www.opitpp.orsip.pl.</p>
	IV.2.2	str. 19	<p>W tekście dotyczącym problemu zanieczyszczeń powietrza biorąc pod uwagę POP ,należy obszar Subregionu Zachodniego wymieniać jako aglomeracja rybnicko-Jastrzębska (Rybnik, Żory, Jastrzębie-Zdrój) oraz część strefy śląskiej (pozostałe tereny)</p> <p>Ponadto należy podkreślić – jednym zdaniem, że w tabeli nr 5 ujęto dane z Rybnika i Wodzisławia z uwagi na fakt że punkty pomiarowe tych zanieczyszczeń są tylko w tych miastach: Wodzisław (w obrębie strefy śląskiej), Rybnik (w obrębie strefy rybnicko-jastrzębskiej)</p>	<p>Wg projektu Programu ochrony powietrza w skład Subregionu Zachodniego wchodzi :aglomeracja rybnicko-Jastrzębska (Rybnik, Żory, Jastrzębie-Zdrój) oraz część strefy śląskiej (pozostałe tereny)</p>			<p>Skorygowano zgodnie z uwagą</p>

		Str. 22	<p>W tabeli nr 7 poprawić dla Jastrzębia-Zdroju kolumnę „Typ instalacji”, wpisać jako druga pozycję : Małe elektrownie biogazowe wytwarzające energię z biogazu z oczyszczalni ścieków oraz składowiska odpadów . Kolumna „ilość instalacji” -2. w kolumnie „Moc” - biogaz z oczyszczalni ścieków-0,231 MWh a ze składowiska odpadów- 0,5 MWh.</p> <p>W pozycji dotyczącej Elektrowni realizujących technologie współspalania (paliwa kopalne i biomasa), w kolumnie ilość instalacji - 1, w pozycji „MOC” wpisać 220 MW (przy czym jest to obecnie projektowane przez SEJ-Spółkę Energetyczną Jastrzębie</p>				Skorygowano zgodnie z uwagą
		Str. 24	<p>W zdaniu..... Osiami komunikacyjnymi Subregionu Zachodniego, a przy tym emitarami emisji liniowej są przede wszystkim autostrada A1, która jest kluczową drogą w Subregionie, na której jest największe natężenie ruchu drogowego, tranzyt międzynarodowy przebiega przez nią (Autostradę wyciągnąć na plan pierwszy). Potem DK 78</p>				Skorygowano zgodnie z uwagą
			<p>W zdaniu: Szkielet drogowy Subregionu Zachodniego napisać przez jakie gminy przebiegają drogi wojewódzkie 932, 933,934, 935, 937</p>	<p>Skoro przebieg innych dróg jest opisany przez które gminy przebiegają, w związku z tym przebieg dróg wojewódzkich też należy uściślić, aby pokazać zanieczyszczenia z emisji liniowej również przez te gminy.</p>			Skorygowano zgodnie z uwagą

		Str. 25	<p>Dopisać w zdaniu...Jaskrawym przykładem jest Powiat Wodzisławski i jego gminy oraz miasto Jastrzębie-Zdrój, które jest całkowicie pozbawione komunikacji kolejowej, a w ograniczonym zakresie dostęp do komunikacji autobusowej.....</p>				Skorygowano zgodnie z uwagą
		Str. 25	<p>Pod rys. nr 4. Podać w źródle nazwę Strategii Rozwoju. Ponadto kolor dla Jastrzębia-Zdroju jest nieprawidłowy, gdyż jest to miasto wykluczone komunikacyjnie w tym całkowicie pozbawione dostępu do komunikacji kolejowej. Jest w porównywalnej, a nawet gorszej sytuacji niż powiat wodzisławski, który jest zaznaczony jako wykluczony, a Jastrzębie-Zdrój nie.</p>	<p>Jastrzębie-Zdrój całkowicie pozbawione komunikacji kolejowej, a w ograniczonym zakresie dostęp do komunikacji autobusowej.</p>			Uwzględniono częściowo
	IV.2.3.	Str. 27	<p>Pod tabelą nr 8 przy pozycji źródło należy podać, że są to dane z roku 2009. Poszczególne gminy i powiaty dysponują danymi za 2013 roku można je ściągnąć. Jeżeli będą cytowane dane za 2013 r. to Jastrzębie-Zdrój (dane UM Jastrzębie-Zdrój) są następujące: kolumna2-891; kolumna 3-592; kolumna 4-14834; kolumna 6-17,4; kolumna 7-17.</p>	<p>Bardziej negatywne dane są za 2009. Jeżeli celem tych danych jest pokazanie problemu azbestu, to one lepiej to obrazują niż rok 2013. Pytanie tylko czy dane z 2009 r. dla Urzędu Marszałkowskiego są wystarczające.</p>			Bez zmian
		Str. 27	<p>Zmiana zdania na prawidłowe: Nie bez znaczenia dla konieczności interwencji w proces</p>				

			<p>usuwania wyrobów zawierających azbest jest posiadanie w Subregionie Zachodnim możliwości składowania odpadów azbestowych w Jastrzębiu-Zdroju (jest to kwatery do składowania tych odpadów, która jest częścią RIPOK, której właścicielem jest spółka kapitału obcego COFINCO) oraz w bezpośrednim sąsiedztwie Subregionu Zachodniego,-dalej to co było w tekście pierwotnym</p>				Skorygowano zgodnie z uwagą
		Str. 34 i 36	<p>Tabela 13 i tabela 14, w źródle brak informacji za jaki okres są to dane- podać rok</p>				Skorygowano zgodnie z uwagą
		str. 37	<p>Tam gdzie mowa o tym , że rozwój szkolnictwa zawodowego musi być podporządkowany celom gospodarki, należy również wspomnieć o potrzebie wzmocnienia atrakcyjności oferty edukacyjnej szkół, w tym zawodowych mających na celu m.in. podniesienie zdolności uczniów do przyszłego zatrudnienia a także promocja kształcenia zawodowego</p>	<p>W ramach RITÓW przygotowywane są projekty z zakresu promocji kształcenia zawodowego, dlatego też należy podkreślić te zagadnienia.</p>			Skorygowano zgodnie z uwagą
		str.40	<p>Grupy docelowe poszerzyć również o młodych emerytów (tzw. młodych emerytów górniczych), rodziców samotnie wychowujących dzieci, rodziny zastępcze</p>	<p>Projekty z zakresu rewitalizacji mają obejmować kilka grup docelowych, dlatego warto wspomnieć w Strategii RIT o szerszej grupie</p>			Skorygowano zgodnie z uwagą

		Str. 42	Pod rysunkiem nr 5 podać czasookres- obszary wymagające rewitalizacji				Brak zmian
		str. 44	Dane dotyczące zjawisk przestępczych warto poszerzyć o zapisy z błękitnej karty	przy opisie zjawisk kryzysowych warto spojrzeć do projektu wytycznych dotyczących LPR-ów (Urząd Marszałkowski). Wiele danych można pokazać w skali Subregionu, co byłoby mocnym uzasadnieniem dla projektów -RITÓW wielu miast i gmin Subregionu			Uwzględniono
		str. 82	w Jastrzębiu-Zdroju plan gospodarki niskoemisyjnej jest w trakcie opracowania				Skorygowano zgodnie z uwagą
		Str. 97	wiele kwestii dotyczących gospodarki niskoemisyjnej zostało pominiętych biorąc pod uwagę materiały przesłane przez J-Z- w załączeniu tabela z brakującymi informacjami do ewentualnego uzupełnienia				Uwzględniono i wprowadzono do tabeli.
			w zakresie efektywności energetycznej - brak niektórych informacji przesłanych przez J-Z (w załączeniu brakujące informacje)				

Rydułtowy	X, tabela 28	86	<p>W kolumnie 3 zapis: „W ramach RIT Subregionu Zachodniego w działaniu: 4.3.,efektywność energetyczna” ujęto projekt „Poprawa efektywności energetycznej budynków oświatowych w Rydułtowach”. W ramach RIT Subregionu Zachodniego jako projekt rezerwowy w działaniu 4.5 „niskoemisyjny transport miejski” ujęto projekt „Niezmotoryzowani mają łatwiej - program wsparcia dla ruchu rowerowego w Rydułtowach”. Miasto Rydułtowy złożyło wniosek do NFOŚiGW w ramach konkursu POLiŚ działanie 9.3. o dofinansowanie projektu dot. opracowania planu gospodarki niskoemisyjnej. Obecnie oczekujemy na rozstrzygnięcie konkursu.”</p> <p>zmienić na:</p> <p>„ W ramach RIT Subregionu Zachodniego w działaniu 4.3.,efektywność energetyczna” ujęto projekt „Poprawa efektywności energetycznej w Rydułtowach”. W ramach RIT Subregionu Zachodniego jako projekt rezerwowy w działaniu 4.5 „niskoemisyjny transport miejski” ujęto projekt „Niezmotoryzowani mają łatwiej - program wsparcia dla ruchu rowerowego w Rydułtowach”. Miasto Rydułtowy złożyło wniosek do NFOŚiGW w ramach konkursu POLiŚ działanie 9.3. o dofinansowanie projektu dot. opracowania planu gospodarki niskoemisyjnej – projekt umieszczono na liście rezerwowej.”</p>	Dokonano aktualizacji danych	Skorygowano zgodnie z uwagą
Racibórz	IV.1.1. Przedsiębiorczość i warunki inwestycyjne		<p>Brak uzasadnienia dla realizacji projektów z zakresu kompleksowego uzbrojenia terenów inwestycyjnych typu brownfield dla Miasta Racibórz. Ponadto Miasto Racibórz nie jest wskazane jako obszar wymagający wsparcia i interwencji finansowej.</p> <p>Dane dot. Miasta Racibórz w tabeli nr 5 tj. Obszary przemysłowe i zdegradowane w Subregionie Zachodnim zostaną podane w terminie późniejszym po dokładnym doprecyzowaniu przyszłych, potencjalnych projektów.</p>		W tabeli 31 wskazano cele RIT do realizacji na poszczególnych obszarach Subregionu, w tym w lokalnym ośrodku rozwoju tj. mieście Racibórz. Wskazano tam C1 RIT, który obejmuje uzbrajanie terenów inwestycyjnych
	IV.2.2. Energia, gospodarka niskoemisyjna		<p>Czy zapisy w tabeli nr 8 Produkcja energii ze źródeł odnawialnych w Subregionie Zachodnim dot. np. powiatu raciborskiego nie zamkną drogi Miastu Racibórz uzyskania wsparcia dla montażu ogniw fotowoltaicznych w ramach PI 4a Produkcja i dystrybucja energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych</p> <p>Brak wskazania obszaru wymagającego wsparcia i interwencji finansowej w zakresie PI 4a Produkcja i dystrybucja energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz PI 4c Efektywność energetyczna</p> <p>Na stronie 29 mowa jest o m.in. drogach krajowych. Może warto również podkreślić aspekt drogi krajowej nr 45, która nie tylko że przebiega również przez gęstą zabudowę to jeszcze łączy województwa opolskie i śląskie.</p>		- tabela obejmuje obecny stan produkcji energii ze źródeł odnawialnych, - nie ma obaw co do zablokowania możliwości pozyskania środków, zwłaszcza w kontekście potencjału w wykorzystywaniu energii słonecznej w województwie śląski
	IV.2.3. Ochrona środowiska		<p>Nie należy odnieść się do gospodarki odpadami w kontekście zmiany alokacji</p>		W tabeli 31 wskazano cele RIT do realizacji na poszczególnych obszarach Subregionu, w tym w LPR tj. mieście Racibórz. Wskazano tam cel RIT obejmujący działania środowiskowe

	IV.2.5. Rewitalizacja i spójność społeczna		<p>Proponuję aby czytelniej rozdzielić rozdział m.in. na: Priorytet inwestycyjny 9b wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich</p> <p>Cel: zwiększona aktywizacja społeczno-gospodarcza ludności zamieszkującej rewitalizowane tereny.</p> <p>Oraz Priorytet inwestycyjny 9a inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych</p> <p>Cel: lepszy dostęp do usług społecznych dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem.</p>		Wskazany rozdział obejmuje ogólną diagnozę. Cele RIT znajdują się w dalszej części dokumentu.
Wodzisław Śląski			<p>REWITALIZACJA</p> <p><u>Możliwe obszary wsparcia uwagi.</u> Oś X, PI9b</p> <p>Brak w strategii RIT odniesienia do zapisów widniejących w: 1. Strategii Śląskie 2020+ w obszarze możliwej interwencji w działania infrastrukturalnej (rewitalizacji obszarów zdegradowanych) - str. 99- 101 Strategii Śląskie 2020+ (kierunki działań) np.;</p> <p>Rewitalizacja terenów i obiektów, w tym poprzemysłowych i zdegradowanych na tereny/obiekty o funkcjach społeczno-gospodarczych oraz zapewnienie ich dostępności.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych, szczególnie centrów miast i centrów dzielnic oraz przestrzeni recepcyjnych. - Tworzenie i rewitalizacja obszarów zieleni urządzonej oraz terenów rekreacyjnych. - Przywracanie pozycji lub nadawanie nowych funkcji obiektom zabytkowym oraz symbolicznym w życiu społeczności lokalnych - Rewitalizacja osiedli mieszkaniowych, w tym starych dzielnic 		fragment dokumentu dotyczący celów i priorytetów został przedrzedagowany
			<p>2. RPO. Priorytet inwestycyjny 9b. Należy uwzględnić iż wsparcie mogą uzyskać projekty przyczyniające się do likwidacji istotnych problemów społecznych i gospodarczych na obszarze/obszarach rewitalizowanych który/które bezpośrednio wynikają z Lokalnych Programów Rewitalizacji (str. 250-255 RPO)</p>		fragment dokumentu dotyczący celów i priorytetów został przedrzedagowany

		<p><u>Wskaźniki i kryteria oceny strategicznej</u></p> <p>1. VIII PI 8iv wskaźniki: zgodne z RPO kryteria: partnerstwo: nie należy wykluczać partnerstw z sektorem publicznym w kwestii punktacji dodatkowej</p> <p>2. IX 9i wskaźniki: widniejące wskaźniki w tabeli nr 29 dla 9i nie są spójne z RPO WSL 2014-2020. ujęte są tylko wskaźniki określone w celu szczegółowym nr 1 9i, natomiast pominięto wskaźniki określone dla celu szczegółowego 2 9i (str 211-223 RPO)</p> <p>kryteria: partnerstwo: nie należy wykluczać partnerstw z sektorem publicznym w kwestii punktacji dodatkowej</p> <p>3. X 9b wskaźniki zgodne z RPO</p> <p>kryteria: partnerstwo: nie należy wykluczać partnerstw z sektorem publicznym w kwestii punktacji dodatkowej</p>		fragment dokumentu dotyczący wskaźników został przereferowany
		<p style="text-align: center;">WŁĄCZENIE SPOŁECZNE</p> <p>na str. 52, gdzie wymienia się infrastrukturę służącą integracji społecznej należy dopisać literalnie centra usług społecznych (CUS)</p>		fragment dokumentu dotyczący celów i priorytetów został przereferowany
		<p>w kryteriach wyboru projektów 9 iv oraz analogicznie w kryteriach wyboru projektów 9 i należy uwzględnić możliwość składania projektów przez partnerstwa jst. Na chwilę obecną preferuje się partnerstwa z sektorem niepublicznym. Partnerstwa w obrębie jst nie charakteryzują się przeciętną efektywnością czy skutecznością w realizacji zadań projektowych, czego najlepszym przykładem wcześniej realizowane projekty partnerskie w ramach Subregionu Zachodniego. Wnosimy zatem o zmianę kryterium wyboru dotyczącego partnerstwa na zapis: "Preferowane będą projekty, w których przewidziana jest współpraca i współdziałanie z sektorem niepublicznym (tj. organizacjami pozarządowymi, sektorem ekonomii społecznej w oparciu o dostępne formy, prawne takie jak.....) lub innymi jst.</p> <p>brak partnerstwa - 0 pkt, partnerstwo z 1-2 podmiotami - 1 pkt, partnerstwo z 3 i więcej podmiotami - 2pkt.</p>		fragment dokumentu dotyczący wskaźników został przereferowany

			<p>EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wskaźnik dot. liczby zmodernizowanych energetycznie budynków nie został ujęty w RPO WSL 2. Nie jest spójna tabela str. 133 pkt. 7 RPO WSL ze Strategią Wskaźnik – zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych 3. Uwaga str. 85 lokalizacja projektu PI 4c/efektywność energetyczna: Dłaczego strefa raciborsko - wodzisławska ma 1 pkt. a aglomeracja rybnicko-jastrzębska – 2 kpt. Z Programu ochrony powietrza dla stref województwa Śląskiego wynika iż Rybnik ma dużo mniejsze stężenie pyłu zawieszonego PM10 niż Wodzisław (w załączeniu skan dokumentu z wyliczeniem) 4. Ponadto nie ma strefy raciborsko-wodzisławskiej tylko strefa śląska – stare nazewnictwo. Ponadto Wodzisław Śląski i Zabrze w strefie śląskiej są najbardziej zanieczyszczonymi Miastami 5. Brak odniesienia do węzłów przesiadkowych(brak danych) 6. Lokalizacja projektu str. 86 7. Brak spójności pomiędzy wskaźnikami a kryterium lokalizacji 8. wskaźnik – kwalifikacja do stref wg POP (lokalizacja projektu) dla projektów dot. oświetlenia jest błędny ponieważ projekt dotyczy oświetlenia, dla którego źródłem zasilania emisji jest instalacja znajdujące się poza miejscem realizacji projektu. Dlatego też ocena projektu przez wskaźnik opierający się o wielkości emisji jest niemiernodajny. Obecnie energia, która zasila oświetlenie może pochodzić z każdej instalacji(elektrowni a nawet z instalacji prywatnej) znajdującej się w całym kraju. Powiązanie efektywnego zarządzania energią (oświetlenia) ze strefami w POP czyli stopniem zanieczyszczenia jest bezzasadne. 		fragment dokumentu dotyczący wskaźników został przeredagowany
Żory			W strategii brakuje wymienienia wszystkich celów RIT, a także nie przywołuje się pełnego uporządkowanego zestawienia celów strategii rozwoju, co w pewnym stopniu utrudnia absorpcję treści dokumentu, zwłaszcza na s. 70-75, gdzie ma się poczucie pewnego chaosu, spotęgowanego skrótami myślowymi;		- fragment dokumentu dotyczący celów został przeredagowany, - strategia RIT jest dokumentem węższym od Strategii rozwoju
			Prosimy o uzupełnienie tabeli nr 5 (obszary przemysłowe) o przesłane lokalizacje		uzupełniono zgodnie z przekazanym materiałem
			Sugerujemy uzupełnić brakujące dane dla subregionu odnośnie do osób niepełnosprawnych (s. 51) – źródłem informacji w tym aspekcie mogą być samorządy		cele diagnozy są sformułowane na tyle ogólnie, że mieszczą wszelkie typy projektów do realizacji.
			Prosimy również o zamieszczenie w diagnozie danych dotyczące szkół zawodowych, do których uczęszcza młodzież niepełnosprawna (szkoły specjalne)		
			S. 62 – proponujemy dopisać jako szansę S4: Działania samorządów w postaci zachęt dla mieszkańców do montażu baterii solarnych i instalacji fotowoltaicznych lub innych mikroinstalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii (OZE);		dodano zgodnie z sugestią

			Wydaje się, że błędne jest nazewnictwo celów szczegółowych (np. C2.1 na s. 73 i na s. 74 brzmi inaczej – a nie ma informacji, że są cele różnych strategii)		skorygowano
			Na s. 77 wśród kosztów wyjazdów służbowych wymienia się podróże pracowników RIT (biura związku?) w celu monitoringu realizowanych projektów, jednak na s. 83 mówi się, że do zadań związku należeć będzie wyłącznie udział w wyborze projektów w formule RIT, a następnie na s. 102 jest zapis, że zarząd związku będzie zarządzał realizacją strategii RIT poprzez monitorowanie listy wiązek projektów stanowiących załącznik do Strategii RIT. Przy okazji pytanie, czy lista wiązek jest na pewno możliwa jako załącznik strategii?		skorygowano
			Na s. 60 siła S4. i S5 są tożsame, siła S7 semantycznie pokrywa się z S1		częściowo uwzględnione
			Na s. 62 w zagrożeniach w T2 chyba chodziło o rekultywację (w tym obszarze ciężko mówić o rewitalizacji)		skorygowano
Gaszowice			Proszę o uwzględnienie w strategii zapisów umożliwiających zabudowę oświetlenia przy drogach gminnych i powiatowych oraz na terenach ogólnodostępnych (użyteczności publicznej).		skorygowano fragment dokumentów dotyczący celów